
คิดถึง...วันวาน
เรื่องเล่าจากภาพ

คิดถึง...วันวาน
เรื่องเล่าจากภาพ

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ประณตน้อม ศิรคำนอม แทบพระบาท
อธิราช ปรมินทร์ ปิ่นเกศี

"พระปิยมหาราช" จอมเมาฬี
พระราชกรณีย์ มากล้น พ้นพรรณนา

พระราชทาน ก่อเกิด "โรงเรียนหลวง
สวนกุหลาบ" ชนทั้งปวง ถ้วนหน้า

ข้าฯ ศิษย์สวนฯ ภูมิใจ ได้วิชา
ปลูกปัญญา ให้ไว้ ให้เลี้ยงตน

ข้าฯ สำนึกใน พระมหา–
กรุณาธิคุณเลิศ ประเสริฐผล

เฉลิมกลอน ต่างมาลา ธูป เทียน สู่เบื้องบน
ภวตล เสวยสุข ณ ทิพย์พิมานเทวญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า นายมณฑล วิวิตรกุล

พระบรมสาทิสลักษณ์
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ลูกศิษย์รุ่น ๙๖ (ลูกศิษย์รุ่นแรก) มอบให้ในวันทำบุญขึ้นบ้านใหม่
วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๙

ได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐาน ณ ห้องรับแขก
คู่กับพระบรมสาทิสลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และ
พระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดงานพระราชทานปริญญาบัตร ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๘ - ๒๕๑๙ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัย ซอยสุขุมวิท ๒๓ (ซอยประสานมิตร) ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๔, ๒๘ - ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ในปีนั้นมีบัณฑิตเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรและประกาศนียบัตร รวมทั้งสิ้น ๘,๔๐๔ คน ประกอบด้วย ดุษฎีบัณฑิต ๒ คน มหาบัณฑิต ๑๘๙ คน บัณฑิต ๘,๒๐๙ คน และประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ ๔ คน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตร รวม ๕ วัน

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ขอพระราชทานอัญเชิญพระบรมราโชวาทที่ได้พระราชทานแก่ “บัณฑิตใหม่” ใน วันศุกร์ที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ มาไว้ ณ ที่นี้เพื่อความเป็นสิริมงคลสืบไป

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๘ - ๒๕๑๙
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
วันศุกร์ ที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๐

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาบัณฑิตสาขาต่างๆ ทุกคน

เมื่อวันก่อน ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่ที่ประชุมบัณฑิตนี้ถึงเรื่อง “ทฤษฎี” กับ “ปฏิบัติ” ว่าผู้ที่สามารถทั้งทางทฤษฎีทั้งทางปฏิบัติ เป็นผู้ที่จะทำการงานได้ดีที่สุด สำหรับผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษา สมควรอย่างยิ่งที่จะฝึกหัดใช้หลักวิชาและวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเห็นจริงในบทเรียนได้โดยตนเอง

เวลานี้ กำลังมีเรื่องพูดกันอยู่ว่า มหาวิทยาลัยนั้น จะเข้าก็แสนยาก จะเรียนก็ลำบาก แต่ครั้นเมื่อจบออกมาแล้ว กลับหางานทำไม่ได้ จึงเป็นปัญหาน่าหนักใจและน่าวิตกยิ่งนัก ปัญหานี้เกิดจากเหตุหลายอย่าง ซึ่งต้องแก้ไขให้ได้ เหตุอย่างหนึ่งที่เห็นว่าสำคัญนั้น คือนักศึกษาส่วนหนึ่งติดอยู่กับความคิดที่ว่า เรียนมาทางใดแล้ว ต้องทำงานทางนั้น ต้องได้บรรจุเข้าทำงานในตำแหน่งหน้าที่และในอัตรานั้นๆ ตามวุฒิ ผู้ที่คิดดังนี้ มองดูเหมือนเป็นคนเลือกงาน และเหตุที่ทำให้เลือกงาน ก็ดูจะมาจากความไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง ซึ่งถ้าจะกล่าวอย่างตรงไปตรงมาจริงๆ ก็เนื่องมาจากขาดความสามารถในทางปฏิบัตินี่เอง เพราะผู้ที่สามารถในทางปฏิบัตินั้นย่อมไม่ยอมจำกัดตัวเองให้อยู่แต่ในวงแคบๆ เมื่อมีความรู้เป็นทุนรอนอยู่แล้ว ย่อมทำงานได้ และหาทางก้าวหน้าได้เสมอตามความจริงที่ปรากฏ บัณฑิตทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยนี้ก็สามารถที่จะทำงานอื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยมมาแล้วไม่ใช่น้อย ทั้งในทางราชการและมิใช่ราชการ แสดงว่าถ้าบุคคลมีความรู้อยู่และมีความสามารถทางปฏิบัติอยู่ด้วยพร้อมกัน จะไม่มีอับจน จึงขอให้แต่ละคนได้นำความจริงข้อนี้ไปคิดพิจารณาดูให้ดี ให้เป็นประโยชน์แก่ตัวต่อไป

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสุขความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญรุ่งเรืองในสรรพกิจการงาน และขอทุกท่านที่มาชุมนุมพร้อม ณ ที่นี้ มีความสวัสดีจงทุกเมื่อทั่วกัน

สารบัญ

	หน้า
สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ	๒
พระบรมราโชวาท	๕
คำนำ	๘
ภาพจากหนังสือพิมพ์	๑๐
สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ถวายผ้าพระกฐิน	๑๒
๑. ไปต่างประเทศครั้งแรก	๑๙
๒. ทัศนศึกษาภาคเหนือ	๒๑
๓. ภูกระดึง	๒๕
๔. ครูสวนกุหลาบ	๒๘
๕. โรงแรมสยามอินเตอร์คอนติเนนตัล	๓๔
๖. งานทศวรรษสวน ๘๘ (๘๔)	๓๖
๗. พุทธศักราช ๒๕๒๕ ปีมหามงคล	๖๕
๘. รถบุปผชาติ กฟผ. ร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี	๖๘
๙. ร่มกาสาวพัสตร์ (๑)	๗๕
๑๐. ร่มกาสาวพัสตร์ (๒)	๗๘
๑๑. ร่มกาสาวพัสตร์ (๓)	๘๑
๑๒. ลาสิกขา	๙๑
๑๓. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส	๙๓
๑๔. ชุมนุมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ภาคเหนือ (๑)	๙๖
๑๕. รำอวยพร	๙๙
๑๖. ศรีลังกา (๑) ทำไมต้องไป...ศรีลังกา	๑๐๑
๑๗. ศรีลังกา (๒) - หมู่เกาะมัลดีฟส์	๑๐๕
๑๘. ศรีลังกา (๓) - โคลงนิราศ “๓ สถาบันทัวร์”	๑๑๑
๑๙. ศรีลังกา (๔) กาพย์เห่ชมเครื่องคาว-หวานครัวท่านทูต	๑๑๗
๒๐. ศรีลังกา (๕) - “ไม่มีงานเลี้ยงใดไม่เลิกรา”	๑๑๙
๒๑. ศรีลังกา (๖) - สิคิริยา	๑๒๒
๒๒. ศรีลังกา (๗) - อนุราธปุระ	๑๒๕
๒๓. ศรีลังกา (๘) - โปโลนนารุวะ	๑๒๙
๒๔. ศรีลังกา (๙) - แคนดี	๑๓๓
๒๕. ศรีลังกา (๑๐) - ชา	๑๓๙
๒๖. ศรีลังกา (๑๑) - วัดกัลยาณีราชมหาวิหาร	๑๔๓
๒๗. แสวงหาประสบการณ์	๑๔๗
๒๘. เยือนถิ่นอิเหนา	๑๕๓

สารบัญ

		หน้า
๒๙.	ดอยตุง	๑๖๐
๓๐.	สาธารณรัฐเช็ก (๑)	๑๖๕
๓๑.	สาธารณรัฐเช็ก (๒)	๑๗๑
๓๒.	กรุงเวียนนา....นครแห่งดนตรีและศิลปะ	๑๗๗
๓๓.	พระราชวังเชินบรุนน์	๑๘๓
๓๔.	มิตรภาพในต่างแดน	๑๘๖
๓๕.	Top of Europe	๑๙๐
๓๖.	ชุมนุมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยภาคเหนือ (๒)	๑๙๕
๓๗.	ลัดฟ้าสู่...มหานครลอนดอน	๑๙๙
๓๘.	Tower of London	๒๐๑
๓๙.	พระราชวังวินด์เซอร์	๒๐๗
๔๐.	เอดินเบิร์ก	๒๑๑
๔๑.	The Prime Meridian	๒๑๕
๔๒.	ล่องแม่น้ำเทมส์	๒๑๗
๔๓.	สาธารณรัฐเช็ก (๓)	๒๒๐
๔๔.	เยอรมัน...ที่รัก	๒๒๕
๔๕.	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยครบ ๑๒๐ ปี ๘ มีนาคม ๒๕๔๕	๒๓๑
๔๖.	พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท)	๒๓๖
๔๗.	บทร้อยกรองถวายความอาลัย สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์	๒๔๒
๔๘.	เนอส์เซอรี่	๒๔๗
๔๙.	ดอกไม้ที่บ้าน	๒๕๑
๕๐.	สามสิบห้าปี สี่เดือน ใน กฟผ. กับ ความทรงจำที่ประทับใจ	๒๕๗
๕๑.	พบอาจารย์ มณฑล ที่ กฟผ.	๒๖๓
๕๒.	ครูของครู	๒๖๔
๕๓.	ห้ารอบนักษัตร	๒๖๙
๕๔.	ของขวัญวันเกิด	๒๗๗
๕๕.	๑๓๑ ปี สวนกุหลาบวิทยาลัย	๒๘๑
๕๖.	“ คิดถึง...”	๒๘๕
๕๗.	งานอดิเรก-ของสะสม	๒๘๘
๕๘.	ระหกระเหิน	๒๙๓
๕๙.	โรงแรมเอราวัณ...ที่ข้าพเจ้ารู้จัก	๒๙๙
๖๐.	ตึกราชินี	๓๐๑
๖๑.	วันเกษียณ	๓๐๓

คำนำ

เมื่ออายุครบ ๖๐ ปี เพื่อเป็นสิ่งอนุสรณ์ถึงตนเอง ที่มีชีวิตยืนยาว มีชัยชนะแก่สิ่งทั้งปวง มีโอกาสได้ทำบุญใหญ่ฉลองชัยชนะเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ มะโรงนักษัตร และได้ปฏิบัติงานต่อมาอีกเป็นเวลา ๑๑ เดือน ๒๔ วัน ประกอบกับศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยรุ่น ๑๑๑ เป็นเจ้าภาพจัดงาน “มุทิตาจิต” ให้ครูอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการในปีนี้ แม้ “ครู” ได้ทำหน้าที่นี้เพียง ๒ ปี (พ.ศ.๒๕๑๙-๒๕๒๐) ก็ตาม นักเรียนอุตส่าห์ตามมา “ให้รับมุทิตาจิต” ในวันนี้ด้วย ต้องขอขอบคุณที่ได้แสดงความกตัญญูกตเวที ซึ่งเป็นเครื่องหมายของ “คนดี” ให้เป็นที่ปรากฏอีกวาระหนึ่ง ตามประเพณีที่ “พวกเรา” ได้กระทำสืบต่อมาเป็นเวลานาน

ผมตั้งใจเขียน ***“คิดถึง...วันวาน เรื่องเล่าจากภาพ”*** เพื่อเป็นบรรณาการแก่ผู้มาร่วมงาน ด้วยการบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผมในช่วงเวลา ๖๐ ปี โดยลำดับเหตุการณ์ ตั้งแต่ พ.ศ ๒๔๙๕ - ปัจจุบัน ที่บันทึกไว้ด้วยภาพ ณ เวลานั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการเดินทางท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ เมื่อนำกลับมาดูครั้งคราใด ก็ให้นึกถึงเหตุการณ์ที่เวลานั้นมีแต่ความสุข ความประทับใจและความทรงจำที่ดี ด้วยหวังว่าผู้อ่านคงจะมีความสนุกสนานเพลิดเพลินไปด้วยในเวลาเดียวกัน “ได้สาระบ้าง ไม่ได้สาระบ้าง” ตามความตั้งใจของผู้เขียน นอกจากนั้นยังมีเรื่องราวต่างๆ ที่สมควรเรียบเรียงไว้ให้ปรากฏ รวมทั้งสิ้น ๖๑ เรื่อง

ผมขอพระราชทานอัญเชิญ พระบรมฉายาลักษณ์ และพระฉายาลักษณ์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จากหนังสือพิมพ์รายวัน และนิตยสารรายสัปดาห์ ที่ตัดเก็บไว้ เมื่อกว่า ๓๐ ปี พิมพ์เป็นปฐมของหนังสือ “คิดถึง...วันวาน เรื่องเล่าจากภาพ” เพื่อความเป็นสิริมงคลและนำเรื่อง การรับเสด็จพระราชดำเนินทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ถวายผ้าพระกฐินแทนพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เมื่อวันอาทิตย์ ที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ พิมพ์เป็นเรื่องถัดไป ก่อนเข้าสู่ลำดับเหตุการณ์ดังที่แจ้งไว้เบื้องต้น

สุดท้ายนี้ ผมขอกราบนมัสการขอบพระคุณ ท่านเจ้าคุณพระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริญาโณ) ป.ธ.๙ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ที่เมตตากรุณาตรวจแก้ต้นฉบับบางบท ขอบคุณคุณวิบูลย์ ฤกษ์ศิระทัย ที่เติมเต็มให้หนังสือนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยเรื่อง “พบอาจารย์มณฑล ที่ กฟผ.” ขอบคุณอาจารย์ปราณี แสงอากาศ คุณผกา ทองเขาอ่อน และ อาจารย์ ดร.เกษมรัสมิ์ วิวิตรกุลเกษม ที่ได้กรุณาตรวจต้นฉบับ ขอบคุณคุณอมรา แพทย์รังษี ที่ให้ความเห็นในทุกๆ เรื่องที่ขอ ขอบคุณน้องๆ ทุกคนในฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง สำหรับคำปรึกษาแนะนำการจัดทำต้นฉบับ

อนึ่ง หากมีความผิดพลาดใดเกิดขึ้นจากการพิมพ์หนังสือนี้ ผมขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว แต่หากความดีของหนังสือจะปรากฏ ผมขอน้อมเป็นเครื่องสักการะแด่ “คุณแม่-อาจารย์นิรมล วิวิตรกุล” ผู้เป็น “ครูของครู” ขอให้ท่านมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง อายุยืนยาว และอุทิศเป็นส่วนกุศล ให้กับ “คุณพ่อวัชรินทร์ วิวิตรกุล” ผู้ให้คำปรึกษาในการแต่งคำประพันธ์ต่างๆ และเป็นแบบอย่างในการ “อ่านหนังสือสะสมหนังสือ” ในเวลาต่อมา

มณฑล วิวิตรกุล
๒๑ กันยายน ๒๕๕๖

ภาพจากหนังสือพิมพ์

ผมได้เก็บ ๒ ภาพนี้ เป็นเวลากว่า ๓๐ ปี จากหนังสือพิมพ์ ๒ ฉบับ ในช่วงเวลาที่ไล่เลี่ยกัน ด้วยไม่นึกว่าจะมีภาพที่เป็น “มหามงคล” กับตัวผมเองลงพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ณ เวลานั้น

รับเสด็จพระราชดำเนิน ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในงานพระราชพิธีฉัตรมงคล พุทธศักราช ๒๕๑๔ ระหว่างทางลาดพระบาท ก่อนเสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระอุโบสถ

รับเสด็จพระราชดำเนิน ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวันมาฆบูชา ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๔ ในวันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพระราชกรณียกิจบำเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา ในพระอุโบสถ ตามหมายกำหนดการ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประชาชนที่รอรับ-ส่งเสด็จ ตามทางลาดพระบาทจากพระอุโบสถ จนถึงประตูเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพวงมาลัย

ขณะที่ผมทูลเกล้าฯ ถวายพวงมาลัย และขอพระราชทานถวายพระพรชัยมงคลนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานพระราชกระแส “ขอบใจ” และพระราชทานพรให้ *“สำเร็จการศึกษา ตามที่ตั้งใจไว้ และออกมาช่วยชาติบ้านเมือง”* พระราชกระแสครั้งนั้นยัง **“ตรึงอยู่ในความทรงจำ”** ตราบเท่าทุกวันนี้

ขอพระราชทานถวายพระพรชัยมงคล “ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน” พระพุทธเจ้าข้า

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์

ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ถวายผ้าพระกฐิน
ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
วันอาทิตย์ที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระฉายาลักษณ์ ในการเสด็จพระราชดำเนิน แทนพระองค์ ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ตามที่ได้มีหนังสือกราบบังคมทูลขอพระราชทาน เป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ อย่างหาที่สุดมิได้

หลังจากออกพรรษา ได้ ๗ วัน ตรงกับวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๑ (ตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕) กำหนดเสด็จพระราชดำเนิน ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ซึ่งกำหนดไว้ตามวันทางจันทรคติ พระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินด้วยพระองค์เอง ตามโบราณราชประเพณี [จากจำนวนพระอารามหลวง ๑๖ พระอาราม กำหนดเสด็จพระราชดำเนินด้วยพระองค์เอง ๕ พระอาราม คือ ๑. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ๒. วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร ๓. วัดสุทัศน์เทพวราราม ราชวรมหาวิหาร ๔. วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ราชวรวิหาร และ ๕. วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร ส่วนอีก ๑๑ พระอารามทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวังออกหมายกำหนดการ เสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์ พร้อมในหมายกำหนดการเดียวกัน] แต่ในปีนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประชวร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์

ผม ในฐานะ พระนวกะ ด้วยพระเมตตาของสมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริมหาเถร) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์สมเด็จพระวันรัต อธิบดีสงฆ์พระอารามแห่งนี้ อนุญาตให้พระนวกะ ขึ้นรับเสด็จพระราชดำเนินบนอาสน์สงฆ์ ในการเสด็จพระราชดำเนินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินประจำปี นับเป็นบุญวาสนาเพียงครั้งเดียวในชีวิต ที่ได้เก็บประสบการณ์นี้ไว้ ภาพในวันนั้น กว่า ๓๐ ปี แล้ว ยังปรากฏชัดเจนอยู่ในความทรงจำ

พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินนั้น กำหนดเป็นการเสด็จพระราชดำเนินเต็มยศ ในอดีตเป็นการเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราทั้งทางสถลมารคและชลมารค ทั้งนี้ให้สังเกตพระอารามที่มีเกย หรือพลับพลาสำหรับเทียบพระราชยาน จะเป็นพระอารามที่เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค อาทิเช่น วัดพระเชตุพนฯ วัดบวรนิเวศวิหารฯ วัดสุทัศน์ฯ และวัดราชบพิธฯ ปัจจุบันการเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราสถลมารคนั้นไม่มีแล้ว เหลือแต่การเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคเท่านั้น

บุญกฐิน ถือว่าเป็นบุญใหญ่ ยิ่งเป็นกฐินเสด็จพระราชดำเนิน ถือว่ายิ่งใหญ่และสำคัญ พระอารามที่เสด็จพระราชดำเนินต้องเตรียมการรับเสด็จพระราชดำเนินให้สมพระเกียรติ พระราชาคณะ พระครูสัญญาบัตร พระครูฐานานุกรม รับผิดชอบตั้งโต๊ะหมู่บูชารับเสด็จพระราชดำเนิน ประดับธงชาติ ธงสัญลักษณ์ ตามทางลาดพระบาท ตั้งแต่ประตูเกยถึงพระอุโบสถ ภายในพระอุโบสถประดับตกแต่งด้วยเครื่องแขวนและมาลัยดอกไม้สด เชิญเครื่องอัฐบริขาร ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสร้างถวายพระพุทธเทวปฏิมากร ออกประดิษฐาน ณ ฐานชุกชี เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังตั้งกระบวนอิสริยยศ พระเสลี่ยงคานหาม เชิญพระโกศพระอัฐิสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรสจากพระตำหนักวาสุกรีมาประดิษฐาน ณ โต๊ะหมู่เบื้องหน้าพระประธานในพระอุโบสถ เพื่อทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสดับปกรณ์พระอัฐิ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ฉลองพระองค์เต็มยศ ทรงสายสะพายเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ ฝ่ายในเสด็จพระราชดำเนินถึงพระอุโบสถเวลาประมาณ ๑๗.๓๐ น. เจ้าพนักงานศุภรัตถวายผ้าไตร ทรงรับและพาดไว้ระหว่างพระกร เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระอุโบสถทางประตูด้านขวา ทรงวางผ้าไตรบนพานแว่นฟ้า หน้าอาสน์สงฆ์ ทรงจุดธูป-เทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธเทวปฏิมากร ทรงจุดเครื่องทองน้อยถวายบังคมพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และถวายราชสักการะพระอัฐิสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส จากนั้นประทับยืนที่หน้าอาสน์สงฆ์ เจ้าหน้าที่กรมการศาสนากราบบังคมทูลถวายรายงานจำนวนพระสงฆ์ในพระอารามให้ทรงทราบ พระราชทานผ้าห่มพระประธานให้เจ้าพนักงานภูษามาลานำไปห่มพระประธาน จากนั้นทรงประคองผ้าไตรไว้ระหว่างพระกร ผินพระพักตร์ไปยังพระพุทธเทวปฏิมากร ทรงกล่าว นโม ตสฺสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ... ๓ จบ แล้วผินพระพักตร์เข้าสู่ที่ชุมนุมสงฆ์ ทรงกล่าวคำถวายผ้าพระกฐิน (ขณะนี้พระสงฆ์ประนมมือ) จบแล้ว พระสงฆ์ทั้งนั้นเปล่งคำว่า “สาธุ” ขึ้นพร้อมกัน ทรงวางผ้าไตรบนพานแว่นฟ้า และทรงประเคนถวายพระสงฆ์องค์ที่ ๒ พร้อมพานเทียนปาติโมกข์ ถวายไว้ให้พระสงฆ์ใช้จุดในเวลาสวดปาฏิโมกข์ตลอดทั้งปี เสด็จพระราชดำเนินไปประทับพระราชอาสน์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้

พระราชวงศ์ถวายบริวารพระกฐินแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์ทำพิธี “กฐินกรรม” ข้อความตอนหนึ่งขณะที่พระสงฆ์ทำพิธีกฐินกรรม ผมจำได้ดี เป็นภาษาไทยที่สละสลวยไพเราะมากดังนี้ *“...ก็แลผ้ากฐินทานนี้เป็นของบริสุทธิ์ดุจเลื่อนลอยมาโดยนภากาศและตกลงในที่ประชุมสงฆ์ จะให้จำเพาะเจาะจงลงว่าเป็นของพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งก็หามิได้...”*

หลังจากพระสงฆ์ทำพิธีกฐินกรรมเรียบร้อยแล้ว เจ้าพนักงานลาดพระภูษาโยงจากพระโกศพระอัฐิ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ไปยังอาสน์สงฆ์ เพื่อทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสดับปกรณ์ โดยนิมนต์พระราชาคณะพระครูฐานานุกรมประจำพระอัฐิจำนวน ๑๐ รูปรับสดับปกรณ์ พระสงฆ์ออกไปครองผ้าและกลับมานั่งยังอาสนะตามเดิม ทรงหลั่งทักษิโณทก พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา เสด็จพระราชดำเนินกลับ

ขณะที่ ถวายอนุโมทนานั้น พระราชาคณะ พระครูสัญญาบัตร พระครูฐานานุกรม พระเปรียญ ตั้งพัดยศถวายตามธรรมเนียม ผมนั่งแถวหลังสุด ความปิติได้บังเกิดขึ้นอีกครั้ง ด้วยความงามของพัดยศของพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ ที่อยู่เบื้องหน้า ยอดแหลมของพัดยศเสียดสูงขึ้นไปในอากาศดั่งยอดวิมานบนสรวงสวรรค์งามเหลือเกิน!!! กล่าวได้ว่า “นี่คือสวรรค์บนดิน จริงๆ”

ต่อมาในเวลา ๑๙.๐๐ น. ได้มีพิธีกรานกฐิน ณ พระอุโบสถท่ามกลางที่ประชุมสงฆ์ ที่อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือน เป็นอันเสร็จการรับกฐิน ประจำพรรษาปี ๒๕๒๕ โดยสมบูรณ์

การอุปสมบทของผมครบถ้วนแล้ว ตรงกับความประสงค์ของ **“โยมพ่อ”** ทุกประการ

❖

คุณพ่อ-ผม-น้อง สนามบินวัดไต นครเวียงจันทน์
(พ.ศ. ๒๕๐๘)

ผม-คุณแม่-น้อง สนามบินวัดไต นครเวียงจันทน์
(พ.ศ. ๒๕๐๘)

หน้าประตูชัย นครเวียงจันทน์ (พ.ศ. ๒๕๓๗)

๑. ไปต่างประเทศครั้งแรก

เมื่อกว่า ๖๐ ปีมาแล้ว ผมเดินทางไปต่างประเทศครั้งแรก กล่าวคือเมื่อประมาณเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้ติดตามคุณแม่และคุณพ่อ ซึ่งดำรงตำแหน่งพาณิชย์จังหวัดหนองคายเดินทางไปนครเวียงจันทน์ นครหลวงแห่งราชอาณาจักรลาว ในฐานะกรมการจังหวัดและผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อประชุมร่วมคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นของทั้งสองประเทศ ซึ่งมีเป็นประจำอยู่แล้ว การเดินทางในครั้งนั้นใช้เรือยนต์เป็นพาหนะ ข้ามแม่น้ำโขง จากท่าเรือศุลกากร ฝั่งประเทศไทย ไปขึ้นฝั่งราชอาณาจักรลาวที่ท่าเดื่อ และเดินทางโดยรถยนต์เข้าสู่นครเวียงจันทน์ เป็นระยะทางอีกประมาณ ๒๒ กิโลเมตร การเดินทางครั้งนี้เป็นการเดินทาง เช้าไปเย็นกลับ นี่เป็นครั้งแรกที่ผมได้ไปต่างประเทศ

จากจังหวัดหนองคาย คุณพ่อย้ายมาดำรงตำแหน่งพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี ๗ ปี และย้ายไปดำรงตำแหน่งพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์ในเวลาต่อมา ส่วนผมและคุณแม่ย้ายเข้ากรุงเทพฯ ก่อนเดินทางเข้ากรุงเทพ ครอบครัวเรา ๔ คน พ่อ - แม่ - ลูก (ผม และน้องชาย) ได้กลับไปนครเวียงจันทน์อีกครั้งหนึ่ง ครั้งนั้นได้ไปนมัสการลาพระธาตุหลวง ปูชนียสถานที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ ณ นครหลวงแห่งนี้ด้วย

ภายหลังจากที่ราชอาณาจักรลาว ได้เปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ผมเดินทางไปนครเวียงจันทน์อีกครั้งเมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗ ในฐานะมัคคุเทศก์กิตติมศักดิ์ นำสมาชิกจากศูนย์การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (ศทศ.) เดินทางไปทัศนศึกษา ณ นครหลวงเวียงจันทน์ ครั้งนี้ใช้เส้นทางรถยนต์ ข้ามสะพานมิตรภาพ ไทย - ลาว จากจังหวัดหนองคาย ในเวลา ๐๘.๓๐ น. ผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมือง และข้ามพรมแดนที่กึ่งกลางสะพาน ด้วยความเรียบร้อย ความเปลี่ยนแปลงอย่างแรกที่รู้สึกได้ในทันที คือการเปลี่ยนช่องทางการขับรถจากซ้ายมือเป็นขวามือนั่นเอง อีกทั้งภูมิประเทศ ๒ ข้างทางเป็นไร่นา มีบ้านหลังเล็กๆ ให้เห็นประปราย เมื่อเห็นแม่น้ำโขงและแผ่นดินไทย (อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย) ทางซ้ายมืออีกครั้ง เป็นสัญญาณว่า คณะกำลังเดินทางใกล้ถึงนครหลวงเวียงจันทน์แล้ว

เมื่อถึงนครเวียงจันทน์ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น (สาว) ทำหน้าที่ นำคณะไปสักการะเจ้าแม่สีเมือง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวลาวนับถือที่วัดสีเมือง จากนั้นไปนมัสการพระที่วัดสีสะเกด นั่งรถชมเมือง ผ่าน “หอคำ” ซึ่งจำลองบางส่วนมาจากพระราชวังแวร์ซาย เดิมเป็นที่ประทับของเจ้ามหาชีวิต เมื่อเสด็จมาประทับ ณ นครเวียงจันทน์ ปัจจุบันใช้เป็นที่พักรับรองอาคันตุกะของประเทศ ผ่านประตูชัยสัญลักษณ์แห่งชัยชนะและอธิปไตยของลาว ซึ่งเลียนแบบมาจากประตูชัยกรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส ตรงไปยังพระธาตุหลวง รวมทั้งอนุสาวรีย์สมเด็จพระไชยเชษฐาธิราช “เจ้ามหาชีวิต” ของลาวในอดีตเมื่อกว่า ๔๕๐ ปีมาแล้ว

(ตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยา) ซึ่งประดิษฐานอยู่ด้านหน้าองค์พระธาตุหลวง

หลังจากรับประทานอาหารกลางวันที่ร้านริมแม่น้ำโขงเรียบเรียบร้อยแล้ว รายการท่องเที่ยวในตอนบ่ายอีก ๒ รายการคือ ไปเยี่ยมชม “หอพระแก้ว” และร้านค้าสินค้าพื้นเมืองก็เริ่มขึ้น

ที่หอพระแก้ว อดีตคือที่เคยประดิษฐาน “พระแก้วมรกต” “คุณลุง” ที่ดูแลหอพระแก้วทำหน้าที่มัคคุเทศก์ บรรยายถึงฐานชุกชีภายในหอพระ ที่ว่างเปล่านั้นว่า

“แต่เดิมเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต แต่สมเด็จเจ้าพระมหากษัตริย์ศึกจากประเทศไทยมาเอาไปไว้ที่ วัดพระแก้ว กรุงเทพฯ...”

ผมทนฟังไม่ไหว สวนกลับไปว่า

“สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกไม่ได้มาเอาไปกรุงเทพฯ แต่มาเชิญกลับคืนประเทศไทย เพราะพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชยืมมาให้ชาวลาวได้สักการะแล้วไม่คืน จึงต้องอยู่ที่กรุงศรีสัตนาคนหุต (นครเวียงจันทน์) นานกว่า ๒๑๙ ปี”

“คุณลุง” ฟังแล้วคงโกรธ เดินหนีไป...วงแตก !!! ต้องเดินดูโดยรอบหอพระแก้วกันเอง ไม่เป็นไร ผมรับภาระนำชมหอพระแก้ว นครเวียงจันทน์เสียเอง ไม่เห็นยากอะไรเลย...

หอพระแก้วนี้รูปแบบของสถาปัตยกรรม คล้ายกับพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ยังไง พิกล ?

คณะของเรา เดินทางต่อไปร้านขายของที่ระลึก ให้สมาชิกเป็นไปตามอัธยาศัย ช่วงเวลาที่รอคณะ ผมถือโอกาสสนทนากับมัคคุเทศก์ชาวเวียงจันทน์ ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศนี้ ชนิดที่เรียกว่า “พลิกแผ่นดิน” กันทีเดียว และจบบทสนทนา ว่า

“ ประเทศของท่านจะมีโอกาสเปลี่ยนการปกครองกลับมาสู่ระบอบ “เจ้ามหาชีวิต” อีกหรือไม่ ”

“ ไม่ ”

“ เพราะอะไร ”

“ เพราะ เจ้ามหาชีวิตของเฮา บ่คือ เจ้ามหาชีวิตของไทย ” (บ่คือ = ไม่เหมือน)

ข้าพเจ้านิ่งไปชั่วขณะ ในใจก็ได้แต่ถวายพระพรให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว **“ทรงพระเจริญ”** เป็นศูนย์รวมจิตใจของพสกนิกรชาวไทยไปชั่วกาลนาน

รายการท่องเที่ยวสิ้นสุดลง ข้าพเจ้าและคณะเดินทางกลับประเทศไทย ตามเส้นทางเดิม และหวังว่าจะได้เยี่ยมยาม (มาเยือน) สปป.ลาวอีก ในอนาคต

❖

๒. ทัศนศึกษาภาคเหนือ

ภาคเหนือ ของประเทศไทย เป็นดินแดนที่ผมฝันจะไปเยือนมานานแล้ว ด้วยความประทับใจในภูมิประเทศ และภูมิอากาศจนกระทั่งในปีพุทธศักราช ๒๕๑๑ ขณะที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โดยชมรมสังคมศึกษาและชมรมภาษาไทยร่วมกันจัดทัศนศึกษาภาคเหนือ ในระหว่างปิดเทอมภาคต้นของปีการศึกษา ๒๕๑๑ ในฐานะกรรมการชมรมสังคมศึกษา (เป็นเด็กกิจกรรมด้วยครับ) จึงมีโอกาสได้เดินทางไปทัศนศึกษาครั้งนี้ด้วยเป็นเวลาประมาณ ๕ วัน

การเดินทางครั้งนั้นส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕ แผนกศิลปะ และครูอาจารย์ประมาณ ๑๒ ท่านร่วมเดินทางโดยใช้บริการของการรถไฟแห่งประเทศไทย ชั้น ๓ จุดหมายปลายทางอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งใช้เป็นศูนย์กลางการทัศนศึกษาครั้งนี้ มีรถบัสติดพัดลม ขนาด ๖๐ ที่นั่งเป็นพาหนะนำพวกเราไปทัศนศึกษาสถานที่ต่างๆ ตลอดเวลา ๒-๓ วันที่พิษณุโลกนี้ คณะของเราทั้งหมดพักแรมที่หอพักนักศึกษาวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม[๑] และฝากท้องอาหารมื้อเช้าและเย็นไว้ที่โรงอาหารของวิทยาลัย เรียกว่า “กินง่าย นอนง่าย จ่ายถูก ถ้ารักจะเที่ยวซะอย่าง”

วันรุ่งขึ้น หลังอาหารเช้าพวกเราทุกคนไปกราบนมัสการพระพุทธชินราช พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองพิษณุโลกมาตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท กรุงสุโขทัย ณ พระวิหารหลวงวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ผมได้เห็นองค์จริงงามเหลือเกิน สมกับปรากฏในตำนานว่า “เทวดาลงมาสร้าง”

จากนั้นข้ามแม่น้ำน่านไปโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม[๒] ซึ่งเป็นที่ตั้งของ **“วังจันทน์”** สถานที่ประสูติ และที่ประทับของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งสมเด็จพระยุพราช ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกตรงข้ามกับวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เพื่อถวายราชสักการะ ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งประดิษฐานในบริเวณโรงเรียน จากนั้นคณะออกเดินทางไปน้ำตกแก่งซอง และน้ำตกแก่งโสภา

---

(๑) ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

(๒) ปัจจุบันย้ายไปตั้งที่บึงแก่งใหญ่ ต.ท่าทอง.อ.เมือง จ.พิษณุโลก

น้ำตกแก่งโสภา เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง ของจังหวัดพิษณุโลก เกิดจากลำห้วยเข็กใหญ่ ไหลผ่านหน้าผาหินขนาดใหญ่ลดหลั่นกันเป็นชั้นๆ มีความสูงถึง ๗๐ เมตร และมีแอ่งหินขนาดใหญ่รับน้ำอยู่ด้านล่าง สภาพโดยรอบปกคลุมด้วยป่าดิบชื้น เดิมน้ำตกนี้ชื่อว่าน้ำตกบันไดยาน โดยตั้งชื่อตามลักษณะที่น้ำตกลงมาคล้ายบันได ๓ ขั้น ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๓ น้ำตกแห่งนี้ได้เปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และเปลี่ยนชื่อเป็นน้ำตกแก่งโสภา ตามชื่อกำนันโสภา ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างขึ้นไปทางต้นน้ำอีกประมาณ ๑ กิโลเมตร

วันที่ ๓ ของการเดินทาง เป็นการเดินทางไปทางทิศตะวันตกของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อทัศนศึกษาเขื่อนภูมิพล ในช่วงเช้า และแวะน้ำตกลานสาง ระหว่างเดินทางกลับในช่วงบ่าย ที่เขื่อนภูมิพลคณะของเราได้รับการต้อนรับ จากพี่ดุษฎี สังข์สุวรรณ (ศิษย์เก่า) นำเข้าฟังการบรรยายสรุปถึงประวัติความเป็นมาของเขื่อนแห่งนี้

...“ เขื่อนภูมิพล เป็นเขื่อนอเนกประสงค์เขื่อนแรกของประเทศไทย เดิมชื่อเขื่อนยันฮี เริ่มก่อสร้างเมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระปรมาภิไธยให้เป็นชื่อเขื่อน เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐ เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๐๔ และเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดเขื่อน เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๐๗ เขื่อนนี้สร้างกั้นลำน้ำปิงที่เขาแก้ว อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีรัศมีความโค้ง ๒๕๐ เมตร สูง ๑๕๕ เมตร ยาว ๔๘๖ เมตร ความกว้างสันเขื่อน ๖ เมตร อ่างเก็บน้ำสามารถรองรับน้ำได้สูงสุด ๑๓,๔๖๒ ล้านลูกบาศก์เมตร มีความจุสูงสุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นอันดับ ๘ ของโลก ”...

หลังจากฟังคำบรรยายประวัติความเป็นมาโดยสังเขปแล้ว คณะของเราได้เข้าชมห้องควบคุมระบบไฟฟ้า และขึ้นลิฟต์ไปบนสันเขื่อนเพื่อชมทัศนียภาพอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อน ขากลับช่วงบ่ายแวะพักผ่อนที่น้ำตกลานสาง ในเขตป่าสงวนแห่งชาติลานสาง น้ำตกนี้อยู่ห่างจากจังหวัดตากประมาณ ๗ กิโลเมตร เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๕ (ตาก-แม่สอด) ถึงหลักกิโลเมตรที่ ๑๒ เลี้ยวซ้ายเข้าไปอีกประมาณ ๑ กิโลเมตร ถึงบริเวณที่จอดรถ จากนั้นเดินเลาะไปตามไหล่เขา ตัวน้ำตกอยู่เบื้องล่าง พักผ่อนกันตามอัธยาศัย ได้เวลาพอสมควรเดินทางกลับที่พักแรม วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก

วันที่ ๔ ของการเดินทาง เป็นการทัศนศึกษาเมืองศรีสัชชนาลัย และเมืองเก่าสุโขทัย เพื่อรำลึกประวัติศาสตร์สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อกว่า ๗๐๐ ปี คณะออกเดินทางมุ่งไปศรีสัชชนาลัย (เดิมเรียกว่า เมืองเชลียง) ทัศนศึกษา

- วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พระอารามหลวง มี “พระปรางค์” ขนาดใหญ่เป็นประธานของวัด สามารถขึ้นบันไดบริเวณเรือนธาตุไปยังซุ้มโถงขององค์พระปรางค์ได้
- วัดช้างล้อม มีเจดีย์ประธานทรงลังกา อยู่ภายในกำแพงแก้วสี่เหลี่ยมจตุรัสบนฐานทักษิณรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสเช่นกัน ที่ฐานทักษิณมีช้างปูนปั้นยืนหันหลังชนผนังเจดีย์อยู่โดยรอบจำนวน ๓๙ เชือก ส่วนช้างที่ประจำตามมุมเจดีย์ทั้ง ๔ ทิศ ตกแต่งเป็นช้างทรงเครื่อง
- วัดนางพญา จัดเป็นโบราณสถานที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่ง เนื่องจากมีลวดลาย ปูนปั้นที่งดงามมากประดับบนผนัง วิหารด้านตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งลวดลายเหล่านี้ได้เป็นแบบของ “เครื่องทองสุโขทัย” ในเวลาต่อมา

ตอนบ่ายระหว่างทางกลับที่พักแวะทัศนศึกษา “เมืองเก่าสุโขทัย” ราชธานีแห่งแรกบนดินแดนสุวรรณภูมิเมื่อกว่า ๗๐๐ ปี ก่อนถึงตัวเมืองสุโขทัยเก่าคณะได้แวะนมัสการ พระอจนะ พระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยขนาดใหญ่ที่วัดศรีชุม จากนั้นได้เดินทางเข้าสู่เขตเมืองเก่าตรงไปวัดมหาธาตุที่ถือว่าเป็นวัดในเขตพระบรมมหาราชวัง เป็นวัดขนาดใหญ่ มีพระเจดีย์ทรงดอกบัวตูม หรือทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ ศิลปะสุโขทัยแท้ เป็นเจดีย์ประธาน ด้านตะวันออกมีวิหารขนาดใหญ่ซึ่งเคยเป็นที่ประดิษฐานพระศรีศากยมุนี[๑] พระพุทธรูปสำริด ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ด้านทิศเหนือ และใต้ของพระเจดีย์ประธาน มีพระพุทธรูปยืนประดิษฐานอยู่เรียกว่า พระอัฏฐารส

โบราณสถานสุดท้ายที่ได้ชมคือ เนินปราสาท ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสันนิษฐานว่าเคยเป็นที่ตั้งพระราชวัง ของพระมหากษัตริย์สมัยกรุงสุโขทัย จากนั้นจึงเดินทางกลับพิษณุโลก

คณะรับประทานอาหารค่ำที่โรงอาหารของวิทยาลัย พักแรมคืนสุดท้ายก่อนเดินทางกลับกรุงเทพฯ ในวันรุ่งขึ้น ด้วยขบวนรถไฟ เช่นเดียวกับขาไป

❖

(๑) พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญลงมาประดิษฐาน เป็นพระประธาน ณ พระวิหารหลวงวัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร

๓. ภูกระดึง

"ภูกระดึง" ได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ ๒ ของประเทศ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๒ ตั้งอยู่ที่ อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งแรกๆ ของประเทศไทย ที่ได้รับการกล่าวถึง และต้องไปเยือนอย่างน้อยหนึ่งครั้งในชีวิต ดังนั้นในช่วงปีสุดท้ายขณะเรียนที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒปทุมวัน (มศว.ปทุมวัน) ผมจึงจัดโปรแกรมพิชิตภูกระดึงโดยเฉพาะกับเพื่อนๆ ในวิชาเอกภูมิศาสตร์ เมื่อสอบไล่วันสุดท้ายของภาคต้นแล้วเสร็จ คณะออกเดินทางโดยรถบัสติดพัดลม จากหน้า มศว. ด้านถนนพญาไท มุ่งหน้าสู่จังหวัดเลย

รุ่งขึ้น หลังอาหารเช้าที่บ้านผานกเค้าเรียบร้อยแล้ว สัมภาระส่วนตัวทั้งหมดเท่าที่จำเป็นอยู่ในกระเป๋าเป้แบกขึ้นหลัง เริ่มเดินขึ้น "ภู" เมื่อเวลาประมาณ ๐๘.๐๐ น. ด้วยความสนุกสนาน แต่ไปได้ไม่นานเริ่มรู้สึกเหนื่อย พวกเราต้องหยุดพักเป็นครั้งแรก ที่ฐานชำแฮก (ซึ่งก็แฮก จริงๆ) จากนั้นค่อยๆ เดิน ผ่านโขดเขาลำเนาไพร ป่าไผ่ ป่าไม้นานาพันธุ์ ระยะทางจากที่ทำการป่าไม้ ถึงที่พักบนอุทยานประมาณ ๘ กิโลเมตร เป็นทางเดินแนวตั้ง ประมาณ ๕ กิโลเมตร และทางเดินแนวราบอีก ๓ กิโลเมตร

คณะใช้เวลาในการเดินทางแนวตั้ง (ปีนเขา) ร่วม ๖ ชั่วโมง เดินบ้าง นั่งบ้าง บ่นบ้าง รับประทานอาหารกลางวันระหว่างการเดินทาง จนถึงบริเวณที่เรียกว่า "หลังแป" นั่นหมายถึงเดินทางถึงยอดภูกระดึงแล้ว ต้องอธิบายว่า ภูกระดึง เป็นยอดเขาที่ตั้งในเขตหินเก่าของโลก ที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยามาเรียบร้อยแล้ว ยอดเขาแห่งนี้ จึงเป็นยอดเขาตัดเป็นที่ราบ จากนั้นเดินทางต่อในแนวราบอีกประมาณ ๓ ชั่วโมง ถึงที่พักของอุทยานฯ ที่ได้จองไว้

ที่พักบนอุทยานฯ เป็นเรือนโถงขนาดใหญ่ ห้องน้ำอยู่ห่างจากที่พักพอประมาณ พวกเราแบ่งกันพักชาย-หญิงอยู่กันคนละฝั่ง มีหมอน ผ้าห่ม ๑ ผืน คนละ ๑ ชุด ให้เท่านั้น ไม่มีมุ้ง เจ้าหน้าที่บอกว่า อากาศเย็นไม่มียุง (คืนนี้จะถูกยุงหามหรือไม่ ในที่สุดไม่มียุงจริงๆ ครับ !) อาหารเย็นวันนี้ ทางอุทยานฯ ให้พวกเรารับประทานประมาณ ๑๘.๓๐ น. หลังจากนั้นต่างก็แยกย้ายกันพักผ่อนหลับนอนเอาแรงไว้วันรุ่งขึ้น โดยเฉพาะต้องตื่นแต่เช้าไปดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ผานกแอ่น เจ้าหน้าที่จะนำทางในเวลา ๐๔.๐๐ น. ...ราตรีสวัสดิ์

วันรุ่งขึ้น พวกเราออกเดินทางจากที่พักแต่เช้า โดยมีเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ นำทาง มุ่งหน้าสู่ “ผานกแอ่น” เพื่อรอชมพระอาทิตย์ขึ้น การไปผานกแอ่นครั้งนี้หวิดเกิดโศกนาฏกรรม ถ้าไม่มีเสียงสั่งจากเจ้าหน้าที่ให้ “หยุด หยุด หยุด !!!” ดังลั่น สนั่นป่า... เพราะเพื่อนของเรากลุ่มหนึ่งที่เดินนำหน้า หรืออาจเรียกว่า “ล้ำหน้า” เจ้าหน้าที่ ท่ามกลางความมืดที่มีเพียงไฟฉายกระบอกเล็กๆ นำทางเท่านั้น เมื่อฟ้าเริ่มสาง และสว่างขึ้น ทุกคนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “เกือบไปแล้ว !” เพราะข้างหน้าที่เห็นอย่างชัดเจนนั่นคือ “เหว” หรือ “ผานกแอ่น” นั่นเอง

วันนี้ พวกเราเดินเล่นบนภูกระดึง มีข้าวห่อจากโรงครัวติดตัวไปเป็นเสบียงสำหรับมื้อกลางวัน โดยใช้บริเวณ “สระอโนดาต” นั่งพักรับประทานอาหาร เสียงเพลง ภูกระดึง ดังแว่วขึ้นในใจ *...สระอโนดาต ดาษน้ำธาร น้ำใสตระการ ปานแก้วแววตา ริมธารละลาน ไปด้วยบุปผา ดอกแดงกุหลาบพนา ประดับลัดดากล้วยไม้ไพร...*

หลังจากรอดูพระอาทิตย์ตกผาที่ “ผาหล่มสัก” คณะเร่งเดินกลับที่พักเพราะพระอาทิตย์ตก “ผา” ไปนานแล้ว ท้องฟ้าค่อยๆ มืดลงๆ ไม่มีคนนำทาง ต้องอาศัยป้ายบอกเส้นทาง แสงไฟ และเสียงเครื่องปั่นไฟนำทางๆ แต่ก็ใจชื้นขึ้นเพราะแสงไฟ และเสียงเครื่องปั่นไฟดังขึ้นเรื่อยๆ แต่เมื่อถึงทางสามแพร่ง พวกเราเกิดอาการลังเล เพราะป้ายบอกทางอยู่คนละทิศกับที่พักและเสียงเครื่องปั่นไฟ ในที่สุดทุกคนยืนยันให้เดินไปตามทางป้ายบอกทาง แต่ด้วยสัญชาตญาณยิ่งเดินเสียงเครื่องปั่นไฟกลับค่อยลงๆ... รวมทั้งแสงไฟที่เรือนพักแทนที่จะสว่างขึ้น...กลับริบหรี่ลงๆ... เวลาอาหารค่ำใกล้เข้ามาแล้ว พรรคพวกอีกกลุ่มหนึ่งก็ไม่สามารถติดต่อกันได้ ในที่สุดพวกเราตัดสินใจเดินทางย้อนกลับไปในทิศทางที่ตรงข้ามกับป้ายบอกทาง ไม่นานจากทางสามแพร่งนั้นกลุ่มของเรากลับถึงที่พักได้โดยปลอดภัย ขณะที่เพื่อนอีกกลุ่มรอรับประทานอาหารค่ำ เป็นอันว่าชีวิตรอดแล้ว หลังอาหารค่ำเก็บสัมภาระเพื่อเตรียมตัวเดินทางกลับกรุงเทพฯ ในวันรุ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามต้องขอตำหนิ “ไอ้พวกมือบอน จิตไม่ปกติ” เห็นความเดือดร้อนของผู้อื่นเป็นของสนุก ถ้าไม่สามารถกลับที่พักได้ คืนนั้นอะไรจะเกิดขึ้นไม่อยากคิด...ปรื๋อ...

ลาก่อนภูกระดึง...คงไม่ขึ้นเป็นหน ๒...บ๊ายๆ

❖

๔. ครูสวนกุหลาบ

ในปีการศึกษา ๒๕๑๙ ผมกลับมา “โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย” อีกครั้งในฐานะ “ครู” ตามที่ได้ตั้งใจไว้ ประกอบกับ ท่านอาจารย์อัมพา แสนทวีสุข ต้องทำหน้าที่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการ ทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะสอนได้ อาจารย์จึงมอบวิชา ส.๔๐๑ และ ส.๔๐๒ ซึ่งเป็นวิชา “ประวัติศาสตร์ไทย” ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่อาจารย์สอนในเวลานั้น ทั้งระดับ คือ ๑๖ ชั่วโมง/สัปดาห์ ให้ผมสอนและทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา ห้อง ๔/๑๔ คู่กับอาจารย์ธนู ชวาลกุล

การสอนชั่วโมงแรก ห้อง ๔/๘ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย อาจารย์อัมพาฯ ท่านกรุณาแนะนำ “ครูคนใหม่” ให้นักเรียนได้รู้จัก และเน้นว่า “เป็นศิษย์เก่ารุ่นพี่ของพวกเธอ” เรียกว่าตัดไม้ข่มนามไว้ก่อนเป็นเบื้องต้น ต่อจากนั้นอาจารย์ก็ปล่อยให้ “คุณครูคนใหม่” ทำหน้าที่ว่าไปตามเนื้อหา อาจารย์อัมพาฯ ท่านออกจากห้องไป แต่ได้ยืนให้กำลังใจอยู่ที่ระเบียงตึก (สามัคยาจารย์หลังใหม่ ชั้น ๓) ด้านหลังที่นักเรียนมองไม่เห็น ไม่นาน อาจารย์พยักหน้า และยกนิ้วโป้งขึ้น (เหมือนสัญลักษณ์กด “Like”) และกลับไป เมื่อพบกันในเวลาต่อมาอาจารย์บอกว่า “ใช้ได้ o.k.” วลีนี้เป็นกำลังใจแก่ “ครูใหม่” อย่างมาก

๒ ปี ที่ใช้ชีวิต “ครู” โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นอกจากหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการสอนตามเนื้อหาวิชาที่ได้รับมอบหมายแล้ว สิ่งที่มีความภาคภูมิใจและตรึงอยู่ในความทรงจำ คือการสอน “ประวัติศาสตร์ไทย” ให้คณะครูจากประเทศญี่ปุ่นประมาณ ๒๐ คน ชมการสอน ในโอกาสที่เดินทางเพื่อดูงานการศึกษาในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ทั้งนี้สืบเนื่องจากเหตุวิกฤตการณ์ทางการเมือง ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ที่นานาประเทศตั้งคำถามว่าเหตุใดประเทศไทยจึงผ่านวิกฤตการณ์ทางการเมืองได้อย่างปลอดภัย ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านต่างล้มระเนระนาดเหมือนโดมิโน โรงเรียนเห็นว่า น่าจะสอน “ประวัติศาสตร์ไทย” ให้คณะครูเหล่านั้นได้ประจักษ์ ซึ่งเนื้อหาในวิชาดังกล่าวปรากฏอยู่ในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ งานจึงเข้า “ผม” โดยตรง ผมเลือกเนื้อหา “การสืบราชสมบัติในกรุงรัตนโกสินทร์” ในการสอน ใช้เวลา ๑ คาบ (ประมาณ ๕๐ นาที) ผลเป็นที่พอใจแก่คณะครูจากประเทศญี่ปุ่น และเป็นคำตอบข้อกังขาของชาวโลกในเวลานั้นด้วยเช่นกัน

ความภูมิใจอีกเรื่องหนึ่ง คือการส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันตอบปัญหา “การบินไทยไขจักรวาล” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง ๕) สัปดาห์เว้นสัปดาห์ เนื้อหาของรายการเป็นการเลือกตอบปัญหา ในหมวดความรู้ที่กำหนดไว้สลับกันไประหว่าง

ผู้เข้าแข่งขัน ครั้งละ ๑ คู่ โดยผู้ชนะในรอบแรกจะเข้าไปรอแข่งขันในรอบที่ ๒ และในรอบสุดท้ายเป็นการชิงชนะเลิศ มีโรงเรียนเข้าชิงชนะเลิศ รวม ๓ โรงเรียน ชิงลำดับที่ ๓ ที่ ๒ และ ที่ ๑ รายการนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นต้นกำเนิดเกมโชว์ในยุคต่อมา โดยบริษัทการบินไทย สายการบินแห่งชาติ อุปถัมภ์รายการ ม.ร.ว. ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ เป็นผู้ดำเนินรายการ เนื้อหาเป็นความรู้ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ๓ สาขาวิชา ประกอบด้วย ด้านวิทยาศาสตร์ (จำชื่ออาจารย์ที่ตั้งคำถามไม่ได้ครับ) ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์ ศาสตราจารย์ไพฑูรย์-ศาสตราจารย์วิลาสวงศ์ พงศะบุตร เป็นผู้ตั้งคำถาม ศาสตราจารย์วิสุทธิ์ บุษยกุล ตั้งคำถาม เรื่องของไทย ประกอบด้วยความรู้ด้านภาษา วรรณคดี คำพังเพย ขนบธรรมเนียมประเพณี เรียกว่า ต้องมีความรู้ “เรื่องของไทย” ชนิดครอบจักรวาลจริงๆ จึงจะตอบคำถามได้ และยังมีคำถามพิเศษ ถ้าตอบถูก ได้ ๒ คะแนน เรียกว่าเป็นคำถามก้าวกระโดด แต่ถ้าตอบผิด ติดลบ ๑ คะแนน

ผมเลือกนักเรียน ๒ คน เป็นผู้แทนทีมโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นั่นคือ ๑ คน มีความรู้ด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ อีก ๑ คน มีความรู้ด้านสังคมศาสตร์และภาษาไทย การแข่งขันครั้งนั้น เรียกว่าแข่งตอบปัญหาข้ามปี ทั้งผู้เข้าแข่งขัน ผู้ชมและกองเชียร์ ต่างเข้าไปเป็นนิสิต-นักศึกษาในมหาวิทยาลัยกันเรียบร้อยแล้ว แม้กระทั่ง “ครู” ผู้คัดเลือกนักเรียนส่งเข้าตอบปัญหา คือผม ก็ลาออกไปทำงานที่อื่น แต่ยังคงติดตามการแข่งขัน “ดีใจ และภูมิใจ” อยู่คนเดียว เมื่อทราบผลการแข่งขันด้วยตัววิ่ง เพราะในเวลาออกอากาศนั้นยังไม่สามารถค้นหาผู้ชนะเลิศได้ ปรากฏว่าทีมโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ลูกศิษย์ที่ผมเลือกมาทั้ง ๒ คน ชนะเลิศ ได้เดินทางไปทัศนศึกษา ณ สหราชอาณาจักร เป็นเวลา ๗ วัน ปัจจุบันศิษย์ทั้ง ๒ คือ นายแพทย์ภูริปกรณ์ ภักดีรัตน์ และนาวาเอก (พิเศษ) ฐิระไชย แก้วปาน

ส่วนอีกเรื่อง คือการฟื้นฟูประเพณีลอยกระทง ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ถือว่าเพิ่งผ่านพ้นเหตุการณ์ไม่ปกติทางการเมือง จึงมีการระงับกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม ผมขออนุญาตโรงเรียนจัดกิจกรรมทางประเพณีที่ควรส่งเสริมและรักษาไว้ให้ชื่องานว่า “ฟื้นฟูประเพณีลอยกระทง ๒๕๒๐” ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ของเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งครู - อาจารย์ และผู้ปกครองนักเรียน ที่รับเชิญเป็นกรรมการตัดสินกระทง และนางนพมาศ ประจำกระทง ที่ส่งมาจากทุกระดับเป็นที่สนุกสนานครึกครื้น ตั้งขบวนแห่กระทงและนางนพมาศ จากประตูด้านสะพานพุทธ ผ่านตึกสามัคยาจารย์ เลี้ยวขวาผ่านถนนหลังเสาธง เลี้ยวซ้ายผ่านหอประชุม สิ้นสุดขบวนที่บริเวณหน้าตึกนาฬิกา เพื่อประกาศผลการประกวดกระทง และนางนพมาศ ทำพิธีลอยกระทงในสระน้ำที่ประดิษฐานหลวงพ่อปู่...พระอาทิตย์ลับหลังคาตึก

พระเสด็จ...งานจบลงด้วยความเรียบร้อย... จากปี ๒๕๒๐ ถึง พ.ศ.นี้ ไม่ทราบว่ามีงาน “ลอยกระทงและประกวดนางนพมาศ” ของโรงเรียนเกิดขึ้นอีกหรือไม่ ...

ต่อมาในปีการศึกษา ๒๕๒๑ ผมสอบบรรจุและรายงานตัวเข้ารับราชการ โดยสอนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้น ม.ศ.๔ สอนได้ ๒ ชั่วโมง (๒ สัปดาห์) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้เรียกตัวเข้าทำงาน ตรงนี้ขอเล่าสักเล็กน้อยว่า ขณะนั้นอายุ ๒๕ ปีบริบูรณ์ เรียกว่าอยู่ในวัยเบญจเพส จากความเชื่อของคนเก่าๆ มักจะบอกว่าวัยเบญจเพสนั้น มีทั้งเรื่องดีและเรื่องร้าย แต่สำหรับผมชีวิตช่วงนั้นอยู่ในทางสองแพร่ง หลังจากปรึกษาและกลั่นกรองถึงเหตุผลต่างๆ ในอนาคตภายภาคหน้ากับคุณแม่ (อาจารย์นิรมลฯ) คุณแม่สนับสนุนให้มาทำงานที่ กฟผ. ดังนั้นผมจึงทำหนังสือลาออกจากรับราชการ แต่ผู้อำนวยการโรงเรียน (ท่านอาจารย์กมล ธิโสภา) ขอให้ผมสละสิทธิการเข้ารับราชการ

แทนการลาออก เพราะถ้าลาออกทางราชการจะต้องทำกรรมวิธีบรรจุ และอนุมัติให้ลาออก พิธีการดังกล่าวต้องใช้เวลานานพอสมควร คงจะไม่ทันการ โรงเรียนก็จะเสียประโยชน์โดยเฉพาะนักเรียนจะขาดครูสอนไปนานซึ่งอาจจะใช้เวลาเป็นเดือน ดังนั้นผมจึงทำเรื่องขอสละสิทธิการเข้ารับราชการ กรมสามัญศึกษาสามารถเรียกผู้สอบบรรจุที่ขึ้นบัญชีไว้เป็นลำดับที่ ๒ เข้ารับราชการได้ในทันที (ด้วยเหตุดังกล่าวจึงไม่มีประวัติการรับราชการของผมปรากฏในทะเบียนครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย)

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนกวดวิชาวัดเลียบ (อาจารย์สุพล สุวรรณณพ และ อาจารย์โอฬาร มีศักดิ์) เชิญให้ไปสอนพิเศษในวันเสาร์/อาทิตย์ ต่อเนื่องมากว่า ๒๐ ปีจนผมรู้สึกเหนื่อยเพราะทำงานไม่มีวันหยุดตลอดเวลากว่า ๒๐ ปี ผมขอเลิกการสอนกวดวิชาที่วัดเลียบ ร่างกายได้พักผ่อนบ้างตามสมควร ขอบคุณอาจารย์ทั้ง ๒ ท่านที่เห็นคุณค่าและความสามารถของผม สรุปว่าจบชีวิต “ครู” ด้วยเวลาที่สั้นเพียง ๒ ปี “ภูมิใจที่ส่งลูกศิษย์ ไม่น้อยกว่า ๑,๔๐๐ คน ขึ้นฝั่ง เป็นบุคลากรสำคัญของบ้านเมืองในปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๕๖) ในหลายสาขาอาชีพ เช่น นายพลตำรวจ นายทหารบก-เรือ นายแพทย์ เอกอัครราชทูต อาจารย์มหาวิทยาลัย นักธุรกิจสำคัญๆ ก็หลายคน ที่ กฟผ. มีลูกศิษย์ทำงานอยู่ไม่น้อยกว่า ๖-๗ คน ล้วนแต่มีตำแหน่งบริหารทั้งสิ้น ตั้งแต่หัวหน้ากอง ผู้อำนวยการฝ่าย จนถึงผู้ช่วยผู้ว่าการ เป็นความภูมิใจของครูจริงๆ” แต่ความผูกพันกับโรงเรียนยังมีอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะยังต้องรับ-ส่งคุณแม่ (อาจารย์นิรมลฯ) ต่อมาอีก ๑๐ ปี เป็นสมาชิก “ชมรมครูเก่า” ในเวลาต่อมา หลังจากคุณแม่เกษียณอายุราชการในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ เวลากว่า ๒๐ ปีหลังนี้ ก็อาศัยเพื่อนครู หลายๆ ท่าน อาทิ อาจารย์ดารากรฯ อาจารย์ปราณีฯ และอาจารย์วีณาฯ ส่งข่าวสาร สิ่งของต่างๆ นานาที่เกี่ยวด้วยโรงเรียนมาให้โดยลำดับ แม้กระทั่งผู้ปกครองนักเรียนที่ทำงานอยู่ กฟผ. ก็ได้อาศัยเป็นสื่อในการติดต่อกับโรงเรียนตามโอกาส รวมทั้งได้มาร่วมพิธีมอบ “ห้องเรียนสีขาว” ซึ่ง กฟผ. ดำเนินการสร้างและมอบให้โรงเรียนต่างๆ โรงเรียน “ของผม” เป็นโรงเรียนหนึ่ง ที่ได้รับโอกาสนั้น โดย คุณบรรพต แสงเขียว เพื่อน ส.ก. รุ่น ๘๔ รองผู้ว่าการ กฟผ. (ขณะนั้น) เป็นประธานในพิธีมอบห้องดังกล่าว ในงานวันวิทยาศาสตร์เมื่อหลายปีก่อน

แม้จะมีอายุเข้าสู่ปัจฉิมวัย แต่ ความเป็น “ศิษย์เก่า ครูเก่า” ก็คงจะได้ “ทดแทนคุณของโรงเรียน” ไปจนกว่า “กุหลาบชมพูดอกนี้จะร่วงโรยไปตามกาลเวลา”

สุวิชาโน ภวํ โหติ ผู้รู้ดีคือผู้เจริญ

❖

บนชานชาลา สถานีรถไฟฟ้าสยาม เห็นอาคารประธานของโรงแรมสยามอินเตอร์คอนติเนนตัล อยู่ด้านหลัง

๕. โรงแรมสยามอินเตอร์คอนติเนนตัล

ผมได้ภาพถ่ายเก่าโรงแรมสยามอินเตอร์คอนติเนนตัล ก่อนการทุบทิ้ง เพื่อก่อสร้างห้างสรรพสินค้าที่ทันสมัยและมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ ๓ ของกรุงเทพฯ พลันอดีตที่ผมเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะผู้ใช้บริการ ตามวาระต่างๆ ก็ค่อยๆ กระจ่างขึ้นๆ นับตั้งแต่การใช้บริการที่ห้องคอฟฟี่ชอป ห้องอาหาร ห้องจัดเลี้ยง และห้องพัก (จากการเป็นสมาชิกบัตรธนาคารต่างๆ ที่ให้สิทธิเข้าพัก)

โรงแรมสยามอินเตอร์คอนติเนนตัล เมื่อกว่า ๓๕ ปีก่อนจัดว่าเป็นโรงแรมระดับ ๕ ดาว และเป็นโรงแรมเดียวในย่านสยามสแควร์เวลานั้น อีกทั้งเป็นโรงแรมในเครืออินเตอร์คอนติเนนตัลแห่งแรกของประเทศไทย ที่หรูหราทันสมัยและงามสง่า ด้วยจุดเด่นของการออกแบบอาคาร ที่สื่อให้เห็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย นั่นคือหลังคาตึกรูป “งอบ” ที่ชาวนาและแม่ค้าคนไทยใส่ป้องกันแดด เห็นได้แต่ไกล มุงด้วยกระเบื้องสีแดง เด่นเป็นสง่าอยู่ ณ ทุ่งสระปทุม โรงแรมฯ ได้เปิดดำเนินกิจการครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ด้วยการเปิดอาคารส่วนที่เป็นล็อบบี้ทรงไทย และห้องพักด้านสวน ๒ ด้าน จำนวน ๒๒๓ ห้อง สูงเพียง ๒ ชั้นก่อน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เปิดบริการส่วนที่ ๒ คืออาคารตึกสูง ๖ ชั้น จำนวน ๑๗๗ ห้อง และสุดท้ายในส่วนที่เป็นอาคารจัดเลี้ยงและห้องประชุม “สยามบอลรูม” เปิดบริการในเดือนกรกฎาคม ๒๕๒๓ ที่ต้องเล่ารายละเอียดในส่วนนี้เพื่อนำมาสู่ การเปิดห้องจัดเลี้ยง ณ ห้องสยามบอลรูม เพราะ ผมและเพื่อนๆ สวนกุหลาบรุ่นที่ ๘๔ (พ.ศ.๒๕๐๘-๒๕๑๒) ได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยนั่นเอง

นั่นคือ งาน “ทศวรรษสวนฯ ๘๘” (ในช่วงเวลานั้นยังไม่ได้มีการปรับลำดับรุ่น จากรุ่น ๘๘ เป็น ๘๔) ผม ในฐานะประธานและกรรมการรุ่น ได้ร่วมกันจัดขึ้นในวาระครบ ๑๐ ปีที่จบจากโรงเรียน ณ ห้องสยามบอลรูม โรงแรมสยามคอนติเนนตัล ซึ่งเพิ่งเปิดใช้งานมาได้ ๕ เดือนเท่านั้น โดยจัดเป็นงานเลี้ยงคอกเทล และเป็นครั้งแรกที่ได้กราบเรียนเชิญคณาจารย์มาร่วมงาน และเป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่งที่ท่านอาจารย์ส่วนใหญ่ที่ได้กราบเรียนเชิญ ได้กรุณามาเป็นเกียรติแก่ลูกศิษย์ โดยเฉพาะท่านอาจารย์บุญโถม เทียนศิริ เมื่อท่านเดินทางมาถึง ท่านได้ปฏิสันถารกับผมว่า

“ เธอ อาจหาญมากนะ ที่จัดงานในวันลอยกระทง ”

“ ครับ เพราะไม่ทราบมาก่อน มาทราบก็วันนี้ครับ ตกกระไดพลอยโจน

จบจากงานเลี้ยงรุ่นก่อนกลับ คงเชิญอาจารย์ร่วมลอยกระทงครับ ”

งานในวันนั้นจัดอย่างเรียบง่าย ไม่มีดนตรีแม้แต่ชิ้นเดียว ใช้วิธีเปิดเทปเพลงโรงเรียนตลอดเวลา เพื่อ เพื่อน - อาจารย์ - ศิษย์ ได้พูดคุยกันไม่ต้องตะโกน แข่งกับเสียงดนตรี รวมทั้งเชิญอาจารย์ทุกท่านขึ้นมาพูดคุย “เรื่องอะไรก็ได้” ให้พวกเราฟัง เวลาอาจารย์แต่ละท่านขึ้นมาบนเวที ก็จะมีต้นเสียงบอกทำความเคารพ และกล่าว “สวัสดีครับ” ขึ้นพร้อมกัน ถ้าเป็นอาจารย์อาวุโส พวกเราก็จะเงียบ ตั้งใจฟัง แต่ถ้าเป็นอาจารย์ที่สอนพวกเราเป็นรุ่นแรกซึ่งมีอยู่ ๒ ท่าน ก็จะถูก “แซว” จนอาจารย์พูดไม่ออก ได้แต่ยืนหัวเราะ ขอเรียนไว้ ณ ที่นี้นะครับ การ “แซวอาจารย์ในวันนั้น” เป็นการแซวด้วยความเคารพครับ

งานเลี้ยงคอกเทล โดยปกติใช้เวลาไม่นานนักอย่างมากไม่เกิน ๓ ชั่วโมง แต่ปรากฏว่างานเลี้ยงคอกเทลของศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยคืนนั้น ต้องเลื่อนกำหนดเวลาปิดงานออกไปเรื่อยๆ อาหารทยอยส่งออกมาเรื่อยๆ เห็นว่าดึกมากแล้วเวลา ๒๓.๐๐ น. เพลงสรรเสริญพระบารมีจบลง ถือเป็นการปิดงานโดยอัตโนมัติด้วยความสุข และประทับใจ ทั้งศิษย์เก่าและคณาจารย์ รวมทั้งพนักงานบริการ ที่ดูจะสนุกสนานไปกับพวกเราด้วย

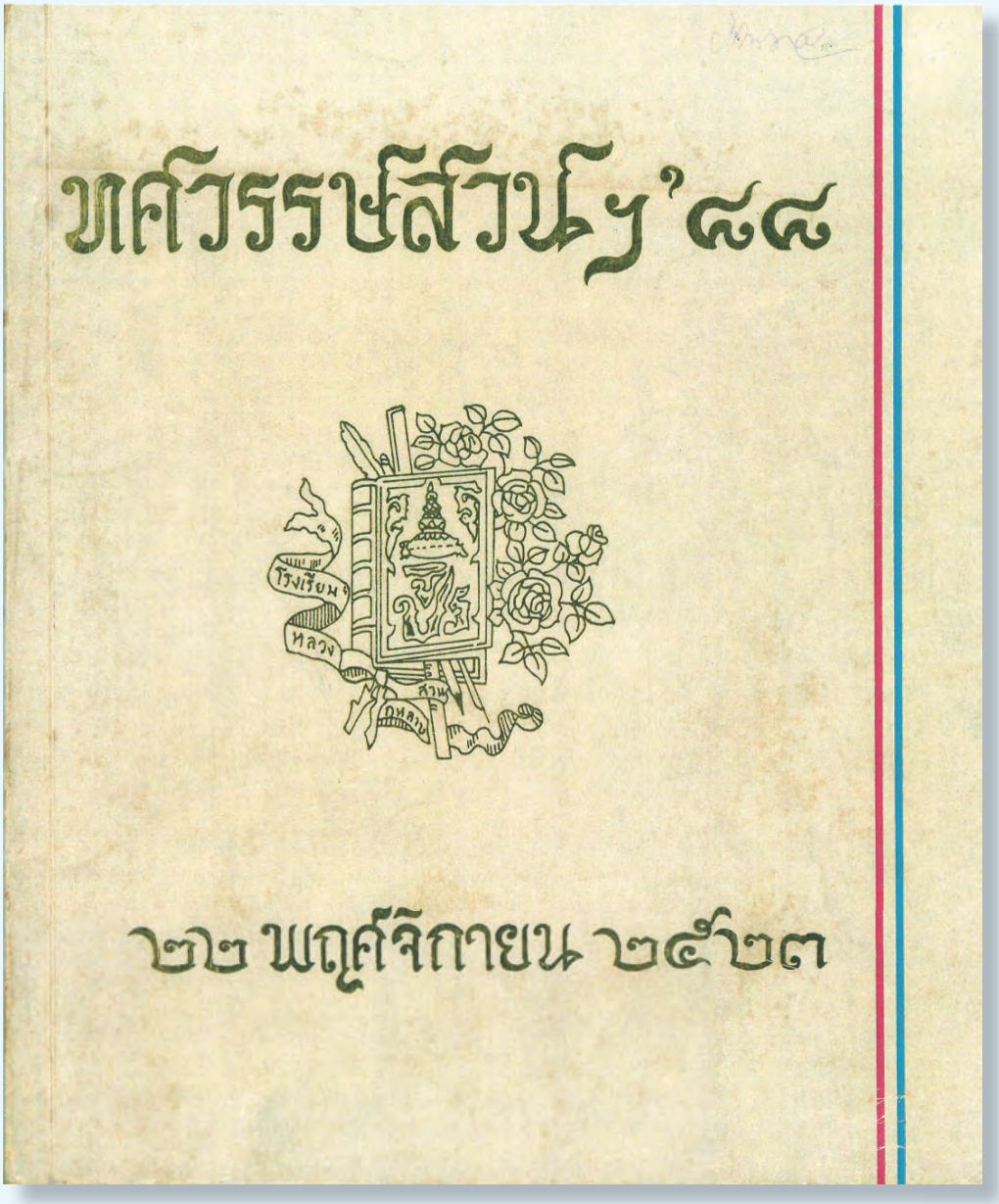
สำหรับห้อง “สยามบอลรูม” ผมได้ไปงานเลี้ยงฉลองมงคลสมรส อีก ๒ ครั้ง ซึ่งณ เวลานั้นสถานที่จัดงานเลี้ยงเช่นนี้ต้อง ห้อง “สยามบอลรูม” โรงแรมสยามอินเตอร์คอนติเนนตัล เท่านั้น ส่วนห้องอาหารทะเลไทย ผมและเพื่อนๆ จาก กฟผ. ใช้บริการรับประทานบุฟเฟ่อาหารกลางวันกันก็หลายครั้ง สำหรับห้องคอฟฟี่ช็อป ผมใช้บริการอยู่เป็นประจำ ส่วนตัวบ้าง รับแขกต่างประเทศบ้าง ตามโอกาสที่เหมาะสมหมุนเวียนเปลี่ยนไปทั้ง ๓ มื้อ รวมทั้งนั่งพักในเวลาบ่ายวันหยุดสุดสัปดาห์หลังจากเมื่อยล้ากับ Window Shopping ที่ศูนย์การค้าสยาม ด้วยเมนู Afternoon Tea ทั้งนี้ด้วยความสะดวกในการเดินทาง (ขับรถจากบ้านพักศรีย่านไม่เกิน ๓๐ นาที) และมีที่จอดรถ ไม่ยุ่งยากดังเช่นปัจจุบัน

ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นของไม่จิรังยั่งยืน อนิจจังไม่เที่ยงฉันใด โรงแรมสยามอินเตอร์คอนติเนนตัลก็เป็นไปฉันนั้น หลังจากเปิดดำเนินกิจการมาด้วยความมั่นคง มีชื่อเสียงและเป็น Chain โรงแรมระดับ ๕ ดาวดังของโลกเป็นเวลานานกว่า ๓๕ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โรงแรมสยามอินเตอร์คอนติเนนตัลก็ไม่พ้นความจริงของโลกที่ *“เกิดขึ้นตั้งอยู่ และดับไป”* ได้ จึงต้องปิดตัวลงและทุบทิ้งเพื่อก่อสร้างศูนย์การค้าใหม่ที่ใหญ่โตหรูหรา ทันสมัย ในปลายปีนั้นนั่นเอง

❖

๖. งานทศวรรษสวน ๘๘ (๘๔)

เพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องราวในบทก่อน จึงขอนำเอกสารส่วนหนึ่งที่ได้แจกให้ท่านอาจารย์ และเพื่อนๆ เป็นที่ระลึกของการจัดงาน ทศวรรษสวน ๘๘ เมื่อ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๓ ลงพิมพ์ไว้เพื่อความสมบูรณ์ของหนังสือ **“คิดถึง...วันวาน...เรื่องเล่าจากภาพ”** ดังนี้

ประธานแถลง

ปีนี้เป็นวาระพิเศษ ที่พวกเราจบจากสวนกุหลาบ มาครบ ๑๐ ปีพอดี จึงได้พยายามที่จะให้การจัดงานครั้งนี้มีความหมายกว่าทุก ๆ ครั้งที่ได้จัดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้กราบเรียนเชิญท่านอาจารย์ทุกท่านที่เคยสั่งสอนอบรมศิลปวิทยาการต่าง ๆ ให้พวกเราได้สามารถยืนด้วยตนเองอย่างกล้าแข็งและมั่นคงอยู่จนทุกวันนี้ ได้มาปรากฏในงานครั้งนี้ด้วย นับได้ว่าเป็นความกรุณาของท่านอาจารย์ที่มีต่อศิษย์ ซึ่งกระผมในนามศิษย์เก่ารุ่นที่ ๘๘ ทุกคน ต้องขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สำหรับหนังสือ "ทศวรรษสวน ฯ ๘๘" ที่เพื่อน ๆ กำลังถืออยู่นี้ จัดได้ว่าเป็นสิ่งอนุสรณ์ในงานครั้งนี้ ซึ่งหัวใจของหนังสือและเป็นความประสงค์ของเพื่อน ๆ ในขณะนี้คือที่อยู่–ที่ทำงาน หรือสถานที่ใด ๆ ก็ได้ที่เพื่อนสามารถจะติดต่อกับเพื่อนได้ เพราะ **เพื่อน** นั้นเป็นบุคคล คนที่ ๓ ที่ตัวเราเองได้รู้จัก นอกเหนือไปจาก พ่อ–แม่ และ ครู–อาจารย์ ฉะนั้น ถ้า **เพื่อน** เป็น **เพื่อน** ที่ดีต่อกัน มีความจริงใจต่อกัน สามารถจะพึ่งพาอาศัยกันได้บ้างในยามทุกข์ยากแล้วไซร้ ความเป็น **เพื่อน** ก็คงจะอุดม ดังนั้นจึงได้พยายามสืบเสาะค้นหาที่อยู่–ที่ทำงาน ของเพื่อน ๆ ทุกคนเท่าที่จะติดต่อสอบถามได้ โดยได้รับความกรุณาจากเพื่อน ๆ บางคนที่ได้ให้ข้อมูลเหล่านั้นมา ซึ่งก็ได้นำลงพิมพ์ไว้ในหนังสือนี้แล้ว ถ้ายังมีความบกพร่องอยู่ ก็ได้กรุณาบอกให้ทราบด้วย เพื่อที่จะได้จัดการแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป

นอกจากนี้แล้ว ยังได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์ ที่ได้กรุณาเขียนบทความมาให้พวกเราได้อ่าน เพื่อรำลึกถึง ๑๐ ปีที่ผ่านมา และนอกจากนั้น **"เพื่อน"** ยังได้เขียนจดหมายถึง "เพื่อน" เล่าถึงความเปลี่ยนแปลง การเคลื่อนไหวภายในสวนกุหลาบตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา และลำดับสุดท้าย "ช่อกุหลาบ" ได้เขียน "สังคมสวน ฯ ๘๘" มาให้อ่าน ซึ่งต้องขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

๔

อนึ่ง การจัดงานครั้งนี้ อาจนับได้ว่าเป็นการเริ่มการเข้ารูปเข้าร่างของการรวมกลุ่มของพวกเรา เป็นครั้งที่ ๒ หลังจากที่ผลุบ ๆ โผล่ ๆ มาระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งผมมีความปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่พวกเราควรจะได้มีจุดหมายของการจัดงานเช่นนี้ขึ้นเป็นประเพณี มิใช่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ของกลุ่มหรือคณะใดคณะหนึ่ง ผมจึงขอเรียนเสนอเพื่อน ๆ ตั้งเป็นกติกาหรือแบบแผนขึ้นไว้ พร้อมทั้งขอรับทราบความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในทางสร้างสรรค์ จากเพื่อน ๆ ด้วยดังนี้

๑. จัดให้มีการพบปะสังสรรค์กันเป็นประจำปี อย่างน้อยที่สุดในรอบ ๓๖๕ วัน ควรจัดให้ได้ ๑ ครั้ง และให้ถือเป็นวันประชุมใหญ่ของรุ่นด้วย

๒. มีการเปลี่ยนตัวประธานรุ่น โดยที่ประชุมใหญ่เลือกตั้ง ทุก ๆ ๒ ปี โดยเริ่มจากวาระนี้เป็นวาระแรก (๒๕๒๒–๒๕๒๔)

๓. ให้มีศูนย์กลางของรุ่น (ไม่ใช่ประธานรุ่น) ในทุกสาขาอาชีพ เพื่อช่วยกันรับผิดชอบในกรณีที่มีข่าวคราวต่าง ๆ ที่ประสงค์จะให้เพื่อน ๆ ในรุ่นทราบ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุก ๆ คนที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดีมาโดยตลอด ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความเป็นเลือด "ขมพู–ฟ้า" ที่เข้มข้นและมั่นคง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าความร่วมมือเช่นนี้จะมีอยู่ตลอดไป

มณฑล วิวิตรกุล

๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๓

จดหมายจากอาจารย์

ครู และนักเรียนสวน ฯ

อาจารย์อัมพา แสนทวีสุข ' ๘๐

เมื่อได้รับการขอร้องจากนายมณฑล วิวิตรกุล ให้ช่วยเขียนข้อเขียนบางอย่าง เพื่อนำลงพิมพ์ในหนังสือชุมนุมรุ่นของนักเรียกเก่าสวน ฯ ก็นั่งหลับตานึกหวลคิดไปถึงวันเวลาที่ผ่านมา เห็นแต่หน้ากลม ๆ ผมเกรียน ลอยอยู่เต็มไปหมดปีแล้วปีเล่า เราเป็นครูสวน ฯ มาเกือบ ๒๐ ปีแล้วหรือนี่ ก็คิดว่าในฐานะเป็นครูเป็นศิษย์กัน ก็จะเขียนเรื่องครูๆ ศิษย์ๆ นี่แหละ ซึ่งจะได้สาระเพียงใดหรือไม่ ก็ขอเชิญท่านทั้งหลายอ่านดูก็แล้วกัน

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ครูได้รับบรรจุเข้ารับราชการเป็นครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ขณะนั้นอายุ ๒๔ อาจารย์โปร่ง ส่งแสงเติม เป็นอาจารย์ใหญ่ แต่ก่อนหน้านี้ก็ได้เคยเข้าไปฝึกสอนอยู่แล้ว ขณะเป็นนิสิตฝึกสอน นักเรียนรุ่นที่ฝึกสอนอยู่เท่าที่จำได้ ก็มีรุ่นนายสันติ เศวตวิมล นายเรืองโรจน์ มหาสรานนท์ นายสมยศ ศรีประสาธน์ ฯลฯ ในปีแรกที่เข้าเป็นครูสวน ฯ ก็ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้สอนวิชาประวัติศาสตร์ และวิชาภาษาไทย ชั้น ม.ศ. ๔ และ ม. ๘ เวลานั้นนักเรียน ม. ๘ ที่พอจำได้มี นายเกียรติสม กลิ่นสุวรรณ ท้าวคำแพง เสด็จต้น (นักเรียนจากประเทศลาว และเป็นนักฟุตบอลของโรงเรียนด้วย) นายประมล อุทัยภพ ฯลฯ ส่วนนักเรียนที่เรียนอยู่ มศ. ๔ (รุ่นแรกของหลักสูตรที่เรียกว่า มศ.) มีนายวสันต์ สร้อยพิสุทธ์ นายอุดมศักดิ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา นายสุรศักดิ์ ศรีประพันธ์ นายประชา อนมาน ฯลฯ วิชาประวัติศาสตร์ที่สอนตามหลักสูตรก็เริ่มกันด้วยเรื่องอารยธรรมโบราณ ครูจำได้ว่าสมัยนั้นไม่มีนักเรียนสวน ฯ คนใดรู้จักอาจารย์อัมพา โน่น เขาเรียกกันว่า "อาจารย์เมโส" (เมโสโปเตเมีย) กันทั้งนั้น

๖

ก่อนหน้าเป็นครู พื้นนิสัยครูเป็นคนขี้อาย ไม่ค่อยพูดนัก ก็หวาดอยู่เหมือนกันว่าต้องมาเป็นครูและเป็นครูของนักเรียนสวน ฯ ซะด้วย ฤทธิ์เดชมีอย่างไร ย่อมทราบอยู่ เมื่อเป็นครูใหม่ ๆ ก็พยายามแต่งตัวถูกต้องตามระเบียบราชการ ทั้งสีสันและแบบ ก็ไม่วายถูกนักเรียนกระเซ้า แต่เมื่อหนัก ๆ เข้าก็ชักรู้สึกว่า ถ้ามัวเหนียมอยู่จะถูกตอแยตามกระเซ้าหนักขึ้น จำต้องหันหน้าสู้แล้ว คิดได้ดังนั้นก็เริ่มตั้งหลัก เช้าวันหนึ่งบังเอิญซอยผมและทำผมใหม่ ๆ พอเข้าห้องสอนก็มีเสียง **"อาจารย์สวยจัง!"** เสียงแรกก็แกล้งไม่ได้ยิน ก็มีเสียงที่สอง **"อาจารย์ทำผมใหม่สวยจัง!"** ที่นี้ก็ต้องบอกไปว่า**"ครูก็คิดอย่างนั้นเหมือนกันแหละ"** มีเสียงฮา หัวเราะกันคิกคัก แล้วก็เรียนกันต่อไปได้

ปีต่อ ๆ มา ครูได้รับการขอร้องให้สอนวิชาหน้าที่–พลเมือง วิชาหน้าที่พลเมืองก็พอไหวแต่วิชาศีลธรรมนี่สิ แม้จะพอสอนได้แต่ก็ไม่มีความชำนาญ เลยต้องหาวิธีใหม่นิมนต์ท่านเจ้าคุณพระเทพโสภณวัดพระเชตุพน มาสอน ก็ปรากฏว่าได้ผลดี เพราะท่านสอนสนุก มีนิทานประกอบมากมาย ไม่ง่วง แต่วิชานี้ถ้าผิดจากท่านเจ้าคุณ ฯ ต่อให้เป็นผู้มีปริญญาโทปริญญาเอกมา ก็ล้มเหลวเหมือนกัน กล่าวคือมีอยู่ครั้งหนึ่งท่านเจ้าคุณท่านติดงานอื่น มาสอนไม่ได้ ท่านขอร้องให้พระรูปอื่นมาสอนแทน ท่านที่รับหน้าที่มาสอนแทน ท่านจบปริญญาโททางศาสนาจากประเทศอินเดีย ท่านประสบความสำเร็จในการบรรยายธรรมะตามที่ต่าง ๆ มาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน แต่ก็ปรากฏว่า ท่านปริญญาโท ท่านตั้งใจอย่างยิ่ง กำลังบรรยายอยู่หน้าชั้นนักเรียนสวน ฯ ก็คลานออกหลังห้องไปนั่งสลัดหัวกันอยู่ไปมานอกห้องยิ้วเยี้ยไปเลย

ในปีต่อ ๆ มาอีก ครูก็ค่อยปรับตัวได้มากเข้า และก็ทำใจได้เกี่ยวกับอาชีพครูของนักเรียนสวน ฯ ในกระบวนนักเรียนชั้น**เซียน**ทั้งหลาย เขามีวิธีโกงในเวลาสอบได้พิสดารเหนือเมฆต่าง ๆ นานายากที่จะจับได้อย่างยิ่ง ทั้ง ๆ ที่ครู–อาจารย์รู้ว่ามีการโกง ก็พวกเจ้าตัวเขานั่นแหละ เมื่อจบไปแล้ว มาเล่าให้ฟัง มีอยู่รายหนึ่งเล่าว่า **"ผมตอนเรียนอยู่ชั้นเกียจเป็น**

ที่หนึ่ง แต่มีเพื่อนดี เรียนเก่งจอมเซียนที่เดียว มันเป็นพี่เลี้ยงผมอยู่ตลอดเวลา ในการสอบครั้งหนึ่ง ผมทำสัญญากับมันว่า วิชาคณิตศาสตร์ มันต้องรีบทำให้เสร็จโดยไว แล้วออกไปนอกห้องสอบ รีบเขียนคำตอบใส่แผ่นกระดาษที่เตรียมไว้แล้วส่องให้เห็นเป็นข้อ ๆ โดยยืนตรงมุมส้วม มีสัญญาณว่า ถ้าเห็นผมลูบหัวเมื่อไร แปลว่า ต่อไปนี้ทำได้แล้ว เลิกส่งสัญญาณได้ และแล้วเหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น อาจารย์ฉวีผู้คุมสอบเดินมาเงียบ ๆ มายืนที่หน้าโต๊ะผม โดยผนังตึกบังตัวอาจารย์ไว้ จ้องดูกระดาษเขียนคำตอบของผมอยู่เป็นครู่ คงจะนึกเอ็นดูหรือยังไงไม่ทราบ ท่านยกมือขึ้นลูบหัวผม แล้วก็เดินเงียบๆ ดูโต๊ะอื่นต่อไป เจ้าเพื่อนเก่งของผม เห็นมือลูบที่หัว มันก็คิดว่าผมทำได้แล้ว มันก็เลยหลบไป ผมเลยซวย”....ศิษย์เก่าอีกรายหนึ่งเล่าให้ฟังว่า “ผมเรียนอยู่ ๘ ปี ทุกเช้าอาจารย์ใหญ่ต้องเรียกผมไปพบ ท่านว่าผมเป็นนักเรียนตัวอย่าง บางวันเรื่องผม บางวันเรื่องเสื้อ บางวันเรื่องกางเกง บางวันเรื่องรองเท้า ผมนุ่งกางเกงมา ท่านว่าสั้นไป ให้ผมยืนหน้าแถวเป็นตัวอย่าง วันต่อมาผมนุ่งซะคลุมเข่า ท่านว่ายาวไปให้ผมยืนหน้าแถวเป็นตัวอย่าง ผมรำคาญเลยโกนหัวไปโรงเรียน ท่านก็ให้ยืนหน้าแถวเป็นตัวอย่างอีก อย่างนี้เป็นประจำ ผมอยู่สวน ฯ ๘ ปี แต่เปล่า....ไม่จบหรอก ผมไปจบโน่น....อยุธยา”

เมื่อเป็นครูสวน ฯ นานเป็นสิบปีเข้า และบังเอิญมีลูกชายเป็นนักเรียน หรือเป็นเด็กสวน ฯ ด้วยเหมือนกัน จึงได้ซาบซึ้งในเด็กสวน ฯ และรู้จักธรรมชาติเด็กสวน ฯ แทบจะพูดได้ว่า ตั้งแต่เกิดย่างเท้าก้าวแรกเข้าไปในโรงเรียน และอ้าปากพูดคำแรก.... ไปจนหยดสุดท้าย การเป็นครูไม่เพียงแต่จะสอนแค่วิชาความรู้อย่างเดียวเท่านั้น ยังต้องอบรม พร่ำตักเตือน และต้องเป็นที่ปรึกษาที่ดีด้วย ไม่เพียงแต่ศิษย์ปัจจุบันเท่านั้น ศิษย์เก่าที่จบไปแล้วก็ยังมีที่

๙

วนเวียนไปมาหาสู่ พูดคุย ปรึกษาปัญหา เล่าสารทุกข์สุขดิบ เป็นธนาคาร (ในบางครั้ง) เป็นทนาย เป็นศาล เป็นบริการบ้านเช่า หางาน และเป็นที่ปรึกษาหัวใจ ฯลฯ ครั้งหนึ่งในหลายครั้ง ศิษย์เก่าเพิ่งจบไปหมาด ๆ คนหนึ่งมาพบบอกเล่า **"ผมมีเรื่องเดือดร้อนใจมาก ไม่ทราบว่าจะวิ่งไปหาใคร ก็มาหาอาจารย์"** ถามว่า **"เรื่องอะไร"** เขาตอบว่า **"ผมมีแฟน"** ไอ้การมีแฟนก็เห็นเด็กสวน ฯ ชำนิชำนาญกันออกเกร่อ ไม่เห็นมีใครรู้สึกเดือดร้อนซักคน จะเดือดร้อนกันอยู่บ้างตรงที่ว่า **"มันน้อยไป"** เท่านั้น ซักไปซักมาก็หลุดมาว่า **"ได้เสียกันแล้วครับ เขาเกิดท้อง ไม่ทราบจะทำยังไง ไอ้ผมก็ยังเรียนหนังสืออยู่แค่ธรรมศาสตร์บัณฑิต ๑ เท่านั้นเอง เงินก็ไม่มี"** ในฐานะเป็นครู เมื่อฟังแล้วครูก็พลอยกลุ้มไปด้วย ก่อนจะแนะนำอะไรให้ก็ถามไปว่า **"แล้วแฟนเธอล่ะ"** เสือนั่นยิ่งตีหน้าเศร้าเหมือนกับจะร้องไห้ ก่อนจะตอบอย่างปวดใจว่า **"เขาอยู่ชั้นบัณฑิต ๔ (ขอสงวนชื่อมหาวิทยาลัย) ครับ....อาจารย์"**

ศิษย์ที่รัก

ครบ ๑๐ ปีแล้วสินอ ที่ครูมิได้พบหน้าศิษย์รักในห้องเรียน ห้องเรียน ๔ เหลี่ยม ที่มีกระดานดำติดอยู่ด้านหน้า ครูยืนตรงกลางห้อง ศิษย์รักนั่งหน้าสลอน ดูหน้าตาสดใส ดวงตาแจ่มแจ๋ว แต่มีแววซุกซนตามประสาที่ยังเยาว์วัยพร้อมที่จะเย้าแหย่กัน คุยกัน ถ้าครูเผลอ ขณะหันไปเขียนกระดานดำพอหันกลับมา ทุกคนก็จะนั่งเรียบร้อย ตั้งใจฟัง ครูรักและห่วงใยชีวิตที่บริสุทธิ์ของศิษย์รักจนเปี่ยมล้นหัวใจ ครูจึงทุ่มเทอบรมสั่งสอนศิษย์รักของครูจนสุดชีวิตในด้านวิชาการซึ่งเป็นพื้นฐานทางความรู้ทั่วไปนั้น ครูให้เธออย่างเต็มความสามารถ เต็มเวลาเต็มหลักสูตร และสิ่งสำคัญที่สุดซึ่งครูจะไม่ยอมให้ผ่านไปเลยในทุกชั่วโมงการสอนก็คือ **ธรรมจริยา** แม้เธอจะทำหน้าเมื่อย เบื่อฟังอย่างไร ครูก็ต้องหาวิธียัดเยียดมอบให้เธอจนได้ ไม่ว่าจะมีแทรกอยู่ในบทเรียนหรือนอกบทเรียน ถ้ามีโอกาสครูจะไม่ละเว้นเป็นอันขาดและจะไม่ปล่อยให้ผ่านไปเลยหากเธอทำผิด เพราะครูตระหนักดีว่า ชีวิตของศิษย์รัก สะอาดบริสุทธิ์ดุจผ้าขาว ครูจึงพยายามจะรักษาผ้าขาวแต่ละผืนให้ขาวบริสุทธิ์ด้วยการสอดแทรกจริยธรรมให้ซึมซาบลงไปในความรู้สึกนึกคิดของเธอ ชีวิตในวัยรุ่นคือพื้นฐานของชีวิตทั้งชีวิต ศิษย์รักของครูจะต้องเจริญเติบโตขึ้นเป็น **"มนุษย์"** คือ **"ผู้มีจิตใจสูง"** มิใช่เป็นเพียง **"คน"** ซึ่งหมายถึง **"เกิดมา"** เท่านั้น ถ้าศิษย์รักของครู มีความเป็นมนุษย์ นั่นย่อมหมายความว่า เธอเดินอยู่บนถนนชีวิตที่ถูกต้อง ความถูกต้องนจะเป็นเกราะแก้ว กำบังภัยผองให้ศิษย์รักทุกคนดำรงชีวิตอยู่ในโลกอันสับสนวุ่นวายเต็มไปด้วยสิ่งเย้ายวนที่จะดึงให้เธอตกต่ำนี้ได้ด้วยความปลอดภัย เธอจะอยู่ในที่สูงจนน้ำแห่งความชั่วท่วมไม่ถึงเธอ นั่นคือศิษย์รักจะอยู่ในโลกอย่างมีเกียรติและผู้ที่มีเกียรติอย่างแท้จริงก็คือผู้ที่มีความเป็น **"มนุษย์"** นั่นเอง แล้วชีวิตของศิษย์รักก็จะมีแต่ความ

๑๐

ผาสุกใจ ตอนนั้นจำได้ว่ามีศิษย์รักผู้หนึ่งถามครูว่า อะไรคือความถูกต้อง อะไรเป็นเกณฑ์ตัดสิน ครูอธิบายว่า การดำรงตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมหนึ่ง อยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณีอันงดงามหนึ่ง อยู่ในกรอบของกฎหมายหนึ่ง เหล่านี้แหละเป็นเครื่องกำหนดตัดสิน ถ้าเธออยู่ในกรอบทั้ง ๓ นี้ครบถ้วน เธอก็ย่อมเดินอยู่บนเส้นทางชีวิตที่ถูกต้อง พร้อมทั้งยังกำชับศิษย์รักอีกว่า **"ธรรมะย่อมให้ความมั่นคงทางใจ"** เธอจงมีธรรมะอยู่ในหัวใจตลอดเวลาเถอะแล้วจะถูกต้องหมดทุกอย่าง ศิษย์รักพนักหน้ากับตัวเองแสดงว่าเข้าใจพร้อมกับกล่าวคำขอบพระคุณแล้วนั่งลง ดูเถอะ ศิษย์รักของครูแม้จะยังเยาว์วัยแต่ก็ฉลาด น่ารักอย่างนี้เสมอ นี่คือเหตุการณ์เมื่อ ๑๐ ปีล่วงมาแล้ว ตลอดระยะเวลาที่ล่วงเลยมา ครูเงี่ยหูฟังด้วยความห่วงใยอยู่เสมอถึงการดำเนินชีวิตของศิษย์รัก คราใดที่ได้เห็น ได้รู้ ได้ยิน ได้ฟัง กิตติศัพท์แห่งคุณความดีของศิษย์รัก และศิษย์รักของครูดำรงชีวิตอยู่ด้วยความเจริญรุ่งเรืองมีความผาสุก ครูก็จะแอบชื่นชมยินดีอยู่ในใจอย่างเงียบ ๆ เท่าที่ผ่านมาศิษย์รักของครูร้อยละ ๙๙ จะทำให้ครูเป็นสุขใจ ภาคภูมิใจอยู่อย่างเงียบ ๆ ดังกล่าว แต่ครั้งใดได้ทราบว่ามีศิษย์รักบางคนของครูประสบภัยพิบัติหรือดำรงชีวิตอย่างผิดพลาด ครูจะกระวนกระวายใจ ไม่สบายใจ เศร้าใจ นอนไม่หลับไปนานทีเดียว มีทางใดที่ครูจะช่วยเหลือบัดเบาอันตรายใด ๆ ได้ ครูจะรีบยื่นมือเข้าไปปกป้อง โอบอุ้มทันทีเท่าที่ความสามารถของครูที่พึงมีให้ด้วยใจห่วงใยในทางที่ถูกที่ควร เพราะในชีวิตของความเป็นครูของครูนี้อยู่ที่ ชีวิตในอนาคตอันเจริญรุ่งเรืองของศิษย์รัก คือความปรารถนาอันบริสุทธิ์ใจที่ครูมีต่อศิษย์รักทุกคน

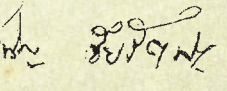
ขณะนี้ครูยังยืนอยู่กลางห้องหน้ากระดานดำ อบรมสั่งสอนรุ่นน้องเธอต่อไปรุ่นแล้วรุ่นเล่าเหมือนเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้วครั้งนี้ ทุกครั้งที่รู้สึกเหนื่อยหน่ายครูมักจะนึกถึงภาพของศิษย์รักรุ่นเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้วซึ่งบัดนี้โตเป็นหนุ่มวัยฉกรรจ์ มีความรู้ ความสามารถมีคุณความดี เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ มิใช่เป็นสิ่งที่ครูพึงจะภาคภูมิใจหรอกหรือ

นึกถึงศิษย์รักได้ดังนี้แล้วครูจะหายเหน็ดเหนื่อยใจอย่างปลิดทิ้งทีเดียว ชีวิตครูยืนยาวและยังคงยืดอาชีพนี้อยู่ก็ด้วยคุณความดีของศิษย์รัก ที่เป็นน้ำทิพย์หล่อเลี้ยงหัวใจครูให้ชุ่มชื่นมีพลังที่จะอบรมสั่งสอนต่อไป ด้วยการเพียงแต่ศิษย์รักเมื่อ ๑๐ ปีล่วงมาแล้วซึ่งบัดนี้เธอแสดงว่าเธอเข้าใจครู รู้ซึ้งถึงความรัก ความห่วงใยที่ครูมีต่อเธอ จึงเผ้าอบรมบ่มนิสัย ดุด่า ตักเตือน สั่งสอน เพื่อให้ศิษย์รักเดินอยู่บนเส้นทางอันถูกต้อง เท่านี้พอแล้วสำหรับชีวิตของความเป็นครูของครู

ณ สวนแห่งนี้ เป็นดินแดนที่ปลูกเฉพาะกุหลาบ บัดนี้กุหลาบที่ครูรดน้ำพรวนดินเผ้าดูแลมิให้ด้วงหนอนชอนไชไต่ตอม ปราศจากรอยมลทินใดๆ กุหลาบทุกต้นได้เจริญงอกงามออกดอกบานสะพรั่งประดับอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ด้วยกลิ่นที่หอมฟุ้งจรุงไปทั่วแดนไกล มีสีสันที่สวยสดงดงาม เป็นที่ชื่นใจ ชื่นตาแก่ผู้พบเห็น มีหนามแหลมคมเป็นที่น่าเกรงขาม เห็นไหมจ๊ะว่ากุหลาบแต่ละดอกของสวนนี้ สวยทั้งสี และมีกลิ่นหอมพร้อมด้วยอาวุธป้องกันที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่น่ายำเกรง ใครๆ ก็อยากได้ไว้ไปประดับเพื่อเป็นศรีสง่าแก่สถานที่ของเขา จำได้ไหมศิษย์รักครูเคยสอนว่า **“ชื่อเสียงเกียรติยศของหมู่คณะนั้นใหญ่ยิ่งกว่าตนเอง แต่ตนเองนั้นแหละคือโครงกระดูกของหมู่คณะ”** ศิษย์รักทุกคนเป็นดอกกุหลาบที่ผลิตออกจากสวนนี้มิใช่หรือ ครูจึงมั่นใจว่า ศิษย์รักทุกคนจักต้องรักษาคุณงามความดีไว้ดุจเกลือรักษาความเค็ม ซึ่งเป็นถ้อยคำอบรมสั่งสอนของครูเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว และบัดนี้มันกำลังดังแว่วมาให้เธอได้ยินอีกครั้ง เมื่อได้อ่านจดหมายจากใจครูฉบับนี้

ครูยังรัก เอ็นดูและห่วงใยศิษย์รักเหมือนเดิม

จากครู

๒๕ ตุลาคม ๒๕๒๓

จดหมาย จาก
“เพื่อน”
ถึง
“เพื่อน”

จดหมายฉบับที่ ๑

เพื่อนที่รัก

เป็นเวลานานร่วมปีกว่าแล้ว ที่เพื่อนจบจากสวน ฯ ไปขณะนี้คงจะกำลังเตรียมตัวสอบไล่อีกแล้วใช่ไหมล่ะ ตลอดเวลาที่ผ่านมาเหตุการณ์ในสวน ฯ ก็เปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้ว แต่ลมพายุจะพัดมาหนักเบาเพียงใด เพื่อนคงจะได้ทราบข่าวจาก น.ส.พ. เมื่อประมาณต้นปีการศึกษานี้เอง คือหลังจากที่เพื่อนออกจากสวน ฯ ไปแล้วไม่นาน สวน ฯ ของเราก็ต้องประสบกับมรสุมทางการเมือง ซึ่งดูเหมือนว่า นับเป็นครั้งแรกที่การเมืองเริ่มเข้ามามีอิทธิพลในสวน ฯ ของเรา (เป็นการเข้าใจถูกหรือเปล่าก็ไม่ทราบ ถ้าผิดก็อภัยด้วย....เล่าต่อดีกว่า) ในเมื่อท่านอาจารย์ใหญ่ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของพวกเราได้รับคำสั่งให้ย้ายเข้าประจำกระทรวงภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมง นับว่าเหมือนมีสายฟ้าฟาดเปรี้ยงใหญ่ลงมาท่ามกลางแสงแดดที่แผดกล้า ในปลายฤดูร้อนนั่นเอง การที่ใครก็ตามได้รับคำสั่งให้ย้ายเข้าประจำกระทรวงภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนั้น จะต้องมีความผิดอย่างร้ายแรงที่เดียว แต่นี่อาจารย์ใหญ่ของเราท่านก็เป็นคนดีเพรียบพร้อมไปด้วยคุณธรรม ตั้งอยู่ในพรหมวิหาร ๔ ไฉนเลยจึงต้องประสบกับเหตุการณ์เช่นนี้ ทำให้เราต้องสืบหาสาเหตุที่อาจารย์ใหญ่ต้องผันตัวเองจากตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ไปนั่งแป้นเฉย ๆ อยู่ในกระทรวง เป็นเวลาเสียหลายเดือน ก่อนที่จะหาตำแหน่งที่เหมาะสมให้ลงได้ ก็เนื่องจากความ "ตงฉิน" ของท่านที่ปฏิเสธไม่รับฝาก "เด็ก" ของ "ผู้ใหญ่" ท่านหนึ่งในทางการเมืองที่มีอำนาจอยู่ในกระทรวงศึกษา ฯ แล้วมรสุมทางการเมืองลูกแรกก็ค่อย ๆ จางไปตลอดปี โรงเรียนก็เลยไม่มีอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการก็ต้องรั้งตำแหน่งรักษาการอาจารย์ใหญ่ไปด้วย แต่เหตุการณ์ภายในก็สงบเรียบร้อยมาตลอดจนสิ้นปีการศึกษา ทั้งนี้ก็ด้วยความสมัครสมานสามัคคีกันของทุก ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์หรือนักเรียนก็ตาม

๑๔

เอาหละไว้ว่าง ๆ จะคุยมาให้เพื่อนฟังอีก อยากทราบข่าวคราวอะไรที่เกิดขึ้นในโรงเรียนก็ถามไถ่มาได้ ถ้าสามารถเล่าแจ้งแถลงไขหรือเปิดเผยได้ก็จะเล่าให้ฟังโดยตลอด สำหรับจดหมายฉบับนี้ก็คงจะพอหอมปากหอมคอ สุดท้ายขอให้หลวงพ่อสวนกุหลาบได้คุ้มครองให้เพื่อนมีความสุข และปลอดภัย และที่สำคัญที่สุดคือขอให้โชค A ทุก ๆ วิชาเลย

รักและคิดถึงเพื่อนเสมอ

"เพื่อน"

๑๔ มี.ค. ๑๔

จดหมายฉบับที่ ๒

เขียนที่ตึกเหลืองหลังยาว
เพื่อนที่รัก

จดหมายของเพื่อนที่ส่งข่าวมานั้น ได้รับทุกฉบับ แต่ที่ไม่ได้ตอบก็เพราะว่า ไม่ค่อยมีเวลาว่างเลยในระยะที่ผ่านมา เพื่อนก็คงจะรู้ดีว่าช่วงระยะเวลานั้น สวน ฯ เป็นอย่างไร ยุ่งเหลือเกิน จะว่างหน่อย พอหายใจหายคอได้ทั่วท้อง ก็ระยะที่นักเรียนสอบไล่ปลายปีเสร็จแล้วนั่นแหละ

ก่อนอื่นต้องขอแสดงความยินดี และดีใจด้วยที่เพื่อนสอบผ่านหมดทุกวิชา ปีใหม่นี้คงอยู่ปี ๓ แล้ว เหลืออีก ๒ ปี ก็คงจบ

ปีนี้สวน ฯ ได้อาจารย์ใหญ่คนใหม่แล้ว แต่ก็ไม่ใช่ใหม่สำหรับสวน ฯ หรอก เพราะเคยเป็นทั้งศิษย์เก่า และอาจารย์เก่ามาแล้ว ย้ายมาจากปากน้ำ เมื่อต้นปีการศึกษานี้เอง ท่านเป็นคนหนุ่มไฟแรง จึงดูเหมือนจะช่วยให้สวน ฯ มีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง ทุกสิ่งทุกอย่างดูจะคึกคักไม่ว่าจะเป็นในเรื่องทางวิชาการ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ

เพื่อนคงจะจำงาน "จตุรมิตร" ที่เป็นงานฟุตบอลเชื่อมความสามัคคีระหว่างโรงเรียนรัฐบาลที่เก่าแก่ ๒ โรง คือ สวนกุหลาบ และเทพศิรินทร์ และโรงเรียนราษฎร์ที่เก่าแก่อีก ๒ โรง คือ กรุงเทพคริสเตียน กับอัสสัมชัญ ปีนี้เทพศิรินทร์เป็นเจ้าภาพ มีการแข่งขันแบบพบกันหมด ปรากฏว่าสวนกุหลาบ ได้ครองความชนะเลิศร่วมกับเทพศิรินทร์ บรรยากาศของงาน ถ้าเพื่อนยังพอจะจำได้ โดยเฉพาะในวันชิงชนะเลิศ เป็นบรรยากาศของความประทับใจซึ่งไม่อาจหาคำพูดใดมากล่าวพรรณนาได้หมดสิ้น นอกจากความทรงจำที่มีอยู่อย่างแนบแน่นในดวงจิตของพวกเราลูก "ชมพู–พ้า" ทุกคน

เมื่อต้นปีใหม่นี้เอง ทางสมาคมศิษย์เก่า และสมาคมผู้ปกครองและครู ได้มอบถาวรวัตถุให้ คือ เรือนน้ำดื่ม (อยู่ตรงหลังเสาธง) และปรับปรุง–ขยายโรงอาหารชั่วคราว ซึ่งสร้างมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ แล้ว ให้ดีขึ้นกว่าเดิม ยังไม่ทราบว่าจะได้สร้างขึ้นใหม่เมื่อไหร่ นี่ก็มีอายุได้ ๕–๖ ปีแล้ว ก็ยังเป็นโรงอาหารชั่วคราวอยู่ แต่ก็คงไม่นานเกินรอ ที่จะมีโรงอาหารถาวรพร้อมตึกเรียนที่เป็นศรีสง่าแก่โรงเรียนต่อไป

อ้อ ! เกือบลืมเล่าให้ฟัง เมื่อวันที่ ๒๒ เมษา นี้เอง ได้มีงาน "สวนกุหลาบรำลึกครั้งที่ ๒" ขึ้นที่บริเวณสนามฟุตบอล มีศิษย์เก่ามาร่วมงานคับคั่ง อาจเรียกได้ว่าเป็นการอุ่นเครื่อง เตรียมการจัดงานใหญ่ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า เพราะปีนี้ครบ ๘๐ ปี ของสวน ฯ แล้ว มองหาเพื่อนไม่เจอ ก็เลยเขียนจดหมายมาคุยด้วย

เอาล่ะ รบกวนเวลามานานแล้ว ไว้คุยกันใหม่จะเขียนมาให้อ่านอีก ขอให้หลวงพ่อสวนกุหลาบคุ้มครองเพื่อนให้ประสบแต่ความสุขและสวัสดีตลอดไป

คิดถึงเพื่อนเสมอ
"เพื่อน"

๒๘ เม.ย. ๑๕

จดหมายฉบับที่ ๓

อาคารสามัคยาจารย์
เพื่อนที่คิดถึง

เวลาผ่านไปเร็วเหมือนติดปีกบิน อีก ๑ ปีแล้วที่ไม่ได้เจอกัน คงได้คุยและพบกันทางตัวหนังสือเท่านั้น แต่ก็ยังดีกว่าที่ไม่ได้พบกันหรือไม่ได้ข่าวคราวกันเลย อีกไม่นานเมื่อเรียนจบกันแล้ว คงจะได้พบและคุยกันถึงบรรยากาศเก่า ๆ

ปีการศึกษาใหม่นี้นักเรียน ม.ศ. ๕ ของเรา สอบไล่ได้ติดบอร์ดเป็นที่ ๑ ของประเทศอีกครั้ง หลังจากว่างเว้นมาหลายปี และเป็นที่ ๑ ของแผนกศิลปะอีกด้วย เลยยิ่งดังไปใหญ่ ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรก และอาจเป็นครั้งสุดท้ายด้วยสำหรับความเป็นที่ ๑ ของแผนกนี้ ส่วนแผนกวิทยาศาสตร์แม้จะไม่ได้ติดอันดับต้น ๆ ก็ตาม แต่เมื่อเฉลี่ยแล้ว สวน ฯ เราสามารถทำคะแนนสูงกว่า ๘๐ % ได้ถึง ๖๕ คน นับว่าสูงกว่าทุก ๆ ปีที่ผ่านมา

และปีการศึกษาใหม่นอกนั้นแหละ ที่สวน ฯ มีอะไรใหม่ ๆ เกิดขึ้น เป็นสิ่งแปลกนอกเหนือจากที่เคยมีมา เช่น ร้านค้าของสมาคมศิษย์เก่า (ตั้งอยู่ชั้นล่างของมุขตึกหอนาฬิกา) มีเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้นมีจำนวนรวมกันถึง ๒,๕๐๐ คน ซึ่งดูจะเป็นปริมาณที่มากเมื่อเทียบกับห้องเรียน–ครู และบริเวณโรงเรียน ซึ่งมีเนื้อที่ที่ไม่สามารถขยายได้อีกแล้วเพียง ๑๐ ไร่ กับอีก ๑๖ ตารางวาเท่านั้น แต่ก็ช่างเถอะ เพื่อสนองความต้องการของผู้บริหารการศึกษาเสียอย่าง “นโยบายย่อมอยู่เหนือเหตุผล” เสมอจริงไหมเพื่อน ?

การที่นักเรียนเพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เอง ทำให้ความใกล้ชิดและความอบอุ่นที่ครูมีต่อศิษย์นั้นค่อย ๆ ห่างออกไป ๆ เรื่อย ๆ นักเรียนส่วนหนึ่งเริ่มประพฤติตัวไปในทางเสียหาย สร้างความเสื่อมเสียชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน จนกระทั่งมีการแสดงปฏิกิริยาอย่างรุนแรงต่อ

ต้นนักเรียนกลุ่มนั้น แต่เหตุร้ายก็สงบลงด้วยการเข้าไกล่เกลี่ย ระงับเหตุของอาจารย์ฝ่ายปกครอง ด้วยคำพูดที่ว่า "เขาก็สวนกุหลาบเหมือนเรา ให้โอกาสเขาแก้ตัวบ้าง สามัคคีกันดีกว่า" นี่แหละคือเลือด "ชมพู-ฟ้า" ที่ย่อมให้อภัยต่อกันได้เสมอ

ปีนี้อีกนั่นแหละ สวน ฯ เริ่มมีการปรับปรุงและซ่อมแซม เนื่องจากเกิดเพลิงไหม้ขึ้นที่บริเวณบ้านพักภารโรง หลังหอประชุมสวนกุหลาบรำลึก ตรงที่พวกเราเคยไปซื้อกระดาษวาดเขียน จำได้ไหมล่ะ ไฟได้ลุกลามไหม้ศาลหลวงพ่อปู่ ซึ่งอยู่ตรงบริเวณนั้นด้วย โรงเรียนจึงได้สร้างศาลให้ท่านใหม่อย่างสวยงามอยู่ตรงบริเวณที่เป็นสระน้ำ ตรงประตูทางเข้าโรงเรียนด้านเพาะช่าง ไว้เป็นที่สักการะของพวกเราในเวลาผ่านเข้าออก

เหตุการณ์สำคัญในปีนี้ ถ้าไม่เล่าให้เพื่อนฟัง ก็ดูเหมือนว่าจดหมายฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์เป็นแน่แท้ นั่นคือ ในงานกรีฑาศิลปหัตถกรรมนักเรียน ประจำปี ๒๕๑๕ โรงเรียนเราได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานโล่ให้เป็นกรรมสิทธิ์ในฐานะเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนดีเป็นเวลา ๓ ปีติดต่อกัน คือระหว่างปี ๒๕๑๒ – ๒๕๑๔ นับได้ว่าเป็นเกียรติยศและความภาคภูมิใจแก่บรรดาเหล่าศิษย์สวน ฯ ทุกถ้วนหน้า

สวัสดีสำหรับจดหมายฉบับนี้เสียที รู้สึกว่าคุยมาหลายเรื่อง ได้สาระบ้างไม่ได้บ้างก็ทนอ่านเอาเถอะ ขอให้เพื่อนจงโชคดี

คิดถึง

"เพื่อน"

๒๕ มี.ค. ๑๖

จดหมายฉบับที่ ๔

เขียนที่อาคารพระเสด็จ
เพื่อนที่คิดถึง
๑๗ มีนาคม ๑๗

ขอบใจมากสำหรับจดหมายที่ถามข่าวมาด้วยความเป็นห่วง เหตุการณ์เมื่อวัน "มหาวิปโยค" ที่ผ่านมา เราปลอดภัยไม่ได้มีอันตรายใดมาพ้องพานเลย และเพื่อนก็คงเห็นได้อย่างแจ่มชัดแล้วว่า "อะไรเป็นอะไร" ใครมีความจริงใจต่อแผ่นดินนี้เมืองนี้อย่างแท้จริง บ้านเมืองอยู่รอดปลอดภัย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสงบลงอย่างรวดเร็วนั้นเพราะอะไร ก็ไม่ใช่เพราะชาติเรามีสถาบัน ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของพวกเรา ทำให้เหตุร้ายนั้นค่อย ๆ ผ่อนคลายลงตามลำดับ

ตลอดปีที่ผ่านมา สถานการณ์บ้านเมืองเป็นอย่างไรเพื่อนคงทราบดีอยู่แก่ใจแล้ว ในสวน ฯ ของเราที่เคยสงบเงียบ เคยอยู่กันฉันท์พี่–น้อง ก็วุ่นวายไม่แพ้ข้างนอกเขา เป็นยุคที่ประชาธิปไตย "เฟื่องฟู" เสียเหลือเกิน จนบางครั้งดูจะใช้ประชาธิไตยไปในทางที่ผิด จากความมุ่งหมายเดิมเสียแล้ว บางครั้งก็อาศัยคำว่า ประชาธิปไตย ไปก้าวก่ายหรือริดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ใครก็ตามที่ไม่ใช่พวกเขา หรือไม่มีอุดมการณ์ตามที่พวกเขาตั้งไว้ ก็จะถูกเรียกว่าเป็นพวก "ศักดินา นายทุน ขุนศึก" ไปหมด แต่สำหรับเราเองนั้นยอมเป็นพวก ศักดินาดีกว่า เพราะทุกคนเมื่อเกิดมาย่อมมีศักดินาด้วยกันทุกคน ไม่ว่านายหรือไพร่ ฉะนั้นการที่พวกเขาตีความหมายของคำว่า ศักดินา ไปในทางอื่นนั้นก็ย่อมแสดงให้เห็นว่า พวกเขาเหล่านั้น ยังไม่มีความเข้าใจความหมายของคำนี้อย่างแท้จริงแล้วประสาอะไรกับ คำว่า "ประชาธิปไตย"

๒๐

ที่พวกเขาเรียกร้องกันนักหนา เขาจะเข้าใจความหมายสักเพียงใดดูแล้วก็น่าสงสาร มอง ๆ ดูแล้วก็ปลงที่เขาเหล่านั้นยอมให้ "การเมือง" เข้ามามีอำนาจอยู่เหนือจิตใจของตนเอง แทนที่จะให้ "ตนเอง" มีอำนาจเหนือการเมือง

เห็นทีจะไม่มีอะไรเล่าให้เพื่อนฟังอีกแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างในสวน ๆ เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเสียแล้ว ไม่เหมือนเมื่อ ๔-๕ ปี ที่ผ่านมา เพื่อนคงเข้าใจ สำหรับจดหมายที่เพื่อนถามเกี่ยวกับความเป็นมาของตึก "สามัคยาจารย์" นั้นจะเล่าให้ฟังในโอกาสหน้า

อย่างไรก็ตามแม้ว่า เหตุการณ์โดยรอบจะเปลี่ยนแปลงไปเช่นไรก็ตาม แต่ความเป็น "เพื่อน" ของเราก็ยังเหมือนเดิมทุกประการ

ขอให้โชคดีนะเพื่อน ถ้าสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปดีขึ้นกว่านี้จะจดหมายคุยมาใหม่ เพราะขณะนี้ "เซ็ง" เหลือเกิน ไม่มีอารมณ์จะเขียนจดหมายเอาเสียเลย

รัก

"เพื่อน"

จดหมายฉบับที่ ๕

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
เพื่อนที่คิดถึง

ต้องขอโทษด้วยที่ไม่ได้ตอบจดหมายของเพื่อนฉบับแล้วฉบับเล่า จนกระทั่งได้รับจดหมายส่งข่าวมาจากชายแดน และทราบด้วยความยินดีว่าเพื่อนได้เลื่อนยศเป็นร้อยโทแล้ว จึงคิดได้ว่าเวลาได้ผ่านไปอย่างรวดเร็วนานถึง ๓ ปีแล้ว ตลอดระยะเวลาตั้งแต่เหตุการณ์วันมหาวิปโยคเป็นต้นมา สวน ฯ อันเป็นที่รักของพวกเราเมื่อ ๗ ปีก่อน ก็ได้รับความกระทบกระเทือนจาก "การเมือง" มากเหลือเกิน นักเรียนบางพวกไม่เป็นอันเรียนหนังสือ มัวแต่ตั้งหน้าตั้งตาเขียนโปสเตอร์โฆษณาชวนเชื่อ มองดูแล้วก็ได้แต่คิดสงสารพ่อ–แม่ ที่อุตส่าห์ทำมาหากินส่งลูกมาโรงเรียน ก็หวังที่จะให้ลูกได้ศึกษาศิลปวิทยาการต่าง ๆ แต่เปล่า กลับมานั่งเขียนโฆษณาชวนเชื่อ หวังจะเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของประเทศในปัจจุบันให้เป็นไปตามที่เขาต้องการ บรรดาโปสเตอร์เหล่านั้นก็นำมาติดตามผนังตึกเรียน ด้วยความมักง่ายหวังแต่ประโยชน์ของตนเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงความสกปรกรุงรังที่ตามมาภายหลัง เหตุการณ์ได้ทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ มีการร่างธรรมนูญนักเรียน เพื่อใช้เป็นระเบียบในการบริหารกิจกรรมนักเรียน มีการตั้งสภานักเรียนขึ้นเพื่อควบคุมการบริหารโรงเรียนอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการก้าวก่าย เกินความจำเป็น ความพอดีของสภาพของ "นักเรียน" เสียแล้ว แม้จะอ้างว่าเพื่อเป็นการฝึกการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็ตาม อยากเล่นการเมือง อยากนั่งในสภาเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ก็ลาออกไปสมัครรับเลือกตั้งให้รู้แล้วรู้รอดไป

๒๒

หนังสือสมานมิตร ซึ่งเป็นหนังสือประจำปีของโรงเรียน กลายเป็นเวทีของนักการเมืองทุกระดับ ที่ใช้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์โจมตีระบบการศึกษาอย่างรุนแรง จนกระทั่งเกิดปฏิกิริยาในหมู่นักเรียน ที่มีต่อหนังสือสมานมิตรปี ๒๕๑๗ อย่างรุนแรง ถึงกับมีการนำไปเผาทิ้งกลางสนาม และมีการชกต่อยทะเลาะวิวาทกันเองระหว่างลูกสวน ฯ ด้วยกัน ซึ่งแน่ละผู้ที่เขายืนยิ้มอย่างมีชัยชนะอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์เหล่านั้นเป็นใคร เพื่อนก็ลองคิดดูเอาเอง นี่เป็นเพียงการเริ่มสร้างความแตกแยกขึ้นในโรงเรียนมัธยมชั้นหนึ่งของเมืองไทยเท่านั้น และความวุ่นวายต่าง ๆ นั้นดูเหมือนจะกระจายไปในทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นในภาคของรัฐ หรือเอกชน เพื่อนจะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาร่วม ๓ ปีนี้ บ้านเมืองของเรามีแต่ความวุ่นวายทั่วทุกหัวระแหง รัฐบาลต้องเปลี่ยนแปลงไปถึง ๕ รัฐบาล แน่ละ....การกระทำเช่นนี้ผลเสียนั้นตกอยู่ที่บ้านเมืองทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ก็ยิ่งทำให้ภาวะการครองชีพของประชาชนประสบกับปัญหาต่าง ๆ นานาประการ

นี่คือตัวอย่างเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นในรั้ว ชมพู – พ้า ที่รักยิ่งของพวกเรา ก็ได้แต่เพียงเฝ้าภาวนาให้เงาทะมึนมืดค่อย ๆ ผ่านไปเสียที ความสงบ ความสุขจะได้บังเกิดกับสวนกุหลาบของเราอีกเช่นเดิม

เพื่อนอยู่ชายแดน ก็ให้ระวังตัวไว้ให้มาก ๆ อย่าประมาทเป็นอันขาด เราไม่รู้ว่าศัตรูจะลอบกัดเมื่อไหร่ ขออวยพรให้โชคดีตลอดไป แล้วจะเขียนคุยมาให้อ่านอีก

รักและคิดถึงเพื่อนอยู่เสมอ

"เพื่อน"

๒๐ มี.ค. ๒๐

จดหมายฉบับที่ ๖

ห้องสมุด
เพื่อนที่คิดถึง

วันนี้ว่าง ๆ มานั่งอ่านหนังสือในห้องสมุด ค้นได้หนังสือเก่า ๆ มานั่งอ่านเล่น มีอยู่เล่มหนึ่งชื่อ "สวนกุหลาบวิทยา" พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ มีเรื่อง "สามัคยาจารย์สมาคม" เขียนอยู่จึงถือโอกาสคัดมาใช้หนี้เพื่อนที่ถามมาเมื่อจดหมายฉบับก่อนโน้น โดยมีประวัติความเป็นมาดังจะได้แสดงไว้ ณ บัดนี้....

"เนื่องจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยได้เคยมีตึกหลังใหญ่อยู่ร่วมด้วย ๑ หลังมานับเวลากว่า ๕๕ ปี ตึกนี้ตั้งอยู่ทางริมสนามของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยด้านใต้ และถูกรื้อไปเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๐๒ ตึกนี้คือตึก **"สามัคยาจารย์สโมสรสถาน"** ของคุรุสภา เมื่อตึกใหญ่ซึ่งอยู่คู่กับโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยดุจญาติสนิทมาแต่สมัยทวด ต้องมาแยกออกจากกันไปเช่นนี้ จึงเห็นควรนำประวัติของตึกสามัคยาจารย์สโมสรสถานนี้มาเล่าสู่กันฟัง เพื่อประดับเป็นความรู้

ขอเริ่มแต่สมัยก่อนกึ่งศตวรรษมานี้ การศึกษามีความเจริญไม่มากนัก โดยทั่วไปในราชอาณาจักรไทยเฉพาะการศึกษาในมณฑลกรุงเทพ ฯ แบ่งเป็น ๑๕ อำเภอมีโรงเรียนทั้งสิ้นเพียง ๑๒๙ โรงเรียน มีนักเรียนเพียง ๑๐,๖๕๖ คน (เดือนพฤศจิกายน ๒๔๕๑) ครูอาจารย์ก็ยังเป็นผู้มีความรู้น้อย เพราะมีโรงเรียนมัธยมศึกษาก็เพียง ๑๓ โรงเรียนนักเรียนเพียง ๘๘๘ คน ยิ่งอุดมศึกษาด้วยแล้วก็มี ๓ โรงเรียนเท่านั้น คือโรงเรียนมหาดเล็ก ๑ โรงเรียน มีนักเรียน ๑๐๗ คน ฝึกหัดอาจารย์ ๑ โรงเรียน มีนักเรียน ๖๓ คน และโรงเรียนราชแพทยาลัย ๑ โรงเรียน มีนักเรียน ๘๑ คน ฉะนั้นครูที่มีความรู้เพื่อสอนนักเรียนให้มีความก้าวหน้าเทียมทัน

ประเทศอื่น ๆ ที่เจริญแล้วจึงหาได้ยาก ครูที่เข้าประจำการสอนตามโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา ส่วนผู้ที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาแล้วออกเป็นครูนั้นมีน้อย จำเป็นต้องมีการอบรมครูเพื่อให้รู้วิชาครู วิธีสอนและความรู้อื่น ๆ ให้สูงขึ้น จึงเป็นเหตุให้มีความจำเป็นต้องมีสถานอบรมครูหรือประชุมครูเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กัน เท่าที่ค้นในหนังสือพิมพ์วิทยาจารย์พบว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๘ มีการประชุมเล็กเชอร์ให้ครูฟังที่ **"วิทยาทานสถาน"** ผู้เล็กเชอร์คือ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เมื่อครั้งยังมีนามเดิมว่านายสนั่น แต่เสียใจที่ยังค้นไม่พบว่า "วิทยาทานสถาน" นั้นตั้งอยู่ที่ไหน ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๔๓ ในแขวงบางกอกน้อย จังหวัดธนบุรี นายตรวจแขวง (ศึกษา) ก็ได้จัดให้มีสถานที่สอนครูขึ้นแห่งหนึ่ง ณ โรงเรียนวัดใหม่วินัยชำนาญ ให้ชื่อสถานที่นั้นว่า **สภาไทยาจารย์** สอนครูในแขวงบางกอกน้อยทั้งแขวงทุกวันพระซึ่งเป็นวันหยุด นายตรวจแขวงเป็นผู้สอนเอง ต่อมาอีก ๒ ปี จึงถึงกำเนิดของคำว่า "สามัคยาจารย์สโมสรสถาน" ซึ่งกรมศึกษาธิการได้ตั้งขึ้น เพื่อให้ครูและอาจารย์ได้พบปะวิสาสะ แลกเปลี่ยนและหาความรู้เพิ่มเติม แต่หาได้อยู่ในบริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนี้ไม่ เริ่มตั้งอยู่ที่โรงเรียนทวีธาภิเศกในบริเวณวัดอรุณราชวราราม จังหวัดธนบุรี โดยมีการประชุมกันเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๔๕ มี เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการสมัย พ.ศ. ๒๔๕๕–๒๔๕๘ เมื่อครั้งยังมีบรรดาศักดิ์และตำแหน่งเป็นพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ อธิบดีกรมศึกษาธิการ เป็นสภานายก ท่านผู้นี้เป็นผู้มีความสนใจในกิจการของสมาคมนี้เป็นอย่างยิ่ง ท่านได้ไปเป็นประธานในที่ประชุมซึ่งประชุมกันเดือนละ ๒ ครั้งเสมอตลอดมา ในคราวประชุมสามัคยาจารย์ครั้งที่ ๒๖ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๔๖ ท่านสภานายกได้กล่าวขอบคุณท่านเจ้าคุณสมเด็จเจ้าอาวาสกับท่านพระครูธรรมรักขิต ครูใหญ่โรงเรียนทวีธาภิเศก ที่ท่านได้เอื้อเฟื้อให้การประชุมสามัคยาจารย์ได้ดำเนินด้วยดีตลอดมา จนถึงในการประชุมวันนี้ แต่การที่ได้ขออาศัยที่นี่ประชุมนั้นเป็นการชั่วคราว และทำความลำบากให้แก่ท่านผู้มีพระคุณในการที่ต้องจัดที่ทางประชุม และขนรื้อกันทุกครั้งที่มีการประชุม บัดนี้กรมศึกษาธิการได้สร้าง

โรงเรียนใหม่ขึ้นแห่งหนึ่งที่วัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครมีห้องประชุมกว้างใหญ่สำเร็จเรียบร้อย จึงขอย้ายสามัคยาจารย์สโมสรสถานไปตั้งอยู่ ณ สถานที่ใหม่นั้น และได้เชิญชวนครูและอาจารย์ไปประชุมกัน ณ สถานที่ใหม่ตามกำหนดวันและเวลาเดิม ตั้งแต่การประชุมคราวหน้าเป็นต้นไป ซึ่งในการประชุมครั้งที่ ๒๖ นี้ มีพระภิกษุสงฆ์สามเณรมาประชุม ๖๗ รูป คฤหัสถ์ ๑๕๗ ท่าน รวม ๒๒๔ คน เป็นอันว่าสามัคยาจารย์สมาคมได้ย้ายมาตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยซึ่งสมัยนั้นเรียกว่าโรงเรียนมัธยมราชบูรณะและมีขุนวิธูรดรุณกร เป็นครูใหญ่ ตั้งแต่นั้นมาเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม และ ๑ มกราคม ๒๔๔๖ ก็ได้มีการฉลองโรงเรียนมัธยมราชบูรณะและสถานที่ประชุมสามัคยาจารย์ ในการฉลองครั้งนี้พระยาวุฒิการบดี (ม.ร.ว. คลี่ สุทัศน์) เสนาบดีกระทรวงธรรมการสมัยนั้นกับพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ อธิบดีกรมศึกษาธิการและปลัดทูลฉลองกระทรวงธรรมการ พร้อมด้วยข้าราชการ, ครู และประชาชนได้บริจาคทรัพย์ทำบุญร่วมกุศล และไปร่วมในงานครั้งนี้โดยพร้อมเพรียงสามัคยาจารย์สมาคมได้ตั้งเป็นรูปสมาคมอันแท้จริงภายใต้ คณะกรรมการอำนวยการชุดแรกมีพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์เป็นสภานายก เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๔๔๗ ต่อมาเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๗ จึงได้เปิด "สามัคยาจารย์สโมสรสถาน" เป็นสถานที่ครูและอาจารย์มาพบปะสนทนากัน มีห้องประชุมสำหรับแสดงปาฐกถาหรือสอนวิชาชุดครู ห้องสมุด, บาร์เครื่องดื่ม, ชุมนุมดนตรีไทยและสโมสรการช่างในศกเดียวกันนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เมื่อครั้งยังดำรงพระราชอิสริยยศเป็นพระบรมโอรสาธิราชเจ้าพ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงพระเมตตารับดำรงตำแหน่งผู้บำรุงสามัคยาจารย์สมาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้มีปาฐกถาครั้งสำคัญหลายครั้ง ผู้เสด็จมาและมาแสดงปาฐกถาก็ล้วนแต่เป็นบุคคลสำคัญ ๆ ในวงราชการทั้งนั้น เช่น พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา, พระประชากิจกรจักรและหลวงมหาสิทธิโวหาร เป็นต้น พ.ศ. ๒๔๕๑ ทางสามัคยาจารย์สมาคม ได้จัดให้มีรางวัลหมั่นเรียนแจกนักเรียนที่ขยันมาเล่าเรียนไม่ขาดเลยทั่วราชอาณาจักร โดยหมั่นเรียน ๓ เทอมได้เหรียญเงินทองแดง, ๖ เทอมได้เหรียญเงินและหมั่นเรียน ๙ เทอมได้เหรียญทองคำ ทางราชการกระทรวงศึกษาธิการก็สนับสนุนกิจการของสามัคยาจารย์สมาคมอย่างใกล้ชิด โดยถือว่าครูที่สมัครเป็นสมาชิกของสามัคยาจารย์สมาคมก็ดีได้

ไปศึกษาหาความรู้ที่สโมสรสามัคยาจารย์ก็ดี เล่นกรีฑาประจำปีของสมาคมก็ดี หรือได้ช่วยเหลือกิจการของสมาคมก็ดี นับเป็นความชอบในการพิจารณาเลื่อนชั้นเงินเดือนด้วยเช่นในคำสั่งเลื่อนเงินเดือนฉบับหนึ่งกล่าวถึงความดีของครูคนหนึ่งว่า "นายบุ้นเจี๋ยยังอุตส่าห์เล่าเรียนวิชาเพิ่มเติมอีกกล่าวคือ พังเล็กเชอร์วิชาชุดต่าง ๆ ณ สามัคยาจารย์สโมสรสถาน...." เป็นต้น สามัคยาจารย์สโมสรสถานก็ได้ดำเนินกิจการให้ความกรุณารับอบอุ่น แก่สถานที่บริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนี้เป็นอย่างมาก เป็นต้นว่าเย็นลงบรรดาครูที่อยู่ในจังหวัดพระนคร ธนบุรีและนนทบุรีมักจะมาชุมนุมสังสรรค์กันอย่างครึกครื้นทุกคืนจนถึง ๒๒.๐๐ น. จึงค่อย ๆ กลับไปสู่บ้านช่องของตน เพราะตั้งแต่เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป สามัคยาจารย์สโมสรสถานก็เปิดให้สมาชิกเข้าเรียนวิชาชุดครู, เล่นเทนนิส, บิลเลียด, ฝึกซ้อมดนตรีไทย, ค้นคว้าหนังสือในห้องสมุด ดูกีฬาต่าง ๆ ซึ่งแข่งขันในสนามโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย, เรียนภาษาอังกฤษกลางคืนที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ตลอดจนมีกีฬาในร่มหลายชนิดและดื่มเครื่องดื่ม ทำให้มีการสรวลเสเฮฮาชื่นชมยินดีกันอย่างมีสามัคคีรส เป็นที่ครึกครื้นแก่ครูอาจารย์ทั่วไปทั้งหญิงชายเป็นอย่างยิ่ง ในการแสดงปาฐกถาหรือแสดงละครของสโมสรสามัคยาจารย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหลายพระองค์ก็ได้เคยเสด็จพระราชดำเนินมาทรงฟังและทอดพระเนตรหลายครั้ง พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการทุกชั้นก็ได้เสด็จมาและมาเสมอ จนเป็นที่รู้จักดีในวงการสมาคมชั้นสูงและชั้นกลางทั่วไป สภาพการณ์ของสมาคมเป็นอยู่เช่นนี้ตลอดมาจนถึง พ.ศ. ๒๔๘๔ จึงต้องระงับไปโดยปริยาย เพราะประเทศไทยต้องเผชิญภาวะคับขันโดยมหายุทธสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ครอบคุมมาถึงประเทศไทย กรุงเทพฯ ต้องได้รับความเสียหายจากการโจมตีทางอากาศหลายครั้งหลายหน ทหารต่างประเทศเข้ามาประจำศึกอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนนับหมื่น ๆ สมาคมนี้ต้องอพยพสิ่งของออกไปไว้ ณ ชานเมืองอยู่พักหนึ่ง พ.ศ. ๒๔๘๘ สิ้นภาวะสงครามแล้วเคราะห์ดีอย่างที่สุดที่ตัวตึกใหญ่ของสามัคยาจารย์สโมสรสถานไม่ถูกระเบิดเลย ส่วนตัวโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และตึกสำหรับพักผู้เล่นเทนนิสของสมาคมได้ถูกระเบิดเสียหายซึ่งต่อมาได้ซ่อมแซมใหม่เรียบร้อยแล้ว นอกจากตึกของสมาคมดังกล่าวมิได้ซ่อมแซมเพราะถูกระเบิดทำลายหมด เมื่อมหาสงครามได้สิ้นสุดลงแล้ว ค่าครองชีพสูงขึ้นและการ

คมนาคมไม่สะดวก เป็นเหตุให้สามัคยาจารย์สโมสรสถานเงียบเหงาเซาซบลง ค่ำลงก็เงียบเชียบ ไม่มีสมาชิกไปมาหาสู่กันดังเช่นเดิมเพราะเหตุดังกล่าวแล้วข้างต้น ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๔๙๙ ซึ่งเป็นวันเริ่มใช้พระราชบัญญัติครู ให้มีการจัดตั้งสภาของครูขึ้น เรียกว่า 'คุรุสภา' จึงได้ยุบสามัคยาจารย์สมาคมลง โอนกิจการให้ให้คุรุสภาดำเนินการต่อไป ดังนั้นสามัคยาจารย์สโมสรสถานจึงเป็นของคุรุสภาไปด้วย และยังอยู่ในบริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเรื่อยมา จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๒ คุรุสภาได้ไปเปิดตึกของคุรุสภาใหม่ที่ริมถนนประชาธิปไตย อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๐๒ จึงได้ย้ายที่ทำการของคุรุสภาซึ่งตั้งอยู่ ณ ตึกสามัคยาจารย์สโมสรสถานไปอยู่ ณ ตึกใหม่ในเดือนเดียวกันนั้น ส่วนที่ตึกสามัคยาจารย์สโมสรสถานเดิม คุรุสภามอบให้โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยดำเนินการต่อไป ซึ่งทางโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยก็ได้รื้อตึกนั้นลงหมดสิ้นแล้วแต่ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ เพราะตึกนี้อายุมากกว่าครึ่งศตวรรษนี้ชรามากเต็มที เกรงว่าจะไม่ปลอดภัยมาแล้วตั้งแต่ครั้งเป็นที่ทำการของคุรุสภา ฉะนั้นยิ่งเป็นสถานที่ศึกษาของนักเรียนแล้วก็ยิ่งจะเพิ่มความไม่ปลอดภัยมากขึ้น จึงต้องปล่อยให้ตัวตึกสิ้นลง เหลือเพียงแต่ชื่อว่า **"ตึกสามัคยาจารย์"**

นี่แหละคือประวัติความเป็นมาของตึกสามัคยาจารย์ อันเก่าแก่ ที่เคยเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการแก่พวกเรามาแล้วเมื่อเวลาร่วม ๑๐ ปีที่ผ่านมา ซึ่งถ้าตึกนี้สามารถบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แล้ว ก็จะทำให้เราทราบถึงความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสวนกุหลาบตลอดเวลา ๑๐ ปีนั้น และทำให้เกิดความคิดขึ้นว่า แม้จะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนเกิดขึ้นอย่างไร แต่ **ตึกสามัคยาจารย์** *ก็ยังคงเป็นสถานที่สร้าง* **"มันสมองของชาติ"** *คนแล้วคนเล่าตลอดมา....*

หวังว่าเพื่อนคงจะพอใจกับคำตอบที่หามาให้ ขอให้โชคดี

สวัสดี

"เพื่อน"

๑๑ มี.ค. ๒๑

จดหมายฉบับที่ ๗

ห้องประชุมอาคารพระเสด็จ
เพื่อนที่คิดถึง

จดหมายฉบับนี้เขียนด้วยความรู้สึกสงสารโรงเรียนเหลือเกิน เพราะถ้าโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีชีวิตจิตใจ เช่นปุถุชนคนธรรมดาแล้ว เราอาจจะได้ยินเสียงคร่ำครวญด้วยความปวดร้าวที่ใครต่อใครได้หมุนเวียนกันเข้ามาทำร้ายจิตใจ และสร้างความเสียหายให้กับชื่อเสียงที่เคยมีมาแต่ก่อน ให้กลับกลายเป็นชื่อเสียในขณะนี้ เพื่อนคงจะเคยได้ทราบข่าวความวุ่นวายแตกร้าวกันในโรงเรียนมาบ้างไม่มากก็น้อย จากบางคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ที่ได้มีการตีพิมพ์โฉมตีชนิดสาวไส้ให้กากินอยู่หลายวันที่เดียว ตลอดจนเหตุการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้นในงานไหว้ครูบันนี้[๑] เหตุการณ์เหล่านั้นนับได้ว่า สร้างความอัปยศอดสูมาสู่โรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุที่ว่า "ผลประโยชน์ขัดกัน ต้องฟาดฟันให้บรรลัยไปข้างหนึ่ง"

ถ้าจะมอง จะคิดต่อไปอีกเล่า โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ขณะนี้เปรียบเสมือนร่มโพธิ์ใหญ่ที่ยืนต้นมาเป็นเวลานาน ได้เป็นที่อาศัยของหมู่นกกาอยู่อย่างร่มเย็น และเป็นสุขมาเป็นเวลาร่วมศตวรรษแล้ว ไฉนเลยจะล่วงพ้นแห่งวัฏสงสารไปได้แม้จะเป็นวัตถุก็ตามที เถอะด้วยเหตุดังกล่าว สวนกุหลาบขณะนี้อาจเป็นเพียงซากไม้ที่รอเวลาสุดท้ายที่จะมาถึง หรือเมื่อมีความรุ่งโรจน์ถึงขีดสูงสุดแล้ว ก็จะค่อย ๆ ตกต่ำลง ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงที่ไม่สามารถจะปฏิเสธได้ ....ใช่ไหมเพื่อน ดังนั้นสิ่งที่เราสามารถทำได้ในขณะนี้ก็เพียงแต่ตั้งจิตอธิษฐานขอให้โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ซึ่ง "**สมเด็จพ่อ**"[๒] ได้พระราชทานกำเนิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๕

---

(๑) พ.ศ. ๒๕๒๒

(๒) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ให้เป็นสถานศึกษาของกุลบุตรเพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้านเมือง ได้เจริญวัฒนาถาวรสร้างคนให้เป็นคน ดังเช่นได้สร้างมาแล้วในอดีต เป็นศรีสง่าคู่กับกรุงรัตนโกสินทร์ตลอดไปชั่วกาลปาวสาน

ขออาราธนาหลวงพ่อสวนกุหลาบ อำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อปู่ และขออัญเชิญดวงพระวิญญาณอันเปี่ยมไปด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ของ **"สมเด็จพ่อ"** *ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองให้เพื่อนได้ปลอดภัยจากภยันตรายใด ๆ ทั้งปวงที่จะมาแผ้วพานและขออวยพรให้จงเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน และชีวิตส่วนตัว เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติอันเป็นที่รักยิ่งของพวกเรา และสุดท้ายแห่งจดหมายนี้ ที่สำคัญที่สุด อย่าลืม* **"สวนกุหลาบ"** *ฯ อย่าลืม* **"ชมพู–ฟ้า"** *เพราะอย่างน้อยก็เป็นสถาบันขั้นต้นที่ได้บ่มพวกเราให้เป็น* **"มนุษย์"** *อยู่ได้จนทุกวันนี้*

รักและคิดถึงเพื่อนอยู่เสมอ
"เพื่อน"

๑๐ ก.ย. ๒๒

๗. พุทธศักราช ๒๕๒๕ ปีมหามงคล

เมื่อกรุงรัตนโกสินทร์สถาปนามาครบ ๒๐๐ ปี ในพุทธศักราช ๒๕๒๕ ประวัติศาสตร์ของชาติคงต้องจารึกไว้เป็นหลักฐานหลายประการ อาทิเช่น เป็นปีที่ ๓๗ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ การเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราใหญ่ทางชลมารค ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงประกอบพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง การนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเสด็จในเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งทรง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระสุนิสา พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธ์ยุคล และเรืออากาศโทวีรยุทธ ดิษยะศริน พระชามาดา ตามเสด็จพระราชดำเนิน ในเรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์ เป็นประวัติศาสตร์ของชาติ ที่สมเด็จพระอัครมเหสีและพระบรมราชวงศ์โดยเสด็จพระราชดำเนินในกระบวนพยุหยาตรา ครั้งนี้ อีกทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นแม่กองบูรณะ ปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตามโบราณราชประเพณี เพื่อให้ทันงานฉลองพระนคร ๒๐๐ ปี ในวันที่ ๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ดังนี้เป็นต้น

ส่วนตัวผมนั้น ในปี พ.ศ.๒๕๒๕ ได้มีกิจกรรมร่วมฉลองปีมหามงคลนี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะค่อยๆ บันทึกการเข้าไปมีส่วนร่วมเฉลิมฉลองครั้งประวัติศาสตร์นี้ตามลำดับปฏิทิน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน ด้วยเวลาผ่านมากว่า ๓๐ ปีแล้ว

งานแรก คืองานฉลองโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สถาปนาครบ ๑๐๐ ปี ในปีนี้ กำหนดงานวันที่ ๘ มีนาคม ผมในฐานะ “ศิษย์เก่า-ครูเก่า” พร้อม “ครูปัจจุบัน (คุณแม่ของผม-อาจารย์นิรมลฯ) มาโรงเรียนตั้งแต่ตี ๕ เพื่อเตรียมตักบาตรพระสงฆ์ จำนวน ๑๐๑ รูป จากนั้นมีการเปิดนิทรรศการงาน “๑๐๐ ปี สวนกุหลาบ” โดยพลเอกเสริม ณ นคร ส่วนงานกลางคืน พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน

ต่อจากนั้นได้มีส่วนร่วมเฉลิมฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี คืองาน “ประกวดรถบุปผชาติสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี” ในเช้าตรู่ของวันอาทิตย์ที่ ๑๑ เมษายน ซึ่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ส่งรถบุปผชาติเข้าประกวด ผมในฐานะ คน กฟผ. ที่สามารถช่วยเหลือกิจกรรมในส่วนที่ช่วยได้ แม้จะเป็นส่วนเล็กน้อย โดยร่วมรับผิดชอบจัดทำ “ก้อนเมฆ” ซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งของรถบุปผชาติ เนื่องจากเป็นดอกไม้สดจึงต้องระดม

รับบิณฑบาต ในงาน “สมานมิตร” กันยายน ๒๕๒๕

งานฉลองโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ครบ ๑๐๐ ปี ๘ มีนาคม ๒๕๒๕

พนักงานช่วยกันตั้งแต่เช้าวันศุกร์ที่ ๙ เมษายน ต่อเนื่องไปจนถึงวันเสาร์ และเรื่อยไปจนถึงหลังเที่ยงคืนย่างเข้าสู่วันใหม่ รถบุปผชาติของ กฟผ. สำเร็จสมบูรณ์เมื่อเวลาประมาณ ๐๔.๐๐ น. สามารถยก “เศวตฉัตร ๙ ชั้น” ที่ร้อยด้วยดอกรักสด และตุ้มดอกข่าสดที่กรองจากกลีบกุหลาบขึ้นกั้นเหนือพระราชลัญจกร ตราสัญลักษณ์ พระราชวงศ์จักรี ได้เรียบร้อย พร้อมที่จะเคลื่อนรถจากสำนักงานใหญ่ กฟผ. บางกรวย เชิงสะพานพระราม ๖ มุ่งหน้าสู่ลานพระราชวังดุสิต ได้ทันตามกำหนดการในเวลา ๐๖.๐๐ น. ผมหมดหน้าที่กลับบ้าน อาบน้ำ แต่งตัว ขับรถจากบ้าน มาที่ลานพระราชวังดุสิต เพื่อลุ้นผลการประกวดชิงถ้วยรางวัลพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รายละเอียดของรถบุปผชาติ โปรดติดตามในบทต่อไปครับ)

เรื่องที่สาม ในวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ เวลา ๑๔.๐๐ น. ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ผมได้เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ ตามที่ชายไทยเมื่ออายุ ๒๐ ปี สมควรบรรพชาอุปสมบทได้แล้ว แต่อายุจะ ๓๐ ปีนี่แล้ว จึงได้มีโอกาส “บวช-เรียน” ทั้งนี้ก็ด้วยความเมตตาจากท่านอธิบดีสงฆ์ พระธรรมคุณาภรณ์ (สง่า ปภัสฺสโรมหาเถร) พระอุปัชฌาย์ ท่านเจ้าคุณ พระเทพโสภณ (กมล โกวิโท) อนุญาตให้จำพรรษา ณ หมู่กุฏิ คณะเหนือ (น.๑๖) ถ้วนไตรมาส ประสบการณ์ในเพศบรรพชิตมีมากมาย ที่สำคัญและยังคงตรึงอยู่ในความทรงจำของผมมาถึงทุกวันนี้และตลอดไป นั้นคือ การรับเสด็จพระราชดำเนิน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๒๕ บนอาสน์สงฆ์ (รายละเอียดขณะครองสมณเพศ ตลอดเวลา ๓ เดือน จะแยกเขียนไว้ในบทต่อๆ ไป)

ในขณะที่ครองเพศบรรพชิต ชีวิตได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับโรงเรียนอีกครั้ง ด้วยวันจันทร์แรกของเดือนกันยายน โรงเรียนจัดงาน “สมานมิตร” ซึ่งปฏิบัติเป็นประเพณีมาตั้งแต่ผมเป็นนักเรียน ในตอนเช้าเป็นพิธีสงฆ์ ทางโรงเรียนมีฎีกานิมนต์พระสงฆ์จากวัดพระเชตุพนฯ จำนวนหนึ่งให้มารับบิณฑบาต ในเวลา ๐๗.๐๐ น. ทางวัดทราบว่าผมเป็น “ศิษย์เก่า” จึงนิมนต์ให้มารับบิณฑบาตที่โรงเรียนด้วย เชื่อได้ว่า คงไม่มีใคร มีประสบการณ์นี้เช่นผม

หลังจากลาสิกขา กลับสู่ความเป็นฆราวาสตามเดิมแล้ว ในส่วนของงานสมโภชกรุงฯ ผมได้เข้าไปเกี่ยวข้องอีก ๒ ครั้ง ครั้งแรกในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ไปนั่งดูกระบวนพยุหยาตรา (ใหญ่) ชลมารค ในการเสด็จพระราชดำเนินทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม ที่ดาดฟ้าห้องอาหารราชนาวี

ส่วนอีกครั้ง เป็นการส่งท้ายปีมหามงคล สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี คือการไปดูการแสดง “แสง- สี เสียง” ซึ่งจัดการแสดงบริเวณสนามหญ้าหน้าศาลาสหทัยสมาคม ในพระบรมมหาราชวัง เป็นงานแสดง แสง-สี-เสียง หรือ light and Sound ครั้งแรกในพระบรมมหาราชวัง

พบกันอีกในงาน “สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๕๐ ปี”

❖

๘. รถบุปผชาติ กฟผ.
ร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งรถบุปผชาติ ประกวดชิงรางวัลพระราชทาน งานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ในวันอาทิตย์ที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๕ ผมได้มีส่วนช่วยในการประดับตกแต่งรถบุปผชาติร่วมกับพนักงาน กฟผ. นำมาซึ่งความภาคภูมิใจเป็นส่วนตัวที่ได้ร่วมกิจกรรมระดับชาติ ครั้งนั้น แม้จะมีส่วนช่วยเพียงน้อยนิดเมื่อเทียบกับเนื้องาน ก่อนการทำงานกว่า ๓ เดือน ผู้ออกแบบ (ขออนุญาตออกนาม คุณรุ่งโรจน์ฯ ไว้ ณ ที่นี้ เพื่อเป็นเกียรติประวัติ) ได้มีการประชุมชี้แจงให้ทราบความหมาย/สัญลักษณ์ ของรถบุปผชาติ การกำหนดวัสดุดอกไม้ประเภทต่างๆ เพื่อการประดับตกแต่ง แบ่งหน้าที่ของอาสาสมัครที่ส่งมาจากหน่วยงานต่างๆ ให้รับผิดชอบส่วนต่างๆ ของรถบุปผชาติ งานใด/วัสดุชิ้นใดที่สามารถทำได้ล่วงหน้าก่อน ก็ระดมสรรพกำลังผู้มีฝีมือเปิดห้องทำงานเฉพาะกิจ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปเป็นส่วนใหญ่ คงเหลือเฉพาะที่ต้องใช้ดอกไม้สดเท่านั้น

แนวคิดของรถบุปผชาติ ผู้ออกแบบต้องการสื่อถึง “สถาบันพระมหากษัตริย์และพระบรมราชวงศ์จักรี” เพื่อให้สอดคล้องกับงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ดังนั้นส่วนประกอบสำคัญของรถบุปผชาติ ของ กฟผ. จึงประกอบด้วย

๑. ครุฑ พาหนะทรงของพระนารายณ์ เมื่อเดินทางในอากาศ ตามความเชื่อในลัทธิพราหมณ์

๒. พระราชลัญจกร พระบรมราชวงศ์จักรี คือพระแสงจักรและพระแสงตรี

๓. นพปฎลเศวตฉัตร หมายถึง ความเป็นพระมหากษัตริย์

เมื่อกำหนดแนวคิดได้ลงตัวแล้ว ผู้ออกแบบได้จัดวางสัญลักษณ์ ทั้ง ๓ ข้างต้น ให้เป็นเรื่องราว โดยให้ครุฑ อยู่ส่วนหน้าของรถ หลังครุฑปล่อยพื้นที่ให้ว่าง เพื่อวางพานทองเชิญกระทงดอกไม้ ธูป-เทียนแพ มีโต๊ะวางพานพุ่มขนาบทั้ง ๒ ข้าง ซ้ายขวา ท้ายรถจำลองพระแท่นทรงสี่เหลี่ยม ๓ ชั้น (นัยหมายถึงพระที่นั่งพุดตานกาญจนสิงหาสน์) เพื่อเชิญพระราชลัญจกร พระแสงจักรและพระแสงตรี สัญลักษณ์พระบรมราชวงศ์จักรี ซึ่งสามารถมองเห็นได้ ๓ ด้าน ขึ้นประดิษฐานภายใต้นพปฎลเศวตฉัตร ส่วนประกอบทั้งหมดนี้อยู่บนแท่นฐานของตัวรถสูงจากพื้นดินประมาณ ๑.๒๐ เมตร ที่สำคัญ ที่ผู้ออกแบบ

ไม่ต้องการให้มองเห็นล้อรถ เพื่อสร้างจินตนาการว่าขณะนี้รถบุปผชาติกำลังเคลื่อนมาในนภากาศ ด้วยมีครุฑ ซึ่งเป็นพาหนะทรงของพระนารายณ์ และพระราชลัญจกรพร้อมนพปฎลเศวตรฉัตรเป็นสัญลักษณ์ แทนพระบรมราชวงศ์จักรี และองค์พระมหากษัตริย์ ดังนั้นจึงออกแบบให้มีพื้นที่ยื่นคลุมออกจากตัวรถพร้อมมีชายขอบบังไม่ให้เห็นล้อรถนั่นเอง

การประดับตกแต่งรถบุปผชาติ เริ่มจากการนำดอกไม้จากส่วนภูมิภาค เข้ามาส่วนกลางสำนักงานใหญ่ กฟผ. บางกรวย นนทบุรี โดยเฉพาะ ดอกรักสดที่มีอยู่ตามป่าในต่างจังหวัดจำนวนมหาศาล เพื่อใช้ร้อยเป็นนพปฎลเศวตฉัตร เส้นผ่านศูนย์กลางของฉัตรชั้นแรกไม่น้อยกว่า ๑.๕๐ เมตร และดอกแอสเตอร์จากเชียงใหม่ที่สั่งจองเอาไว้อีกจำนวนมากเช่นกัน เป็นการท้าทายความสามารถของคน กฟผ. อย่างยิ่งเพราะต้องทำงานแข่งกับเวลาจริงๆ สำคัญที่ดอกไม้ที่นำมาใช้ในเวลานี้ ล้วนเป็นของสดทั้งสิ้น อายุของดอกไม้สดนั้นก็ทราบว่าอย่างเก่ง ไม่น่าเกิน ๓ วัน และนี่ก็กลางเดือนเมษายน อากาศร้อนขนาดไหนก็ทราบๆ กันอยู่

รถบุปผชาติของ กฟผ. สำเร็จเรียบร้อยบริบูรณ์ ด้วยพลังความสามัคคี และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย เมื่อเชิญนพปฎลเศวตฉัตรขึ้นประดิษฐานกางกั้นเหนือพระราชลัญจกรสัญลักษณ์พระบรมราชวงศ์จักรีเมื่อประมาณ ๐๔.๐๐ น. ของเช้าตรู่วันอาทิตย์ที่ ๑๑ เมษายน ทันเคลื่อนรถไปจอด ณ ลานพระราชวังดุสิต ตามนัดหมายของคณะกรรมการจัดงาน ในเวลา ๐๖.๐๐ น. เพื่อให้คณะกรรมการตัดสินการประกวดรถบุปผชาติงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี พิจารณาให้รางวัล และเข้ารับพระราชทานรางวัลในเวลาประมาณ ๐๙.๐๐ น. ก่อนการเคลื่อนขบวนรถบุปผชาติทั้งหมดไปสู่ท้องสนามหลวงและจอดไว้ให้ประชาชนได้ชมความงดงาม ๑ คืน ผมกลับบ้านอาบน้ำให้สดชื่นเพราะไม่ได้นอนตลอดคืนที่ผ่านมาและรีบมารอรับรถบุปผชาติ “ของเรา” ที่ลานพระราชวังดุสิต

คณะกรรมการตัดสินการประกวดในวันนั้น มีจำนวนเท่าใด มีใครบ้าง จำไม่ได้ แต่ที่จำได้คือ ศาตราจารย์คุณหญิงเต็มสิริ บุณยสิงห์ เป็นประธานคณะกรรมการตัดสินการประกวด และ ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ เป็นกรรมการ อีกท่านหนึ่งเท่านั้น ผมเดินตามคณะกรรมการฯ ไปห่างๆ สังเกตว่าไม่ได้ให้ความสนใจรถบุปผชาติของ กฟผ. เรา เท่าที่ควรคือ เดินผ่านไปเรื่อยๆ หรืออาจเป็นเพราะท้องฟ้าเพิ่งจะเริ่มสาง กระทั่งเมื่อคณะกรรมการฯ เดินย้อนกลับมา ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์ (คุณสมวงศ์ โปษยานนท์) ได้เข้าไปอธิบายถึงการประดับตกแต่งรถบุปผชาติ ของ กฟผ. ที่ใช้ดอกไม้สด และพืชพันธุ์ธัญญาหารมาประดับตกแต่งประกอบขึ้นเป็นรถบุปผชาติ ตามเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดงาน

รถบุปผชาติ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

ถ้วยรางวัลพระราชทานชนะเลิศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในที่สุดเมื่อประกาศผลการประกวด พวกเราซึ่งอยู่ ณ ที่ลานพระราชวังดุสิตต่างดีใจสุดที่จะพรรณนาความรู้สึกออกมาได้ในขณะนั้น เพราะรถบุปผชาติของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้รับรางวัลชนะเลิศ รับพระราชทานถ้วยรางวัลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เรื่องนี้คงยังจบลงไม่ได้เป็นแน่เพราะยังไม่ได้แสดงเหตุว่า เหตุใดคณะกรรมการฯ จึงเห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์ให้รถบุปผชาติ ของ กฟผ. ได้รับพระราชทานถ้วยรางวัลชนะเลิศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้เป็นเพราะแนวความคิดที่สามารถสื่อให้ผู้ชมเห็นถึงสถาบันพระมหากษัตริย์และพระบรมราชจักรีวงศ์ ที่ปกครองกรุงรัตนโกสินทร์มาครบ ๒๐๐ ปี และการเลือกสรรดอกไม้ พืชพันธุ์ธัญญาหาร ประดับตกแต่งรถบุปผชาติลงตัวได้อย่างวิจิตรบรรจง ดังจะสาธยายความเป็นลำดับไปดังนี้

ครุฑ เป็นจุดเด่นในระดับสายตาของผู้ชม ผู้ออกแบบกำหนดใช้ดอกไม้ และพืชพันธุ์ประดับตกแต่งดังนี้

- บานไม่รู้โรยแดงและขาว ประดับส่วนที่เป็น ศีรษะ หน้า ลำตัว แขน มือ ขา และเท้า
- ฟักทอง สลักเป็นลายประจำยามขนาดใหญ่ ประดับที่หน้าอก และสลักเป็นรูปใบไม้ประดับเป็นกรองคอ และ รัดเอว
- สร้อยกัทลี นำสร้อยกัทลีขนาดใหญ่ ๑ ดอกแต่งเป็นจมูก และขนาดย่อมลงมาแต่ง เป็นเล็บเท้า
- พวงหยก หรือเอื้องพวงหยก หรือพวงโกเมน ประดับที่หน้าอก
- เปลือกสับปะรด ใช้เป็นเป็นผ้านุ่ง
- มาลัยแบน ประดับที่ข้อมือทั้ง ๒ ข้าง รัดเอว ๑ สาย
- ใบตาล เป็นปีก
- ห้อยหน้า เย็บแบบด้วยบานไม่รู้โรยแดงและขาว พร้อมอุบะตาข่ายหน้าช้างตุ้มดอกข่า

พระราชลัญจกร พระแสงจักรและพระแสงตรี

ในส่วนของพระราชลัญจกร ซึ่งต้องทำถึง ๓ ชิ้น ระดมช่างฝีมือ แสดงศักยภาพความสามารถนานกว่า ๓ เดือนจึงแล้วเสร็จ และใช้วัสดุที่เป็นธัญพืช มาประดับ ดังนี้

พระแสงจักร ใช้เมล็ดถั่วเหลือง เรียงเม็ดรูปจักรทั้ง ๘ ฟันเฟือง ตัดเส้นด้วยเมล็ดถั่วดำ

พระแสงตรี ประกอบด้วยปลายตรีศูล ใช้เมล็ดข้าวเหนียวเรียงเม็ด ให้มีความนูน ลักษณะ เหนือ-ใต้

บ่าศูล ใช้ข้าวเปลือกเรียงเม็ด ลักษณะเช่นเดียวกับปลายตรีศูล เดินลายด้วยเมล็ดมะกล่ำตาหนู

ด้ามตรีศูล ใช้เมล็ดทานตะวันเดินเส้นด้วยเมล็ดถั่วเขียวและใช้ข้าวเหนียวดำเดินลายเป็นรูปกลีบบัว

เมื่อนำมาประกอบบนรถ เพื่อให้มองเป็นเป็นรัศมีเหมือนกับที่ปรากฏ ณ ซุ้มจรนำภายในท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท “ภาพตราจักรีในรัศมีโค้ง” ผู้ออกแบบได้เลือกสรร ข่อรักม่วง พริกชี้ฟ้าแดง พริกชี้ฟ้าเหลือง ถั่วฝักยาว ประดับเป็นรัศมีของพระแสงจักรและพระแสงตรี ขยายออกไปโดยรอบเป็นวงกลม ทำให้เหมือนเกิดภาพการเคลื่อนไหวของเปลวไฟซึ่งเป็นรัศมีของพระแสงจักรและพระแสงตรี

ส่วนฐานที่รองรับพระราชลัญจกร นั้น โดยนัยสื่อให้เป็นพระที่นั่งพุดตานกาญจนสิงหาสน์ ซึ่งมี ๓ ชั้นนั้น ผู้ออกแบบนำงานช่าง “ใบตอง” พับเป็นรูปสามเหลี่ยมประดับพร้อมดอกไม้อื่นๆ เช่น ดาวเรือง แอสเตอร์ มีงานร้อยมาลัยแบนเข้ามาเสริมงานเย็บแบบทัดหู และอุบะรักตุ้มดอกข่า (กุหลาบ)

สัญลักษณ์สำคัญอีกสิ่งหนึ่งคือ นพปฎลเศวตฉัตร นั้น เป็นงานที่ท้าทายความสามารถของคน กฟผ.อย่างยิ่ง เพราะกำหนดให้ใช้ ดอกรักขาว(สด) ร้อยเรียงไล่ขนาด และตุ้มดอกข่า (กุหลาบ) แต่ละสายยาวประมาณ ๑๐-๑๕ เซนติเมตร ถึง ๙ ชั้น จากความกว้างของเส้นผ่านศูนย์กลางของชั้นที่ ๑ ประมาณ ๑.๕๐ เมตร และค่อยๆ ลดหลั่นลงจนถึงชั้นที่ ๙ ที่เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๓๐ เซนติเมตร

สำหรับด้านหน้าพระแท่นนั้น กำหนดตั้งแต่งเป็นเครื่องราชสักการะ ดังนี้

- โต๊ะสูง ๒ ตัว สำหรับวางพานพุ่มขนาดใหญ่ ประดิษฐ์จากบานไม่รู้โรยแดง เดินเส้นเป็นกลีบบัวด้วยบานไม่รู้โรยขาว ส่วนโต๊ะนั้นใช้ใบลานเรียงใบประดับโดยรอบทั้ง ๔ ด้าน มีอุบะตาข่ายหน้าช้าง ทัดหูเย็บแบบ และอุบะสองชั้นห้อยทั้ง ๔ มุม
- โต๊ะเตี้ย สำหรับวางพานกระทงดอกไม้ ธูป-เทียนแพ นั้น ตกแต่งเช่นเดียวกับโต๊ะสูง ส่วนพานสำหรับวางกระทงดอกไม้ ธูป-เทียนแพ จัดเป็นลักษณะของพานแว่นฟ้า ๒ ชั้น ชั้นล่างปากพานใช้ดาวเรือง และแอสเตอร์ประดับ ขอบพานทำเฟื่องมาลัยแบน ๖ อันพร้อมเย็บแบบทัดหูและอุบะ ๓ ชาย ส่วนพานที่วางกระทงดอกไม้ และธูป-เทียนแพ ใช้ผ้าตาดสีทองคลุมขอบพานธูป-เทียนแพ ตกแต่งด้วยดอกพุด ร้อยเป็นตาข่าย บน ธูป-เทียนแพ วางกระทงเจิมบรรจุดอกข่าพองาม เปิดกรวยไว้

ทั้งหมดที่กล่าวมานั้น เป็นองค์ประกอบส่วนใหญ่ และสำคัญของรถบุปผชาติ ยังเหลือส่วนประดับส่วนสุดท้าย ซึ่งเป็นส่วนล่างของรถที่ยื่นคลุมออกมา ส่วนนี้คือ “ก้อนเมฆ” โดยใช้ดอกแอสเตอร์หลากสี ตั้งแต่สีขาว ม่วงแก่ ม่วงอ่อน ชมพู มาประดับตกแต่ง “ผม” มีส่วนร่วมในส่วนนี้ ก้อนเมฆเหล่านี้ได้ช่วยให้เกิดจินตภาพการเคลื่อนไหว ตามจินตนาการนั่นเอง นอกจากก้อนเมฆแล้ว ได้ตั้งพานพุ่มอีกข้างละ ๔ พาน ใช้ฟักทองแกะสลักและเดินเส้นด้วยบานไม่รู้โรยแดงให้เห็นเป็นลายประจำยามสีทองงดงามยิ่ง

สุดท้ายของความอลังการของรถบุปผชาติ คือส่วนที่เป็นชายขอบล่างสุดนั้น ทำเป็นลายกรวยเชิง ด้วยบานไม่รู้โรยขาว-แดง อยู่บนพื้นสีเหลืองของดาวเรือง และเดินขอบด้วยดอกแอสเตอร์แดงโดยรอบ ด้านหน้ารถมีป้ายประดิษฐ์เป็นอักษร สีทอง บนพื้นสีชาด “การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย”

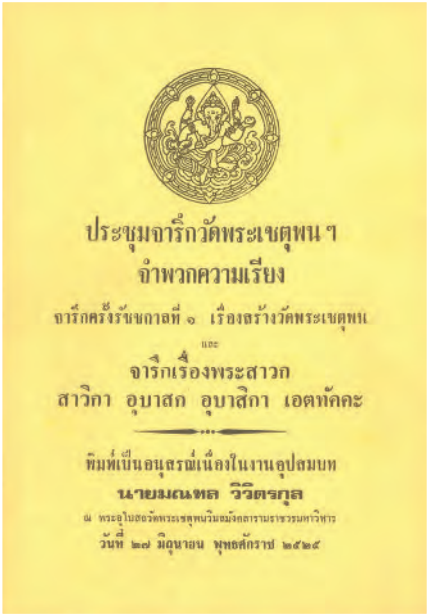
เป็นหนึ่งในความภูมิใจที่มีส่วนร่วมฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

❖

ประชุมจารึกวัดพระเชตุพน ฯ
จำพวกความเรียง
จารึกครั้งรัชกาลที่ ๑ เรื่องตราสังวัดพระเชตุพน
และ
จารึกเรื่องพระสาวก
สาวิกา อุบาสก อุบาสิกา เอตทัคคะ
พิมพ์เป็นอนุสรณ์เนื่องในงานอุปสมบท
นายมณเฑล วิวิตรกุล
ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
วันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๒๕

๙. ร่มกาสาวพัสตร์ (๑)

“ วัดโพธิ์เป็นวัดกษัตริย์สร้าง
เจตีย์แทงยอดตลอดนภาลัย
ประกอบพิธีการในวันนี้
สละเพศเข้าสู่บรรพชา
กรรมดีทำไว้แล้วจงแคล้วคลาด
ขอโมทนากุศลบุญบารมี
งามสล้างปรางค์สลอนตามพิสัย
โบสถ์วิหารน้อยใหญ่ละลานตา
เพราะ ‘มณฑล’ เธอมีจิตปรารถนา
ด้วยศรัทธาเธอกล้าน่ายินดี
ให้ปลาดทั้งโรคทุกข์ได้สุขี
แด่สรรพสัตว์ที่ข้องอยู่ในอบาย-สาธุ ”

เมื่อพระพุทธศาสนยุกาลล่วงมาได้ ๒๕๒๕ ปี นายมณฑล วิวิตรกุล ขณะอายุได้ ๓๐ ปี เธอมีศรัทธาในพระบวรพุทธศาสนา กำหนดการบรรพชาอุปสมบท ณ พระอุโบสถ วัดพระเชตพุนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร พระอารามหลวง ในวันเสาร์ที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ นำมาซึ่งความปลาบปลื้ม ปิติ โสมนัส แก่บิดา-มารดา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา มิตรสหาย ดังจะเห็นได้จากคำอำนวยพรของ “คุณพ่อวัชรินทร์” ที่ได้เขียนเป็นกลอนให้ลูกไว้ในวันนั้น โดยเฉพาะบทสุดท้ายเป็นจริงดั่งคำอำนวยพรของพ่อครับ...

การที่คน คนหนึ่งจะสละเพศฆราวาสที่ครองมาเป็นเวลา ๓๐ ปีนั้นไม่ใช่ของง่าย อีกทั้งยังมีข้อแม้ว่า “ถ้าจะบวช ต้องบวชให้ได้พรรษา และต้องรับกฐิน ทำไม่ได้ดังนี้ก็ไม่ต้องบวชให้เสียผ้าเหลือง” นี่คือประกาศิตจากพ่อที่มีไม่บ่อยนัก กาลเวลาจึงล่วงมาเรื่อยๆ พ่อ - แม่ไม่เคยรบเร้าลูกเรื่องบวช คงต้องการให้เกิดศรัทธาขึ้นเอง...

วันหนึ่งของต้นเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ขณะรับประทานอาหารค่ำพร้อมหน้าพ่อ - แม่ - ลูก ผมปรารภว่า **“พรรษานี้ลูกจะบวชนะครับ”** และเดินทางไปกราบนมัสการเรียนท่านเจ้าคุณพระเทพโสภณ[๑] ถึงความประสงค์ที่จะบรรพชาอุปสมบทในพรรษานี้ ท่านได้กรุณาแนะนำให้รู้จักท่านพระครูปลัดสิงห์ชัย[๒] พร้อมนำหนังสือสำหรับ “ขานนาค” มาให้เพื่อท่องคำขอบรรพชาอุปสมบทตั้งแต่คืนนั้นทันที

---

(๑) อาจารย์พระ สอนวิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๑๒) มีสมณศักดิ์ ดังนี้ พระรัตนเวที พระราชโมลี - พระเทพโสภณ และ พระธรรมราชานุวัตร มรณภาพเมื่อ ๒ กันยายน ๒๕๔๕

(๒) ปัจจุบัน พระราชจริยาภรณ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ช่วง ๖ เดือนนับจากวันตัดสินใจจะบวช ผมได้เตรียมการต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น การสั่งทำตาลปัตร และย่าม (ใช้ผ้าไหมสีน้ำเงินร่วมทำบุญจาก พี่จุฑารัตน์ฯ) เตรียมเครื่องอัฐบริขาร สั่งที่คลุมไตร และกรวยอุปัชฌาย์ ดอกไม้สด พร้อมธูป-เทียนแพจากฝ่ายในพิมพ์หนังสือประชุมจารึกวัดพระเชตุพนฯ จำพวกความเรียง จารึกครั้งรัชชกาลที่ ๑ เรื่องสร้างวัดพระเชตุพน และจารึกเรื่องพระสาวก สาวิกา อุบาสก อุบาสิกา เอตทัคคะ เป็นบรรณาการแก่ผู้มาร่วมงาน ก่อนถึงกำหนดงานประมาณ ๒ สัปดาห์ได้นำดอกไม้ธูป-เทียนแพ ไปขออโหสิกรรมลาบรรพชาอุปสมบทกับญาติผู้ใหญ่ ครู อาจารย์ ผู้บังคับบัญชาที่เคารพนับถือ ก่อนถึงกำหนดงาน ๗ วันได้ไปกราบท่านอธิบดีสงฆ์[๑] เพื่อนำหนังสืออนุญาตให้ลาอุปสมบทจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไปเรียนให้ท่านทราบพร้อมทั้งขอนามฉายา ไปกราบท่านเจ้าคุณพระวิเชียรธรรมคุณาธาร[๒] ที่คณะ น. ๒๓ เพื่อฝึกการกราบ การนั่งคุกเข่า และที่สำคัญคือ ซ้อมขานนาค ให้คล่อง ไม่ประหม่าและถูกต้องนั่นเอง

เช้าวันเสาร์ที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ ก่อนออกจากบ้าน ผมขึ้นไปกราบลาพระพุทธรูปที่ห้องพระ นำดอกไม้ธูป-เทียนแพ กราบลาบรรพชาอุปสมบทและขออโหสิกรรมจากคุณพ่อ-คุณแม่

(๑) พระธรรมคุณาภรณ์ ต่อมาได้รับสถาปนาเป็นพระราชาคณะชั้นเจ้าคณะรองที่พระวิสุทธาธิบดี มรณภาพเมื่อ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๔

(๒) ปัจจุบัน พระราชธรรมวิเทศ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร และหัวหน้าคณะสงฆ์ไทย วัดไทยนครลอสแองเจลีส สหรัฐอเมริกา

ที่หอประชุมสงฆ์ คณะ น. ๑๖ หลังจาก ปลงผม และเปลี่ยนเป็นชุด “นาค” (ด้วยการสวมเสื้อเชิ้ตแขนยาว ห่มสะไปทอง นุ่งผ้าเยียรบับจับจีบหน้านาง คาดเข็มขัดนาก) เรียบร้อยแล้ว นิมนต์ท่านเจ้าคุณพระเทพโสภณ เทศน์สอนนาค (แทนการทำขวัญนาค) ประมาณ ๓๐ นาที ก่อนถึงเวลานำ “นาค” ตั้งขบวนแห่จากหอประชุมสงฆ์ ซึ่งอยู่ในเขตสังฆาวาสไปพระอุโบสถ ฝนเดือนแปดตกกระหน่ำลงมาอย่างหนัก ใกล้ถึงเวลาจึงขาดเม็ด สามารถนำ “นาค” มายังเขตพุทธาวาส ซึ่งเป็นที่ตั้งพระอุโบสถ การนี้ตามธรรมเนียมคุณพ่อ สะพายบาตร ถือตาลปัตร คุณแม่ และญาติผลัดกันอุ้มผ้าไตรที่วางอยู่บนพานแว่นฟ้าคลุมด้วยเครื่องดอกไม้สดประดับสัญลักษณ์พญานาค (นักษัตรมะโรง-ปีเกิด) ประทักษิณพระอุโบสถ ถ้วน ๓ รอบแล้ว พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่พิธีกร (หลวงพี่พระระยอง)[๑] นำ “นาค” “วันทาเสมา” หน้าพระอุโบสถ [(ปกติการวันทาเสมา ใช้ดอกบัวเพียง ๓ ดอก แต่ครั้งนี้ใช้ดอกบัวเป็นกำ เพราะมีผู้ต้องการดอกบัววันทาเสมาไปต้ม นำน้ำดอกบัวต้มมาดื่ม เพื่อคลอดบุตรได้โดยง่าย (เป็นความเชื่อจากโบราณ)] ผมนำคุณพ่อ-คุณแม่ ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา เพื่อนสนิทมิตรสหาย เข้าสู่พระอุโบสถ กราบและรับผ้าไตรจากคุณพ่อ-คุณแม่ พิธีบรรพชาอุปสมบทได้เริ่มขึ้น ท่ามกลางสังฆมณฑลนิมนต์พระสงฆ์นั่งหัตถบาสจำนวน ๓๐ รูป (เท่าอายุ) เฉพาะพระพักตร์พระพุทธเทวปฏิมากรพระประธาน พระธรรมคุณาภรณ์ (สง่า ปภัสฺสโรมหาเถร) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระเทพโสภณ (กมล โกวิโท) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระวิเชียรธรรมคุณาธาร (อมรวุฒิ อมโร) เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง พิธีอุปสมบท “ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา” ตามพุทธานุญาต สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย เป็นบุตรพระตถาคต มีนามฉายา **“คุณวิตฺโต ภิกขุ”** สุดท้ายได้กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลที่ได้บำเพ็ญนั้น “ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พระบรมอัฐิส่วนหนึ่งประดิษฐาน ณ ฐานชุกชี พุทธบัลลังก์พระพุทธเทวปฏิมากร) ถวายพระกุศลแด่สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส และถวายเป็นกุศลแด่อดีตอธิบดีสงฆ์ทุกองค์ อุทิศเป็นกุศลแด่คุณโยมพ่อ-คุณโยมแม่ ผู้มีพระคุณอันประเสริฐยอดยิ่งของลูก ญาติพี่น้อง ครู-อาจารย์ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนฝูงมิตรสหาย โดยทั่วถ้วนทุกคน ตลอดถึงเจ้ากรรมนายเวรสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง” อนึ่งปัจจัยที่ได้รับทั้งหมดในวันบรรพชาอุปสมบทได้นำเข้าสมทบใน “มูลนิธิทุนพระพุทธยอดฟ้า ในพระบรมราชูปถัมภ์” เพื่อเก็บผลประโยชน์ในการบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามต่อไป

❖

(๑) ปัจจุบัน นายระยอง แสงนิล พำนักอยู่ประเทศสหรัฐอเมริกา

๑๐. ร่มกาสาวพัสตร์ (๒)

ญาติโยมลากลับหมดแล้ว นวกภิกษุ (พระใหม่) พึงกระทำ คือ การสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพระอาราม ด้วยการถวายสักการะ พระอัฐิสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ณ พระตำหนักวาสุกรี เป็นปฐม ถวายสักการะพระอัฐิสมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริมหาเถร) ที่หอประชุมสงฆ์ และเจดีย์บรรจุอัฐิสมเด็จพระพนรัตน (แก้ว) อธิบดีสงฆ์องค์แรก ทั้งหมดนี้ประดิษฐานอยู่ภายในเขตคณะเหนือ ๑๖ (น.๑๖) ทั้งสิ้น พูดง่ายๆ คือ “เป็นการฝากเนื้อฝากตัว กับผู้อยู่ก่อน ได้เมตตา กรุณา อนุญาตให้พักอาศัย ตลอดรอดฝั่ง ถ้วนไตรมาส” นั่นเอง จากนั้นเป็นภารกิจแรกของพระใหม่ คือ การทำ “พินทุผ้า” (การทำเครื่องหมายลงบนจีวร) ก่อนสวดมนต์ จำวัด ในเวลา ๒๒.๐๐ น. ...ราตรีแรกของพระใหม่

ประสบการณ์ตลอด ๓ เดือนเต็ม ของผม (นวกภิกษุ) มีมากมาย อาจแบ่งเป็นหัวข้อได้ดังนี้

๑. ด้านพิธีการ

- สวดมนต์สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย ฟังเทศน์ในพระอุโบสถ เดินประทักษิณบนชั้นไพที เนื่องในวันอาสาฬหบูชา วันขึ้น ๑๕ เดือน ๘ วันนั้นพระจันทร์เต็มดวงท้องฟ้าแจ่มใส
- อธิษฐานพรรษา วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ ทำพิธีในพระอุโบสถเวลาบ่าย ก่อนเข้าพระอุโบสถมีประชาชนจำนวนมากมารอใส่บาตรดอกไม้ เป็นประเพณีที่ปฏิบัติมานานแล้ว
- สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถร) เสด็จมาถวายสักการะพระอัฐิสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ณ พระตำหนักวาสุกรี วันแรม ๕ ค่ำเดือน ๘ ทรงประทานอนุญาตให้ พระราชภัฏ เฝ้าถวายเครื่องสักการะ
- ฟังปาฏิโมกข์ ในวันอุโบสถ ตลอด ๓ เดือน
- ร่วมพิธี “ตักบาตรเทโว” ที่พระอุโบสถ ในเทศกาลวันออกพรรษา วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑
- รับเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๑

๒. วัตรปฏิบัติ ประจำวันดังนี้

๐๔.๐๐ น.	ตื่นจากจำวัด
๐๕.๐๐ น.	ทำวัตรเช้า ที่ตึกกวี
๐๖.๐๐ น.	บิณฑบาต
๐๗.๓๐ น.	ฉันเช้า พร้อมพระนวกะ และพระพี่เลี้ยง ที่เก๋งหน้าพระตำหนักวาสุกรี
๐๙.๐๐ น.	ทำวัตรเช้า ที่พระอุโบสถ
๑๑.๐๐ น.	ฉันเพล
๑๔.๐๐ น.	เรียนหนังสือ หลักสูตร “นวกภูมิ”
๑๗.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น ที่พระอุโบสถ
๒๐.๐๐ น.	สวดมนต์ - สนทนาธรรม ที่หอประชุมสงฆ์ น.๑๖
๒๑.๐๐ น.	จำวัด

๓. เรื่องทั่วไป เท่าที่จำได้ (เสียดายที่ จดหมายเหตุรายวัน ที่บันทึกไว้ตลอด ๑ พรรษา หายไป)

๑. สัปดาห์แรกของพรรษา วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ได้นิมนต์พระสงฆ์เข้านมัสการพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (พระแก้วมรกต) และเปิดโอกาสให้เดินดูด้านหลังฐานชุกชีด้วย นับเป็นบุญตาเพราะปกติจะไม่ให้คนทั่วไปผ่านที่กั้นด้านหน้าเข้าไป

๒. การบิณฑบาต ซึ่งเป็นกิจวัตรสำคัญของพระภิกษุ เพื่อ “การโปรดสัตว์” ซึ่งปฏิบัติไม่มีขาด แต่มีเรื่องตื่นเต้นเร้าใจ พอที่จะเล่าได้ ๒ เรื่อง เรื่องแรก ขณะรับบาตร ฝาบาตรตกกลิ้งข้ามถนน ไปหยุดที่ข้างขอบทางเท้าฝั่งตรงข้าม โชคดีที่ไม่ถูกรถตุ๊กๆ ที่กำลังขับผ่านมาทับ หลังจากรับบาตรแล้ว ผมค่อยๆ เดินข้ามถนนตามไปเก็บฝาบาตร อีกประการในเวลาออกบิณฑบาต ผมไม่ได้สวมแว่นตา (ตาสั้น) จึงพลาดการรับบาตรเพราะกะของที่โยมเตรียมไว้ไม่ถูก ด้วยเกรงว่าถ้าไปต่อคิวแล้วของหมด หน้าจะแตก อายโยม ! อีกเรื่อง เดินโปรดสัตว์เข้าไปในซอยหลังตลาดบ้านหม้อ ปรากฏว่า บนถนนเกลื่อนไปด้วยเศษแก้วจากขวดเบียร์ ตาก็มองเห็นไม่ชัด ได้แต่นึกว่ากรรมเวรใดๆ ก็ขอชดใช้และให้หมดสิ้นไปในชาตินี้...อย่าได้ผูกพันถึงภพหน้าอีกเลย...

๓. ไปสวดมนต์และฉันเพล งานศพที่วัดเทพศิรินทร์ ปรากฏว่าพระเก่ารับนิมนต์ไปงานอื่นจนหมดวัด เหลือแต่พระนวกะ รวบรวมได้ครบ ๙ รูป ไปถึงงานก็ใกล้เพลแล้ว จึงให้ศีล และถวายพรพระ รวมทั้งยถาสัพพี เท่านั้น ในตอนอนุโมทนา เพราะมนต์บทอื่นๆ พระใหม่สวดไม่ได้ ทำให้เจ้าภาพมีอาการมึนงงสงสัยเล็กน้อย (สังเกตได้จากอากัปกิริยาของเจ้าภาพ)

๔. ตามธรรมเนียม เมื่อบวชเรียบร้อยแล้วต้องฉลองพระ พระใหม่เทศน์โปรดโยมบิดา-มารดา แต่เนื่องจากไม่สะดวกในระยะแรก งานดังกล่าวต้องเลื่อนไปก่อนเพื่อความเป็นสิริมงคลจึงกำหนดมาฉันเพลที่บ้าน วันที่ ๑๒ กันยายน เพื่อโยมบิดา-มารดา ญาติพี่น้อง ได้อนุโมทนาก่อนเป็นวาระแรก ได้นิมนต์พระครูสุนทรโฆษิต (แจ่ม ธุวาโภ ต่อมาได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่พระศีลาจารพิพัฒน์ และมรณภาพ เมื่อ ปี ๒๕๓๖) เป็นประธานสงฆ์

๕. ในระหว่างพรรษานั้นมีเหตุต้องไปงานสวดพระอภิธรรมศพ ที่วัดเครือวัลย์ แต่ด้วยเป็นเวลาวิกาล พระใหม่ หรือพระที่บวชไม่ถึง ๕ พรรษา ต้องมีผู้ติดตาม (ฆราวาส) เดินทางไปด้วย ทั้งนี้เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดข้อครหาไปในทางเสื่อมเสียแก่เพศพรหมจรรย์

เรื่องราวดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงประสบการณ์ เล็กๆ น้อยๆ ที่ผ่านเข้ามาในระหว่างดำรงสมณเพศ ยากที่จะลืมได้

❖

๑๑. ร่มกาสาวพัสตร์ (๓)

"ร่มกาสาวพัสตร์" ตอนที่ ๓ นี้ เป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งที่ต้องปฏิบัติตามประเพณีคือ การฉลองพระ โดยปกติการฉลองพระบวชใหม่นิยมจัดขึ้นภายหลังพิธีอุปสมบทไม่นานนัก แต่สำหรับผมการฉลองพระบวชใหม่ เจตนากำหนดให้จัดงานพร้อมกับทำบุญวันเกิดปีที่ ๓๐ ในวันอาทิตย์ที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ (วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๑) ณ หอประชุมสงฆ์ คณะ น.๑๖ นิมนต์พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญพระพุทธมนต์และฉันเพล ส่วนการแสดงพระธรรมเทศนานั้นกำหนดในเวลา ๑๓.๐๐ น. ก่อนรับเสด็จพระราชดำเนินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินประจำปี

สำหรับพระธรรมเทศนานั้น ผมใช้เวลาทั้งไตรมาส เรียบเรียงคำเทศน์ และจารลงบนใบลานได้ ๑ ผูก (๑๔ ใบ ๒๘ หน้า) เหตุนี้เองที่ต้องกำหนดแสดงธรรมเมื่อใกล้ลาสิกขา (อีก ๙ วันต่อมา) พระธรรมเทศนาที่ผมเรียบเรียงเลือกมาแสดงในบ่ายวันนั้นเรื่อง "ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี นิมิตฺตำ สาธุรูปานำ กตญญูกตเวทิตา" เพื่อความสมบูรณ์ของหนังสือ ขอนำพระธรรมเทศนากัณฑ์ดังกล่าว พิมพ์ไว้ดังนี้

เมื่อจบบอกศักราช ตามธรรมเนียมของการแสดงพระธรรมเทศนา ตั้งนโม ๓ จบ บอกเรื่องที่จะแสดงพระธรรมเทศนา คือ "นิมิตฺตำ สาธุ รูปานำ กตัญญูกตเวทิตาติ" และดำเนินการแสดงพระธรรมเทศนาดังนี้...

"บัดนี้จักแสดงพระธรรมเทศนาตามเถรภาษิตที่ยกขึ้นไว้ว่า นิมิตฺตำ สาธุรูปานำ กตัญญูกตเวทิตา ความว่า ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี คำว่ากตัญญูกตเวทีนั้นมีความหมายดังนี้ กตัญญู คือ การรู้คุณ กตเวที คือ การตอบแทนคุณ จะเห็นว่าเป็นคำพูดสั้นๆ ง่ายๆ ใครๆ ก็พูดได้ พูดแล้วใครๆ ก็ฟังเข้าใจ แต่การปฏิบัตินั้นช่างแสนยากหนักหนา เข้าทำนองฉันรู้แล้วว่าท่านมีคุณต่อฉัน ฉันรู้ว่าฉันจะต้องตอบแทนคุณท่าน แต่ว่าฉันยังไม่มีเวลาและโอกาสที่จะทำได้หากกล่าวอย่างนี้ก็เข้าทำนองที่มักอ้างว่าหนาวนัก ร้อนนัก สายนัก เย็นนัก ก็เลยไม่ต้องทำการงานอะไร ดังนั้นความกตัญญูกตเวทีนี้ต้องทำอยู่เสมอเป็นเนืองนิตย์ เมื่อเวลาและโอกาสอำนวยให้ ปัญหาก็มีต่อไปอีกว่า ใครจะเป็นผู้ทำความกตัญญูกตเวที และทำต่อใคร ปัญหาข้อนี้เฉลยได้ง่ายมาก คือผู้ที่จะทำหมายถึงตัวเรานั่นเอง เมื่อทราบผู้ทำแล้วก็ควรทราบต่อไปว่าจะทำกับใครบ้าง กตัญญู แปลว่า รู้คุณ คือรู้อุปการคุณที่ท่านกระทำไว้แล้ว กตเวที แปลว่า ตอบแทนพระคุณท่าน ใครเล่าเป็นผู้มีพระคุณต่อเรา สิ่งใด หรือผู้ใดให้อุปการคุณต่อเรา สิ่งนั้นหรือผู้นั้นจัดเป็นผู้มีอุปการคุณต่อเรา ซึ่งสมเด็จพระชินศรีบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ใน

พระอานิสังสกถาเทศนา
แสดงอานิสงส์ ความกตัญญูกตเวที ต่อบิดามารดา

ทุกนิบาตตติยปัณณาสก์ ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลหาได้ยากในโลก ๒ จำพวก คือบุพพการีบุคคล ๑ กตัญญูกตเวทีบุคคล ๑ นี้ หายากในโลก อันบุพพการีบุคคล คือผู้มีอุปการคุณก่อนนั้นท่านจัดไว้ ๔ พวกคือ บิดามารดา ๑ ครูบาอาจารย์ ๑ พระพุทธเจ้า ๑ และสมเด็จพระมหากษัตริย์ราชาธิราช ๑ ในโอกาสรับประทานวิสัชนาพระธรรมเทศนาในวันนี้ จักได้กล่าวพรรณนาแต่เฉพาะความกตัญญูกตเวทีที่บุตรพึงมีและกระทำต่อบิดามารดา ในฐานะที่ท่านทั้งสองได้รับการยกย่องว่าเป็นพระของลูกเพื่อเป็นเครื่องฉลองศรัทธาประดับสติปัญญาบารมี แก่ท่านทั้งหลายที่มีจิตใฝ่ในธรรม พอสมควรแก่เวลาและสติปัญญา ดังนี้

พระ ตามความหมายนั้น หมายถึงผู้ประเสริฐ ผู้ยอดเยี่ยม เพราะเป็นผู้มีคุณสมบัติดีอยู่ในตัว และประกอบความดีนั้นต่อผู้อื่นโดยมิได้มุ่งหวังสิ่งตอบแทน ความดีทั้งปวงที่ประกอบขึ้นนั้นทำด้วยดวงใจที่เปี่ยมล้นด้วยความรัก ความปรารถนาดีและความสงสารเป็นมูลฐาน ฉะนั้นหากผู้ใดได้กระทำดังกล่าวมานี้แล้ว ไม่ว่าผู้นั้นจะครองเพศแบบไหน วัยใด โลกย่อมแซ่ซร้องสรรเสริญผู้นั้นว่าเป็นพระในสายตาของเขา และพร้อมที่จะยกมือทั้งสองขึ้นประนมไหว้บูชา หรือยอมน้อมศีรษะ พร้อมกายหมอบราบกราบกรานด้วยความเต็มใจ โดยมิได้ตะขิดตะขวงหรือลังเลใจแม้แต่น้อย เพราะเขาได้เห็นแล้วว่าผู้นั้นคือเนื้อนาบุญอันหาได้ยากของเขาอย่างแท้จริง ความเป็นพระดังกล่าวนี้ มิใช่มีแต่เฉพาะกับนักบวชในศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ตามความเข้าใจของชนทั่วไปนั้นก็หาไม่ แต่ความจริงแล้ว เราท่านทุกคนต่างก็เคยประสบพระ หรือมีพระ ซึ่งประกอบคุณงามความดีดังกล่าวข้างต้นมาแล้วทั่วทุกคน และก็มิได้พบที่ในวัด ในป่าในถ้ำตามเขาลำเนาไพร หรือแม้แต่บุญสถานของนักบวชอื่นใดเลย หากพบกันอยู่ในบ้านของเรานั่นเอง มิต้องไปหาที่อื่นให้เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะพระดังกล่าวนี้หาได้ในบ้าน จึงเรียกว่า พระในบ้าน และหากจะบอกเสียเลยว่า พระในบ้านที่กล่าวมานี้ คือ พ่อ และแม่ ก็คงทำให้คลายความแคลงใจสงสัยลงไปได้เปลาะหนึ่ง และก็คงไม่มีใครกล้าคัดค้านหรือปฏิเสธว่า พ่อแม่ ไม่ได้เป็นพระ ก็ด้วยเหตุที่ท่านทั้งสองได้นามว่าเป็นพระนั้น เพราะท่านมีความเป็นพระ คือมีคุณธรรมความดีอยู่ในตัว ได้ปฏิบัติภารกิจที่เป็นหน้าที่ของท่านอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ ทั้งในด้านจิตใจก็เปี่ยมล้นด้วยความรัก ความปรารถนาดีและความสงสาร อันเป็นเหตุชักจูงให้ท่านได้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละยอมเป็นผู้ให้อยู่ตลอดเวลา ความเป็นพ่อแม่นั้น ถ้ากล่าวถึงพระคุณแล้ว ท่านกล่าวว่ามีพระคุณมากมายมหาศาลยากที่จะพรรณนาให้หมดสิ้นได้ ถึงกับกล่าวเปรียบไว้ว่า หากลูกจะยกพ่อไว้บนบ่าซ้ายยกแม่ไว้บนบ่าขวาของตน ประคับประคองให้ท่านทั้งสองอยู่บนบ่านั้น ให้ท่านอาบน้ำ ให้ท่านกิน ให้ท่านนอน แลจนกระทั่งถ่ายอุจจาระปัสสาวะอยู่บนบ่าทั้งสองนั้น แม้ลูกจะทำอยู่อย่างนั้นกระทั่งพ่อแม่หมดลมหายใจไป ก็ยังไม่อาจทดแทนข้าวป้อนน้ำนมและ

อุปการคุณที่ท่านทั้งสองได้ทำไว้ต่อลูกได้เลย นี่เป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า พระคุณของพ่อแม่นั้นมีมากมายจนไม่อาจตอบแทนชดใช้ให้หมดสิ้นลงไปได้ และเพราะเหตุใดเล่า ท่านจึงเปรียบพ่อแม่เสมือนพระในบ้านเสียใหญ่โตปานนั้น ก็เพราะเหตุว่าท่านทั้งสองเป็นบุพการีชน ได้สะสมบุญคุณแก่ลูกมาตั้งแต่ลูกอยู่ในครรภ์ จนกระทั่งตายจากกันไปหรือกระทั่งทำให้ไม่ไหว นับว่าเป็นบุคคลที่หาได้ยากนัก เพราะตามปกติคนเรามักมีความเห็นแก่ตัว ใจไม่กว้างพอที่จะเสียสละ เอื้ออารีต่อผู้อื่นได้ แต่พ่อแม่ท่านทำได้และทำได้ดีเสียด้วย และเป็นบุญวาสนาของลูกอีกอย่างหนึ่ง ที่ลูกเป็นผู้รับความรักความปรารถนาดีและความเอื้อเฟื้อเสียสละที่พ่อแม่เป็นผู้มอบให้นั้นทั้งหมด ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ ตำแหน่งพระในบ้านจึงเป็นตำแหน่งที่เหมาะสมและสมควรอย่างยิ่งแล้ว สำหรับเป็นของขวัญ ของบูชา ที่บรรดาลูกๆ จะพึงมอบให้กับพ่อแม่ด้วยดวงใจอันบริสุทธิ์ และพ่อแม่นั้นยังเป็นพระยิ่งกว่าพระใดๆ ในโลก ประเสริฐกว่าพระใดๆ ในโลก ที่ลูกจะพึงมีและพึงหาได้ ก็เพราะว่า พ่อแม่เป็นศูนย์รวมความเป็นพระไว้ในตัวอย่างมากมาย สมเด็จพระบรมศาสดา ได้ตรัสยกย่องพ่อแม่ตั้งไว้ใน ๔ ตำแหน่ง ตามพุทธดำรัสว่า พฺรหฺมาติ มาตาปิตุโร ปุพฺพาจริยาติ วุจฺจเร อาหุเนยฺยา จ ปุตฺตานำ ปธาย อนุกมฺปกาติ ความว่า มารดาบิดาเป็นพรหมของลูก ๑ เป็นครูอาจารย์ของลูก ๑ เป็นพระอรหันต์ของลูก ๑ และเป็นเทวดาของลูก ๑

บัดนี้จักได้พรรณนาถึงตำแหน่งของพ่อแม่เป็นลำดับไป ตามสมควรแก่เวลา ประการแรก**พ่อแม่เป็นพระพรหม**ของลูก พระพรหมตามความรู้ของเราทั่วๆ ไป คือพระเจ้าผู้สร้างโลกตามคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ส่วนตามคติทางพระพุทธศาสนานั้น พระพรหมคือผู้ประกอบด้วย รูปฌาน หรือ อรูปฌาน แล้วจุติจากอัตภาพมนุษย์ไปเกิดเป็นพรหม มีที่อยู่ของตัวเองเป็นสัดส่วนเรียกว่า พรหมโลก แต่ความหมายที่แท้จริงในพระพุทธศาสนา คำว่าพรหมนี้ท่านใช้เรียกบุคคลผู้มีคุณธรรมที่เรียกว่า **พรหมวิหารธรรม** ครบถ้วนบริบูรณ์ อันพรหมวิหารนั้นมีอยู่ด้วยกัน ๔ ประการคือ

๑. เมตตา คือความจริงใจ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ดูได้จากสีหน้าที่บ่งบอกคือยิ้มแย้มแจ่มใส และดูได้จากการกระทำที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีดียิ่งขึ้น

๒. กรุณา คือความสงสาร ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก ยามเห็นผู้อื่นมีความลำบากก็ทนไม่ได้ เข้าช่วยเหลือเจือจุนด้วยความเต็มใจเสมอ ในทำนองสุขก็สุขด้วย ทุกข์ก็ทุกข์ด้วย

๓. มุทิตา คือความชื่นชมยินดี ในความสำเร็จสมหวังของผู้อื่น ไม่แสดงความอิจฉาริษยาด้วยการทนดูทนเห็นคนที่เขาได้ดีกว่าตัวไม่ได้ เห็นได้จากการแสดงไมตรีจิตต่อบุคคลอื่น หรือชื่นชมต่อความสำเร็จของผู้อื่นโดยไม่ต้องบังคับใจ

๔. อุเบกขา คือความวางเฉยเมื่อไม่อาจช่วยเหลือเขาได้ ไม่ทับถมซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นผิดพลาด หรือได้รับความวิบัติ ไม่แสดงอาการสมน้ำหน้าเมื่อเขาผิดหวัง เป็นต้น

ดังนั้นผู้ใดมีคุณธรรม ๔ ประการนี้ในหัวใจและแสดงออกมาให้ปรากฏได้ ผู้นั้นท่านเรียกว่า พรหม ดังนั้นพ่อ-แม่ หรือพระในบ้านของเรา เป็นบุคคลแรกที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมทั้งหมดนี้ โดยเฉพาะมีต่อเราผู้เป็นลูก คุณธรรมนี้มีประจำอยู่ในจิตใจของพ่อแม่ แต่ท่านไม่ ได้แสดงออกมาพร้อมกันทีเดียว หากต่างกรรมต่างวาระกัน หรืออาจจะแสดงออกบ่อยครั้งจนบางทีลูกๆ เกิดความเคยชินมองข้ามความสำคัญไป หรือไม่เห็นความสำคัญนั้น แล้วก็บ่นว่าท่านไม่เห็นมีอย่างที่ว่ามานี้สักหน่อย ฉะนั้นลองมองดูภาพเขียนหรือรูปปั้นเป็นพระพรหม ๔ หน้านั้น โบราณท่านคงจะไม่ได้หมายถึงเทพเจ้าหรือผู้วิเศษที่ไหน หากแต่จะหมายถึง พระพรหมจริงๆ ของมนุษย์ และมีอยู่ในโลกที่เราเห็นๆ กันอยู่ คือพ่อแม่นี่เอง เพราะผู้แสดงสีหน้าได้ครบทั้ง ๔ นี้ได้ ก็เห็นมีแต่พ่อกับแม่เท่านั้น ที่แสดงได้อย่างคล่องแคล่วและไม่ต้องบังคับใจ โดยท่านจะแสดงออกในโอกาสต่างๆ กัน มากบ้างน้อยบ้างตามเหตุการณ์ นานๆ จึงแสดงหน้าพิเศษหรือหน้าจรสักครั้งหนึ่ง หน้าที่ว่านี้คือ หน้ายักษ์ แต่หน้านี้ถือเป็นหน้าประจำไม่ได้ เพราะนานๆ จึงจะได้แสดงหรือเห็นกันสักครั้ง

พรหมในบ้านอีกอย่างหนึ่งคือ พรหมลิขิต ดังที่มีคำกล่าวและเชื่อถือกันมาแต่โบราณว่า ทุกคนเกิดมาตามอำนาจ พรหมลิขิต ชีวิตจะดีจะเลว จะสมหวังผิดหวังอย่างไรนั้นแล้วแต่พระพรหมท่านจะลิขิตให้เป็นไป เราจะไปฝืนพระพรหมท่านไม่ได้ เพราะท่านได้ขีดเส้นชีวิตมาให้เราเดินตั้งแต่คลอดจากครรภ์มารดาเลยทีเดียว เพราะเชื่อและถือกันมาอย่างนี้ทุกคนจึงฝากชีวิตไว้กับความเมตตาปราณีของพระพรหมผู้เป็นเทพเจ้าอันศักดิ์สิทธิ์ มีการติดสินบนเทพเจ้าองค์นี้กันให้เกลื่อน ถึงกับยอมลงทุนบวงสรวงอ้อนวอนด้วยเครื่องบัตรพลีนานัปการ สรรหาแต่ละสิ่งละอย่างมาเสนอเพื่อให้ถูกใจท่าน โดยก็ไม่รู้เหมือนกันว่าท่านจะชอบหรือไม่ ก็ต้องเดาใจท่านไปจนกว่าจะเดาไม่ไหว หรือมีคนกลางมาช่วยเดาให้อีกที ทั้งนี้ก็เพื่อให้ท่านได้โปรดประทานเมตตาลิขิตชีวิตให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ แม้จะน้อยนิดก็ยังดี จะเสียเครื่องบัตรพลีเท่าไหร่เป็นไม่อั้น ที่กล่าวมานี้มิใช่จะตั้งตัวเป็นปฏิปักษ์ศัตรูกับพระพรหมก็หาไม่ หากเพียงแต่ฝากไว้ให้คิดเท่านั้น

บัดนี้มาฟังคำว่า พรหมลิขิต ที่โบราณท่านกล่าวไว้ น่าจะไม่ได้หมายถึงพระพรหมดังที่เราทั่วไปเข้าใจกันเสียแล้ว เพราะหากว่าพระพรหมท่านมีคุณธรรมสูงส่งเป็นเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์บันดาลให้ใครดีใครชั่วได้แล้วไซร้ ไยท่านจึงไม่ลิขิตชีวิตคนทุกคนให้เป็นคนดี คนรวย มีฐานะมั่งคั่ง ร่างกายสมประกอบ ไม่มีโรค อายุยืน รูปร่างสวยงาม โดยไม่ต้องมาเสริมเพิ่มเติมแต่งในภายหลังเล่า แต่นี่คนเรากลับแตกต่างกันอย่างมากมาย ทั้งรูปร่างฐานะและความเป็นอยู่ ที่สุขก็สุขออย่างเหลือล้น ที่จนก็จนเหลือจะบรรยาย หรือพระพรหมท่านเกเรเที่ยวแกล้งลิขิตชีวิตคนให้เปรอะไปหมดเมื่อไม่ใช่พระพรหมเช่นว่านี้แล้ว จะเป็นพระพรหมที่ไหน ท่านคงเห็นลางๆ แล้วว่า ผู้ลิขิตชีวิตคนจะให้ดีเลวแตกต่างกันอย่างแท้จริงนั้น ได้แก่ พรหมในบ้าน คือพ่อแม่นั่นเอง เพราะพรหมในบ้านนี้ได้ชื่อว่าเป็นพรหมเฉยๆ ไม่ปรากฏหน้าเป็นพรหมที่บริสุทธิ์ พรหมเหล่านี้มีอิทธิพลต่อชีวิตคนโดยเฉพาะชีวิตของลูก เรียกว่าเป็นพรหมของใครของมันลิขิตลูกใครลูกมัน เพราะพ่อแม่มีส่วนได้เสียของลูกอย่างเหลือคณา จะดีก็เพราะพ่อแม่ จะเสียก็เพราะพ่อแม่ สุดแล้วแต่พ่อแม่ลิขิต อนาคตขอฝากไว้กับประกาศิตของพ่อแม่เท่านั้น จึงขอให้มองด้วยใจเป็นธรรมก็จะเห็นจริง อย่าไปโทษเด็กแต่ฝ่ายเดียวว่าไม่รักดีเลย ชีวิตของลูกฝากไว้กับการตัดสินใจของพ่อแม่ นับตั้งแต่ปฏิสนธิมาทีเดียว ถ้าพ่อแม่ไม่พอใจคิดว่าเป็นส่วนเกินหรือมารหัวขน แล้วลิขิตให้เอาออกเสีย เท่านี้ก็หมดโอกาสลืมตามองโลก หรือเมื่อคลอดออกมาแล้ว พ่อลิขิตว่าไม่ใช่ลูกฉัน เท่านี้ก็ขาดพ่อ เป็นกำพร้าพ่อ หรือแม่ลิขิตว่าแม่เลี้ยงเจ้าไม่ได้แล้วลูกเอ๋ยไปตามยถากรรมเถิด ลิขิตแล้วนำไปทิ้งไว้ตามข้างถนน ตามกองขยะหรือโรงพยาบาลที่คลอดนั่นเอง เท่านี้ก็เพียงพอที่จะให้คิดได้ว่า เมื่อถูกลิขิตเช่นนี้ลูกจะมีชีวิตรอดอยู่ได้สักกี่ราย หรือรอดแล้วอนาคตจะเป็นเช่นไร ไม่อาจกำหนดได้ หรือหากเมื่อลูกเติบโตขึ้นพ่อแม่ลิขิตโดยไม่เอาใจใส่ ไม่เลี้ยงดูให้ดีเท่าที่ควรจะเป็น ความประพฤตินั้นเล่าก็ปล่อยไปตามยถากรรม กระทำผิดทั้งศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมืองเป็นภัยต่อสังคมและประเทศชาติ เท่านี้ก็แย่แล้ว ลองตรองดูว่าใครถูกพ่อแม่ลิขิตมาแล้วเพียงไร หรือใครลิขิตลูกไว้อย่างไร ด้วยเหตุดังได้วิสัชนามา คนในสังคมจึงได้แตกต่างกันอย่างมากมาย ความเป็นคนดี คนไม่ดี ส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนเริ่มต้นมาจากลิขิตของพ่อแม่ซึ่งเป็นพระพรหมดังกล่าวแล้ว หาใช่พระพรหมที่เป็นเทพเจ้ามีฤทธิ์ปาฏิหาริย์อย่างที่เคยเชื่อถือกันมาก็หาไม่ และก็แปลก ที่พระพรหมในบ้าน ซึ่งมีลมหายใจทั้งสองคนและได้ลิขิตชีวิตลูก สมควรได้รับเครื่องบัตรพลีบูชาอย่างท่วมท้น แต่กลับไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่

ตำแหน่งพระในบ้านประการที่ ๒ ต่อมาคือ พ่อแม่เป็นพระอาจารย์ คำว่าอาจารย์หมายถึงผู้ดูแลในเรื่องจรรยามารยาท ความประพฤติแนะนำให้ศิษย์รู้จักโลก เป็นคนหูกว้างตากว้างประสิทธิ์ประศาสน์ความชำนาญให้เครื่องมือพร้อมสรรพเพื่อศิษย์จะได้

นำไปต่อสู้ในโลก บางครั้งเราเรียกอาจารย์ว่า ครู หรือรวมเรียกว่า ครู-อาจารย์ แม้จะเรียกอย่างไร ก็หมายถึงบุคคลที่ให้ความรู้ ศิลปะวิทยาการสาขาต่างๆ ที่มีในโลก แม้การดำรงชีพในชีวิตประจำวัน กิริยามารยาท การยืน เดิน นั่ง นอน ดังนั้นเราจึงมีครูอาจารย์มากมาย หลายสำนัก ผลัดเปลี่ยนกันไปตามลำดับในจำนวนนั้นพ่อแม่ ติดอันดับเป็นครู เป็นอาจารย์ด้วย และเป็นอันดับหนึ่งเสียด้วย เพราะพ่อแม่จัดว่าเป็นครู-อาจารย์ก่อนครู-อาจารย์อื่นทั้งหมด ถึงกับได้รับการยกย่องเรียกเป็น พระครูหรือพระอาจารย์ เพราะพ่อแม่เป็นครูอาจารย์ของลูกตลอดชีวิต หรือในบางครั้งก็ยกย่องพ่อแม่เป็นถึงพ่อครู แม่ครู ก็ด้วยเหตุครูธรรมดาก็สอนเฉพาะวิชาการในหลักสูตรเท่านั้น แต่พ่อแม่สอนทั้งในและนอกหลักสูตร โดยปราศจากตารางสอน ความจริงการสอนคนให้เป็นมนุษย์หรือเป็นคนโดยสมบูรณ์นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย พ่อ-แม่ไม่เคยเบื่อหน่ายต่อการอบรมสั่งสอนลูกของท่าน ทั้งนี้ก็ด้วยดวงใจที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา ความรัก ความปรารถนาดี ต้องการให้ลูกทุกคนเป็นคนดีของครอบครัว ของสังคมและของประเทศชาตินั่นเอง ทุกต้นปีการศึกษา ทุกสถานศึกษาต้องจัดพิธีไหว้ครู บูชาอาจารย์เป็นประเพณีประจำ แต่อนิจจาพระอาจารย์ที่อยู่ในบ้านทั้ง ๒ ท่านไม่เคยได้รับการบูชาเช่นนี้เลย ฉะนั้นเรา ในฐานะลูก หากได้นำดอกไม้ ธูปเทียน หญ้าแพรก ข้าวตอก ดอกมะเขือ ไปไหว้ท่านพร้อมกล่าวสดุดีพระคุณของท่าน เหมือนที่เรากล่าวที่โรงเรียน ลองนึกดูเถิดว่า พระทั้ง ๒ ของเราท่านจะปิติตื้นตันสักเพียงไร

พระประการที่ ๓ ที่มีในบ้านคือ พ่อ-แม่เป็นพระอรหันต์ (อะ-ระ-หัน) พระอรหันต์หมายถึงผู้บริสุทธิ์ทั้งกาย และใจ ห่างไกลจากกิเลสทั้งปวงคือ โลภ โกรธ หลง มีความเมตตากรุณาปรารถนาที่จะอนุเคราะห์มวลมนุษยโลกให้ได้ข้ามพ้นห้วงแห่งวัฏสงสาร ได้รับขนานนามว่าเป็น อาหุไนยบุคคล คือผู้สมควรที่ได้รับการยกย่อง ดังกล่าวมาข้างต้น ปัจจุบันอาจหาได้ยาก แต่เราผู้เป็นลูกยังมีพระอรหันต์ที่อยู่ในบ้านไว้กราบไหว้บูชา คือ พ่อ-แม่ นั่นเอง

ตำแหน่งประการสุดท้าย ของพ่อ-แม่ในบ้านคือเป็นเทวดาหรือพระเทพ เรื่องนี้กล่าวไว้ด้วยความเชื่อของคนโบราณที่ว่า โลกมนุษย์นี้มีเทพเจ้าคอยดูแลคุ้มครองป้องกันภยันตรายต่างๆ เรียกว่า “ท้าวจตุโลกบาล” ประจำทั้ง ๔ ทิศ คือท้าวธตรฐ ท้าววิรุฬหก ท้าววิรูปักษ์ และท้าวกุเวร คอยปกป้องผองภัยให้แก่ชาวโลกในทิศตะวันออก ทิศใต้ ทิศตะวันตก และทิศเหนือ ตามลำดับ เทพเจ้าจตุโลกบาลทั้ง ๔ มีหน้าที่เช่นไร พ่อแม่ก็มีหน้าที่เช่นนั้นกับลูกดุจเดียวกัน ถ้ามีคำถามว่าพ่อแม่ดูแลปกป้องลูกเช่นไร เห็นทีต้องสาธยายให้เห็นจริงดังนี้ การปกป้องลูก พ่ออาจรู้สึกว่าทำอะไรได้น้อยและไม่สนิทเท่าแม่ ผู้เป็นพ่อทั้งหลายก็ไม่ต้องเสียใจตีอกชกตัวน้อยเนื้อต่ำใจไปเสียก่อน เพราะพระคุณของ

พ่อนั้นยิ่งใหญ่มหาศาลอยู่แล้ว ในฐานะผู้ให้กำเนิดชีวิตแก่ลูก จงภูมิใจเสียเถิดเพราะถ้าไม่มีพ่อ ลูกก็ไม่ได้เกิด สำหรับแม่ในฐานะผู้ปกป้องลูกได้สนิทนั้น เห็นได้ว่านับแต่ทราบแน่ชัดว่าลูกได้ถือกำเนิดขึ้นแล้วในครรภ์ แม่ต้องอดทดอดกลั้นในทุกสิ่งทุกอย่างที่อาจจะไปกระทบกระเทือนลูกน้อยในครรภ์ สารพัดที่จะกลัว เฝ้าทะนุถนอมลูกถึง ๙ เดือนเป็นอย่างน้อย เมื่อคลอดแล้วก็ยิ่งไม่ให้ไกลหูไกลตาประคบประหงมยิ่งกว่าไข่ในหิน ยุงไม่ให้ไต่ไรไม่ให้ตอม ยามลูกร้องทั้งพ่อและแม่ต้องสะดุ้งตื่น หาวิธีให้ลูกหยุดร้องและหลับสนิทลงให้ได้ พ่อแม่ทำเช่นนี้นานนับ ๑๐ ปี ตั้งแต่ลูกเท้าเท่าฝ่าหอย เมื่อลูกเติบใหญ่ขึ้น ความต้องการของลูกก็ยิ่งเพิ่มขึ้นๆ ตามลำดับเป็นเงาตามตัวทั้งจำเป็นและไม่จำเป็น แม้ชื่อเสียงเกียรติยศของลูกพ่อแม่ก็คอยปกป้อง กลัวชื่อเสียงของลูกจะเสีย กลัวลูกจะไม่ดีเท่าคนอื่น จะเห็นได้ว่าพ่อ-แม่ลงทุนลงแรงป้องกันภยันตรายนานาประการให้ลูกมากมายสุดที่จะพรรณนาได้หมดสิ้นในเวลาที่จำกัดนี้ นี่แหละคือ พระเทพ หรือเทวดาของลูก ซึ่งหาที่ไหนไม่ได้อีกแล้วนอกจากในบ้านของเรานั่นเอง เมื่อทราบว่าพระในบ้านนั้นคือใครสุดท้ายจะทำอย่างไรให้พระในบ้านทั้ง ๒ มีความสุข ทั้งกายและใจได้บ้าง ให้ท่านมีโอกาสเห็นลูกหลานมีความเจริญก้าวหน้าไปได้นานๆ ให้ท่านมีโอกาสชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของลูกหลานได้ทันเวลาก่อนที่จะจากโลกนี้ไป และให้ท่านได้พักผ่อน หลังจากตรากตรำทำงานหาเลี้ยงลูกมาจนปูนนี้แล้ว โอกาสเช่นนั้นสำหรับลูกแล้วมีอยู่ตลอดเวลา เว้นแต่ลูกจะไม่ยอมมอบโอกาสนั้นให้กับตนเอง การบำรุงพ่อแม่เป็นวิธีการเดียวที่ถูกต้อง สมน้ำสมเนื้อกับคุณข้าวป้อนน้ำนม รวมทั้งหยาดเหงื่อแรงงาน เมื่อรู้คุณแล้วต้องสนองพระคุณท่าน คือ กตเวที ดังปรากฏในสิงคาลกถาสูตร ว่าด้วยทิศ ๖ มารดาบิดาเป็นทิศเบื้องหน้าอันบุตรพึงบำรุงด้วยสถาน ๕ คือ พ่อแม่เลี้ยงเรามา เราเลี้ยงท่านตอบ ๑ ช่วยพ่อแม่ทำกิจการงานต่างๆ ๑ ดำรงวงศ์ตระกูลของท่านไว้ให้มั่นคง ๑ ประพฤติตนให้เป็นผู้ที่สมควรรับทรัพย์มรดกท่าน ๑ และประการสุดท้าย เมื่อท่านล่วงลับดับสังขารลงไปก็ทำบุญอุทิศไปให้ท่านดังนี้ แต่การบำรุงพระในบ้านทั้ง ๒ ที่สำคัญในอันดับแรกนั้น เราผู้เป็นลูกต้องกระทำอย่างดียิ่ง คือการเลี้ยงดูท่านให้เป็นสุข เพราะการเลี้ยงดูพ่อแม่นั้นเป็นการต่อชีวิตท่านให้ยืนยาวออกไป เท่ากับเป็นการเพิ่มเติมพลังกายพลังใจให้ท่านนั่นเอง ประการสำคัญเป็นการได้สนองพระคุณของท่านในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ การเลี้ยงดูพ่อแม่ หากจะให้สมบูรณ์ต้องเลี้ยงดูท่าน ๒ ทางคือ เลี้ยงร่างกายและจิตใจ การเลี้ยงร่างกายพ่อแม่ไม่ยาก เพราะคนแก่อยู่ง่ายกินง่าย ไม่พิถีพิถันในเรื่องการกินการนอน เพียงบำรุงท่านด้วยปัจจัย ๔ ก็เพียงพอสำหรับการเลี้ยงร่างกายท่านแล้ว แม้ว่าท่านจะจุกจิกจู้จี้ขี้บ่นไปบ้าง ก็เป็นธรรมดาของผู้สูงวัย เราเองก็คงต้องเป็นเช่นนี้เหมือนกัน การเลี้ยงดูพ่อแม่ด้วยปัจจัย ๔ นั้น หากคิดเปรียบเทียบกับเมื่อท่านได้เลี้ยงเรามา ยังหาเพียงพอที่จะเปลื้องหนี้ที่ท่านเคยให้กับเราหมดลงไปได้เราจะทดแทนพระคุณของท่านเพียงเลี้ยงกาย

ท่านหาเพียงพอไม่ ต้องเลี้ยงน้ำใจท่านควบคู่กันไป การเลี้ยงน้ำใจพ่อแม่ คือการไม่ทำให้ท่านช้ำใจเสียใจน้ำตาตกเพราะเราผู้เป็นลูก การที่ลูกประพฤติตนตามคำสั่งสอนของท่านอ่อนน้อมไม่ดื้อรั้น มีสัมมาคารวะ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไปมาหาสู่ท่านบ้างตามโอกาสอันควร ยามเจ็บไข้ก็ดูแลรักษาตามอัตภาพ การกระทำทั้งหลายทั้งปวงนี้ ก็เพื่อให้ท่านเกิดความสุขและสบายใจ การประพฤติปฏิบัติตนเองของลูกดังที่แสดงมาย่อมนำความปลื้มปิติโสมนัสบังเกิดขึ้นในจิตใจของพ่อแม่เป็นแน่แท้ นับว่าเป็นการเลี้ยงร่างกายและจิตใจของพ่อแม่อย่างประเสริฐยิ่ง การกระทำเพื่อสนองพระคุณบิดามารดาดังได้พรรณนาตั้งแต่ต้นจนอวสาน ต้องด้วยมงคลสูตรคาถาขององค์สมเด็จพระสรรเพชญบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ตรัสไว้ว่า มาตาปิตุ อุปฏฺฐานำ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมำ การเลี้ยงดูมารดาบิดาเป็นมงคลสูงสุด

รตนตฺตยานุภาเวน รตนตฺตยเตชสา ด้วยอานุภาพคุณพระรัตนตรัย และด้วยอำนาจแห่งความกตัญญูกตเวที ขอจงได้เป็นปฏิพาหโนบาย บำบัดเสียซึ่งทุกข์โศกโรคภัยอุปัทวันตรายทั้งปวง เป็นกุศลบุญราศีอันประเสริฐล้ำเลิศ เป็นบ่อเกิดแห่งสัมมาปฏิบัติขจัดเสียซึ่งความโลภ ความโกรธ และความหลง อันเนืองอยู่ในสันดานให้เบาบางลงเป็นลำดับ เป็นผลานิสงส์แห่งธรรมานุธรรมปฏิบัติโดยอรรถนิยม ขอความเจริญสุขสมพร้อมด้วยสิริ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณธนสารสมบัติ จงบังเกิดแก่คุณโยมพ่อคุณโยมแม่ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงมิตรสหายและท่านทั้งหลายที่มีจิตเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ตลอดทุกทิพาราตรีกาล ดังรับประทานวิสัชนามาพอสมควรแก่เวลาและกำลังสติปัญญา จึงขอยุติการแสดงพระธรรมเทศนาลงเพียงนี้ เอวำ ก็มีด้วยประการฉะนี้”

การแสดงพระธรรมเทศนายุติลง ด้วยการอนุโมทนา ยถา สัพพี ตามธรรมเนียมครบถ้วนทุกประการ มีปัจจัยบูชากัณฑ์เทศน์จำนวนหนึ่ง ได้นำเข้าสมทบในมูลนิธิทุนพระพุทธยอดฟ้าในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อใช้ดอกผลในการบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามแห่งนี้ต่อไป

อนึ่งการเทศน์ครั้งนี้ ได้บันทึกแถบเสียงไว้ อาจารย์จงกล วิทยาธิกรณศักดิ์ (เพื่อนของอาจารย์นิรมลฯ) ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย ขณะนั้นได้ขอยืมนำไปเปิดให้นักเรียนฟังทุกระดับชั้น เป็นที่อนุโมทนายิ่งอีกทางหนึ่งอาจกล่าวว่า “บวชไม่เสียผ้าเหลือง”

❖

๑๒. ลาสิกขา

หลังจากรับผ้าพระกฐิน ๙ วัน กำหนด ลาสิกขา ก็มาถึง ในเช้าวันอังคารที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ เวลา ๐๙.๑๙ น. (ราชาฤกษ์) ก่อนหน้านี้ ผมได้ไปกราบนมัสการลาสิกขากับพระเถระ เพื่อให้ท่านทราบ เข้าทำนอง “ไปก็ลามาก็ไหว้” ที่ประทับใจและรำลึกอยู่เสมอคือ คำอวยพร พร้อมวัตถุมงคล ที่พระคุณเจ้าท่านมอบให้

เช้าวันนี้ คุณโยมพ่อ-คุณโยมแม่ และน้องชาย มาถึงหอประชุมสงฆ์ น. ๑๖ แต่เช้า ด้วยใบหน้าที่อิ่มเอิบ ฉายแววแห่งความสุขอย่างเห็นได้ชัด ก่อนถึงเวลาฤกษ์ ผมจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ลาพระอัฐิสมเด็จพระสังราช (ปุ่น ปุณณสิริมหาเถร) ปลงอาบัติกับพี่มหาสุนทร (พระพี่เลี้ยง)* ที่ได้ดูแลมาตลอดพรรษา (ขอบพระคุณครับพี่) ทำวัตรสวดมนต์ ตามลำดับ

* พ.อ.(พิเศษ)สุนทร ปิ่นทองดี

การลาสิกขาครั้งนี้ ผมอาราธนาพระสงฆ์ ๕ รูป ประกอบสังฆกรรมโดยมี ท่านเจ้าคุณพระวิเชียรธรรมคุณาธาร เป็นประธาน เมื่อได้เวลาฤกษ์ ผมกล่าวคำขอลาสิกขา ขณะนี้ต้องใช้สมาธิอย่างมาก เพราะกำลังจะเกิดใหม่อีกครั้ง เป็นการสิ้นสุดเพศบรรพชิต ที่มีศีลกำกับชีวิตถึง ๒๒๗ ข้อ กลับสู่ความเป็นคฤหัสถ์ มีเพียงศีล ๕ ข้อคอยกำกับไม่ให้ประพฤติปฏิบัตินอกลู่นอกทาง เมื่อคำขอลาสิกขาสิ้นสุดลง

เต็มใจที่จะสึก โดยไม่มีใครบังคับใช่ไหม - *ครับ*

เต็มใจที่จะสึก โดยไม่มีใครบังคับใช่ไหม - *ครับ*

เต็มใจที่จะสึก โดยไม่มีใครบังคับใช่ไหม - *ครับ*

สิ้นคำตอบครั้งที่ ๓ มือขวาของท่านเจ้าคุณ ซึ่งจับอยู่ที่ สังฆาฏิ ได้กระชากสังฆาฏิออกจากไหล่ (อย่างแรง) ผมน้ำตาไหลพราก ความรู้สึกขณะนั้น สับสนอลหม่านชั่วขณะหนึ่ง จากนั้นได้ออกมาที่ลานข้างหอประชุม ท่านเจ้าคุณตามออกมาอาบน้ำมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคล ชนิดที่เรียกว่า อาบน้ำคว่ำบาตร พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา เป็นอันเสร็จพิธี

จากนั้นได้แต่งตัวใหม่ ด้วยการนุ่งโจงกระเบนขาว สวมเสื้อราชปะแตน สวมถุงเท้าขาวยาวถึงเข่า อาจเรียก “ชุดสึก” ก็ได้ ตามโบราณประเพณี เมื่อแต่งตัวเสร็จเรียบร้อย กลับเข้ามาในหอประชุม อาราธนาศีล ท่านเจ้าคุณให้ศีล รับศีล จบแล้วถวายจตุปัจจัยดอกไม้ธูปเทียน แด่พระสงฆ์ที่นิมนต์มาประกอบสังฆกรรม พระสงฆ์อนุโมทนา ผมกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลที่ได้บำเพ็ญมาตลอดทั้งไตรมาสให้กับคุณพ่อ คุณแม่ ผู้มีพระคุณอันประเสริฐของลูก จากนั้นกราบคุณพ่อ - คุณแม่ ให้ท่านได้ร่วมอนุโมทนาบุญที่ลูกได้กระทำมาตลอดที่ครองเพศบรรพชิต กราบพี่สุนทร ท่านได้กรุณามอบและคล้องสายสิญจน์มงคลให้ สุดท้ายได้อาราธนาพระสงฆ์ ๙ รูปรับฉันภัตตาหารเพล มีท่านเจ้าคุณพระวิเชียรธรรมคุณาธาร เป็นประธาน เป็นเสร็จการ

ก่อนกลับบ้าน กราบถวายสักการะลาพระอัฐิ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ที่พระตำหนักวาสุกรี

เพื่อให้เป็นไปตามประเพณี เมื่อลาสิกขาแล้ว ผมกลับมานอนที่วัดอีก ๓ ราตรี เพื่อปรนนิบัติพระสงฆ์ และทำความสะอาดเสนาสนะ ที่ได้อยู่อาศัยถึง ๓ เดือน ก่อนกลับบ้านเป็นการถาวร ในวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

❖

๑๓. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

วันที่ ๑๑ ธันวาคม ของทุกปี บรรดานักปราชญ์ราชบัณฑิต นักเรียน นักศึกษา ต่างพร้อมใจเดินทางมา “พระตำหนักวาสุกรี-บ้านของรัตนกวีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์” คณะ น.๑๖ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เพื่อบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายแด่สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้น เนื่องในวันประสูติ ทั้งนี้ด้วยคณะสงฆ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ซึ่งมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (ปุ่น ปุ่นณสิริมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมวโรดม อธิบดีสงฆ์และชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีหม่อมราชวงศ์สุมนชาติ สวัสดิกุล เป็นประธานเริ่มแรก ได้พิจารณาเห็นว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงเป็นกวีเอกของชาติ สมควรจัดงานเฉลิมพระเกียรติรำลึกพระกรุณาธิคุณเป็นงานประจำปี จึงกำหนดให้วันที่ ๑๑ ธันวาคม ซึ่งเป็นวันประสูติของพระองค์ท่านเป็นวันจัดงาน เรียกชื่อว่า “วันกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส” นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ มาจนถึงปัจจุบัน ระยะแรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นองค์ประธาน ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวาย ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศ์ พระราชวงศ์ เสด็จพระดำเนิน หรือองคมนตรีมาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์สืบมาถึงปัจจุบัน นานกว่า ๕๓ ปีแล้ว

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ตลอดพรรษากาล ผมได้อุปสมบท และจำพรรษา ที่หมู่กุฏิสงฆ์ภายในคณะ น.๑๖ เป็นบุญวาสนาและโชคดีที่ได้เข้าไปถวายสักการะพระอัฐิ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส เป็นประจำเสมอ อีกทั้งได้ทำความสะอาดปัดกวาดเช็ดถูภายในพระตำหนักถวายอยู่เนืองๆ เป็นโอกาสได้ใกล้ชิด“รัตนกวี”พระองค์นี้ ผมเคยเรียน-อ่านพระนิพนธ์ของพระองค์ท่านหลายเรื่อง อาทิเช่น ลิลิตตะเลงพ่าย ร่ายยาวมหาเสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร กัณฑ์มัทรี และ กฤษณาสอนน้องคำฉันท์

ดังนั้นในงาน “วันกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส” ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จึงได้ร้อยกรองบทสดุดีพระเกียรติคุณ ของพระองค์ท่านไว้ดังนี้

โคลง ๔ สุภาพ

เอกองค์สมณเจ้า จอมกวี
นาม ธ วาสุกรี เกริกฟ้า
“ปรมานุชิต” ชี สังฆ- ราชเอย
สิบเอ็ดธนูหมู่ข้าฯ นอบเบื้องบาทบงสุ์

จากพงศ์พระผ่านหล้า จักรี
“พระพุทธยอดฟ้า” นฤบดี หน่อเนื้อ
ดำรงราชรัตนกวี ขจรเกียรติ ยิ่งนา
ประดับชาติอะเคื้อ เลิศด้วยบารมี

กรณีย์มีทุกด้าน อักษร
ลิลิตฉันท์กาพย์กลอน ทั่วถ้วน
คติโลกสุดสุนทร หาเปรียบ ได้ฤๅ
ทั้งคติธรรมก็ล้วน เที่ยงแท้จริงสม

“ปฐมสมโพธิ” ทั้ง “กฤษณา”
“เตลงพ่าย” “จักรทีปนี” ตำรา รอบรู้
“สรรพสิทธิ”อีกมาตรา ตำรับ ฉันท์เอย
ทุกสิ่งประสิทธิ์ผู้ สืบไว้ไป่สูญ

พูนพระยศยิ่งด้วย คำขาน
พระเกียรติสุดประมาณ กล่าวถ้อย
พระกรุณาโปรดประทาน ทุกเมื่อ
สมโภชกรุงฯ ทวิร้อย คาบนี้ปีปลาย

คล้ายวันประสูติเจ้า กวีรัตน์
เชลงพจน์รำพันอรรถ เทิดไว้
ต่างเทียนธูปมาลาจัด ปูชิต พระเอย
กราบพระบาทจอมไท้ ยิ่งผู้ใดเสมอ

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด
เกล้ากระหม่อม นายมณฑล วิวิตรกุล ร้อยกรอง
๑ ธันวาคม ๒๕๒๕

❖

๑๔. ชุมนุมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ภาคเหนือ (๑)

ด้วยในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีโอกาสขึ้นไปร่วมงานชุมนุมศิษย์เก่าภาคเหนือ ที่ จังหวัดเชียงใหม่ ถึง ๒ ครั้ง จึงขอบันทึกเรื่องราวในส่วนที่ผมเข้าไปเกี่ยวข้องไว้เป็นประวัติศาสตร์ของโรงเรียน-ศิษย์เก่า ไว้ดังนี้

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ มีงานชุมนุมศิษย์เก่าภาคเหนือ ผมได้รับการติดต่อเป็นการภายในจากศิษย์เก่ารุ่นน้อง (คุณอนันต์ ประทุมรัตน์ รุ่น ๙๐) ให้นำคณาจารย์จากกรุงเทพฯ ขึ้นไปร่วมงาน “ชุมนุมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยภาคเหนือ” ณ บริเวณริมสระน้ำโรงแรมเชียงใหม่ออร์คิด ซึ่งเป็นงานชุมนุมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคเป็นครั้งแรก กำหนดจัดงานในวันเสาร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นประธานในงาน มีศิษย์เก่าผู้ใหญ่หลายท่านมาร่วมงาน อาทิ นายแพทย์ประสพ รัตนากร อาจารย์นพ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา อาจารย์สุทธิ เพ็งปาน (ผู้อำนวยการโรงเรียน) โดยมี พล.ท.ชัยชนะ ธารีฉัตร แม่ทัพภาคที่ ๓ เป็นประธานอำนวยการจัดงาน และ พี่ไพรัช เกิดศิริ (รุ่น ๐๒-๐๖ “กุหลาบดำ”) ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานจัดงาน สำหรับผมรับผิดชอบให้เชิญและนำอาจารย์ปัจจุบันเดินทางขึ้นไปร่วมงานดังกล่าว เป็นที่น่าดีใจอย่างยิ่งที่มีคณาจารย์จากกรุงเทพฯ ขึ้นไปร่วมงานมากถึง ๙ ท่าน - เลขสวย โดยใช้บริการเดินทางไป-กลับของ รฟท. พร้อมกัน ๖ ท่านคือ อาจารย์ไพฑูรย์ อาจารย์พังงา อาจารย์นิรมล อาจารย์สิริเพ็ญ อาจารย์ชวลักษณ์ และ อาจารย์วิฑูรย์ ส่วนอีก ๓ ท่านนั้น คือ อาจารย์อัมพา มาราชการที่เชียงใหม่ในช่วงเวลานั้นพอดี อาจารย์สุภาพ และ อาจารย์ฉวี เดินทางเอง

รถด่วนจากกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ วันนั้นรักษาเวลาได้ดีมาก ขบวนรถเข้าเทียบชานชาลาสถานีรถไฟเชียงใหม่ ตรงตามกำหนดเวลา ๐๘.๐๐ น. มีศิษย์เก่าหลายคนมารอรับ นำผมและคณาจารย์ทั้ง ๖ ท่าน เข้าที่พัก ณ บ้านรับรอง บนถนนห้วยแก้ว หลังจากอาหารเช้าเรียบร้อย คณะกรรมการจัดงานได้นำคณะอาจารย์และผม ขึ้นชมพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ โดยได้รับความกรุณาจากผู้ดูแลพระตำหนัก อนุญาตให้เข้าชมภายในห้องท้องพระโรง และบางห้องบนพระตำหนัก เป็นบุญตาและวาสนาที่ได้รับในวันนั้น

ในส่วนของงาน “ชุมนุมศิษย์เก่าฯ” นั้น คณะกรรมการจัดงานเตรียมไว้ที่บริเวณสระน้ำดาดฟ้าของโรงแรมอย่างยิ่งใหญ่ ด้วยเจตนาเพื่อให้ผู้มาร่วมงานได้สัมผัสกับอากาศเย็นในต้นฤดูหนาว แต่การณ์กลับไม่เป็นเช่นนั้น เมื่อใกล้เวลาที่ประธานมาถึง ฝน(พายุ)

โรงเรียนหลวงสวนกหลาบ

ช่วงเปลี่ยนฤดู ตกลงมาอย่างหนัก ต้องย้ายที่นั่งที่จัดเลี้ยงกันชุลมุนวุ่นวาย รายการต่างๆ ต้องย่นย่อลง เครื่องเสียงชุดใหญ่ที่ตั้งไว้ริมสระน้ำย้ายไม่ทัน เสียหายเป็นอย่างมาก

ต้องแสดงความเห็นใจกับคณะกรรมการจัดงานฯ และบอกว่า “ไม่เป็นไร” เพราะเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุสุดวิสัยไม่มีใครประสงค์จะให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว [ขอนอกเรื่องเมื่อเป็นนักเรียน อาจารย์ภาษาไทย ที่ผมเคารพ-รัก สอนไว้ว่า ๒ คำนี้ คือ ขอบคุณ และขอโทษ ให้ใช้ติดปากอยู่เสมอ ต่อมาผมได้เพิ่มอีก ๒ คำ คือ ไม่เป็นไร กับ ช่างหัวมัน และนำมาใช้ในเวลาที่จำเป็นให้ถูกกาลเทศะจะช่วยให้เหตุการณ์ต่างๆ ดีขึ้น]

วันรุ่งขึ้น ช่วงเช้าก่อนไปทัศนศึกษาตามรายการที่คณะกรรมการจัดงานฯ เตรียมไว้ ผมและคณะอาจารย์ ไปเยี่ยมคุณอนันต์ ประทุมรัตน์ ที่บ้านพัก [เวลานั้นมีทายาทตัวเล็กๆ ชื่อเด็กชาย เจ ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๖) เป็น นายเจ (๒๖ ปี แล้ว) ของพ่อ-แม่ เวลาผ่านไปเร็วจัง !] จากนั้นจึงเดินทางไปศูนย์ฝึกช้าง อ.แม่ริม และศูนย์หัตถกรรมร่มกระดาษสา บ้านบ่อสร้าง อ. สันกำแพง

ในตอนบ่าย คณะกลับมาพักผ่อนที่บ้านพักรับรอง เตรียมตัวเดินทางกลับกรุงเทพฯ กำหนดขบวนรถด่วนออกจากสถานีรถไฟเชียงใหม่ ๑๘.๐๐ น. ด้วยความผิดพลาดทางสายตาดูนาฬิกาผิดไป ๑ ชั่วโมง เวลาล่วงมาเหลืออีกครึ่งชั่วโมงรถไฟจะเคลื่อนขบวน ผมและคณะอาจารย์ทั้ง ๖ ท่าน ยังไม่ปรากฏตัวที่สถานีรถไฟ พลันเสียงโทรศัพท์ก็ดังขึ้น จึงทราบว่าเหลือเวลาเดินทางจากบ้านพักไปสถานีรถไฟเพียง ๓๐ นาที ทุกคนเตรียมพร้อมแล้ว รถพร้อม ฝ่าการจราจร ถึงสถานีรถไฟเชียงใหม่ ทันเวลาได้อย่างหวุดหวิด เมื่ออาจารย์ขึ้นรถโบกี้สุดท้าย เรียบร้อย รถด่วนเชียงใหม่ - กรุงเทพ ก็เคลื่อนทันที

ภายหลังทราบว่ามีการเจรจา ไม่ให้ขบวนรถออกตามกำหนดเป็นเวลานานพอสมควร พูดติดตลกว่า “สวนกุหลาบ” ทำอะไรก็สำเร็จ แม้กระทั่งห้ามขบวนรถไฟออกจากสถานีก็ได้ เพราะหัวขบวนรถพร้อมที่จะเคลื่อนแล้วยกธงเขียวแล้ว แต่ท้ายขบวนยังยกธงแดงอยู่...หมายความว่าอย่างไร

❖

๑๕. รำอวยพร

๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ คุณไกรเดช อังศุสิงห์ ผู้ช่วยผู้ว่าการพัฒนาระบบส่ง (ชพส.) อายุครบ ๖๐ ปี ผู้ใต้บังคับบัญชาในสายงาน ได้จัดงานมุทิตาจิตให้ในวาระดังกล่าว ณ อาคารนันทนาการ ชั้น ๓ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) กำหนดงานเป็น ๒ ช่วง ช่วงแรกเป็นการรดน้ำขอพรตามธรรมเนียม ความจริงแล้วประเพณีเช่นนี้เป็นอุบายให้เจ้าของงานได้มีโอกาสพบปะ ปฏิสันถารขอบคุณในไมตรีต่อผู้มาร่วมงานได้อย่างทั่วถึงนั่นเอง จากนั้นเป็นงานเลี้ยงรับรอง

ในเวลานั้นผมทำหน้าที่เลขานุการให้ คุณไกรเดชฯ ผมได้แสดงมุทิตาจิต ด้วยการรำอวยพร ในวาระดังกล่าว

บทรำอวยพร

ร้องเพลงแขกไทร

ศุภฤกษ์เบิกอุดมปฐมเหตุ คล้ายวันเกิดคุณไกรเดช อังศุสิงห์
๗ พฤศจิกายน มงคลยิ่ง ล้วนดลสิ่งศรีสวัสดิ์วัฒนา
ฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง ท่านธำรงศักดิ์ศรีมากมีค่า
ทั้งโอบเอื้ออารีมีเมตตา จนอุบัติศรัทธาคุณากร

ร้องเพลงนางนาค

กตเวทิตาคุณหนุนสำนึก ที่จารึกผนึกใจในครั้งก่อน
เป็นนิมิตคับคั่งประดังพร ให้ถาวรสุขสันต์นิรันดร์กาล

รัวดึกดำบรรพ์

บทร้อง ทำนอง นายไพฑูรย์ แสงอนันต์
พนักงานกองวิศวกรรมโยธา ฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง กฟผ.
ผู้ฝึกซ้อม นางใบศรี แสงอนันต์ นาฏศิลปิน กองการสังคีต กรมศิลปากร
ผู้รำอวยพร นายมณฑล วิวิตรกุล และ น.ส.พัชราภรณ์ พูนทิพวรรณ (ศุภพาณิชย์)

❖

๑๖. ศรีลังกา (๑) ทำไมต้องไป...ศรีลังกา

การต้อนรับที่สนามบิน กรุงโคลัมโบ

กับคุณยงยุทธ ลุจินตานนท์ ที่โปโลนนารุวะ

หลายคนถาม...ไปเที่ยวศรีลังกาทำไม...ศรีลังกามีอะไรดีหรือมีดีอะไร...มีอะไรน่าสนใจมากนักหรือ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นคำถามจากผู้ใกล้ชิด เมื่อทราบว่าจัด “ทัวร์” แบบกันเองไปศรีลังกา

โดยส่วนตัวแล้ว รู้จัก “ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งศรีลังกา” (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka) มาตั้งแต่เป็นนักเรียน ประเทศนี้มีชื่อเสียงเกี่ยวกับ “ชา” ที่เรียกว่า Ceylon Tea หรือ Dark Tea แต่เมื่อมีความจำเป็นต้องร่วมคณะนักท่องเที่ยว “กิตติมศักดิ์” ไปศรีลังกา และหมู่เกาะมัลดีฟส์ ในเที่ยวเดียวกันนี้ นี้คือคำตอบว่า “ทำไมต้องไปศรีลังกา” ดังนั้นต้องเตรียมการในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กำหนดการเดินทาง และตารางการบินต้องสอดคล้องกัน

เริ่มจาก สายการบินคาเธ่ย์แปซิฟิก ซึ่งเริ่มขยายสายการบินจาก กรุงเทพฯ ถึงกรุงโคลัมโบ เมืองหลวงศรีลังกา ผู้จัดการฝ่ายขายและการตลาดประจำประเทศไทยของสายการบินคาเธ่ย์แปซิฟิก คุณยงยุทธ ลุจินตานนท์ (รุ่นน้องสวนฯ) ได้ชวนให้ไปร่วมคณะสำรวจและตรวจสอบเส้นทางการท่องเที่ยว (Inspect Tour) กับ บริษัท Aitken Spence Travels Ltd. บริษัทการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในศรีลังกาที่มีความประสงค์จะขยายการท่องเที่ยวมายังประเทศไทยด้วยเช่นกัน โดยมีผู้แทนบริษัทท่องเที่ยวในประเทศอีก ๓ บริษัท และนักเขียนการ์ตูนชื่อดัง “ชัย ราชวัตร” ร่วมเดินทางไปในครั้งนี้

เมื่อตัดสินใจจะเดินทางไปต่างประเทศ สิ่งแรกที่ต้องทำคือ การทำหนังสือเดินทาง (Passport) และขอวีซ่าเข้าประเทศ กรณีนี้เป็น Visa for Arrival มีอายุ ๓๐ วัน สะดวกดี เพราะเป็นการเข้าเมืองเพื่อการท่องเที่ยว ใช้เวลาไม่มาก

การเดินทางครั้งนี้เป็นการเดินทางไปต่างประเทศด้วยเครื่องบินครั้งแรก ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นธรรมดาที่ต้องเกิดอาการปริวิตกต่างๆ นานา แต่เมื่อขึ้นนั่งบนเครื่องบินแล้ว ก็ได้แต่สวดมนต์ภาวนาและรอรับบริการต่างๆ เพื่อคลายเครียดตลอดการเดินทางกว่า ๓.๑๕ ชั่วโมงที่อยู่บนอากาศ

สายการบินคาเธ่ย์แปซิฟิก เที่ยวบินที่ CX 751 จากกรุงเทพฯ ถึงสนามบินนานาชาติบันดาราไนยเกกรุงโคลัมโบ เมื่อเวลา ๒๐.๑๕ น. (ตามเวลาท้องถิ่น ประเทศศรีลังกาช้ากว่าประเทศไทย ๑.๓๐ ชั่วโมง) โดยสวัสดิภาพ ผ่านพิธีการเข้าเมืองเรียบร้อย ออกมาด้านนอกได้พบผู้แทนของบริษัท Aitken Spence Travels Ltd. (Mr. Niranjan) และคณะ ๒-๓ คน มาต้อนรับมอบพวงมาลัยดอกกล้วยไม้ให้คล้องคอ ดูเป็นการเอิกเกริกพอใช้ แต่ก็ถือว่าเป็นนิมิตหมายในความร่วมมือที่ดีต่อกันในอนาคต จากนั้นเดินทางเข้ากรุงโคลัมโบ ระยะทางประมาณ ๓๒ กิโลเมตร จากสนามบิน ตลอด ๒ ข้างทางเงียบสงบมองไม่เห็นอะไรมากนักเพราะเป็นเวลาวิกาลมากแล้ว ถึงที่พัก Columbo Renaissance Hotel คณะของเราได้รับการต้อนรับตามธรรมเนียมของศรีลังกา คือการจุดประทีป (เทียน) ที่เชิงเทียนรูปไก่ หมายถึงความเจริญรุ่งเรือง

ตลอดเวลา ๔ วันเต็มๆ ผมและคณะได้เดินทางสำรวจตรวจสอบเส้นทางที่พัก อาหาร สถานที่ท่องเที่ยว ที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่

เมืองอนุราธปุระ	- เมืองหลวงแห่งแรกของราชอาณาจักรสิงหล
	- ต้นพระศรีมหาโพธิ์
	- โลหะปราสาท
	- เจดีย์รุวันเวลิซิยา
เมืองโปโลนนารุวะ	- เมืองหลวงแห่งที่ ๒
	- พระพุทธรูปแกะสลัก ๓ อิริยาบถ
เมืองสิคิริยา	- ป้อมปราการ สิคิริยา
เมืองแคนดี	- เมืองหลวงแห่งที่ ๓
	- วัดพระเขี้ยวแก้ว
	- (วัดดาลาดา มาลิกาวา)
	- สวนพฤกษศาสตร์
เมืองนูวารา อิลิยา	- ไร่ชา
เมืองบันดาราเวระ	- พักแรม วันรุ่งขึ้นเดินทางไปเมืองรัตนปุระ
เมืองรัตนปุระ	- แหล่งขายพลอยสำคัญของศรีลังลังกา
กรุงโคลัมโบ	- ร้านขายชาบรรจุใน Packaging ที่สวยงาม
	- ร้านขายเครื่องกระเบื้อง นอริตาเก้
	- Sightseeing

๔ วันเต็ม ที่ได้สำรวจตรวจสอบเส้นทางไปพร้อมๆ กับบริษัททัวร์ท้องถิ่นดังกล่าว คงจะเป็นคำตอบได้เป็นอย่างดีว่าศรีลังกามีอะไรดี หรือมีดีอะไร หรือมีอะไรน่าสนใจมากนักหรือ คำตอบเหล่านี้คงจะได้มีโอกาสนำเสนอในบทต่อๆ ไป การเดินทางครั้งนี้เป็นประโยชน์แก่ผมในอนาคต สร้างความมั่นใจให้กับตนเองในการนำ “ทัวร์กิตติมศักดิ์” ออกเดินทางไปทัศนศึกษา ณ ประเทศศรีลังกา และหมู่เกาะมัลดีฟส์ต่อไป

❖

๑๗. ศรีลังกา (๒) - หมู่เกาะมัลดีฟส์

ภายหลังการเดินทางเพื่อการ Inspect Tour ตามที่ปรากฏในศรีลังกา (๑) นั้น ผมได้เดินทางกับ “คณะทัวร์กิตติมศักดิ์” ไปทัศนศึกษาและท่องเที่ยวประเทศศรีลังกา อีก ๔ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ “คณะเพื่อนพ้องน้องพี่” จำนวน ๘ คน สตรีล้วน มี “ผม” เป็นชายเพียงคนเดียว ทำหน้าที่คล้าย Tour Leader ด้วยวัตถุประสงค์ “พี่สาว” หนึ่งในลูกทัวร์ต้องการไปเยี่ยมเพื่อนซึ่งขณะนั้นเป็นภรรยา ฯพณฯ เอกอัครราชทูต ณ กรุงโคลัมโบ ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ พ่วงไปหมู่เกาะมัลดีฟส์ ในคราวเดียวกัน เวลานั้นเมื่อ ๒๐ ปี มาแล้ว คนไทยยังไม่ค่อยรู้จักหมู่เกาะนี้มากนัก อาจกล่าวได้ว่า คณะเพื่อนพ้องน้องพี่นี้ เป็นคณะนักท่องเที่ยวชาวไทยรุ่นแรกๆ หรือรุ่นบุกเบิก ก็คงไม่ผิดนักที่ได้ไปเยือนหมู่เกาะมัลดีฟส์ “สวรรค์ของนักท่องเที่ยว”

ครั้งที่ ๒ “๓ สถาบันทัวร์” ประกอบด้วย

๑. คณะอดีตรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๒. คณะรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

๓. คณะเพื่อนอาจารย์จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

รวมลูกทัวร์ ๑๒ คน ผมและผู้ช่วย รวม ๑๔ คน เดินทางช่วงวันหยุดสงกรานต์ ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ ซึ่งไม่เหมาะกับการเดินทางมากนัก เพราะที่ศรีลังกามีวันหยุดยาวเช่นเดียวกับไทยเหมือนกัน บ้านเมืองเงียบเหงาไม่มีผู้คนเรียกว่าไม่สนุก แต่ก็ดีไปอีกอย่างคือไม่ต้องแย่งชิงกันในด้านบริการต่างๆ

ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๑-๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ “คณะครูอาจารย์จากโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Unesco Associated School - ASP)” หรือเรียกสั้นๆ ว่า โรงเรียนในโครงการ ASP เพื่อการทัศนศึกษา “มรดกโลก” (World Heritage) ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เป็นการเดินทางที่มีสมาชิกมากที่สุด จำนวน ๔๓ คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์จากโรงเรียนสมาชิก ASP ผู้เชี่ยวชาญจากกรมสามัญศึกษา (อาจารย์ ดร.ดวงทิพย์ สุรินทราธิป) ทำหน้าที่หัวหน้าคณะ เจ้าหน้าที่จากกองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง

ศึกษาธิการ ผมและผู้ช่วยอีก ๒ คน เป็นความภาคภูมิใจของผม ที่ได้ร่วมเดินทางกับผู้บริหารโรงเรียน คณาจารย์ผู้ทรงภูมิความรู้ทางการศึกษาของชาติ ไปทัศนศึกษา ณ ต่างประเทศครั้งนี้ ซึ่งทำให้ผมได้ประสบการณ์ต่างๆ มากมาย

ครั้งที่ ๔ "คณะศิษย์พลังจักรวาล" ที่เรียนพลังจักรวาลด้วยกัน เป็นการเดินทางไปศรีลังกาครั้งล่าสุด [ไม่อยากใช้คำว่าครั้งสุดท้าย เพราะยังหวังว่าเมื่อเกษียณอายุการปฏิบัติงานในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖ แล้ว จะหาโอกาสไป เยี่ยมศรีลังกา และเพื่อนชาวศรีลังกาที่กรุงโคลัมโบอีกสักครั้ง] เมื่อวันที่ ๗ - ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

การเดินทางทั้ง ๕ ครั้ง ผมได้บันทึกประสบการณ์ต่างๆ อย่างละเอียด เท่าที่ทำได้ ถึงเรื่องราว ที่เกิดขึ้นทั้งก่อน ระหว่าง และสิ้นสุดการเดินทางทุกครั้ง ทำนองจดหมายเหตุรายวัน ซึ่งได้นำมาพิมพ์ไว้ในหนังสือนี้เป็นเรื่องๆ ไป เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความทรงจำ และ ๔ ใน ๕ ครั้ง กับการเดินทางไปศรีลังกา ได้รับความกรุณาจาก ฯพณฯ นายนรินทร์ พรธรรม เอกอัครราชทูต ณ กรุงโคลัมโบ และภรรยา ให้เข้าเยี่ยมคารวะ และรับเลี้ยงน้ำชา ต้องกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ ที่นี้

สาระเรื่องแรกที่จะเล่าในตอนนี้คือเรื่อง "หมู่เกาะมัลดีฟส์"

หมู่เกาะมัลดีฟส์ ได้รับการยกย่องให้เป็น "สวรรค์ของนักท่องเที่ยว" ด้วยเหตุใดหรือ? คำตอบน่าจะเป็นเพราะทะเลของมัลดีฟส์ ยังสะอาด บริสุทธิ์ ปราศจากมลภาวะใดๆ มารบกวนนักท่องเที่ยวนั่นเอง คณะ "เพื่อนพ้องน้องพี่" ใช้เวลาอยู่บนหมู่เกาะนี้ ๓ วันเต็มๆ

ก่อนออกเดินทางผมต้องทำการบ้าน เพื่อให้มีข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์ ทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับมัลดีฟส์ พอสมควร ดังนี้

"ประเทศสาธารณรัฐมัลดีฟส์ ประกอบด้วยหมู่เกาะปะการังใหญ่น้อยประมาณ ๑,๑๙๐ เกาะ และเนินทรายแนวปะการังที่ปริ่มน้ำอีกนับร้อย ตั้งอยู่กลางมหาสมุทรอินเดีย ในแนวเส้นศูนย์สูตร ห่างจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมแห่งศรีลังกาไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ๖๗๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ (เฉพาะที่เป็นพื้นดิน) ๒๙๘ ตารางกิโลเมตร แต่ถ้านับรวมพื้นดินและพื้นน้ำที่อยู่โดยรอบ จะมีพื้นที่ถึง ๙๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร อะทอล (Atoll = แนวปะการัง) ต่างๆ มีลักษณะเป็นวงแหวน เหนือ-ใต้ ระยะทาง ๘๒๐ กิโลเมตร ส่วนกว้างที่สุดมีขนาด ๑๒๐ กิโลเมตร แบ่งออกเป็น ๑๙ อะทอล

เมืองหลวงคือ กรุงมาเล (Male) ตั้งอยู่ในอะทอลคาฟู (Kaafu Atoll) ในตอนกลางของประเทศ มีพื้นที่ประมาณ ๑.๘ ตารางกิโลเมตร เป็นเกาะใหญ่ที่สุดเกาะหนึ่งของประเทศ มีประชากรประมาณ ๖๐,๐๐๐ คน ในจำนวน ๑,๑๙๐ เกาะนั้น มีเพียง ๑๙๙ เกาะเท่านั้นที่มีคนอาศัย และในจำนวนนี้ ๗๔ เกาะ เป็นรีสอร์ท

ประชากรทั้งประเทศมีประมาณ ๒๓๘,๓๖๓ คน (พ.ศ.๒๕๓๖) ชาวมัลดีเวียน (Maldivians) เป็นชนเชื้อชาติผสม อารยัน ดราวิเดียน อาหรับ/นิโกร แต่ก็ยังไม่แน่ชัดว่าเผ่าพันธุ์ดั้งเดิมของชาวมัลดีฟส์เป็นเชื้อชาติอะไร

ภาษาพื้นเมือง คือภาษา Dhivehi ซึ่งเป็นภาษาของชนกลุ่มอินโด-อิราเนียน การออกเสียงเน้นหนักแบบภาษาอาหรับ ส่วนภาษาเขียนจะเขียนจากซ้ายไปขวา

ด้านการปกครองนั้น มัลดีฟส์เคยอยู่ภายใต้การปกครองของโปรตุเกสระยะสั้นๆ ในช่วงกลางศตวรรษที่ ๑๖ ประมาณ ๑๕ ปี และเป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษ ระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๘๗- ๑๙๖๕ เป็นเวลา ๗๘ ปี เมื่อได้รับเอกราชในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ (พ.ศ. ๒๕๐๘) มัลดีฟส์ได้เปลี่ยนการปกครองจากระบอบสุลต่าน มาสู่ระบอบสาธารณรัฐ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๖๘ (พ.ศ. ๒๕๑๑)"

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้น คณะ "เพื่อนพ้องน้องพี่" ใช้เวลา ๓ วัน เดินทางไปยังหมู่เกาะมัลดีฟส์ ตามความตั้งใจ โดยใช้สายการบินเอมิเรตส์ จากกรุงโคลัมโบ ถึงสนามบินกรุงมาเล ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง ระหว่างอยู่บนเครื่องบินคณะชาวไทยทั้ง ๙ คน ส่งเสียงดังพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน...หารู้ไม่ว่า บนเครื่องบินที่กำลังบินเหนือมหาสมุทรอินเดียนั้น ใช่จะมีเฉพาะคนไทย ทั้ง ๙ คนนี้ไม่...กระทั่งใกล้ถึงจุดหมายปลายทาง สจ๊วตหนุ่มรูปร่างสันทัด สีผิวค่อนข้างคล้ำ หน้าตาพอไปวัดไปวาได้ ตามความเข้าใจของพวกเราถ้าไม่ใช่ชาวสิงหล ก็คงเป็นพวกตะวันออกกลาง ที่บริการอาหารเครื่องดื่มแก่พวกเราอย่างไม่อั้น เมื่อสักครู่นั้น ได้แสดงตน ทำให้พวกชาวไทยทั้งคณะทั้งตกใจ และดีใจ พร้อมๆ กัน

"สวัสดีครับ" สจ๊วตหนุ่มกล่าวปฏิสันถาร และพูดต่อไปว่า

"ดีใจมากๆ ครับ ที่ได้พบพวกพี่ ผมไม่ได้พูดภาษาไทยมานานมากแล้วครับ"

"อ้าว แล้วก็ไม่แสดงตัวตั้งแต่แรก ปล่อยให้ สปีค อิงลิช ตั้งนาน" ผมกล่าวพร้อมซักถามประวัติ

"ผมเด็กสุราษฎร์ จบรัฐศาสตร์ ที่รามคำแหงครับ พอดีสายการบินเอมิเรตส์ที่สาธร เปิดรับสมัครสจ๊วต ก็ลองไปสมัครดูเล่นๆ ฆ่าเวลา รอสอบปลัด แต่จะโชคดี หรือโชคร้ายก็ไม่ทราบครับ ปรากฏว่าสอบได้ ถูกส่งให้ไปฝึกงานที่ดูไบ ๖ เดือน และทำงานทันที เป็นเวลา ๒ ปีแล้วครับ ได้บินรอบโลกหลายรอบแล้วครับ เป็นกำไรชีวิตจริงๆ"

เสียดายเครื่องบินกำลังลดระดับ ถึงกรุงมาเลแล้ว น้องสจ๊วตรีบโกยของที่ระลึกต่างๆ ที่แจกบนเครื่อง แอบส่งให้ ตั้งตัวรับของแจกแทบไม่ทัน กลัวผู้โดยสารคนอื่นเขาเห็นจะเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี

ก่อนเครื่องบินจะลงจอด นักบินได้ลดระดับลงต่ำพอสมควร และบินวนให้ผู้โดยสารได้เห็นความงามของหมู่เกาะปะการังแห่งนี้ ๒-๓ รอบ ภาพที่ปรากฏนั้นสวยงามมาก ทะเลเป็นสีเขียวใสราวกับแผ่นกระจก สลับกับความเขียวของต้นมะพร้าวที่ปกคลุมอยู่บนเกาะต่างๆ โดยมีท้องฟ้าสีครามใสปราศจากเมฆเป็นฉากหลัง นี่คือ “มัลดีฟส์ สวรรค์บนดินจริงๆ” หรือที่มาร์โค โปโล กล่าวว่า “Maldives is the flower of the Indies”

ผ่านพิธีการเข้าเมือง ด้วยการประทับลงดวงตราแบบ Visa for Arrival และตรวจสิ่งต้องห้ามเพียงอย่างเดียวคือ สุรา ซึ่งห้ามนำเข้าประเทศ ถ้าใครนำติดตัวมาจะถูกยึดไว้ที่สนามบิน และจะคืนให้เมื่อเดินทางกลับ ได้พบไกด์ที่มารอรับ และลงเรือแท็กซี่ (Taxi Boat) ใช้เวลาประมาณ ๑.๓๐ ชั่วโมง จากสนามบินไปยังที่พัก Little Hura Club Island

Little Hura Club Island จัดเป็นรีสอร์ทเล็กๆ ใช้เวลาไม่ถึง ๑๐ นาทีเดินเล่นสำรวจรอบๆ เกาะ ห้องพักเป็นอาคารเรือนแถวชั้นเดียว พื้นปูน ห้องน้ำพร้อม มีน้ำร้อนให้ใช้ (ไฟฟ้าจะเปิดถึงเที่ยงคืนเท่านั้น) อาหารการรับประทานเป็นแบบสากลยิ่งกว่าที่ศรีลังกาเสียอีก เชฟ มาจากศรีลังกา มีความชำนาญเรื่องอาหารมากว่า ๑๒ ปี อาหารค่ำ เริ่มเสิร์ฟเวลา ๒๐.๐๐ น. ค่อนข้างเป็นพิธีการแบบ Sitting Menu ประกอบด้วย ซุป และขนมปัง อาหารจานหลัก และของหวาน (ไอศกรีม)

ค่ำคืนแรก หลังอาหารค่ำ อากาศเย็นสบายได้ลมทะเล พวกเรามารวมตัวกันที่ล็อบบี้ พยายามสร้างสัมพันธไมตรีกับชาวเกาะ (Staff ของรีสอร์ท) ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น แจกปากกาลูกลื่น (วิธีนี้ใช้ได้กับทุกสถานที่รวมทั้งที่ศรีลังกาด้วย ทัวร์จะได้รับความสะดวกมากขึ้น) ลูกทัวร์หลายๆ คน ที่มีความสามารถในการตัดกระดาษเป็นรูปต่างๆ เช่น นก ไก่ รวมทั้งการสานใบมะพร้าวเป็นรูปต่างๆ เช่นปลาตะเพียน ตะกร้อ ได้ “งัด” ความรู้ที่มีอยู่ออกมาสอนให้แก่พนักงานของ Little Hura Club Island ปรากฏว่าไม่นานนัก Staff ของรีสอร์ท ที่มีอยู่ไม่เกิน ๑๐ คน กระมิดกระเมี้ยนมานั่งเรียนเป็นการครึกครื้น เขาบอกในภายหลังว่า ไม่เคยมีนักท่องเที่ยวกลุ่มใดให้ความเป็นกันเองแบบนี้ ทั้งนี้สังเกตจากสีหน้า แววตา และรอยยิ้ม ที่ดูเหมือนเขาไม่ได้ใช้มานานนับแรมปี *นี่แหละ... ความมีอัธยาศัยไมตรีของคนไทย ระบือไกลไปถึงมัลดีฟส์...*

“พี่ลัข” กำลังสอนหัวหน้ากุ๊กสานปลาตะเพียนจากทางมะพร้าว

๒ วันบนหมู่เกาะมัลดีฟส์ คณะของเราใช้เวลาอย่างเต็มที่ โดยในวันแรกได้เช่าเรือไปกรุงมาเล เมืองหลวงของหมู่เกาะนี้ ซึ่งตั้งอยู่บนเกาะ ใกล้ๆ เกาะที่เป็นสนามบิน ใช้เวลาเดินชมสถานที่สำคัญของประเทศ อาทิทำเนียบประธานาธิบดี วังเก่าของสุลต่าน พิพิธภัณฑ์สุเหร่า ศูนย์การค้าย่านธุรกิจ สถานศึกษา

สิ่งที่ขาดไม่ได้ ของชาวคณะคือ การลงดำน้ำกลางมหาสมุทรอินเดีย ที่ใส สะอาดตามที่ตั้งใจไว้ตั้งแต่ก่อนออกเดินทาง เป็นที่สนุกสนาน โดยมีคนเรือเป็นผู้ช่วย และดูแลในเรื่องความปลอดภัย สำหรับผมว่ายน้ำไม่เป็นก็อาสาเป็นช่างภาพ ได้แวะขึ้นเดินเล่นบนเกาะ Kurumba และ เกาะ Bandos ซึ่งเป็นที่ตั้งของรีสอร์ท ที่สวย หรู ราคาแพง ระดับ ๕ ดาว ของหมู่เกาะมัลดีฟส์ น้ำทะเลรอบๆ เกาะเหล่านี้ใสมากๆ ฝูงปลาหลากหลายพันธุ์ที่เชื่องมาก ขนาดกระโจนขึ้นมากินขนมปังถึงมือทีเดียว รวมทั้งปลาการ์ตูนที่สวยงามด้วยสีสัน เรียกว่า “สวรรค์บนทะเล” จริงๆ

ส่วนอาหารกลางวัน ทาง Little Hura Club Island จัดข้าวสวยร้อนๆ บรรจุกล่องโฟมพร้อมไข่ต้มให้ เพื่อคณะของเราจะได้ใช้เป็นเสบียงอาหารกลางวัน กับปลาป่น น้ำพริกเผามันกุ้ง น้ำปลา-มะนาว ที่เตรียมมาจากกรุงเทพฯ เรียกว่าอาหารกลางวันบนเรือกลางมหาสมุทรอินเดียทั้ง ๒ มื้อเมนูเหมือนกัน ยกเว้นวันที่ ๒ ทางพ่อครัว ได้แถมผลไม้มาให้อีก ๑ ถาดใหญ่ (คงเพราะเป็นศิษย์และครูกันนั่นเอง) ขณะที่เรือแล่นในมหาสมุทรนั้น

คณะของเราโชคดีมาก ได้เห็นฝูงปลาโลมาว่ายน้ำเคล้าเคลียกันมาฝูงใหญ่ จึงได้ดับเครื่องเรือจอดดูเป็นเวลานาน...เป็นกำไรในการเดินทาง

รุ่งขึ้นต้องเดินทางกลับกรุงโคลัมโบ คณะออกเดินทางจาก Little Hura Club Island ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น ท่ามกลางความมืดสนิทของท้องฟ้า เมื่อใกล้ถึงสนามบินจึงเห็นแสงเงินแสงทองฉายขึ้นบนท้องฟ้า EK813 ทะยานขึ้นสู่ท้องฟ้าตรงตามกำหนดในเวลา ๐๗.๔๕ น.

ที่สนามบินกรุงมาเล ก่อนเดินทางกลับ

ลาก่อน Little Hura Club Island
ลาก่อน หมู่เกาะมัลดีฟส์ “สวรรค์ของนักท่องเที่ยว”
ลาก่อน “มิตร” กลางมหาสมุทรอินเดีย
มีโอกาสจะมาเยือนใหม่...Bye...Bye

❖

๑๘. ศรีลังกา (๓) - โคลงนิราศ “๓ สถาบันทัวร์”

การเดินทางไปศรีลังกาครั้งที่ ๓ ห่างจากครั้งที่ ๒ ปีกว่า โดยมีปฐมเหตุจาก คุณอา นายแพทย์ฉลาด ถิรพัฒน์ ท่านมีความสนใจในศิลปวัฒนธรรมของศรีลังกา อีกทั้งปรารถนาจะไปสักการะ “พระเขี้ยวแก้ว” ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่เมืองแคนดีท่านจึงรวบรวมเพื่อนหมอ ซึ่งล้วนแต่เกษียณอายุราชการแล้วได้ ๔ คน ผมให้น้องชายชวนคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ ๔ คน ผมชวนเพื่อนครูจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยอีก ๔ คน ผม และน้องชาย รวมทั้งสิ้น ๑๔ คน สถาปนาขึ้นเป็น “๓ สถาบันทัวร์” กำหนดการเดินทาง ๑๑ - ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘

การเดินทางทัศนศึกษาและท่องเที่ยว ครั้งนี้ “จัดเต็ม” ครบสูตร “เที่ยวศรีลังกา” ซึ่งประกอบด้วย ไร่ชา แคนดี (สักการะ พระเขี้ยวแก้ว และซื้อพลอยชั้นเลิศ) สิคิริยา (พระราชวังป้อมปราการ) และ อนุราธปุระ เมืองหลวงแห่งแรกของศรีลังกา และได้รับความกรุณาจากฯพณฯ เอกอัครราชทูต และภริยา ให้เข้าเยี่ยม ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต พร้อมเลี้ยงน้ำชาในบ่ายวันสุดท้ายของการเดินทาง ก่อนกลับกรุงเทพฯ

วันสุดท้ายของการเดินทาง หลังจากรับประทานอาหารกลางวันที่ Habarana Village คณะเดินทางเข้ากรุงโคลัมโบ ใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง เกรงว่าการเดินทางช่วงนี้จะเงียบเกินไป เพราะเพิ่งรับประทายอาหารกลางวันมาไม่นานนัก จึงได้เชิญให้ผู้แทนของแต่ละสถาบันสรุปการเดินทาง เริ่มจาก คุณหมอบรรลุฯ ในนามของสถาบัน“คุณหมอ” อาจารย์อภิรมย์ กอบบุญ ผู้แทนจากอาจารย์โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และสุดท้าย อาจารย์อัครา บุญทิพย์ ได้รับฉันทานุมัติจากคณาจารย์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง กล่าวสรุป สรุปการเดินทางของอาจารย์อัคราฯ ไม่ธรรมดา เพราะอาจารย์อัคราฯ ท่านเป็นถึงรองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และบางเขน ท่านได้สรุปการเดินทางเป็นโคลง ๔ สุภาพ และกรุณาให้ชื่อการสรุปทัวร์ครั้งนี้ว่า “โคลงนิราศ ๓ สถาบันทัวร์” ดังนี้

รศ.อัครา บุญทิพย์ สรุปการเดินทาง

ชมนาด[๑]มารยาทพริ้ง
ควงคู่หมอฉลาด[๒]สม
สองปู่ย่าน่านิยม
ประคับประคองคู่แล้

หมอปุ่น[๓]วัยรุ่นแท้
สะดวกสะดุดปีน
หมอบรรลุ[๔]เล่าหีน
มูนสโตนได้รู้

สี่สาวสวนกุหลาบล้วน
นางแบบสี่แบบมา
ทุกแหล่งแสวงหา
โกดักรู้ร้องโอ้

ดารากร[๕]กิ่งแก้ว
อภิรมย์[๖]รูปเพรา
สุธานี[๗]สวยเสลา
ระอวน[๘]ระอุด้น

หมอชม
สวัสดิ์แท้
สนมสนิท สนองแฮ
ติดเต้าตามทัวร์

สวมยีนส์
ปุ่นสู้
จันทร์หยด
ไป่แท้อัญมณี

นงพะงา
มาดโก้
มุมถ่าย รูปเอย
เรียกให้รางวัล

นามเยาว- เรศนา
เพริศล้น
ศรีสวัสดิ์ นาแม่
ดุ่มด้วยสวยเสมอ

สามเยาว์ยุวเรศรู้ ชาวราม- คำแหงเอย
อรุณทวดี[๙]งาม เพียบพร้อม
รองอธิการฯ ดูขาม เขินแม่
มานี่นิ่งสงบน้อม ถอดทิ้งหัวโขน

เตือนใจ[๑๐]เตือนจิตแม้ ยังมา
ผูกพ่วงพวงบุปผา[๑๑] ด้วยแล้ว
สองน่าห่วงทุกครา เดินร่วม นาแม่
ลมจับจักไม่แคล้ว เปิดไถ้ดมยา

สามหนุ่มสามเขม้นต่าง มุมมอง
กนก[๑๒]หนุ่ม สาวหมายปอง สวาทได้
มณฑล[๑๓]บ่เป็นสอง รองมิ่ง อนุชเอย
คนหนวดอัครา[๑๔]ไซร้ แอบค้อนริษยา

นายยอด[๑๕]ยอดแสบไกด์ พาทัวร์
ฝนตกแกหวั่นหัว เปียกแล้
โวยวายหยาดฝนกลัว ฟ้าผ่า
ปล่อยพวกเราเดินแหย้(แย่) ตากฟ้าเปียกฝน

ส่วนดีก็เด็ดแท้ ควรชม
อธิบายเสียสม ที่รู้
ใครบ่หยุดอารมณ์ ฟังร่วม
จอร์จอยากให้ทุกผู้ สดับถ้อยบรรยาย

ร่ายโคลงเขียนฝากไว้ “มณฑล”
อนุสรณ์ในหน เที่ยวนี้
เยือกเย็นนิ่งในกมล หมายสุข เพื่อนนา
บริกิจบริการชี้ ช่องรู้ทางทัวร์

ต่อจากนั้น “ผม” ได้สรุปการเดินทาง ขอบคุณ และตอบอาจารย์อัคราฯ ด้วยโคลง ๔ สุภาพเช่นกัน ดังนี้

ฟังโคลงนิราศแล้ว ซาบซึ้ง ใจนา
รำลึกนึกติดตรึง มั่นไว้
เพราะอาจารย์ “อัครา” จึง เพียรตอบ
เป็นปลื้มห่อนลืมไซร้ ใคร่แจ้งเชลงกานท์

ศรี ศรีสวัสดิ์เพี้ยง อวยชัย
ลัง กาจรมาใน ถิ่นนี้
กา รุญอุ่นหฤทัย สุขยิ่ง นะเอย
ทัวร์ ทั่วประเทศชี้ ถ้วนทั่วทุกสถาน

โคลัมโบ ที่ตั้ง เมืองหลวง
สูงกว่าเขาทั้งปวง แน่แท้
อิลิยา ดั่งแดนสรวง ทำไร่ ชาเอย
เย็นฉ่ำอากาศแล้ ลิศล้ำคำขาน

แคนดี พระเขี้ยวแก้ว ประดิษฐาน
สวนพฤกษศาสตร์ โอฬาร ใหญ่กว้าง
อีก สวนสมุนไพร วาน บอกกล่าว ไว้นา
บาติก และ พลอย อ้าง อวดได้ถวิลหา

สิคิริยา สูงเสียดฟ้า ปราการ
กษัตริย์แต่โบราณ สฤษฏ์ไว้
ใหญ่ยิ่งเยี่ยมยอดงาน อมตะ
เขียนภาพอัปสรได้ ฝากด้วยฝีมือ

อนุราธปุระ ร้าง เมืองหลวง
เกิดก่อนเมืองทั้งปวง ที่นี้
โพธิ์ พฤกษ์หน่อบำบวง เชิญสู่
พุทธศาสน์แต่ก่อนชี้ สถิตหมั้น(มั่น)สถาพร

พระคุณทุกท่านล้วน เมตตา
ทุกสิ่งที่กรุณา มอบให้
ครั้งนี้จึ่งพรรณนา โคลงตอบ
หวังว่าคราใหม่ได้ รับใช้หนสอง

❖

๑. พญ.ชมนาด ถิรพัฒน์ ภรรยา นพ.ฉลาด ถิรพัฒน์
๒. นพ. ฉลาด ถิรพัฒน์ อดีตรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
๓. นพ. ปุ่น ปิยะศิลป์ อดีตรองอธิบดีกรมการแพทย์
๔. นพ. บรรลุ ศิริพานิช อดีตรองปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๕. อ.จ. ดารากร ทัดทอง โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
๖. อ.จ. อภิรมย์ กอบบุญ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
๗. อ.จ. สุธานี เพชรประดับ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
๘. อ.จ. ระอวน สุขเจริญ (แก่นโกมล) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
๙. รศ. อรุณทวดี พัฒนิบูลย์ รองอธิการบดี ม.รามคำแหง (มร.)
๑๐. รศ. เตือนใจ จุลดุล ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์ (มร.)
๑๑. รศ. บุปผา บุญทิพย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ (มร.)
๑๒. นายกนก วิวิตรกุล ประสานงาน
๑๓. นายมณฑล วิวิตรกุล ผู้ร่วมคณะเดินทาง
๑๔. รศ.อัครา บุญทิพย์ ภาควิชาภาษาไทย มศว.ประสานมิตร & บางเขน
๑๕. Mr. George Local Guide

คณะ “๓ สถาบันทัวร์” ที่หน้าทำเนียบเอกอัครราชทูตไทย กรุงโคลัมโบ

รศ.อัครา บุญทิพย์ อ่านกาพย์เห่ชมเครื่องคาว-หวาน ครัวท่านทูต

๑๙. ศรีลังกา (๔) กาพย์เห่ชมเครื่องคาว-หวานครัวท่านทูต

เหตุการณ์ต่อจากศรีลังกา (๓) หลังจากสรุปทัวร์ เรียบร้อยแล้วทั้งลูกทัวร์ และผู้จัดคณะของเราก็เข้าสู่เขตกรุงโคลัมโบ แต่ยังพอมีเวลาก่อนนัดหมายที่จะไปทำเนียบเอกอัครราชทูต จึงจัด Sightseeing สถานที่สำคัญๆ ในกรุงโคลัมโบเพื่อเติมเต็มรายการท่องเที่ยว ได้แก่ ตึกอาคารรัฐสภา ที่ตั้งในชัยภูมิที่ดีมาก คือ หันหน้าออกสู่มหาสมุทรอินเดีย ดูเด่นและสง่างามด้วยศิลปะ เรเนอซองซ์ อาคารประกาศอิสรภาพ ในสถาปัตยกรรมของศรีลังกาที่โดดเด่น สวนสาธารณะมหาเทวี ซึ่งอยู่ไม่ไกลนักจากทำเนียบเอกอัครราชทูต

เมื่อได้เวลานัดหมาย คณะเดินทางจากสวนสาธารณะมหาเทวี ไปทำเนียบเอกอัครราชทูต ท่านทูต และภริยา รอต้อนรับที่ห้องรับรอง ได้สนทนาปฏิสันถาร พร้อมรับประทานของว่างและน้ำชา ตามธรรมเนียม

ก่อนลากลับ “ผม” เรียนเชิญท่านทูต ได้กรุณามอบของที่ระลึก แสดงความยินดีในโอกาสที่ รศ.อรุณทวดีฯ และ รศ.บุปผาฯ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย (ทราบจากอาจารย์ทั้ง ๒ ในวันเดินทางว่า ในวันนั้นต้องเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระบรมฯ รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ศาลาดุสิดาลัย แต่ต้องตอบขัดข้องเพราะมีกำหนดการเดินทางไปต่างประเทศไว้ล่วงหน้านานแล้ว) จากนั้นโดยที่ผมไม่ทราบมาก่อน อาจารย์อัครา ฯ คงจะเพิ่งเขียนบทร้อยกรองจบพอดี ได้อ่าน “กาพย์เห่ชมเครื่องคาว-หวานครัวท่านทูต” จึงขอนำมาพิมพ์ไว้ ณ ที่นี้ เป็นการรำลึกถึงความงามของอักษรศิลป์ที่ร้อยเรียงไว้อย่างไพเราะ ยากที่จะลืมได้ ในบ่ายวันอาทิตย์ที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูตไทย กรุงโคลัมโบ ดังนี้

โคลง ๔ สุภาพ

ครัวเอกอัครราชทูตไท้ ท่านนรินทร์[๑]
เอมโอชโอษฐ์ถวิล ยิ่งแล้ว
อารีย์[๒]พี่ประคิ่น ประเคียงจัด
รสเลิศสุนทรีย์แผ้ว ผาดฟ้ามาหอม

กาพย์ยานี ๑๑

ปอเปี๊ยะทอดกรอบล้วน วางเป็นม้วนมองงามสม
จัดเรียงเคียงควรชม ประดับด้วยดอกดวงมาลย์
ตะโก้ทับทิมกรอบ ใบเตยรอบจัดใส่จาน
หอมรสสุคนธ์ปาน หวานรสทิพย์พอดิบพอดี
เค้กประดิษฐ์ประดับสร้อย ฝอยทองย้อยระย้าสี
เม็ดขนุนละมุนมี ท่านช่างคิดประดิดประดอย
ขอบพระคุณเป็นบุญปาก ของยามยากอันเลิศลอย
กราบลาน้ำตาปรอย ด้วยซาบซึ้งตรึงจิตเอย

❖

(๑) ฯพณฯ นายนรินทร์ พรธรรม เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโคลัมโบ
(๒) คุณพี่อารีย์ พรธรรม ภริยา

๒๐. ศรีลังกา (๕) - “ไม่มีงานเลี้ยงใดไม่เลิกรา”

เหตุการณ์ต่อจาก ศรีลังกา (๔) คณะออกจากทำเนียบเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโคลัมโบ เมื่อพระอาทิตย์ลับขอบฟ้าไปแล้ว ตรงไปโรงแรม Columbo Renaissance เพื่อให้คณะได้ พักผ่อน เปลี่ยนเสื้อผ้า ก่อนออกไปรับประทานอาหารค่ำที่ร้านอาหารไทย “สวัสดี” ในเวลา ๒๐.๐๐ น.

ทุกคนอร่อยกับอาหารไทยจริงๆ ครับ ขอเล่าเรื่องนี้แทรกเล็กน้อย จากประสบการณ์ที่ได้ร่วมคณะทัศนศึกษาประเทศศรีลังกาถึง ๔ ครั้ง ต้องจัดอาหารไทยไว้ทุกครั้ง ไม่เป็นมื้อแรกๆ ก็มื้อสุดท้ายก่อนเดินทางกลับ แต่ทุกครั้ง ทุกคณะดูจะเอร็ดอร่อยกับอาหารไทยเสียจริงๆ ทั้งๆ ที่เพิ่งเดินทางจากประเทศไทย จากอาหารไทยมาไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมง หรืออีกไม่เกิน ๖ ชั่วโมงก็จะได้รับประทานอาหารที่บ้านแล้ว แม้รสชาติของอาหารที่ขึ้นโต๊ะก็ดูธรรมดา หรือด้อยกว่ารสอาหารที่บ้านเสียอีก ขนาดไข่เจียวน้ำปลาพริกมะนาว ก็ดูเจริญอาหารเสียจริงๆ...

กลับมาที่คณะ “๓ สถาบันทัวร์” ต่อครับ หลังจากรับประทานอาหารไทยอย่างเอร็ดอร่อย อิ่มหนำสำราญแล้ว ก่อนออกเดินทางไปสนามบิน อาจารย์อัคราฯ ทำ Surprise คณะ อีกครั้ง ด้วยการมอบ (อ่าน) กลอน “วันลา” ไว้ดังนี้

กลอน ๘

ไม่มีงาน เลี้ยงใด ไม่เลิกลา
ถึงวันนี้ ครบกำหนด บทจร
กราบลาสี่ อาหมอ เหมือนพ่อแม่
อารมณ์ดี สุขุม นุ่มละไม
ลาสี่สาว ชาวสวนฯ ล้วนพิลาส
ได้ถ่ายรูป ร่วมกัน ไม่ทันนาน
ลามณฑล ลาแตง หนุ่มแกร่งกล้า
รูปีขาด ดอลล่าร์หาย พาได้ยืม
จะจากแล้ว สามสาว ที่ชาวรามฯ
ฝากอาลัย สาวรามฯ สามอนงค์
ขอทุกท่าน โชคดี ศรีสวัสดิ์
เพลงอำลา ออดอ้อน ในท่อนปลาย

บุญนำพา พบกัน เมื่อวันก่อน
กรรมมาหั่น บั่นทอน ต้องจรไกล
ถึงท่านแก่ ก็เลิศล้ำ นำสมัย
เที่ยวถึงไหน ถึงกัน เมื่อวันวาน
ทั้งสามารถ คุยสนุก สุขสนาน
พรุ่งนี้กลับ ถึงบ้าน อย่าพาลลืม
ได้ประสบ พบหา พาใจปลื้ม
ชนแก้วเบียร์ ดื่มดื่ม ใครลืมลง
วันสาวงาม จากไกล จะไปส่ง
สัมพันธ์คง ฝังใจ ไม่คืนคลาย
พูนพิพัฒน์ สุขสันต์ ดังมั่นหมาย
จบเพลงซอ คลอสาย บรรยายเอยฯ

ทุกคนในคณะ ต่างปลื้มใน “วันลา” ถึงกับน้ำไหลออกตาอีกเป็นหนสอง อาจารย์อัคราฯ ได้กรุณามอบต้นฉบับลายมือบทร้อยกรองทั้งหมด ให้ผมไว้เป็นที่ระลึก ต่อมาผมได้เขียนบันทึกการเดินทางไปศรีลังกา จึงได้นำบทร้อยกรองงานเขียนของอาจารย์อัคราฯ บันทึกไว้อ่านเป็นการส่วนตัว และนำมาพิมพ์ในหนังสือนี้อีกครั้ง

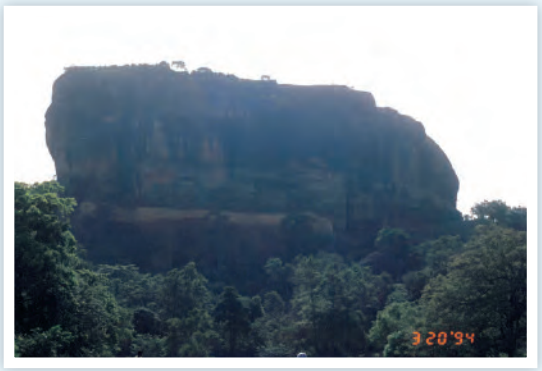
หลังจากกลับจากศรีลังกา ผมได้ติดต่อกับ ชาวคณะ ได้พบปะกันในงานสังคมต่างๆ บ้างตามโอกาส เมื่อครั้งเปิดร้านขายของที่ระลึกเล็กๆ น้อยๆ ที่ย่านเดอะมอล บางกะปิ “คณะ ๓ สถาบันทัวร์” ได้มาเยี่ยมร้านเป็นที่สนุกสนาน ต่อมาร้านที่กล่าวนี้ต้องเลิกกิจการไป เพราะไม่มีเวลาดูแล

วันเวลาผ่านไปราวติดปีกบิน ลุพุทธศักราช ๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้พิมพ์หนังสือ “กัลยาณิวัฒนาสักการะ” น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นราชสักการะรำลึกถึงพระกรุณาธิคุณ ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จฯ กรมหลวงพระองค์นั้น ผมได้รับหนังสือดังกล่าวจากทางมหาวิทยาลัย เป็นที่ระลึก ๑ เล่ม เมื่อเปิดอ่านพบเรื่อง “ลิลิตกัลยาณิวัฒนา” อ่านไปจนจบ ใจก็คิดว่าน่าจะเป็นบทร้อยกรองของอาจารย์อัคราฯ แน่ๆ ซึ่งก็เป็นจริง เมื่อเห็นคำสั่งตั้งคณะทำงาน ของมหาวิทยาลัยในท้ายเล่มมอบหมายให้อาจารย์อัคราฯ รับผิดชอบ “ประพันธ์งานลิลิต” เป็นความชื่นใจอีกคำรบที่ได้อ่านงานร้อยกรอง “ชั้นครู” ในยุคปัจจุบันที่หาได้ยากยิ่งอย่างจุใจรวมทั้งสิ้น ๓๗๓ บท และได้มีโอกาสคุยกับอาจารย์ฯ ทางโทรศัพท์ แต่ไม่คิดว่า การพูดคุยกันในวันนั้น จะเป็นการพูดคุยกันครั้งสุดท้าย ระหว่าง ผม กับ อาจารย์ เพราะต่อมาในปลายปี ๒๕๕๓ อาจารย์เสียชีวิตลงอย่างกะทันหัน ด้วยภาวะติดเชื้อในกระแสโลหิต ยังความสลดใจต่อผมเป็นอย่างยิ่ง

เหมือนอาจารย์จะรู้ล่วงหน้า “ลา” ไว้ก่อนนานจังครับ ! ! !
คิดถึงอาจารย์ครับ ! ! !

❖

3'20'94

8 4'95

8 4'95

8 4'95

๒๑. ศรีลังกา (๖) - สิคิริยา

หลายคนคงเคยอ่านนวนิยายเรื่อง “สิคิริยา” ผลงานประพันธ์ของ “โสภาค สุวรรณ” มาบ้างแล้ว แต่สิคิริยาที่เขียนถึงนี้ไม่ใช่นวนิยาย หากแต่เป็นภูเขารูปร่างคล้ายสิงโตหมอบตั้งเด่นเป็นสง่ากลางพื้นที่ราบเห็นได้แต่ไกล ซึ่งเป็นที่มาของนวนิยายเรื่องดังกล่าว

ผมไปศรีลังกา ๕ ครั้ง ได้ปีนขึ้น “สิคิริยา” ทั้ง ๕ ครั้ง ด้วยความสนุกสนาน ประกอบกับต้องติดตามคณะแบบไปไหนไปกัน แม้ขณะเขียนต้นฉบับเรื่องนี้ หลังจากไม่ได้ไปศรีลังกากว่า ๑๕ ปีแล้ว แต่ก็ยังอยากปีน “สิคิริยา” อีก เรียกว่าไม่เบื่อที่จะกระทำเช่นนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อขึ้นถึงยอดสิคิริยา ความเหน็ดเหนื่อยทั้งหลายทั้งปวงหายไปหมดสิ้น อาจเป็นด้วยเหตุว่าอากาศบนยอดเขานั้นเย็นสบาย ลมพัดตลอดเวลา แม้ในบางครั้งจะมีฝนตกบ้าง แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคกับการ“ปีน”อาจเรียกได้ว่าเป็นเสน่ห์ของพระราชวังป้อมปราการนี้ได้กระมัง

“สิคิริยา” ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ พร้อมๆ กับ เมืองอนุราธปุระ และ เมืองโปโลนนารุวะ อดีตเมืองหลวงทั้ง ๒ ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่กำหนดรวมไว้ในรายการท่องเที่ยว “สามเหลี่ยมวัฒนธรรม” ของศรีลังกา ในการทัศนศึกษาประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ของศรีลังกา ประกอบด้วย อดีตเมืองหลวงทั้งสาม คือ อนุราธปุระ โปโลนนารุวะ แคนดี และถ้ำดัมบุลลา สถานที่ที่พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานเป็นแห่งแรกในดินแดนนี้

พระราชวังป้อมปราการ นี้ มีประวัติความเป็นมา ที่ไม่น่ายินดีนักดังนี้

“ ...นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๗๗ พระเจ้าเทวานัมปิยะติสสะ ได้เสด็จประพาสและตั้งชื่อภูเขาแห่งนี้ว่า “สีหคีรี”... จนถึงรัชกาลพระเจ้าธาตุเสนะ กษัตริย์ลำดับที่ ๖๗ ของราชอาณาจักรสิงหล จบลงด้วยโศกนาฏกรรมที่สลดยิ่ง เมื่อเจ้าชายกัสสปะก่อการรัฐประหารชิงพระราชบัลลังก์ กระทำปิตุฆาต จับพระราชบิดาขังไว้อย่างทรมาน ก่อนฝังทั้งเป็นในผนังกำแพงเขื่อนของอ่างเก็บน้ำ Kalawewa และสถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ พระนามพระเจ้ากัสสปะ ที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๑๐๒๐

พระเจ้ากัสสปะ ที่ ๑ ทรงใช้เวลาก่อสร้างที่ประทับบนภูเขาแห่งนี้นานถึง ๗ ปี มีป้อมค่ายที่แข็งแรง คูน้ำล้อมรอบพร้อมสะพานชัก เพื่อป้องกันข้าศึก พระราชวังตอนล่างส่วนนอกเป็นที่อยู่ของทหาร ถัดเข้ามาเป็นสระน้ำ มีน้ำพุและอุทยาน ชั้นในเป็นที่อยู่ของสนมกำนัล ส่วนบนยอดเขาสูงสุดเป็นที่ประทับ สามารถมองเห็นผู้รุกรานได้แต่ไกล

แต่รัชกาลของพระเจ้ากัสสปะ ที่ ๑ ยืนยาวมาได้เพียง ๑๑ ปี เท่านั้น เจ้าชายโมคคัลลานะ พระอนุชาต่างพระราชมารดา ซึ่งได้รับสถาปนาตั้งไว้ในตำแหน่งองค์รัชทายาท ได้ยกกองทัพมาจากอินเดีย โดยได้รับความช่วยเหลือจากชาวทมิฬ แคว้นโจฬะ กับประชาชนชาวสิงหล และไส้ศึกที่ยังคงจงรักภักดีต่อองค์รัชทายาท พระเจ้ากัสสปะ ที่ ๑ เสด็จลงจากพระราชวัง มาต่อสู้กับกองทัพของเจ้าชายโมคคัลลานะ ช้างทรงของพระองค์เกิดติดหล่มไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ จึงทรงปลงพระชนม์พระองค์เอง ที่หมู่บ้านฮาบารานา...นั่นเอง”

พระราชวังแห่งนี้ ปัจจุบันแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ตั้งแต่ทางเข้า จะเป็นคูน้ำล้อมรอบ สระน้ำ ทางเดินทำด้วยแผ่นอิฐและศิลาแลง เป็นเช่นนี้จนถึงบันไดทางขึ้น

ส่วนที่ ๒ ตั้งแต่บันไดทางขึ้น (อังกฤษได้สร้างบันได และปรับปรุงทางเดิน) ในส่วนนี้จะผ่านสถานที่สำคัญของป้อมปราการนี้ เช่น ท้องพระโรงสำหรับออกว่าราชการ ที่ประทับพักผ่อนพระอิริยาบถ ภาพเขียนบนผนังขณะที่ปูนเปียก ที่เรียกว่า Fresco กำแพงกระจก (Mirror Wall) ป้อมทหารรักษาการณ์ สุดท้ายของส่วนนี้คือบันได ทำเป็นเท้าสิงห์ ทางขึ้นสู่พระราชฐานชั้นใน

ส่วนที่ ๓ เป็นทางขึ้นสู่ชั้นบนสุด เป็นบันไดเหล็กทอดขึ้นสู่พื้นที่ราบจัดเป็นเขตพระราชฐานชั้นใน มีหลักฐานปรากฏให้เห็นเป็นฐานรากของอาคารต่างๆ พระแท่นที่ประทับ (Asana) สระน้ำในพระราชอุทยาน

สำหรับ ผม การเดินขึ้นพระราชวังป้อมปราการแห่งนี้ ถือว่าเป็นการประลองกำลังตนเองว่ายังไหวอยู่หรือไม่ นั่นเมื่อกว่า ๑๕ ปีมาแล้ว แต่ ณ พ.ศ. นี้ คงต้องคิดหนักเดี๋ยวจะได้ไม่คุ้มเสีย

❖

บริเวณพื้นที่ราบบนสุดของ สิคิริยา

๒๒. ศรีลังกา (๗) - อนุราธปุระ

เมื่อเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ความรู้เรื่องหนึ่งที่ต้องทราบ คือ “เมืองหลวง” ซึ่งเป็นเมืองสำคัญ เมืองศูนย์กลางความเจริญทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไม่ว่าอดีตหรือปัจจุบัน ศรีลังกาก็เช่นเดียวกัน เมืองหลวงปัจจุบันของประเทศคือ กรุงโคลัมโบ หากแต่ศรีลังกาเป็นประเทศที่มีอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน เมืองหลวงของประเทศจึงเกิดขึ้นและล่มสลายไปหลายครั้งหลายหน เช่นเดียวกับประเทศไทย เป็นเรื่องธรรมดา อนุราธปุระ ก็เช่นเดียวกัน ได้ผ่านความเจริญ และความเสื่อมมาแล้ว วันนี้ อนุราธปุระ ไม่อยู่ในฐานะเมืองหลวงของประเทศ หากแต่ได้รับยกย่องให้เป็นเมืองมรดกโลก และเป็นเมืองสำคัญของการท่องเที่ยว ผู้คนมุ่งหน้าขึ้นไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากสิ่งต่างๆ ที่ยังหลงเหลืออยู่ ซึ่งสิ่งเหล่านั้นคือประจักษ์พยานแห่งความรุ่งเรืองและเล่าเรื่องราวในอดีตได้เป็นอย่างดี

อนุราธปุระ มีที่ตั้งห่างจากกรุงโคลัมโบ เมืองหลวงปัจจุบันขึ้นไปทางเหนือ ๒๐๕ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ ๔ ชั่วโมง ดำรงฐานะเป็นราชธานีแห่งแรกของประเทศมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๐๐ สถานที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวเช่นเราๆ ท่านๆ ต้องไปชมล้วนเนื่องด้วยพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น จึงมีกฎให้ถอดรองเท้าเมื่อเข้าใกล้เขตปริมณฑล เพื่อแสดงความเคารพ คณะทัวร์จากประเทศไทยจึงต้องถอดรองเท้า และสวมถุงเท้ากันความร้อนจากพื้นทราย แทนการเดินเท้าเปล่า... สาธุ...สถานที่สำคัญที่ปรากฏในรายการท่องเที่ยวทัศนศึกษามีดังนี้

ต้นพระศรีมหาโพธิ์ เป็นกิ่งจากต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่พุทธคยา พระจ้าอโศกมหาราชทรงกระทำสัจกิริยา ตอนกิ่งพระศรีมหาโพธิ์ เชิญลงในกระถางทองคำบรรจุด้วยตมหอม และโปรดให้พระนางสังฆมิตตาเถรี เชิญลงสำเภาข้ามทะเลสู่เกาะลังกา พระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ เสด็จออกไปทรงรับถึงเรือ และเชิญเข้าสู่พระราชวังหลวงประดิษฐาน ณ มหาเมฆวนอุทยาน เมืองอนุราธปุระ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕ ถือว่าพระพุทธศาสนาได้

ต้นพระศรีมหาโพธิ์

ประดิษฐาน ณ ประเทศศรีลังกาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ปัจจุบันทางการได้สร้างกำแพงล้อมรอบต้นพระศรีมหาโพธิ์ไว้ถึง ๒ ชั้น ชั้นที่ ๒ จะเป็นรั้วเหล็ก มีประตูปิด - เปิดเป็นทางเข้า - ออก แสดงให้เห็นถึงการป้องกัน ดูแล และความเคารพบูชา ที่มีต่อ “ต้นพระศรีมหาโพธิ์” นี้อย่างสูงยิ่งดุจองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าฉะนั้น

โลหะปราสาท[๑] โลหะปราสาทหลังนี้เป็นหลังที่ ๒ ของโลก สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าทุฏฐคามณีอภัย ประมาณ พ.ศ. ๓๘๗ มีข้อความปรากฏในหนังสือ พุทธสถานในเอเชียใต้ เรียบเรียงโดยนายทรงวิทย์ แก้วศรี ฉบับพิมพ์พระราชทานในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเอก หลวงกัมปนาทแสนยากร ความว่า

“...โปรดให้นิมนต์พระสงฆ์มาประชุมกัน ทรงปรารภเรื่องการสร้างโลหะปราสาท และมอบหมายให้สงฆ์จัดการออกแบบถวาย ครั้นได้ทอดพระเนตรแบบแล้ว ทรงพระโสมนัส โปรดให้จัดการสร้างโลหะปราสาทขึ้น ด้านหนึ่งๆ กว้างประมาณ ๑๐๐ ศอก สูง ๑๐๐ ศอก มี ๙ ชั้น ในชั้นหนึ่งๆ มีเรือนยอดชั้นละ ๑๐๐ หลัง ล้วนแต่ประดับด้วยแก้วทั้งสิ้น โปรดให้ประดับปราสาทส่วนอื่นๆ ด้วยของมีค่าอย่างมากกมาย ที่ปราสาทนั้นมีของล้ำค่าอยู่ ๔ อย่าง คือ ตัวปราสาท ๑ เศวตรฉัตร ๑ บัลลังก์ ๑ มณฑป ๑ แม้ซุ้มประตูก็ก่อกำแพงล้อมรอบอย่างสวยงาม ปราสาทนั้นมุงด้วยอิฐทองแดง เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า โลหะปราสาท สิ้นค่าก่อสร้างไปเป็นจำนวนหลายสิบโกฏิ ทั้งยังโปรดให้มีการฉลองถวายมหาทานอยู่ถึง ๗ วัน...”

โลหะปราสาท หลังที่ ๒ ของโลก

ปัจจุบันเหลือแต่ซาก และเสาหินตั้งเรียงรายอยู่เท่านั้น ยังมิได้บูรณะให้เหมือนเดิม

---

(๑) โลหะปราสาท ในโลกมี ๓ หลัง

หลังแรก เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล ด้วยนางวิสาขา มหาอุบาสิกา มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธองค์ จึงได้สร้างโลหะปราสาทถวายองค์พระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นปราสาท ๒ ชั้น ๑,๐๐๐ ห้อง ยอดปราสาททำด้วยทองคำ จึงเรียกว่า “มิคารมาตุปราสาท” ไม่มีซากให้เห็นในปัจจุบัน

ส่วนโลหะปราสาท หลังที่ ๓ และยังคงสภาพให้เห็นในปัจจุบันเพียงแห่งเดียวในโลกนั้นอยู่ที่วัดราชนัดดารามวรวิหาร สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยแบบสถาปัตยกรรมไทย เป็นปราสาท ๓ ชั้น ๓๗ ยอด ซึ่งหมายถึง โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ หลังคาเป็นโลหะทองแดงรมดำ

สถานที่ต่อมาคือ สุวรรณมาลิกเจดีย์ เป็นเจดีย์ประธานในเมืองอนุราธปุระ กว้าง ๑๐๐ เมตร ที่พระเจ้าทุฏฐคามณีอภัย โปรดให้สถาปนาขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งการทำยุทธหัตถีมีชัยชนะเหนือพวกทมิฬ ปัจจุบันรู้จักในชื่อว่า เจดีย์รุวันเวลิซิยา มีประวัติการก่อสร้างอย่างพิสดารปรากฏตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา“มหาวงศ์” ดังนี้ *“...การก่อสร้างในขั้นแรกเต็มไปด้วยความลำบากยิ่ง เริ่มแต่การหาวัตถุปัจจัยที่จะนำมาสร้างพระสถูป การเริ่มสร้างพระสถูป การสร้างห้องบรรจุพระบรมธาตุ และสุดท้ายการหาพระบรมธาตุมาบรรจุไว้...พระบรมธาตุนั้นได้อาศัยกำลังฤทธิ์ของสามเณรองค์หนึ่งชื่อ โสณุตตระ ผู้ได้อภิญญา...ไปนำพระบรมธาตุ ส่วนพระทาฐะธาตุ (เขี้ยวล่างซ้าย) จากนาคพิภพมาบรรจุประดิษฐานไว้ที่พระมหาสถูป...ส่วนงานสร้างอื่นๆ ในพระเจดีย์ยังคงดำเนินต่อไป ยังเหลือแต่เศวตรฉัตรกับการโบกปูนเท่านั้นก็จะแล้วเสร็จ ก็พอดีพระเจ้าทุฏฐคามณีอภัยทรงประชวรหนัก ทรงปรารถนาจะยังการนี้ให้สำเร็จทันทอดพระเนตรก่อนสิ้นพระชนม์...ครั้นพระอนุชามาเฝ้าทรงเห็นว่าคงไม่อาจสร้างได้ทันแน่นอน...จึงทรงใช้อุบายแก้การณ์เฉพาะหน้าก่อน รับสั่งให้เอาผ้าขาวทำเป็นเสื้อคลุมพระเจดีย์ โปรดให้ช่างเขียนรูปไพที รูปหม้อน้ำ และปล้องไฉน...แล้วกราบทูลพระเจ้าทุฏฐคามณีอภัยให้เสด็จทอดพระเนตร พระราชาทรงปลื้มพระทัย มีปีติโสมนัส สำคัญว่าการบุญของพระองค์เสร็จสิ้นแล้ว ก็เสด็จสู่สวรรคาลัย ณ ที่นั้นนั่นเอง...”*

สุวรรณมาลิกเจดีย์ หรือเจดีย์รุวันเวลิสิยา เจดีย์ประธานในเมืองอนุราธปุระ

ถูปาราม สถูปหรือเจดีย์องค์แรกในศรีลังกา

ที่อนุราธปุระ นั้นยังมีสถานที่สำคัญเนื่องด้วยพุทธศาสนาที่นักท่องเที่ยวควรได้ไปชมและศึกษาอีก ๒ แห่ง คือ ถูปาราม กับ พระพุทธรูปหินแกะสลักปางสมาธิ

ถูปาราม เป็นสถูปหรือเจดีย์องค์แรกที่สร้างขึ้นในศรีลังกา สมัยของพระเจ้าเทวานัมปิยะติสสะ เพื่อประดิษฐานพระบรมธาตุส่วนที่เป็นพระรากขวัญ (กระดูกไหปลาร้า) เบื้องขวาของพระพุทธเจ้า เป็นสถูปที่ไม่ใหญ่โตนัก คงมีเสาหินซึ่งเป็นเสาค้ำหลังคา เหลืออยู่โดยรอบ รูปทรงของสถูปเจดีย์แบบนี้ ต่อมาในทางสถาปัตยกรรมเรียกว่า“เจดีย์ทรงลังกา” กิจกรรมสำคัญที่กระทำ ณ ถูปาราม แห่งนี้เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖ คือเป็นสถานที่ทำสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ ๔ ของโลก มีพระมหินทเถระ เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ ใช้เวลาในการทำสังคายนาครั้งนี้ ๑๐ เดือน

พระพุทธรูปหินแกะสลัก ปางสมาธิ

ส่วนพระพุทธรูปปางสมาธิ (หรือที่เรียกว่า ธยานมุทรา พระหัตถ์ทั้งสองหงายซ้อนกันบนพระเพลา โดยพระหัตถ์ขวาทับบนพระหัตถ์ซ้าย) ศิลปะอนุราธปุระยุคหลัง ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๙ แกะสลักจากหินแกรนิต กล่าวว่าเป็นพระพุทธปฏิมาที่มีพุทธลักษณะงดงามมาก สมบูรณ์ด้วยองค์ประกอบแห่ง “พุทธศิลป์” เดิมประดิษฐานอยู่กลางแจ้งตากแดดตากลมมานานนับพันปี ต่อมานายกรัฐมนตรีเยาวหรา เนห์รู แห่งสาธารณรัฐอินเดีย ได้เดินทางมาสักการะ เกิดความศรัทธา บริจาคทรัพย์สร้างหลังคาถวายเป็นพุทธบูชาดังปรากฏในปัจจุบัน

สถานที่ท่องเที่ยวในอนุราธปุระดังกล่าวข้างต้น เป็นสถานที่สำคัญทั้งสิ้น เมื่อเดินทางออกจากอนุราธปุระ...ก็ได้แต่รำพึงว่า ...**มีเจริญ ย่อมมีเสื่อม**... เป็นธรรมดา ตามนัยของ **โลกธรรมแปด...** นั่นเอง

❖

๒๓. ศรีลังกา (๘) - โปโลนนารุวะ

เมืองหลวงแห่งที่ ๒ ของราชอาณาจักรสิงหล คือ “โปโลนนารุวะ” ภายหลังอนุราธปุระล่มสลายลงด้วยการรุกรานของพวกทมิฬเมื่อราว พุทธศตวรรษที่ ๑๖ ชาวสิงหลจึงถอยร่นลงมาทางใต้ สถาปนาอาณาจักรโปโลนนารุวะ ขึ้นเป็นราชธานีแห่งใหม่ เป็นยุคทองของศาสนาพุทธ ศิลปะลังกายุคคลาสสิก และเป็นที่เริ่มต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ เข้าสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ

สำหรับ โปโลนนารุวะ นั้น มีโอกาสไปทัศนศึกษา ๒ ครั้ง ๒ บรรยากาศ ที่ไม่ซ้ำกัน คือ บรรยากาศในช่วงเช้า กับในช่วงบ่าย โดยรวมแล้วโบราณสถานที่นี้ มีความสมบูรณ์มากกว่าที่อนุราธปุระ ด้วยยังปรากฏซากกำแพงเมือง วิหาร พระราชวังที่ยังคงรูปเค้าเดิม พระเจ้าปรากรมพาหุที่ ๑ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ มีพระปรีชาสามารถจัดระเบียบการบริหารและการปกครองบ้านเมือง การทหาร ระบบการชลประทาน และรวมนิกายต่างๆ ของพุทธศาสนาเข้าไว้เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งต่อมาเรียกว่า “พระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์”

โบราณสถานที่ได้ไปชมประกอบด้วย

The Royal Palace ที่ประทับของพระเจ้าปรากรมพาหุที่ ๑ มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เป็นปราสาทสูง ๗ ชั้น ผนังด้านในบุด้วยทองคำ มี ๑,๐๐๐ ห้อง ใช้เป็นป้อมปราการสำหรับพระนครด้วย ปัจจุบันคงเหลือให้เห็นเพียงชั้นที่ ๑ เท่านั้น ไม่ไกลจาก The Royal Palace จะมีอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ยังคงเหลืออยู่เฉพาะส่วนที่เป็นฐาน ๓ ชั้น และเสาหินของอาคารเท่านั้น ผนังและหลังคาได้ถูกกาลเวลาทำลายลงไปแล้ว อาคารนี้ใช้เป็นที่ “ออกขุนนาง” หรือประชุม “มุขมนตรีสภา” สร้างด้วยหินทราย พื้นยกสูง ๓ ชั้น ที่ผนังแต่ละชั้นจะแกะสลักด้วยรูปต่างๆ เช่น รูปคนแคระ ลิง สิงโต ชั้นที่ ๓ เป็นที่เสด็จออกขุนนาง วางพระแท่นหินสำหรับเป็นที่ประทับ พร้อมที่นั่งของข้าราชบริพารเฝ้าฯ ตามตำแหน่ง ทำด้วยหินแกรนิต เรียงรายอยู่ตลอดข้างผนังทั้ง ๒ ด้าน

วิหารวัฏฏทาเก เป็นสิ่งก่อสร้างที่เป็นสุดยอดของงานสถาปัตยกรรมที่เนื่องด้วยพุทธศาสนาของโปโลนนารุวะ ตรงกลางเป็นเจดีย์ทรงกลมประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ บนลานมีแนวเสาและผนังตั้งอยู่ สันนิษฐานว่าเคยมีหลังคา ด้านหน้าพระเจดีย์ มีพระพุทธรูปปางสมาธิประดิษฐานทั้ง ๔ ทิศ จากนั้นเป็นลานกลมลดหลั่นลงมา ๒ ชั้น มีบันไดทั้ง ๔ ทิศ ตรงฐานบันไดทางขึ้นมี “ทวารบาล” ที่แสดงถึงความรุ่งเรืองอย่างสูง ที่ช่างฝีมือได้บรรจงสลักไว้อย่างงดงามที่สุด ของงานสกุลช่างโปโลนนารุวะ เป็นรูปมนุษย์นาค (ผู้ชายมีนาคแผ่พังพานอยู่ด้านหลัง) มือซ้ายถือดอกบัว มือขวาถือหม้อน้ำหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ วิหารนี้เคยเป็นที่ประดิษฐานพระเขี้ยวแก้ว

ปฏิมากรรมหินสลัก ๓ อิริยาบทที่ “กัลวิหาร”

สำหรับ “ทวารบาล” นั้น พบเห็นตามศาสนสถานทั่วๆ ไปทุกแห่งในดินแดนนี้ เป็นคติความเชื่อของทางตะวันออก ในเรื่องเทพเจ้าปกปักรักษาสถานที่สำคัญ ซึ่งไทยเราได้รับอิทธิพลเรื่องนี้มากพอสมควร

สถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งไม่ได้คือ “กัลวิหาร” (Gal Vihara) หมายถึง วิหารหิน หรืออารามหิน เดิมชื่ออุตตราราม (อารามเหนือ) เป็นวิหารที่สลักพระพุทธรูป ขนาดใหญ่จำนวน ๔ องค์ บนหน้าผาหินแกรนิตที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นงานประติมากรรมชิ้นเอกของศิลปะศรีลังกา เรียงลำดับจากซ้ายไปขวา ดังนี้

๑. องค์แรก พุทธลักษณะประทับนั่งขัดสมาธิราบขนาดใหญ่ ครองจีวรริ้ว ที่ฐานของพระพุทธรูปสลักเป็นรูปสิงห์นั่งสลับกับวัชระ ด้านหลังสลักเป็นซุ้มคล้ายเรือนแก้ว

๒. องค์ ๒ มีพุทธลักษณะเช่นเดียวกับองค์แรกแต่ขนาดเล็กกว่าและสลักไว้ในถ้ำที่ขุดเจาะเข้าไปในภูเขา ประทับนั่งบนบัลลังก์ฐานบัวคว่ำบัวหงาย ศิลปะแบบปาละ ด้านข้างสลักเป็นรูปเทวดาเฝ้าทั้ง ๒ ข้าง

๓. องค์ที่ ๓ อยู่ในพุทธลักษณะประทับยืน ยกพระหัตถ์ทั้งสองไขว้กันในระดับพระอุระ ที่เรียกว่า “ปางรำพึง” มีความสูง ๗ เมตร

๔. องค์ที่ ๔ เป็น “ปางดับขันธปรินิพพาน” มีความยาว ๑๔ เมตร พระอิริยาบถประทับบรรทม แบบ“สีหไสยาสน์”

บริเวณ กัลวิหาร นี้สันนิษฐานจากแนวฐานก่อด้วยอิฐที่ขุดพบว่า มีอาคารปกคลุมโดยรอบพระพุทธรูปทั้ง ๔ องค์นี้ ต่อมาคงเสื่อมสลายลงด้วยธรรมชาติและกาลเวลา จึงปรากฏให้เห็นตั้งอยู่ในที่โล่งแจ้ง ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๖) ทางการได้สร้างหลังคาคลุมไว้เพื่อให้การทำลายของธรรมชาติช้าลง

ที่บริเวณ กัลวิหาร นี้เช่นกัน เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวนิยมถ่ายภาพไว้เป็นที่ระลึกเพราะเป็นที่โล่งแจ้ง แสงดี แต่การถ่ายรูปที่นี่มักจะมีปัญหากับคนพื้นเมืองที่ดูแลบริเวณนี้ เพราะไม่ให้หันหลังให้พระพุทธรูป ถือว่าไม่เป็นการเคารพ ต้องหันหน้าเข้าหาพระพุทธรูปเท่านั้น คิดดูก็แล้วกันเราถ่ายรูปก็ต้องการเห็น“หน้า” ไม่ใช่เห็น “ด้านหลัง” แล้วจะถ่ายรูปไปทำไม...

ความจริงแล้ว ศาสนสถาน โบราณสถาน ในโปโลนนารุวะ ยังมีที่น่าสนใจอยู่มากมาย บางแห่งบางสถานที่การก่อสร้าง ลายปูนปั้น ภาพเขียน คล้ายหรือเหมือนกับโบราณสถานในประเทศไทยหลายที่ด้วยกัน ในทำนองศิลปะร่วมสมัยร่วมยุคทั้งๆ ที่ระยะทางก็ไกลหลายพันกิโลเมตร แต่สิ่งหนึ่งที่ไทยได้รับอิทธิพลของสถาปัตยกรรมจากศรีลังกาไว้คือ “เจดีย์ทรงลังกา” นั่นเอง

ราชธานี แห่งที่ ๒ ของราชอาณาจักรสิงหล เจริญรุ่งเรืองมากว่า ๒๐๐ ปี ก็สิ้นสุดลง

❖

ภายในอุโบสถวัดสยามวงศ์ เมืองแคนดี

โรงแรมควีนส์ เมืองแคนดี

ร้านขายอัญมณี เมืองแคนดี

๒๔. ศรีลังกา (๙) - แคนดี

แคนดี มีฐานะเป็นราชธานีของราขอาณาจักรสิงหลลำดับต่อมา หลังจากราชธานีที่เมืองโปโลนนารุวะ ล่มสลายลงในปี พ.ศ. ๑๗๕๑ จากการเข้าทำลายของชนชาติทมิฬ ทำให้ช่วงระยะเวลาอีกประมาณ ๒๐๐ ปีต่อมา ศรีลังกาต้องย้ายเมืองหลวงไปยังเมืองต่างๆ เมื่อสามารถปราบปรามพวกทมิฬได้เรียบร้อยแล้ว จึงสถาปนา แคนดี เป็นราชธานีแห่งที่ ๓ อย่างมั่นคงใน พ.ศ. ๑๙๔๘ รัชสมัยพระเจ้าวิชัยพาหุ ที่ ๔

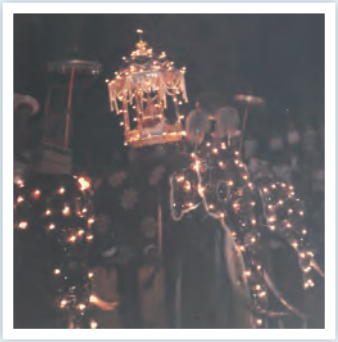
แคนดี เป็นเมืองที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบสูงตอนกลางประเทศ จากระดับน้ำทะเล ๕๐๐ เมตรห่างจากกรุงโคลัมโบขึ้นไปทางตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ ๑๑๖ กิโลเมตร ได้รับการประกาศจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ให้เป็นเมืองมรดกโลก ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ และเป็น ๑ ใน ๘ เมือง/สถานที่ ในประเทศศรีลังกา ที่ได้รับการประกาศจากยูเนสโก เดิมมีชื่อว่า ศิริวัฒนานคร หรือ สิงหฑันธนคร ชาวสิงหลเรียก “ขันธะ” หมายถึงภูเขา/กองหิน

ในฐานะที่เป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญเมืองหนึ่ง การเดินทางไปศรีลังกาทั้ง ๕ ครั้งของผม จึงไม่พลาดที่จะกำหนดพักแรมและทัศนศึกษาในเมืองแคนดี ซึ่งมีสถานที่สำคัญๆ รวบรวมไว้เป็นลำดับดังนี้

เรื่องแรกคงไม่พ้นการไปวัดดาลาดา มาลิกาวา ซึ่งตั้งอยู่ริมทะเลสาบแคนดี เพื่อขึ้นนมัสการ พระเขี้ยวแก้ว ซึ่งประดิษฐาน ในห้องชั้นบนของอาคารปิดประตูอย่างแน่นหนา การบูชาพระเขี้ยวแก้วเริ่มมีมาตั้งแต่อัญเชิญพระเขี้ยวแก้วมาประดิษฐาน ณ วัดแห่งนี้ ใน พ.ศ.๒๓๓๘ กำหนดบูชาวันละ ๓ เวลา ๐๖.๐๐ น. ๑๒.๐๐ น. และ ๑๘.๐๐ น. เมื่อถึงเวลาบูชา ปี่ กลอง จะประโคมเสียงดังสนั่นไปทั้งอาราม นักท่องเที่ยวจะรวมตัวกันที่หน้าประตู (เงิน) บานใหญ่ ทางขึ้นสู่ที่ประดิษฐานพระเขี้ยวแก้ว ซึ่งเป็นทางผ่านของราชบุรุษเชิญเครื่องสักการะเข้ามาในพิธีอุบาสกจะชำระล้างเท้าให้พระภิกษุ ต่อจากนั้น พระภิกษุ ๒ รูป พร้อมคหบดีผู้รักษากุญแจประตู จะขึ้นมาเปิดประตูห้องที่ประดิษฐานพระเขี้ยวแก้วพร้อมกัน (นั่นคือต้องใช้ลูกกุญแจ ๓ ดอก) เพื่อนำสิ่งของขึ้นไปบูชา ณ ที่ห้องชั้นบนของอาคาร พิธีช่วงนี้ดู “ขลัง” เอาการทีเดียว เพราะเมื่อประตูบานใหญ่ทำด้วยเงินเปิด และ ปิดลง ในเวลาที่รวดเร็ว คนภายนอกก็อยากทราบว่าภายในห้องนั้นมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ส่วนคณะของเราจากประเทศไทย จะค่อยๆ ปลีกตัวออกไปจากนักท่องท่องเที่ยวอื่นที่ยังตะลึงกับพิธีที่ดู “ขลัง” นั้น ขึ้นบันไดไปชั้นบนของอาคารอย่างรวดเร็ว ตรงเข้าไปในห้องที่ประดิษฐานพระเขี้ยวแก้ว เพื่อการสักการบูชาอย่างใกล้ชิด โดยการถวายปัจจัยและดอกบัวบนถาดเงินขนาดใหญ่หน้าพระเจดีย์ทองคำที่ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระเขี้ยวแก้ว

ซึ่งทางวัดจะอนุญาตเป็นกรณีพิเศษสำหรับพุทธศาสนิกชนจากประเทศไทยเท่านั้น คณะผู้เดินทางทั้ง ๓ คณะ ตื่นเต้นกันมากกับโอกาสเช่นนี้ เพราะได้มีโอกาสเข้าไปถวายสักการะบูชา พระเขี้ยวแก้ว ถึงห้องที่ประดิษฐาน ซึ่งพระเขี้ยวแก้วนั้นประดิษฐานอยู่ภายในสถูปทองคำขนาดใหญ่ มีสร้อยสังวาลทองคำประดับอัญมณีที่มีผู้ถวายเป็นพุทธบูชา เหลืองอร่ามไปทั้งห้อง ทราบว่าเครื่องทองของถวายเป็นพุทธบูชานั้นส่วนใหญ่เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธา จากพุทธศาสนิกชนชาวไทยทั้งสิ้น

สำหรับพระเขี้ยวแก้ว หรือพระทันตธาตุองค์นี้ ทางวัดจะอัญเชิญออกจากสถูปทองคำ ให้เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโคลัมโบ ได้สักการะบูชาเป็นการเฉพาะ เมื่อเดินทางไปวัดดาลาดา มาลิกาวา ในโอกาสเข้ารับตำแหน่งใหม่ นับเป็นเกียรติแก่ประเทศไทยอย่างยิ่ง

การเดินทางไป แคนดี ของคณะอาจารย์จากโครงการ ASP นั้น ไม่ได้ขึ้นบูชาพระเขี้ยวแก้ว ณ ที่ประดิษฐาน หากแต่ได้ร่วมชมพิธีแห่พระเขี้ยวแก้วที่ยิ่งใหญ่ พร้อมๆ กับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกที่มีจุดหมายเดียวกัน

Kandy Perahera Pageant หรือพิธีแห่พระเขี้ยวแก้ว นั้นเริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๑ จัดเป็นงานฉลองที่ยิ่งใหญ่ กำหนดในปฏิทินการท่องเที่ยวของโลกงานหนึ่ง ในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ใช้เวลาจัดงานทั้งสิ้น ๑๐ วัน วันสำคัญที่สุดของพิธี กำหนดในวันเพ็ญแรกของเดือนสิงหาคม

พิธีเริ่มในเวลาประมาณ ๑๙.๓๐ น. เมื่ออัญเชิญสถูปประดิษฐานพระทันตธาตุขึ้นประดิษฐานบนหลังช้างเรียบร้อยแล้วเจ้าพนักงานสั่งยาตราขบวน ซึ่งประกอบด้วยช้างนับร้อยเชือก ขบวนการแสดงต่างๆ ที่เรียกว่า Kandyan Dance จะแสดงไปตามจังหวะของเสียงกลองและปี่ ที่ดังสนั่นเร้าใจไปทั่วบริเวณ รวมทั้งระบำชุดต่างๆ แสดงสลับกันไป ขบวนนำด้วยธงชาติ และธงธรรมจักร ออกจากที่ตั้งวัดดาลาดา มาลิกาวา ไปตามถนนเลียบริมทะเลสาบแคนดี ผ่านโรงแรมควีนส์ ย่านการค้า ชุมชนต่างๆ ก่อนจะอ้อมกลับไปสิ้นสุด ณ วัดดาลาดา มาลิกาวา เพื่ออัญเชิญพระทันตธาตุขึ้นประดิษฐาน ณ ที่เดิมในเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น.

มาถึง แคนดี ไม่ไปร้านขายพลอย เห็นทีจะไม่ได้การ เพราะพลอยศรีลังกานั้นมีชื่อไม่แพ้พลอยพม่า พลอยจันท์หรือพลอยเมืองกาญจน์บ้านเรา จึงต้องพิสูจน์ให้ประจักษ์แจ้งแก่สายตา ร้านขายพลอยในแคนดีมีมากมาย แต่ต้องหาร้านที่ไว้ใจได้ ซึ่งก็มีให้ใช้บริการหลายร้าน เช่นกัน แต่ละร้านมีกลวิธีในการค้าขายที่ค่อนข้างทันสมัย จะนำลูกค้า

เข้าห้องบรรยายสรุปให้ทราบถึงประวัติการประกอบอาชีพขุดพลอยตั้งแต่อดีต และวิวัฒนาการมาถึงปัจจุบัน ทำให้พวกเราได้ความรู้เกี่ยวกับพลอยหลายเรื่อง ๒ เรื่อง ในหลายๆ เรื่องคือทราบว่าธรรมชาติได้ให้ทรัพย์ไว้ใต้พื้นดินแก่ประเทศนี้อย่างมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัตนชาติ ที่ได้นำเงินตราต่างประเทศมาสู่ประเทศศรีลังกาอย่างมากมายตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ส่วนความรู้ประการที่ ๒ คือ เรื่องความ “แข็ง” ของแร่ธาตุต่างๆ ที่สามารถลำดับความแข็งจากน้อยที่สุด (๑) ไปหาความแข็งมากที่สุด (๑๐) ได้ดังนี้

๑. Talc
๒. Gypsum
๓. Calcite
๔. Fluorite
๕. Apatite
๖. Orthoclase Feldspar
๗. Quartz
๘. Topaz
๙. Corundum
๑๐. Diamond

บรรดา Sapphire ทั้งหลาย เช่น Blue Sapphire, Yellow Sapphire ที่พวกเราซื้อติดมือกลับมาเป็นที่ระลึกนั้น จัดอยู่ในประเภท Corundum มีความแข็งในอันดับที่ ๙ รองจากเพชร คณะผู้เดินทางทุกคณะใช้โอกาสนี้จับจอง “พลอยศรีลังกา” กลับมาเมืองไทยเป็นที่ระลึกพอสมควร

ที่แคนดี “คณะ ASP” ได้ไปเยี่ยมวัดสยามวงศ์ ซึ่งตั้งอยู่ริมทะเลสาบแคนดีฝั่งตรงข้ามวัดดาลาดา มาลิกาวา (วัดพระเขี้ยวแก้ว) วัดนี้เป็นวัดที่พระอุบาลีมหาเถระ ได้รับอาราธนาจากพระเจ้ากิตติศรีราชสิงหะ พระมหากษัตริย์แห่งศรีลังกา ออกไปสืบพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกาในปี พ.ศ. ๒๒๙๖ (แผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ กรุงศรีอยุธยา) เนื่องจากขณะนั้นพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกาเสื่อมถอยลงเป็นอย่างมากถึงขั้นแทบจะสิ้นสูญ พระอุบาลีได้บวชกุลบุตรชาวสิงหล เพื่อสืบพระพุทธศาสนา ได้จำพรรษาและมรณภาพที่วัดนี้ ปัจจุบันพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา จึงเป็นพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยาน ลัทธิสยามวงศ์ หรืออุบาลีวงศ์สืบมา คณะไปถึงวัดก็ใกล้ค่ำแล้ว แต่ด้วยมีมัคคุเทศก์ (คุณศรีศิลป์) นับถือพระพุทธศาสนา ได้แจ้งความประสงค์ให้พระสงฆ์ทราบ จึงโกลาหล เปิดโบสถ์ให้ “คณะ ASP” เข้าไปกราบสักการะ

พระประธาน ผมได้อาราธนาศีล รับศีล พระสงฆ์อนุโมทนา เป็นที่ปลื้มปิติโดยทั่วทุกคน เป็นการพิสูจน์ประวัติศาสตร์ เรื่อง “การสืบพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา ของพระอุบาลี แห่งกรุงศรีอยุธยา” ด้วยตนเอง พร้อมหลักฐานรูปหล่อ พระอุบาลี พระอุบาลีมหาเถระ และพระอริยมุนีมหาเถระ ประดิษฐานที่หน้าโบสถ์วัดสยามวงศ์นี้ด้วย

สถานที่ที่ควรได้ชมอีกแห่งหนึ่งในเมืองแคนดี คือ จุดชมวิวของเมืองแคนดี ซึ่งอยู่บนที่สูง สามารถมองเห็นทะเลสาบแคนดี (Kandy Lake - ซึ่งเป็นทะเลสาบที่ขุดขึ้นในสมัยพระเจ้าศรีวิกรมราชสิงหะ เพื่อเป็นที่เก็บน้ำไว้ใช้สำหรับชาวเมือง) ย่านธุรกิจ-ชุมชน รวมทั้งวัดดาลาดา มาลิกาวาอย่างชัดเจน

สำหรับที่พักในเมืองแคนดีนั้นมีอยู่มาก บรรยากาศของแต่ละที่แตกต่างกันไป มีทั้งบนภูเขา ในเมือง และแบบรีสอร์ทในเมืองริมแม่น้ำ สถานที่พัก ๑ ใน ๕ ครั้งที่พักแรมในเมืองแคนดี คือ โรงแรมควีนส์ ซึ่งผม และคณะ “๓ สถาบันทัวร์” ได้มีโอกาสเข้าพักแรมเป็นเวลา ๑ คืน โดยส่วนตัวแล้วชอบที่นี่มากเพราะอยู่กลางเมืองตรงข้ามวัดดาลาดา มาลิกาวา และย่านการค้า สะดวกทั้งการไปสักการะพระเขี้ยวแก้ว สามารถเดินตรงจากโรงแรมไปได้ไม่เกิน ๘๐๐ เมตร รวมทั้งสะดวกกับการเดินช้อปปิ้งในเวลากลางคืน แต่ทั้งหมดนี้คงไม่สำคัญไปกว่าที่โรงแรมควีนส์นี้เมื่อ ๙๘ ปีก่อน (นับถึง พ.ศ. ๒๕๓๘) ได้เป็นที่ประทับแรมของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์จากประเทศสยาม เป็นเวลา ๑ ราตรี เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินประพาสทวีปยุโรปครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๔๐ ครั้งนั้นได้ทรงแวะเกาะลังกา และเสด็จพระราชดำเนินมายังเมืองแคนดีโดยขบวนรถไฟพระที่นั่งจากกรุงโคลัมโบ เพื่อบูชาพระทันตธาตุ ณ วัดดาลาดา มาลิกาวา เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๐ ดังปรากฏ ข้อความในลายพระราชหัตถเลขาพระราชทานมายังสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินี ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ความว่า *“...จึงอยู่ที่กวีนซ์โฮเตล สบายดี เขาจัดดีนัก...ฉันมีห้องนั่งแลเฉลียงห้องนอนแลเฉลียงห้องแต่งตัว ถ้าจะนับเป็น ๕ ห้องก็ควร แต่เล็ก...ห้องฉันตรงวัดพระทันตธาตุ นั่งที่น่าต่างเห็นได้ดี...”* และจากจดหมายเหตุเสด็จประพาสยุโรป ร.ศ.๑๑๖ ของพระยาศรีสหเทพ (เส็ง) ได้บันทึกเกี่ยวกับโรงแรมควีนส์ไว้ว่า *“..ที่ควีนส์โฮเต็ลแกนดีซึ่งเป็นที่จะประทับนี้...จัดการตกแต่งงดงาม คือ จัดห้องชั้นบนด้านตะวันออกและด้านทิศใต้ให้เป็นที่ประทับ...”*(๑)

ลำดับต่อมา คือ ความเร้าใจที่ได้เห็น ได้ยิน ในเมืองแคนดี และเป็นรายการที่จัดไว้ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ด้วยเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวเมืองแคนดีที่ภาคภูมิใจยิ่ง นั่นคือ “ระบำแคนดี” (Kandyan & Low Country Dancing) การแสดงมีทั้งสิ้น ๑๑ ชุด เริ่มต้นโหมโรงด้วยการแสดง “ระบำกลอง” ที่ผู้แสดงต้องแสดงความสามารถเป็นอย่างสูง

---

(๑) รักษาตัวสะกดตามต้นฉบับเดิม

ทั้งการตีกลอง ประคองกลองให้อยู่บนหน้าขา และเต้นไปตามจังหวะกลองที่ตี เสียงกลองจะดังสนั่นไปทั้งห้องการแสดง เหมือนเวลาประโคมบูชาพระเขี้ยวแก้ว จากนั้นเป็นการแสดงชุดต่างๆ เช่น ระบำหน้ากาก ระบำงู ระบำนกยูง...ไปสิ้นสุดที่การแสดงลุยไฟ และจบการแสดงด้วยการร้องเพลงชาติศรีลังกา ในเนื้อร้องเพลงชาติจับได้มีคำว่า "...นโมตัสสะ..." อยู่ด้วย แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาและมั่นคงในพระพุทธศาสนา ของประเทศนี้อย่างแท้จริง

สถานที่สุดท้ายที่แคนดี คือ สวนพฤกษศาสตร์ (Botanic Garden) ที่ตำบล Peradeniya ห่างจากตัวเมืองแคนดีไปตามเส้นทาง แคนดี-โคลัมโบ ประมาณ ๖ กิโลเมตร เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุดของศรีลังกา มีพื้นที่ประมาณ ๓๗๕ ไร่ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำมหาเวลิ (Mahaweli) จัดแบ่งพื้นที่สวนเป็นสัดส่วน รวบรวมพันธุ์ไม้ยืนต้น ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ใบ เครื่องเทศต่างๆ ในเขตร้อนไว้อย่างมากมาย มากกว่า ๔,๐๐๐ ชนิด ที่สำคัญ ในบริเวณสวนนี้มีอาคารชั้นเดียวก่ออิฐทาสีขาว หลังคามุงกระเบื้องสีแดงขนาดไม่ใหญ่โตนัก เป็นอาคารประวัติศาสตร์สำคัญเพราะเป็นบ้านพักของ Lord Louis Mountbatten ผู้บัญชาการทหารฝ่ายสัมพันธมิตรประจำภาคพื้นเอเชีย ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒

แคนดีได้เป็นราชธานีของราชวงศ์สิงหลนานถึง ๔๑๐ ปี ล่มสลายลงในปี พ.ศ. ๒๓๕๘ สมัยพระเจ้าสิริวิกรมราชสีหะ เมื่อศรีลังกาตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ และย้ายเมืองหลวงมาตั้งที่โคลัมโบ

มาแคนดี ครั้งใด ก็ได้แต่ "คิดถึง...วันวาน" ๒ เรื่อง เรื่องแรกคิดถึง "พระอุบาลี" พร้อมพระสงฆ์จำนวนหนึ่ง จากกรุงศรีอยุธยาที่ได้จากบ้านเกิดเมืองนอน เดินทางข้ามทะเลที่กว้างใหญ่มุ่งหน้าสู่เมืองแคนดีตามคำอาราธนาของพระเจ้ากีรติราชสิงหะ เพื่อสืบพระพุทธศาสนาในศรีลังกาที่กำลังจะสิ้นสูญไปในเวลานั้น ให้ฟื้นขึ้นและเจริญรุ่งเรืองสืบต่อมาถึงปัจจุบัน โดยที่พระอุบาลี และคณะได้ยอมสละชีพ มรณภาพ ณ เมืองแคนดีนี้ เป็นการเสียสละอย่างใหญ่หลวงแก่พระบวรพุทธศาสนา สมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญให้ปรากฏ ส่วนอีกเรื่องหนึ่งนั้น คือ โรงแรมควีนส์ ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาประทับ เป็นเวลา ๑ ราตรี ระหว่างการเสด็จพระราชดำเนินประพาสทวีปยุโรปครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๘๐ ผมใช้โอกาสและเวลาที่น้อยนิดนั่งที่ lobby โรงแรม และจินตนาการ เหตุการณ์ในวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๔๔๐...

ทั้ง ๒ เหตุการณ์ **"คิดถึง...วันวาน"** นั้น พิสูจน์ คำว่า **"ประวัติศาสตร์"** ได้เป็นอย่างดี

❖

๒๕. ศรีลังกา (๑๐) - ชา

สินค้าส่งออกที่นำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ศรีลังกาอันดับต้นๆ พอๆ กับ “พลอยและ เครื่องเทศ” คือ ชา หรือที่รู้จักในชื่อ Ceylon Tea หรือ Dark Tea ย้อนกลับไปเมื่อเป็นนักเรียน เมื่อพูดถึงศรีลังกาต้องพูดถึง ชา เมื่อมีโอกาสเดินทางสู่แผ่นดินเกิดของชา จึงเป็นประสบการณ์หนึ่งที่เติมเต็มความรู้เรื่อง ชา แก่ผมและคณะที่เดินทางในครั้งนั้นๆ

ผม มีโอกาสไปทัศนศึกษาและพักแรมที่ไร่ชาเพียง ๓ ครั้งเท่านั้น ได้เดินทางจากกรุงโคลัมโบ มุ่งหน้าสู่ นูวารา อิลิยา ที่ได้ชื่อว่าเป็นสวิตเซอร์แลนด์ของศรีลังกา เคยเป็นสถานที่ตากอากาศของชาวอังกฤษ ในสมัยยุคล่าอาณานิคม ระยะทางห่างจากกรุงโคลัมโบ ๑๘๐ กิโลเมตร เป็นถนนแคบๆ มี ๒ ช่องทางจราจร รถวิ่งสวนทางกัน ช่วงแรกๆ ภูมิประเทศเป็นที่ราบ และค่อยๆ เปลี่ยนเป็นที่สูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงระดับที่รถวิ่งบนภูเขา เพราะนูวารา อิลิยา ตั้งอยู่บนบริเวณเทือกเขาที่สูงที่สุดตอนกลางของประเทศ ซึ่งมีความสูงโดยประมาณ ๘,๒๘๒ ฟุต จากระดับน้ำทะเล

ตลอดเส้นทางกว่า ๑๒๐ กิโลเมตร จะเป็น “ไร่ชา” สุดสายตา แม้เส้นทางจะคดเคี้ยวกไปเวียนมา ผู้ร่วมเดินทางทุกคณะไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ไม่เวียนศีรษะ ไม่เมารถ พยายามเก็บภาพที่เขียวชอุ่มของไร่ชา สลับไปมาบนเทือกเขาลูกแล้วลูกเล่า เปิดหน้าต่างรถรับอากาศบริสุทธิ์เย็นสบาย ระหว่างทางแวะโรงงานผลิตชา ซึ่งมีอยู่เป็นระยะๆ เพื่อทัศนศึกษาการได้มาซึ่ง “ชา” แต่เดิมศรีลังกาปลูกกาแฟ ส่งเป็นสินค้าออกนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศเป็นเวลานาน ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๑๒ เกิดโรคระบาด ราสนิมในกาแฟ เจ้าของกิจการจึงหันมาปลูกชาแทนกาแฟตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ปัจจุบันศรีลังกาเป็นประเทศที่ผลิตชา เป็นอันดับ ๓ ของโลกรองจากจีน และอินเดีย มีพื้นที่ปลูกชาทั้งประเทศประมาณ ๑,๑๗๐,๐๐๐ ไร่ ในบริเวณที่สูงตอนกลาง พื้นที่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ และพื้นที่เชิงเขาทางใต้ของประเทศ

กรรมวิธีในการผลิตชานั้น

- เริ่มต้นตั้งแต่เช้า ๐๗.๐๐ น. ไปจนถึง ๑๔.๐๐ น. โดยเลือกเก็บด้วยมือจาก ที่มี ๑ ยอด ๒ ใบ
- วันหนึ่งๆ คนเก็บที่มีความสามารถ เก็บยอดชาได้ไม่น้อยกว่า ๓๐ กิโลกรัม แล้วนำส่งโรงงาน
- ทำให้แห้ง โดยการใช้พัดลมขนาดใหญ่
- ส่งเข้าเครื่องบด
- ใบชาที่บดแล้วส่งต่อไปที่เครื่องแยก
- นำไปตาก โดยพ่นน้ำเพื่อรักษาความชื้นและอุณหภูมิ
- อบให้แห้ง
- บรรจุภาชนะ เพื่อการส่งออกจำหน่าย

นายแพทย์ฉลาด ถิรพัฒน์ และผม บนไร่ชา “นูวาลา อิลิยา”

อ.จ. ดร.เกษมรัสมิ์ วิวิตรกุลเกษม กำลังเก็บใบชา

ที่ร้านขายผลิตภัณฑ์ “ชา” บน “นูวาลา อิลิยา”

โดยทั่วๆ ไปแล้ว ชาจากศรีลังกาแบ่งตามคุณภาพได้ ๗ ระดับ จากดีที่สุด ดังนี้

๑. Broken Orange Pekoe Fannings - B.O.P.F.
๒. Broken Orange Pekoe - B.O.P.
๓. O.P. - Orange Pekoe
๔. Broken Pekoe - B.P.
๕. FGS. - Fannings
๖. Dust No.๑
๗. Dust No.๒

จากโรงงานผลิตชา จุดหมายต่อไปคือที่พักแรม ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นว่า นูวาลา อิลิยา นั้นเป็นเมืองพักตากอากาศของผู้ดีอังกฤษ เมื่อครั้งเป็นเจ้าอาณานิคม เมื่อเดินทางใกล้ถึงที่หมาย ทราบได้ทันทีเพราะบ้านเมืองเปลี่ยนไป เหมือนบ้านในชนบทของประเทศอังกฤษด้วยรูปลักษณ์และสีสันที่สวยงาม ตื่นตาตื่นใจกับคณะนักท่องเที่ยวชาวไทยยิ่งนัก ๓ ครั้งบนนูวาลา อิลิยา ผมได้พักแรมที่ โรงแรมแกรนด์ (The Grand Hotel) ๒ ครั้ง และที่ Tea Factory Hotel อีก ๑ ครั้ง เป็นความประทับใจ ขอนำความทรงจำนั้นมาแสดงไว้ ณ ที่นี้เป็นการคิดถึง...วันวาน จริงๆ

โรงแรมแกรนด์ (The Grand Hotel) ตั้งอยู่กลางเมือง นูวาลา อิลิยา เป็นอาคารสูง ๓ ชั้น สร้างแบบสถาปัตยกรรมยุคโคโลเนียล เดิมเป็นทำเนียบของผู้สำเร็จราชการอังกฤษ Sir Edward Barnes ระหว่างปี พ.ศ ๒๓๗๓-๒๓๙๓ ต่อมาในปี ๒๔๓๔ ได้ดัดแปลงเป็นโรงแรม ชั้นล่างเป็น lobby Reception Dining Room และ Tea Room ส่วนอีก ๒ ชั้นจัดเป็นห้องพัก เฟอร์นิเจอร์ภายในห้องพักทำด้วยไม้โอ๊ก พื้นห้องเป็นไม้เนื้อแข็งขัดมัน ไม่มีเครื่องปรับอากาศ พื้นที่ภายนอกด้านหน้าเป็นสนามหญ้า ปลูกกุหลาบโดยรอบส่งกลิ่นหอมไปทั่วบริเวณ (ราวกับเป็นสวนกุหลาบที่บ้าน) ตั้งโต๊ะ-เก้าอี้สนามไว้เป็นระยะๆ บรรยากาศทั้งก่อนพระอาทิตย์ตก และตอนเช้าดีเหลือเกิน อากาศเย็นสบาย สมแล้วที่นูวาลา อิลิยา ได้รับสมญาว่า “สวิตเซอร์แลนด์แห่งตะวันออก”

สำหรับ Tea Factory Hotel นั้น ต้องเดินทางจากโรงแรมแกรนด์ สูงขึ้นไปไกลพอสมควร ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง เหตุที่ชื่อเช่นนี้เพราะได้ดัดแปลงโรงงานผลิตชาที่หมดสภาพให้เป็นโรงแรม โดยปรับปรุงสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตชา ให้อยู่ในสภาพที่ดี-สมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นเฟอร์นิเจอร์ประดับโรงแรม ผมพักที่ Tea Factory Hotel ๑ คืน ประทับใจในบรรยากาศและอากาศ อุณหภูมิที่ Tea Factory Hotel ยามค่ำคืนไม่เกิน ๒๐ องศาเซลเซียส มีความสุขจริงๆ

สุดท้าย คือ ผลิตภัณฑ์จาก “ชา” ที่ได้ไปเห็นขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่เก็บใบชา จนสำเร็จบรรจุภาชนะเพื่อออกจำหน่าย ของฝากจากศรีลังกาจึงไม่พ้นผลิตภัณฑ์จากชา ในบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม หาซื้อได้ทั่วไปตั้งแต่อยู่บนไร่ชา จนถึงร้านค้าในกรุงโคลัมโบ และที่สนามบิน ทุกคน ทุกคณะซื้อหากันด้วยความสนุกสนานมาก เพราะราคาไม่แพง แถมได้ของดีของสวยฝากคนใกล้ชิด เวลานั้น (พ.ศ. ๒๕๓๗-๒๕๔๑) ๑ บาท แลกได้ ๒ รูปี

ทั้งหลายทั้งปวงดังที่เล่ามา คงเป็นคำตอบว่า “ทำไมผมจึงหลงเสน่ห์ “ศรีลังกา” ได้ถึงเพียงนี้

อายุบวร

❖

๒๖. ศรีลังกา (๑๑) - วัดกัลยาณีราชมหาวิหาร

การเดินทางไปศรีลังกา ครั้งที่ ๔ เป็นการเดินทางร่วมคณะอาจารย์จากโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Unesco Associated School Project - ASP) หรือเรียกสั้นๆ ว่า โรงเรียนในโครงการ ASP จำนวน ๔๐ คน ไปทัศนศึกษาเมืองมรดกโลก (World Heritage) ณ ประเทศศรีลังกา ดังนั้นจึงได้ปรับรายการทัศนศึกษาให้ได้ประโยชน์สูงสุดกว่าครั้งก่อนๆ วัดกัลยาณีราชมหาวิหาร (Kelaniya Raja Mahavihara) จึงปรากฏในเช้าวันแรกของการเดินทาง และเป็นครั้งเดียวกับการเดินทางไปศรีลังกา

วัดกัลยาณีราชมหาวิหาร ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเคลานิยา ไปทางทิศตะวันออกของกรุงโคลัมโบ ตามทางหลวง โคลัมโบ-แคนดี ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๓๐ นาที เป็นวัดสำคัญมากวัดหนึ่งในกรุงโคลัมโบ เป็นที่เคารพศรัทธาเลื่อมใสของชาวศรีลังกา มีประวัติเนื่องด้วยพระพุทธเจ้า ดังปรากฏในตำนานพระพุทธศาสนา “มหาวงศ์” ว่า *“ ...ในพรรษาที่ ๘ หลังจากการตรัสรู้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จมาแสดงธรรมโปรดพระเจ้ามณีอักขกะ และข้าราชบริพาร...”* ต่อมาได้สร้างพระเจดีย์ขนาดใหญ่ครอบ พุทธอาสน์ ไว้ดังปรากฏในทุกวันนี้

สิ่งสำคัญ ๓ อย่างในวัดแห่งนี้ คือ วิหาร ต้นพระศรีมหาโพธิ์ และเจดีย์ทรงลังกาที่สร้างครอบพุทธอาสน์ สำหรับวิหารหลังใหญ่นี้ สร้างด้วยหินทราย ตามแบบสถาปัตยกรรมของศรีลังกา เป็นอาคารชั้นเดียวยกสูงจากพื้น มีบันไดทางขึ้นประมาณ ๕-๖ ขั้น ทั้งด้านหน้าตรงสู่ประตูใหญ่กลางวิหารและด้านข้าง ภายในวิหารด้านซ้ายมือเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางไสยาสน์ ส่วนผนังด้านในสุดตรงกับประตูใหญ่ทางเข้าวิหาร ประดิษฐานพระพทธรูปปางสมาธิ ศิลปะสกุลช่างสิงหล สิ่งที่สะดุดตาผมในวิหารนี้คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ได้รับการยกย่องว่ามีความสวยงามทาง “ศิลปะ” สมบูรณ์พร้อมทุกประการ เนื้อหาของภาพดังกล่าวเป็นเหตุการณ์สำคัญ เกี่ยวกับการประดิษฐานพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา จำนวน ๖ ภาพ ดังนี้

๑. ภาพเจ้าชายทันตกุมาร และเจ้าหญิงเฮมามาลา อัญเชิญพระทันตธาตุมาสู่เกาะลังกา
๒. ภาพพระสังฆมิตตาเถรีอัญเชิญหน่อพระศรีมหาโพธิ์จากพุทธคยา มาเกาะลังกา พระเจ้าเทวานัมปิยะติสสะ ทรงลุยน้ำทะเลเสด็จออกไปรับที่เรือ
๓. ภาพพระพุทธโฆษาจารย์รับคัมภีร์ใบลานจากพระสังฆราชสิงหล
๔. ภาพพระเจ้ากิตติศรีราชสิงหะ ทรงแต่งตั้งพระเวลิวิตะสรณังกร เป็นพระสังฆนายกสยามนิกาย

อ.จ.จรูญรัตน์ สุวรรณภูสิทธิ์ ผม และ คุณณัฐฯ บริเวณด้านหน้าวิหารวัดกัลยาณีราชมหาวิหาร

ภาพเจ้าชายทันตกุมาร และเจ้าหญิงเฮมามาลา
อัญเชิญพระทันตธาตุมาสู่เกาะลังกา

ภาพพระสังฆมิตตาเถรีอัญเชิญหน่อพระศรีมหาโพธิ์
จากพุทธคยา มาเกาะลังกา พระเจ้าเทวานัมปิยะติสสะ
ทรงลุยน้ำทะเลเสด็จออกไปรับที่เรือ

๕. ภาพพระเจ้าเทวานัมปิยะติสสะ โปรดให้ช้างเกลี่ยพื้นที่ในพระราชอุทยานมหาเมฆวัน ก่อนสร้างวัดมหาวิหาร

๖. ภาพพระมหินทเถระ พร้อมหมู่สงฆ์เดินทางเข้าเมืองอนุราธปุระ ตามคำอาราธนาของพระเจ้าเทวานัมปิยะติสสะ

นอกจากนี้แล้วยังมีภาพเขียนพุทธประวัติอีก ๔๕ ภาพ

ภายนอกวิหาร สิ่งสำคัญ ประการที่ ๒ คือ ต้นพระศรีมหาโพธิ์ กล่าวว่าเป็น ๑ ใน ๑๓ ต้นที่แยกหน่อมาจากต้นพระศรีมหาโพธิ์เมืองอนุราธปุระ ทางวัดได้ก่อกำแพงอิฐสี่เหลี่ยมผืนผ้าบนกำแพงเป็นรั้วทองเหลืองล้อมรอบต้นพระศรีมหาโพธิ์นี้ไว้ ชาวพุทธศรีลังกาจะนำคนโทบรรจุน้ำพร้อมกระทงดอกไม้ (ที่นำมาจากบ้านเช่นดอกบัว ดอกเข็ม ดอกลั่นทม) มาสวดมนต์และเดินประทักษิณต้นพระศรีมหาโพธิ์ ๓ รอบ ก่อนนำน้ำขึ้นรดลงบนอ่างหิน เพื่อให้น้ำไหลลงสู่โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ วิธีสักการบูชาเช่นนี้ เข้าใจว่าเป็นพิธีการบูชาต้นพระศรีมหาโพธิ์ เพราะที่อนุราธปุระก็เห็นวิธีการเช่นนี้เหมือนกัน

สิ่งสำคัญประการที่ ๓ ในวัดนี้ คือ เจดีย์สีขาวทรงลังกาสูงประมาณ ๓๐ เมตร เชื่อว่าสร้างครอบพุทธอาสน์ที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ เมื่อครั้งเสด็จมาวัดกัลยาณี-ราชมหาวิหารแห่งนี้พร้อมพระสงฆ์สาวก ๕๐๐ รูป ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ หลังจากตรัสรู้แล้ว ๘ ปี ก่อนจะเสด็จต่อไปที่ยอดเขาสุมนกูฏ เพื่อประทับรอยพระพุทธบาทปัจจุบันเรียกว่า “ศรีปาทะ” อยู่บนยอด Adam Peak

คณะ ASP ใช้เวลาที่นี่ประมาณ ๒ ชั่วโมง หลังจากนั้นเดินทางกลับเข้าโคลัมโบ ด้วยยังพอมีเวลาจึงได้แวะไปที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงโคลัมโบ เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดกับการเดินทางครั้งนี้ เพราะปกติแล้ว ผมเองไม่ว่าจะไปเที่ยวต่างประเทศ หรือต่างจังหวัดสำคัญๆ พิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่หนึ่งที่ต้องแวะไป ด้วยหวังว่าคงได้ความรู้กลับออกมาบ้างไม่มากก็น้อย เช่นเดียวกับที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงโคลัมโบนี้ ได้แสดงโบราณ

วัตถุที่มีคุณค่าต่อประวัติศาสตร์ของศรีลังกา โดยเฉพาะเครื่องราชกกุธภัณฑ์ของพระเจ้าศิริวิกรมราชสิงหะ พระมหากษัตริย์พระองค์สุดท้ายของราชอาณาจักรสิงหล เป็นโบราณวัตถุที่น่าสนใจยิ่งที่แสดงอะไรๆ หลายๆ อย่างชวนให้คิดและติดตามเรื่องราวต่างๆ ในอดีตที่ผ่านมา

ความจริงวัดสำคัญในกรุงโคลัมโบ นอกจากวัดกัลยาณีราชมหาวิหารแล้ว นักท่องเที่ยวชาวไทยควรจะได้ไปเยือน คือ วัดทีปทุตตมาราม ที่พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าปฤษฎางค์ พระเจ้าหลานเธอในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และ อดีตเอกอัครราชทูตสยามประจำราชสำนักในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา รวม ๑๒ ประเทศ ได้เสด็จมาศรีลังกา ทรงเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ผนวช ณ วัดนี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๙ มีพระนามฉายาว่า “ชินวงศ์” และได้เป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๒ ของวัดนี้ (พ.ศ. ๒๔๔๘-๒๔๕๓) อีกทั้งมีเจดีย์ที่ทรงออกแบบและมีส่วนร่วมในการก่อสร้าง ภายใต้ฐานเจดีย์บรรจุเครื่องทรง เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญตราของพระองค์ไว้ นอกจากนี้ สิ่งอนุสรณ์ในวัดทีปทุตตมารามที่เนื่องด้วยพระราชวงศ์ คือ “จันทน์แดง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงปลูกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ และอีก ๑๑ ปีต่อมา ใน พ.ศ. ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงปลูกจันทน์แดง ไว้เช่นกัน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งศรีลังกาอย่างเป็นทางการ ได้เสด็จวัดทีปทุตตมาราม และทรงปลูก จันทน์ขาว ไว้เป็นอนุสรณ์การเสด็จครั้งนั้น

และเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดทีปทุตตมาราม ทรงปลูก “ต้นบุนนาค” ไว้เป็นที่ระลึก ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งศรีลังกาอย่างเป็นทางการ

ความจริงเรื่องราวของ “ศรีลังกา” ในมุมต่างๆ ที่ได้ประสบพบเห็น ตลอดเวลา ๕ ครั้งที่ได้ไปเยือนมีอีกมาก หากเขียนต่อไป อาจทำให้เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดจาก “คิดถึง...วันวาน เรื่องเล่าจากภาพ” ที่อื่นๆ ขาดหายไป จึงขอจบประสบการณ์กับศรีลังกาไว้เพียงบทนี้ ละหวังว่า หลังเกษียณแล้วคงจะหาเพื่อนๆ ที่สนใจจัดกลุ่ม “ทัวร์กิตติมศักดิ์หลังเกษียณ” เดินทางไปทัศนศึกษาประเทศศรีลังกาเป็นครั้งที่ ๖ อีกสักครั้ง เพราะยัง “คิดถึง...วันวาน” บนเกาะแห่งนี้

❖

๒๗. แสวงหาประสบการณ์

หลังจากเดินทางไปศรีลังกาถึง ๕ ครั้งต่างกรรมต่างวาระ ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๗-๒๕๓๘ และ พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบกับมีความตั้งใจจะเดินทางออกไปเที่ยวไกลกว่านี้ นั่นคือประเทศในทวีปยุโรป โดยเดินทางเอง ไม่อาศัยบริษัทนำเที่ยว เพื่อหาประสบการณ์เตรียมตัวเดินทางไปประเทศในทวีปยุโรปเพียงลำพัง ประเทศที่อาศัยแสวงหาประสบการณ์ต่างๆ นั้นน่าจะเป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน สื่อสารทำความเข้าใจกัน รวมทั้งการใช้ยานพาหนะในการเดินทางภายในเมืองหรือระหว่างประเทศ คือ การขนส่งระบบรางที่ทันสมัย สามารถนำประสบการณ์ไปใช้ในประเทศต่างๆ ที่ยุโรปได้โดยไม่ติดขัด ประเทศใกล้บ้านเราที่สุดที่พอจะไปหาประสบการณ์ต่างๆ เหล่านั้นได้ ในระยะสั้นๆ ๒-๓ วันคงไม่พ้น ประเทศสิงคโปร์ หรือฮ่องกง เมื่อมีโอกาสผมเดินทางไปสิงคโปร์ทันที

ผมไปสิงคโปร์ ๒ ครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ครั้งแรก ระหว่างวันที่ ๒-๔ มีนาคม และครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๓ ตุลาคม ครั้งแรกมี “คุณณัฐ” เดินทางไปช่วยเก็บประสบการณ์ต่างๆ ด้วย ด้วยการซื้อ Package Tour ในราคาไม่แพงนักรวมค่าเครื่องบิน (สิงคโปร์แอร์ไลน์) ไป-กลับ รถรับส่งจากสนามบินชางฮี-โรงแรมที่พัก อาหารเช้า ๒ มื้อ City Tour ครึ่งวันแรกพร้อมอาหารกลางวัน หลังจากนั้นปล่อยให้เป็น “อิสระตามอัธยาศัย”

เครื่องบินสิงคโปร์แอร์ไลน์ ออกเดินทางจากท่าอากาศยานดอนเมือง ในเวลาประมาณ ๑๖.๐๐ น. ใช้เวลาในอากาศประมาณ ๑ ชั่วโมงครึ่ง ถึงสนามบินนานาชาติชางฮีในเวลาประมาณ ๑๘.๓๐ น. (เวลาท้องถิ่นสิงคโปร์เร็วกว่ากรุงเทพฯ ๑ ชั่วโมง) หลังจากผ่านกรรมวิธีเข้าเมือง ออกมาก็พบป้ายยกชื่อรออยู่แล้ว ได้ทักทายแนะนำตัว พร้อมแสดงเอกสารจากกรุงเทพฯ ให้ทราบเป็นการยืนยันไม่ผิดตัว ขึ้นรถบัสขนาดกลางพร้อมนักท่องเที่ยวคนอื่นๆ เดินทางเข้าที่พัก Cockpit Hotel

ถึงที่พักเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. Check-in แสดง Passport ตามระเบียบการเข้าพัก รับมอบกุญแจห้องโดยมีบริกรนำส่งถึงห้องพัก จำได้ว่าต้องขึ้นลิฟต์ไปหลายชั้น ระเบียงห้องอยู่ฝั่งตะวันออก ตรงข้ามกับโรงแรมเป็น Istana Park ที่เต็มไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่อายุไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ปีดูร่มรื่นน่าเป็นที่พักสายตาได้ ด้านหน้าโรงแรมเป็นถนนออชาร์ด ถนนที่หลายคนฝันที่จะมาเยือน และสถานีรถไฟใต้ดิน (Dhoby Ghaut) สะดวกมากกับการเดินทางบนเกาะเล็กๆ แห่งนี้ (พื้นที่ครึ่งหนึ่งของเกาะภูเก็ต) หลังจากนั้นไม่นาน ผมและคุณณัฐ ไม่ปล่อยเวลาให้เสียไปเปล่าๆ ค่อยๆ เดินไปตามถนน โดยไม่ทราบ

entosa

ทิศทาง เดินไปเรื่อยๆ ไปจนถึงบริเวณ Merlion Park (ทราบในวันรุ่งขึ้น) ซึ่งก็ไกลมากพอสมควร แต่ไม่รู้สึกเหนื่อยคงเป็นเพราะตื่นตาตื่นใจกับความเป็นระเบียบ รวมทั้งความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายที่แน่ใจว่าคงไม่มีแน่ในประเทศนี้ เพราะกฎหมายของเขารุนแรงมาก จากนั้นจึงเดินย้อนกลับตามเส้นทางเดิม พักผ่อนเตรียมกำลังในวันพรุ่งนี้

รุ่งขึ้นตามนัดหมายหลังอาหารเช้าที่โรงแรม มัคคุเทศก์ท้องถิ่นมารับพร้อมกับลูกทัวร์คนอื่นๆ นั่งรถตู้ออกจากที่พักไปพร้อมกัน รายการ City Tour เริ่มขึ้น สถานที่แรก คือ บริเวณอ่าวสิงคโปร์ เพื่อถ่ายรูปกับสิงโตพ่นน้ำ (Merlion) สัญลักษณ์ที่โด่งดังเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป บริเวณนี้จะเห็นสนามหญ้าเขียวขจีอยู่เบื้องหน้า และอาคารสูงระฟ้าเป็นฉากหลัง รวมทั้งอาคารรัฐสภา อากาศวันนี้ที่สิงคโปร์สดใสมากท้องฟ้าเป็นสีครามปราศจากก้อนเมฆมาบดบัง สดใสจริงๆ จากนั้นพาไปเยี่ยมวัดพุทธ ย่านคนอินเดีย คนจีน และสิ้นสุดที่ร้านอาหารในย่านไชน่า ทาวน์ จากนั้นทัวร์เขาปล่อยให้เป็นอิสระ และนัดพบกันในวันรุ่งขึ้นเวลา ๑๕.๐๐ น. เพื่อมาส่งที่สนามบินเดินทางกลับกรุงเทพฯ

ช่วงบ่ายวันนี้ไปจนถึง ๑๕.๐๐ น. วันพรุ่งนี้เวลาเป็นของเราต้องใช้ให้คุ้มค่า ด้วยการใช้บริการรถไฟใต้ดินเดินทางไปในที่ต่างๆ เพื่อเก็บเป็นประสบการณ์นำไปใช้ในเที่ยวยุโรปตามที่วางแผนไว้ เพื่อไม่ให้เสียเวลา ช่วงบ่ายนี้ผมและคุณณัฐ เดินทางไป Mt. Faber ซึ่งเป็นสถานีต้นทางของ Cable Car นั่งข้ามจากแผ่นดินใหญ่ไปเกาะเซ็นโตซา เกาะเล็กๆ ใต้สุดของเกาะสิงคโปร์ มนุษย์ได้สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ บนเกาะเล็กๆ นี้ ให้เพลิดเพลินได้อย่างน่าประหลาด เพราะทุกสิ่งที่เห็นบนเกาะมหาสนุกนี้ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น Asian Village โลกใต้ทะเล (Under Water World) ดินแดนแห่งภูเขาไฟ (Volcano Land) น้ำพุดนตรี (Musical Fountains) พิพิธภัณฑ์การค้นพบเกาะสิงคโปร์ และสิงคโปร์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ Monorail นั่งรอบเกาะ จากนั้นขึ้น Cable Car กลับมาที่ Mt. Faber ต่อ Taxi ไปตึก World Trade ซึ่งอยู่ไม่ไกลนัก เพื่อเดินดูสินค้า Brand Name ยี่ห้อต่างๆ จากนั้นนั่งรถไฟใต้ดินกลับที่พัก เดินเล่นบนถนนออชาร์ดให้หายอยาก ผ่านสถานเอกอัครราชทูตไทย ยืนมองเข้าไปข้างในเป็นเวลานานด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงซื้อที่ดินผืนนี้พระราชทานไว้เป็นมรดกของชาติสืบมาถึงปัจจุบัน ทราบว่ารัฐบาลสิงคโปร์พยายามหลายครั้งติดต่อขอซื้อที่ดินผืนนี้คืน... แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ... และจะไม่ประสบผลสำเร็จตลอดไป

กลับมาที่พัก นั่งพักที่ Lobby เห็นโฆษณา Night Safari ช่วงเวลาทำการ ๑๙.๓๐ - ๒๓.๐๐ น. มีเวลาพอที่จะเดินทางไปได้ จึงติดต่อซื้อ Package Night Safari เพื่อสะดวกให้เรื่องพาหนะรับ-ส่ง เป็นประสบการณ์ใหม่กับการเที่ยวสวนสัตว์ในเวลากลางคืน

เช้าวันรุ่งขึ้น ใช้บริการรถไฟใต้ดินประกอบแผนที่อย่างคุ้มค่า รวมทั้งรถประจำทางสลับกันไป เรียกว่าสนุกมากๆ กับชีวิตการท่องเที่ยวในสิงคโปร์ ได้เวลารถมารับตรงตามกำหนดนัดหมายเพื่อนำคณะจากประเทศไทยส่งสนามบินชางฮี และเดินทางถึงดอนเมืองโดยสวัสดิภาพ เป็นการสิ้นสุดการเดินทางระยะสั้น ๓ วัน ๒ คืน ที่ได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ให้กับตนเอง

ส่วนการเดินทางไปสิงคโปร์ครั้งที่ ๒ ซึ่งห่างจากครั้งแรกประมาณ ๗ เดือน ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ผมเดินทางคนเดียว เพื่อไปเยี่ยมอาจารย์วีณา วงษ์เหรียญทอง ขณะพานักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ระหว่างปิดภาคเรียน ไปเข้าชั้นเรียนภาษาอังกฤษ และทัศนศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ สถานที่ต่างๆ เป็นการเรียนภาษาอังกฤษด้วยการปฏิบัติจริง (ผลที่ได้จะมากหรือน้อยคงขึ้นกับตัวนักเรียนเอง)

สถานที่สำคัญแห่งหนึ่งที่ผม และอาจารย์วีณาฯ พานักเรียนเข้าเยี่ยม คือ สถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยทำหนังสืออย่างเป็นทางการขอเข้าเยี่ยมคารวะ ฯพณฯ เอกอัครราชทูต เมื่อถึงกำหนดนัดหมายได้ไปที่สถานเอกอัครราชทูต จำได้ว่าวันนั้นเป็นวันราชการ สถานทูตเปิดทำการ มีคนไทยเข้ามาติดต่อราชการมาก ท่านเอกอัครราชทูตได้มอบให้เลขานุการเอก เป็นผู้รับรองแทน นำคณะเข้าห้องประชุม เล่าประวัติความเป็นมาของสถานเอกอัครราชทูตแห่งนี้ให้ทราบ *“ที่ดินผืนนี้ ซึ่งปัจจุบันเป็นสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำสาธารณรัฐสิงคโปร์ และเป็นทำเนียบเอกอัครราชทูตด้วยนั้น มีพื้นที่ประมาณ ๑๑ ไร่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ซื้อไว้ เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ขณะที่เวลานั้นสิงคโปร์ยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษ และถนนออร์ชาร์ดยังไม่เจริญเช่นทุกวันนี้ ปัจจุบันเป็นที่ต้องการของนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์สิงคโปร์ ในราคาประเมินไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท”* ก่อนกลับท่านเลขานุการเอก ได้แจ้งให้ทราบว่าเป็น OSK และยินดีต้อนรับในโอกาสต่อไป

หลังจากกลับออกมาจากสถานเอกอัครราชทูตแล้ว ในตอนบ่ายได้พานักเรียนไปเที่ยวชมสวนสัตว์ และสวนพฤกษศาสตร์ ก่อนกลับที่พัก อาจารย์วีณาฯ ยังต้องอยู่ดูแลนักเรียนต่ออีก ๑ สัปดาห์ ผมกลับกรุงเทพฯ ในวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

การเตรียมตัวไปยุโรปของผมยังมีต่ออีก ๒ ครั้ง คือ ไปฮ่องกงก่อนถ่ายโอนอำนาจ ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อให้เห็นภาพฮ่องกงขณะอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ครั้งหนึ่ง และภายหลังการถ่ายโอนอำนาจอีกครั้งหนึ่ง ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ครั้งนี้ข้ามไปมาเก๊า ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับการไปฮ่องกงครั้งแรก เพื่อให้เห็นภาพของมาเก๊า ภายใต้การปกครองของโปรตุเกสที่ยาวนานถึง ๔๐๐ ปี ก่อนการถ่ายโอนอำนาจกลับสู่อ้อมกอดของแผ่นดินแม่ในวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

ผมออกเดินทางในวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ด้วยการซื้อ Package Tour ๔ วัน ๓ คืน ออกเดินทางโดยสายการบินกัลฟ์แอร์ GF152 จากท่าอากาศยานดอนเมือง มุ่งหน้าสู่เขตปกครองพิเศษฮ่องกง จากนั้นนั่งเรือเจ็ทฟอยด์สู่มาเก๊า อาณานิคมโปรตุเกสทันที ถึงที่พักได้เวลาอาหารค่ำพอดี

วันรุ่งขึ้นที่มาเก๊า คณะได้มัคคุเทศก์หนุ่มชาวไทยจากจังหวัดเชียงใหม่ เดินทางมาเที่ยวมาเก๊าแล้วไม่ได้กลับประเทศไทยเป็นเวลากว่า ๑๐ ปีแล้ว เพราะเหตุใด เขาไม่ได้เล่าต่อ เขานำไปศาลเจ้าแม่อาม่าทินเฮ่า ซึ่งเป็นเทพในลัทธิเต๋า ที่เชื่อว่าให้ความคุ้มครองแก่ผู้เดินเรือ ชื่อมาเก๊านี้มีนัยมาจากคำว่า “อามาเกา” หมายถึง “ท่าเรือของอามา” ได้ทำบุญ จุดธูปวนบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เผากระดาษเงิน-ทอง ตามธรรมเนียม ชมไม้ดัดอักษร “ฮก ลก ซิว” จากนั้นไป วิหารเซนต์ปอล (Basilica of Sao Paulo) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของมาเก๊า หากแต่ว่าในปัจจุบัน วิหารเซนต์ปอลที่เคยสวยงาม ใหญ่โต โอ่อ่า เป็นศูนย์กลางของคริสต์ศาสนาโรมันคาทอริก และวิทยาลัยเจซูอิต ที่สอนวิชาการสมัยใหม่ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ได้ถูกไฟไหม้ครั้งใหญ่เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๑ เหลือเพียงซากซุ้มประตูทางเข้าวิหาร ซึ่งต้องจินตนาการจากความใหญ่โตของซุ้มประตูว่าวิหารเซนต์ปอลในอดีตนั้นใหญ่โตเพียงใด คงเหลือบันได พื้นโมเสก และกำแพงบางส่วนเท่านั้น ในช่วงบ่ายนั่งเรือกลับมาฮ่องกง เข้าที่พักโรงแรมเกาลูน ปล่อยให้อิสระตามอัธยาศัย

รุ่งขึ้นมีรายการนำเที่ยวฮ่องกงครึ่งวันเช้า ได้แก่ วิคตอเรีย พีค รีเพ้าส์ เบย์ เพื่อขอพรจากเจ้าแม่กวนอิม และโฮเชี่ยน ปาร์ค ตอนบ่ายปล่อยให้อิสระอีกครั้ง และนัดหมายมารับที่โรงแรมส่งสนามบินในบ่ายวันรุ่งขึ้น

วิคตอเรีย พีค รีเพ้าส์ เบย์

ผมหาทางขึ้น วิคตอเรีย พีค อีกครั้งโดย Tram ที่ได้ข้อมูลมา เมื่อเจอสถานีต้นทางของ Tram ที่บริเวณสถานีรถไฟใต้ดิน Central Station ซื้อตั๋วและรอคิวอีก ๑ ชั่วโมงจึงสามารถขึ้น Tram ได้ เพราะมีนักท่องเที่ยวรอใช้บริการมากเกินคาด Tram นี้เปิดบริการมากว่า๕๐ ปีแล้ว เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมาก เพราะใช้เวลาไม่มากจากพื้นดินขึ้นสู่ยอดวิคตอเรีย ที่สถานีบนยอดวิคตอเรีย จะมีร้านขายของที่ระลึก อาคารขนาดใหญ่ที่ทันสมัย สินค้ามากมายหลายประเภท ร้านอาหารมีให้เลือกนั่งรับประทานหลายแบบ ทั้งอาหารจีน อาหารตะวันตก ขึ้นอยู่กับผู้แสวงหาต้องการแบบใดมีสนองทั้งสิ้น อากาศบนวิคตอเรีย พีค เย็นกำลังดี แม้พระอาทิตย์จะตกทะเลไปแล้วก็ตาม ก่อนกลับลงมาได้เห็นภาพฮ่องกงยามราตรีที่ระยิบระยับด้วยแสงไฟนับล้านๆ ดวง งามไปอีกแบบหนึ่ง

เช้าวันสุดท้ายของการเดินทาง ต้องสรุปว่าหลังจากถ่ายโอนอำนาจ (Hand over) จากการปกครองของอังกฤษซึ่งได้เช่าเกาะแห่งนี้เป็นเวลา ๙๙ ปี (พ.ศ. ๒๔๔๑-๒๕๔๐) ความเปลี่ยนแปลงเพียง ๓ เดือนกว่าที่ผ่านมาเห็นได้ชัด คือ เรื่องภาษา ทุกแห่งเปลี่ยนเป็นภาษาจีน โดยเฉพาะระบบรถไฟใต้ดิน สถานที่ราชการ ร้านค้า ป้ายบอกทางเหล่านี้ได้เปลี่ยนเป็นภาษาจีนทั้งหมด (เล่าว่าเพียงชั่วข้ามคืนวันที่ ๓๐ มิถุนายน ต่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ชื่อต่างๆ ดังที่ยกตัวอย่างมาได้เปลี่ยนเป็นภาษาจีนทั้งหมดราวกับเนรมิต) ดังนั้นการใช้บริการรถไฟใต้ดินที่ฮ่องกงครั้งนี้ ลำบากมาก ต้องใช้วิธีนับสถานีเอง มีเวลาหลายชั่วโมงในช่วงเช้า นั่งรถไฟใต้ดินขึ้นไปทางเหนือของเกาะ เพื่อได้เห็นชีวิตชาวจีน (จริงๆ) จากนั้นนั่งกลับมาลงสถานี จิม ซา จุ่ย แวะเข้าไปที่โอเชี่ยนเทอร์มินัล เพื่อดูสินค้า Brand Names ต่างๆ เมื่อได้เวลาอาหารกลางวันแวะเข้าไปในศูนย์การค้า Lippo Sun Plaza เพื่อหาอาหารกลางวันรับประทาน พบร้านคนไทยขายข้าวราดแกง ไม่รอช้าสั่งข้าวราดแกงไก่ อาหารจานโปรดของผม...อิ่ม...มาก

บ่ายออกจากที่พักโรงแรมเกาลูน ไปสนามบิน เดินทางกลับประเทศไทยโดยสวัสดิภาพ

❖

๒๘. เยือนถิ่นอิเหนา

ช่วงต้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๐ ผมซื้อทัวร์จาก Cross Over Travel เดินทางไปสาธารณรัฐอินโดนีเซียเพื่อการทัศนศึกษาสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นสิ่งมหัศจรรย์ และมรดกโลก รวม ๓ แห่ง คือ บาหลี - บุโรพุทโธ - ปรามบานัน (๒ สถานที่หลังนี้อยู่ในเกาะชวา) ใช้เวลาการเดินทางรวม ๕ วัน

การเดินทางครั้งนี้ใช้สายการบินแห่งชาติ “การูดา” ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ดังนี้ กรุงเทพฯ-จาการ์ตา-เดนพาซาร์-จ็อกจาการ์ตา-จาการ์ตา-สิงคโปร์ (การบินไทย)-กรุงเทพฯ เป็นการเดินทางที่ต้องใช้เครื่องบินเป็นพาหนะ เรียกว่า “ขึ้นๆ ลงๆ” จนหายอยาก (ขึ้นเครื่องบิน) ไปอีกนาน

ผมถึงสนามบินงูราห์ไร เดนพาซาร์ เมืองหลวงของเกาะบาหลีในบ่ายของวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ หลังจากพิธีการเข้าเมืองเรียบร้อย คณะจากประเทศไทยได้รับการต้อนรับจากบริษัททัวร์ท้องถิ่น และเริ่มการท่องเที่ยวในทันที ภูมิประเทศและอากาศยามบ่ายของเดือนพฤษภาคมบนเกาะบาหลี สถานที่ตากอากาศที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของโลก เวลานี้สดใสมาก แดดแรง ท้องฟ้าเป็นสีคราม ปราศจากเมฆ (อย่าลืมว่าเวลานี้พระอาทิตย์ตั้งฉากกับเส้นอีเควเตอร์ หมู่เกาะอินโดนีเซียรับปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินี้ไปเต็มๆ) สองข้างทางเป็นทุ่งนาสลับสวนมะพร้าว มีภูเขาเป็นฉากหลัง บรรยากาศคล้ายภาคใต้บ้านเรา นั่งรถเพลิน เลี้ยวเข้าร้าน “บาติก” เพื่อการช้อปเสียแล้ว ได้แต่ดูๆ เท่านั้น เพราะผ้าพื้นเมืองของอินโดนีเซียสู้ผ้าไหมเราไม่ได้ จากนั้นเดินทางต่อไปยัง ทานา ลอต (Tanah Lot) ชายหาดที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของเกาะบาหลี อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะในเขตทาบานัน มีลักษณะเป็นชายฝั่งโขดหินขนาดใหญ่ น้ำทะเลจะสาดซัดเข้าสู่ฝั่งอย่างแรง เป็นที่ตั้งของศาสนสถานในศาสนาฮินดู ช่วงเวลาน้ำทะเลขึ้นจะถูกตัดขาดจากแผ่นดินใหญ่กลายเป็นเกาะเล็กๆ ดูแล้วมีความน่าเกรงขามและศักดิ์สิทธิ์ ดุจได้ขึ้นไปเฝ้าเทพเจ้าบนสรวงสวรรค์ เป็นสถานที่ ที่นักท่องเที่ยวนิยมมาชมพระอาทิตย์ตกทะเล มีความงามเมื่อละอองน้ำกระจายกระทบกับแสงพระอาทิตย์เป็นสีรุ้งสวยงาม หาชมได้ยาก อากาศเริ่มมืด คณะจึงออกเดินทางเข้าที่พักแรม Kuta Resort

ที่สนามบินซูการ์โน-ฮัตตา กรุงจาร์กาตา

ก่อนเดินขึ้นมหาสถูปบุโรพุทโธ

ทานาลอต ชายหาดที่มีชื่อเสียงของเกาะบาหลี

โปรแกรมการท่องเที่ยวบาหลี คงมีที่ ทานา ลอต ชายหาดที่มีความงามยาม พระอาทิตย์อัสดงตกทะเล ซึ่งได้ไปมาเมื่อวาน สำหรับวันนี้สิ่งที่อินโดนีเซียต้องการโชว์นักท่องเที่ยวน่าจะเป็นการแสดงพื้นเมืองของชาวบาหลีโดยเฉพาะ ที่เรียกว่า “รำกฤช” หรือ “ระบำบารอง” เนื้อหาเป็นการต่อสู้ระหว่าง “บารอง” สัตว์ในนิยายพื้นเมืองโบราณเป็นตัวแทนของความดี และ “รังคา” สัตว์ประหลาด เป็นตัวแทนของความชั่ว ใช้เวลา ๑ ชั่วโมง จากนั้นนั่งรถไปทะเลสาบบาตู ซึ่งอยู่เหนือระดับน้ำทะเลประมาณ ๑,๗๑๗ ฟุต เพื่อรับประทานอาหารกลางวัน และสัมผัสกับอากาศที่อุณหภูมิค่อนข้างต่ำ ทั้งๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตรโลก

เช้าวันรุ่งขึ้น ระหว่างบินจากเดนพาซาร์ มาจ็อกจาการ์ตา เส้นทางบินผ่านภูเขาไฟบรูโม (Mt. Brumo) มองลงไปเห็นปากปล่องภูเขาไฟที่ยังคุกรุ่น เป็นสีเขียวมรกตสวยมาก (แต่ถ้าตกลงไปคงไม่สวย) หลังอาหารกลางวันผมเดินทางไป บุโรพุทโธ ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ๔๒ กิโลเมตร มรดกโลกแห่งนี้ผมตั้งใจที่จะมาเห็นและสัมผัสด้วยตนเองสักหนึ่งครั้ง หลังจากได้ไปเยือนมรดกโลกที่ศรีลังกามาแล้วหลายแห่ง

มหาสถูป บุโรพุทโธ เป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน สร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ในขณะที่หมู่เกาะอินโดนีเซียยังเป็นอาณาจักรศรีวิชัยภายใต้การปกครองของกษัตริย์แห่งราชวงศ์ไศเลนทร์ คำว่า Burobudur สันนิษฐานมาจากคำในภาษาสันสกฤตว่า วิหารพุทธะอูห์ร (Vihara Buddha Uhr) ซึ่งมีความหมายว่า วิหารของศาสนาพุทธบนภูเขา ผมมาถึงมหาสถูปบุโรพุทโธ เมื่อเวลา ๑๓.๓๐ น. อากาศค่อนข้างร้อน มีนักท่องเที่ยวทั้งยุโรป เอเชีย และคนท้องถิ่นมากมาย

บนชั้นที่ ๓ ชั้นสูงสุดของมหาสถูปบุโรพุทโธ

การออกแบบโครงสร้างของมหาสถูปแห่งนี้ สลับซับซ้อน และมีความหมายตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา โดยสังเขปดังนี้

สถูปแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

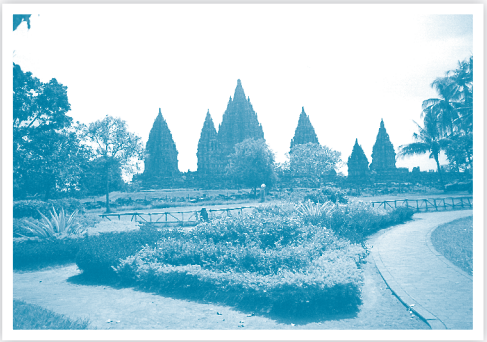
๑. ฐานทักษิณชั้นที่ ๑ เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าเดินได้รอบองค์สถูป มีความหมายถึง กามภูมิ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโลกียสุข

๒. ชั้นที่ ๒ เป็นเฉลียง ๓ ชั้น รูปวงกลม เป็นชั้นที่สละกามคุณได้แล้ว แต่ยังผูกพันกับรูปอยู่ เรียกว่า รูปภูมิ

๓. ชั้นสูงสุด เป็นสถูปขนาดใหญ่ หมายถึง อรูปภูมิ เป็นชั้นที่หลุดพ้นจากรูปทั้งปวง

ผมผ่านชั้นทักษิณ ขึ้นสู่ชั้นที่ ๒ เดินประทักษิณ ๑ รอบ จากนั้นขึ้นสู่ชั้นที่ ๓ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุด ประกอบด้วยสถูปองค์ประธาน และองค์เล็กๆ อีกมาก ผมหาทำเลที่เหมาะนั่งสมาธิรับพลังจากจักรวาล รวมทั้งส่งพลังจิตขึ้นไปสักการะเทพเจ้าเบื้องบน ตั้งจิตถวายพระราชกุศลแด่พระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์ไศเลนทร์ ผู้ก่อสร้างสถูปแห่งนี้ตลอดสรรพสัตว์และสัมภเวสีต่างๆ ที่อยู่ ณ บริเวณมหาสถูปนี้

เช้าวันรุ่งขึ้นก่อนไปเทวสถานปรามบานัน มัคคุเทศก์ท้องถิ่นเห็นว่าลูกทัวร์คณะนี้มาจากประเทศไทย จึงจัดโปรแกรมแถมพาไปบ้าน “ระเด่น บาซูกิ อับดุลลาห์” จิตรกรที่มีชื่อเสียงของอินโดนีเซียที่มารับใช้และฝากผลงานไว้กับราชสำนักไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๕ ถึง ๑๓ พระรูป ๓ ใน ๑๓ พระรูปนั้น เป็นพระบรมสาทิสลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และพระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ปัจจุบันประดิษฐานที่ท้องพระโรงหน้าพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท (ระเด่น บาซูกิ อับดุลลาห์ ถูกฆาตกรรม โดยคนร้ายซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิด เพื่อชิงนาฬิกาโรเล็กซ์เรือนทอง ก่อนหน้านี้ไม่นาน - ๒๕๔๐) จากนั้นไปโรงงานทำผ้าบาติก เขาสาธิตการเขียนลายดอกไม้ คุยกันได้รู้เรื่องด้วยภาษาชวา ๓ คำที่นึกได้ในเวลานั้น (ลืมทำการบ้านอ่านพระราชนิพนธ์อิเหนา ก่อนเดินทาง...ฮิ..ฮิ) คือ “บุหงา” “บุหลัน” “ปะหนัน” ยืนยันได้ว่า ไทยรับภาษาชวาเข้ามาใช้ในภาษาไทยนานแล้ว อย่างน้อยตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ก่อนอาหารเที่ยงแวะไป “พระราชวังกราตน” (Kraton) ของสุลต่านฮาเม็งคูบูโว เจ้าผู้ครองจ็อกจาการ์ตาในอดีต มีโอกาสฟังการแสดงดนตรีประจำชาติชวา ที่ราชสำนักกราตนได้อนุรักษ์ไว้ มีเครื่องดนตรีหลายชิ้นเหมือนไทยมาก เสียงของ “ปี่ชวา” ดังโหยหวนจับใจดีแท้

เทวสถาน ปรามบานัน

ในภาคบ่าย คณะออกเดินทางจากจ็อกจาการ์ตาไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๑๗ กิโลเมตร โบราณสถานสำคัญ ปรามบานัน (Prambanan) ปรากฏขึ้นเบื้องหน้า อากาศช่างเป็นใจ พระอาทิตย์หลบเข้าก้อนเมฆหรือเทพเจ้าให้การต้อนรับ เพื่อให้คณะได้เดินชมเทวสถานแห่งนี้ด้วยความเพลิดเพลิน...ไม่ร้อน

ปรามบานัน (Prambanan) เป็นเทวสถานในศาสนาพราหมณ์ สร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๔ มีเทวาลัยทั้งสิ้น ๑,๐๐๐ องค์ สันนิษฐานว่าก่อสร้างด้วยหินเป็นรูปอาคารก่อน แล้วจึงแกะสลักเป็นเรื่องราวรามายณะโดยรอบ ต่อมาพังทลายลงด้วยกาลเวลาและแรงกระเทือนจากแผ่นดินไหว ในเวลาต่อมายุคปัจจุบัน องค์การยูเนสโกได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการบูรณะซ่อมแซมสิ่งปรักหักพังที่กองอยู่ด้วยวิธีอนัสติโลซิส (เป็นวิธีการเดียวกับการบูรณะปราสาทเขาพนมรุ้ง) โดยการยกหินออกทีละก้อน เขียนหมายเลขกำกับ ทำฐานรากให้แข็งแรง และนำมาประกอบขึ้นใหม่ โดยมีเหล็กเป็นที่ยึดเกาะ ปัจจุบัน ปรามบานัน ที่ได้รับการปฏิสังขรณ์เรียบร้อยสมบูรณ์ ประกอบด้วยปรางค์ใหญ่ ๓ องค์ เป็นที่สถิตของเทพเจ้าทั้ง ๓ ในลัทธิพราหมณ์ คือ องค์ด้านทิศเหนือเป็นปรางค์พระนารายณ์ องค์กลางเป็นปรางค์พระอิศวร และองค์ด้านทิศใต้เป็นปรางค์พระพรหม และปรางค์ขนาดเล็กอยู่ด้านหน้าอีก ๓ องค์

ระหว่างนั่งรถจากปรามบานันมาสนามบิน เพื่อเดินทางไปกรุงจาการ์ตา ผมคิดถึงความยิ่งใหญ่ที่มนุษย์ในอดีตได้เพียรพยายามสร้างเทวสถานแห่งนี้ขึ้นอย่างใหญ่โตมโหฬาร ทั้งนี้ก็คงด้วยความเลื่อมใสศรัทธาใน “ลัทธิ - ศาสนา” นั้นนั่นเอง แม้ปัจจุบันมีเพียงปรางค์ ๕-๖ องค์ เท่านั้น ถ้ามีครบทั้ง ๑,๐๐๐ องค์ สถานที่แห่งนี้จะยิ่งใหญ่อลังการสักเพียงใด อยากเห็นจริงๆ ครับ

นี่คือมรดกที่อดีตได้ทิ้งไว้ให้ชาวโลกปัจจุบันได้ภาคภูมิใจและหวงแหนรักษาไว้ให้สมกับเป็น มรดกของโลก และ ของมวลมนุษยชาติทั้งปวง

วันรุ่งขึ้น ที่กรุงจาการ์ตา ก่อนกลับกรุงเทพฯ ไปพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พบกับอนุสาวรีย์ช้างหล่อด้วยสัมฤทธิ์ยืนบนแท่นหินอ่อน ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานไว้เป็นที่ระลึกแก่ผู้สำเร็จราชการฮอลันดา คราวเสด็จพระราชดำเนินประพาสชวา พ.ศ. ๒๔๑๖ และภายในห้องนิทรรศการ ได้แสดงเรื่องราวการค้าขายระหว่างหมู่เกาะชวากับแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะในสมัยกรุงสุโขทัย ที่ปรากฏหลักฐานการพบเครื่องสังคโลก ตั้งแสดงอยู่หลายชิ้น

ที่สนามบิน ซูการ์โน-ฮัตตา เครื่องบินเลื่อนกำหนดการเดินทาง ไป ๓ ชั่วโมง เป็นครั้งแรกและครั้งเดียวกับการเดินทางด้วยเครื่องบิน และต้องผจญกับการบินผ่านเข้าไปในพายุฝนก่อนจะถึงสนามบินชางฮี สิงคโปร์ ซึ่งเป็นภาวะที่น่ากลัวขณะอยู่บนเครื่องบินกับสภาพอากาศเช่นนี้

อย่างไรก็ตามได้เดินทางกลับถึงประเทศไทยโดยสวัสดิภาพในเวลา ๒๒.๐๐ น. วันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

❖

พระธาตุดอยตุง

พระตำหนักดอยตุง

๒๙. ดอยตุง

คริสต์มาส ปี ๒๕๔๒ ได้ขึ้นไปทัศนศึกษา “โครงการพัฒนาดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ระหว่างวันที่ ๒๔-๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งตรงกับเทศกาลฉลองคริสต์มาสพอดี

ปฐมเหตุของการเดินทางครั้งนี้ เกิดจากไปชมนิทรรศการ “รำลึกสมเด็จย่า” โครงการพัฒนาดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดขึ้นที่ Siam Discovery ได้จองโปรแกรมการเดินทาง ๓ วัน ๒ คืน พักแรมที่ “ดอยตุง”

วันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ออกเดินทางจากท่าอากาศยานดอนเมือง ในเวลา ๑๐.๔๕ น. ถึงท่าอากาศยานนานาชาติเชียงราย เวลา ๑๒.๒๐ น. รถตู้จากโครงการฯ มารับ แวะรับประทานอาหารกลางวัน (ข้าวซอย) ที่ร้านแม่อนงค์ จากนั้นนำขึ้นสู่ดอยตุง

“คุณใหญ่” มัคคุเทศก์ประจำคณะของพวกเรา (รวม ๗-๘ คน) พาไปนมัสการ “พระธาตุดอยตุง” และรอดูพระอาทิตย์ลับเหลี่ยมเขาที่ “ดอยช้างมูบ” ก่อนนำกลับมารับประทานอาหารเย็นและเข้าที่พักแรม ซึ่งทางโครงการฯ ดัดแปลงที่พักข้าราชบริพาร (เวลาตามเสด็จ) ให้เป็นที่พักแรมของนักท่องเที่ยว

ความจริงประวัติ พระธาตุดอยตุงนั้น สามารถหาความรู้จากที่ต่างๆ ได้ตลอดเวลา แต่เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาจึงขอนำมาแสดงไว้พอสังเขปดังนี้ *“พระธาตุดอยตุงปัจจุบันตั้งอยู่ห่างจากพระตำหนักดอยตุงประมาณ ๗ กิโลเมตร บนทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๙ ช่วงกิโลเมตรที่ ๑๗.๕ ตามตำนานกล่าวว่า เป็นพระธาตุองค์แรกของอาณาจักรล้านนา สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๔๕๔ เพื่อเป็นที่ประดิษฐาน พระรากขวัญเบื้องซ้ายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลังการก่อสร้างและอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุบรรจุในพระสถูปเสร็จเรียบร้อย ได้นำธงตะขาบ (ตุง) ขนาดใหญ่ มีความยาว ๑,๐๐๐ วา ปักบนยอดดอย หากปลายธงปลิวไปไกลถึงที่ใด ให้กำหนดเป็นฐานพระสถูปเพียงนั้น ด้วยเหตุนี้ดอยซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระสถูปนี้ จึงปรากฏนามต่อมาจนถึงปัจจุบันว่า ดอยตุง ด้วยประการฉะนี้”*

พระธาตุจอมกิตติ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย

ส่วนดอยช้างมูบ ต่อมาได้รับการประกาศให้เป็น“สวนรุกขชาติแม่ฟ้าหลวง”นั้น เป็นดอยที่สูงที่สุดของเทือกเขานางนอน ในโครงการพัฒนาดอยตุงฯ เดิมเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ภูมิทัศน์โดยรอบงดงาม แต่ได้ถูกทำลายลงจากการทำไร่เลื่อนลอยและปลูกฝิ่น เมื่อครั้งสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จฯ มาทอดพระเนตรบริเวณดอยนี้ในครั้งแรกนั้น ทอดพระเนตรเห็นเพียงภูเขาที่มีแต่หญ้าขึ้นปกคลุม ขณะเดียวกันได้ทอดพระเนตรเห็นความงามของพื้นที่โดยรอบ จึงตั้งพระราชหฤทัยที่จะฟื้นฟูดอยนี้ ให้กลับสู่สภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ดังเดิม ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ได้สนองพระราชดำริด้วยการทำโครงการสร้างสวนรุกขชาติขึ้นบนพื้นที่ ๒๕๐ ไร่ พระองค์ท่านได้โปรดให้ย้ายต้นกร่างยักษ์ ที่กรมทางหลวงกำลังจะตัดทิ้งเพื่อขยายถนนพหลโยธินจากจังหวัดเชียงรายไปอำเภอแม่สาย ขึ้นไปปลูกบนสวนรุกขชาติทั้งหมด ปัจจุบันต้นกร่างยักษ์เหล่านั้น เจริญงอกงามเป็นสัญลักษณ์ของสวนรุกขชาติแม่ฟ้าหลวงไปแล้ว เป็นพระมหากรุณาธิคุณที่พระราชทานไว้แก่พสกนิกร ยากที่จะลืม

รุ่งขึ้น วันที่ ๒๕ ธันวาคม ทางโครงการฯ จัดให้ชม ๓ รายการ ในภาคเช้า ให้เข้าชม “สวนแม่ฟ้าหลวง” และ “พระตำหนัก”ส่วนภาคบ่าย ไปเยี่ยมชม “อ่างเก็บน้ำบ้านกล้วย

การเข้าชม “สวนแม่ฟ้าหลวง” นั้น ยิ่งเช้ามากเท่าไหร่ยิ่งดีมากเท่านั้น เพราะอากาศไม่ร้อน ดอกไม้กำลังงามเพราะได้ความเย็นจากธรรมชาติ สวนนี้เป็นสวนไม้ประดับเมืองหนาว สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ บนพื้นที่ ๑๒ ไร่ มองเห็นได้จากพระตำหนักที่ประทับ ได้รับการออกแบบให้ดอกไม้มีความสวยงามตลอด ๓๖๕ วัน ดังนั้นจึงมีไม้ดอกหลากหลายสายพันธุ์ จัดแต่งหมุนเวียนทั้ง ๓ ฤดู ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ “สวนแม่ฟ้าหลวง” ได้รับรางวัลจากสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคแปซิฟิก พาต้า โกลด์ อะวอร์ด

“พระตำหนักดอยตุง”

ประติมากรรม “ความต่อเนื่อง” ในสวนแม่ฟ้าหลวง

(PATA GOLD AWARDS) ในนามประเทศไทย ประเภทรางวัลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตรงกลางสวนมีประติมากรรมหล่อโลหะ “เด็กยืนต่อตัว” ได้รับพระราชทานชื่อไว้ว่า “ความต่อเนื่อง” ผมใช้เวลาเพลิดเพลินกับดอกไม้เมืองหนาว ที่แข่งกันอวดความงามหลากหลายสีสันในวันคริสต์มาสกว่า ๒ ชั่วโมง จึงขึ้นจากสวนฯ ตรงไปพระตำหนัก ระหว่างทางก่อนถึงพระตำหนัก เป็นวงเวียนเล็กๆ ประดับด้วย “ตุง และเสาไม้นอนไพร ๕ ต้น” ทราบความหมายต่อมาดังนี้

ตุง : เป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะ ความสดใสและความโชคดี
นำไปปัก ณ ที่ใดมงคลก็บังเกิด ณ ที่นั้น

ไม้นอนไพร : เป็นเสาตุงธรรมชาติ ที่เกิดจากไม้นอนไพร
เป็นการประกาศความงามอย่างมหัศจรรย์และประโยชน์อันยิ่งใหญ่
เป็นการเตือนพวกเราให้นำสภาพป่าคืนสู่ดอยตุงโดยเร็ว

พระตำหนักดอยตุง เป็นจุดหมายสำคัญของการเดินทางครั้งนี้ ขอเรียกว่า เป็นการ “เผ้าทูลละอองธุลีพระบาท” อย่างแท้จริง แม้องค์เจ้าของพระตำหนักจะหาพระชนม์ไม่แล้วก็ตาม

พระตำหนักสร้างขึ้นบนลาดเชิงเขา ด้วยวัตถุประสงค์ใช้เป็นที่ประทับทรงงานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งพระองค์ท่านเคยทรงรับสั่งว่า “ฉันจะไม่สร้างบ้านอยู่ที่นี่ ถ้าไม่มีโครงการพัฒนาดอยตุง” ฉะนั้นพระตำหนักดอยตุงจึงเป็นประหนึ่งพระราชปณิธานอันแรงกล้าของพระองค์ท่าน ที่จะทรงนำความอุดมสมบูรณ์กลับคืนสู่ดอยตุงดังเดิม

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงสร้าง พระตำหนักดอยตุง เป็น “บ้าน” หลังแรกของพระองค์ท่านด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ พร้อมพระราชทานแนวพระราชดำริ เน้นความเรียบง่ายแต่มากด้วยประโยชน์ใช้สอย ได้มีพิธีลงเสาเอกพระตำหนักเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ พระตำหนักเป็นสถาปัตยกรรมล้านนาผสมกับบ้านพื้นเมืองของสมาพันธรัฐสวิสและบ้านปีกไม้ซุง ลักษณะเด่นของพระตำหนักอยู่ที่ กาแลและเชิงชายที่แกะสลักเป็นลายเมฆไหลรอบพระตำหนัก

การเข้าชมพระตำหนักในวันนั้น จัดให้เข้าชมเป็นรอบๆ รอบละประมาณ ๓๐ คน จุดแรกคือห้องท้องพระโรง ปัจจุบันประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีขนาดใหญ่ ได้กราบถวายบังคมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณมากพ้นที่จะรำพัน ที่พระองค์ท่านได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อพสกนิกรชาวไทยเป็นเวลานาน ตราบเสด็จสวรรคาลัย เมื่อ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๙... จากห้องท้องพระโรงเดินออกไปตามระเบียงพระตำหนัก เป็นทางเดินที่ทำขึ้นใหม่เพื่อผู้มาเยือนสามารถเห็นพื้นที่ต่างๆ ผ่านกระจก เช่น ห้องทรงงาน ห้องเสวย ห้องทรงพระสำราญพักผ่อนพระอิริยาบถ ห้องบรรทม เป็นต้น โดยจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เหมือนครั้งยังทรงพระชนม์อยู่...

บ่ายวันนี้ ทางโครงการพาไป “อ่างเก็บน้ำบ้านกล้วย” อยู่ห่างจากพระตำหนัก ๒ กิโลเมตรไปตามเส้นทางดอยตุง-สวนสัตว์ดอยตุง อ่างเก็บน้ำนี้นอกจากให้ประโยชน์ทางชลประทานแล้ว ยังจัดภูมิทัศน์โดยรอบด้วยสวนไม้ดอก ไม้ประดับ แปลงผักสาธิตให้ผู้มาเยือนได้พักผ่อนเพลิดเพลินอีกแห่งหนึ่งด้วย ใช้เวลา ๑.๓๐ ชั่วโมง จึงเดินทางกลับรถมาส่งที่อาคารประชาสัมพันธ์ ปล่อยให้เป็นไปตามอัธยาศัย นั่งจิบกาแฟ พักผ่อนสนทนา ที่ร้านกาแฟตรงทางเข้าพระตำหนัก กับคณะที่เดินทางไปจากกรุงเทพฯ เดินชมร้านค้าที่มีอยู่ ๒-๓ ร้าน เพื่อรอเวลาอาหารค่ำ ก่อนเข้าที่พักแรม

วันที่ ๒๖ ธันวาคม วันสุดท้ายของการเดินทาง กำหนดกลับกรุงเทพฯ เวลา ๑๖.๐๐ น. ยังมีเวลากว่า ๖ ชั่วโมง จึงจัดโปรแกรม “ทัวร์” เอง ตามความถนัด check-out ออกจากโครงการเช่ารถตู้จุดหมายปลายทางที่ “วัดพระธาตุจอมกิตติ” อำเภอเชียงแสน

ระหว่างทางแวะศูนย์ฝึกอาชีพผาหมี ซึ่งเดิมเป็นศูนย์บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดตั้งขึ้น เพื่อให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ พร้อมฝึกอาชีพเพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัดสามารถดำรงชีพได้ด้วยตนเองเมื่อหายเป็นปกติ ปัจจุบันศูนย์ฯ ดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นแหล่งผลิตสินค้าของโครงการฯ เช่น เครื่องจักสาน ผ้าฝ้าย ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา ผักสดต่างๆ ได้เวลาพอสมควรเดินทางมุ่งหน้าอำเภอเชียงแสนต่อไป

ที่อำเภอเชียงแสน ได้เก็บบรรยากาศบริเวณสามเหลี่ยมทองคำในวันนี้ ที่เปลี่ยนไปมากกว่าที่ได้เคยเห็นในอดีต (หลายครั้งมากที่ได้แวะมา ณ ที่นี้) ทางราชการจัดภูมิทัศน์และระเบียบร้านค้าดูเรียบร้อยดี จากนั้นตรงไปพระธาตุจอมกิตติ

พระธาตุจอมกิตติ เป็นปูชนียสถานสำคัญของเมืองเชียงแสน ตั้งอยู่บนยอดดอยขนาดย่อมทางทิศเหนือของเมืองเชียงแสน ห่างจากกำแพงเมืองประมาณ ๖๐๐ เมตร จากตำนานพระธาตุกล่าวว่า *“...พระมหาเถระชาวโกศลนคร เมืองสุธรรมวดี ได้นำพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งเป็นส่วนหน้าผากของพระพุทธเจ้า ๑๖ องค์ จากลังกาทวีป มาถวายพระเจ้าพังคราชแห่งเมืองโยนกนาคบุรีเชียงแสน พระเจ้าพังคราชโปรดให้สร้างพระเจดีย์ขึ้นบนดอยน้อยลูกหนึ่งแล้วบรรจุพระบรมสารีริกธาตุนั้นไว้ ให้ชื่อว่า พระธาตุจอมกิตติ...”*

ลักษณะขององค์พระธาตุจอมกิตติที่ปรากฏในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นเจดีย์สี่เหลี่ยมผสมทรงกลม หรือทรงปราสาท เจดีย์แบบนี้ เป็นแบบแผนที่พัฒนาขึ้นในเมืองเชียงแสน และเป็นที่นิยม ในสมัยยุคทองของล้านนา

ได้กราบสักการะพระบรมสารีริกธาตุ เป็นคำรบที่ ๓ ด้วยความปลื้มปิติ

จากนั้นกลับมารับประทานอาหารที่ อำเภอเชียงแสน ด้วยความเอร็ดอร่อย (คงเพราะหิวจัด เลยเวลาอาหารกลางวันไปมากแล้ว) เมื่อท้องอิ่มทุกอย่างดูจะดีไปหมด เวลายังเหลือก่อนขึ้นเครื่องในเวลา ๑๖.๐๐ น. เพื่อประโยชน์สูงสุดในการเดินทางจึงแวะไปร้านขายผลไม้ริมแม่น้ำโขง เลือกซื้อผลไม้สดๆ ที่ล่องมาจากเมืองจีนด้วยความสนุกสนานก่อนเดินทางไปท่าอากาศยานนานาชาติเชียงราย กลับถึงกรุงเทพฯ โดยสวัสดิภาพ

การเดินทางครั้งนี้ แม้จะใช้เวลาไม่มาก แต่ประทับใจกับความงามของธรรมชาติ อากาศเย็นในวันฉลองคริสต์มาส ดอกไม้ที่สวยงาม อาหารที่อร่อย ที่สำคัญ คือ ได้ “เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท” ณ ที่ประทับของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อย่างแท้จริง รวมทั้งได้สักการะพระธาตุเจดีย์ถึง ๒ แห่ง เป็นมงคลยิ่ง

❖

๓๐. สาธารณรัฐเช็ก (๑)

ภายหลังการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ในสหภาพโซเวียตรัสเซีย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ รัฐบาลเชโกสโลวะเกีย ได้มีมติในปี ๒๕๓๖ ให้สลายประเทศเชโกสโลวะเกีย และแบ่งออกเป็นสาธารณรัฐเช็กและสาธารณรัฐสโลวัก จัดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุข ตั้งกรุงปราก เป็นเมืองหลวงของสาธารณรัฐเช็กตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

การเดินทางไปยุโรปครั้งแรก ในช่วงปลายฤดูใบไม้ผลิ ระหว่างวันที่ ๕-๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เป็นการเดินทางที่ไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้า ตัดสินใจภายในเวลาไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมง ด้วยปลายทางนั้นพร้อมที่ต้อนรับการเดินทางอยู่ตลอดเวลา

๕ วัน ในกรุงปราก นครหลวงของสาธารณรัฐเช็ก และ ๒ วัน ในกรุงเวียนนา นครหลวงของสาธารณรัฐออสเตรีย เป็นประสบการณ์ยากที่จะลืม

เที่ยวบิน KL 878 ของสายการบินรอยัล ดัทช์ แอร์ไลน์ บินตรงจากท่าอากาศยานดอนเมืองถึงกรุงอัมสเตอร์ดัม ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ใช้เวลา ๑๒ ชั่วโมง ค่อนข้างอึดอัด เครียด หลับๆ ตื่นๆ ดูนาฬิกาแทบจะทุก ๒๐ นาที กระทั่งรุ่งเช้า ๐๖.๓๐ น. ถึงสนามบินกรุงอัมสเตอร์ดัม เพื่อเปลี่ยนเครื่องบินไปกรุงปรากในเวลาประมาณ ๐๙.๑๐ น. ใช้เวลาบิน ๑.๑๕ ชั่วโมง (เที่ยวบินนี้มีสุภาพสตรีเป็นนักบิน)

ผมกับ “พี่อารีย์” ด้านหน้าทำเนียบเอกอัครราชทูต

วิธีโฆษณาคอนเสิร์ตบริเวณเมืองเก่า

ด้านหน้าทำเนียบประธานาธิบดี

บนสะพานชาร์ลส์

หลังจากเข้าที่พักและรับประทานอาหารกลางวันเรียบร้อยแล้ว เพื่อไม่ให้เสียเวลา ผมเริ่มทำความรู้จัก “กรุงปราก” ในทันที อากาศในกรุงปรากช่วงเวลานี้ดีมาก ท้องฟ้าสีครามแจ่มใส ไม่ร้อน เดินข้ามสะพานชาร์ลส์ (Charles Bridge) ที่ทอดตัวข้ามแม่น้ำวัลตาวา (Vltava River) ไป-มา นับครั้งไม่ถ้วน นักท่องเที่ยวที่พบเห็นเป็นคนยุโรปเสียส่วนใหญ่ ที่ว่างขอบกำแพงสะพานสองข้างมีนักดนตรีบรรเลงเพลงด้วยเครื่องดนตรีประจำกาย เช่น ไอโอลิน ศิลปินภาพเขียนรูปเหมือน หรือภาพล้อ ของฝากจิปาถะ บนราวสะพานช่วงที่เป็นตอม่อจะมีรูปหล่อโลหะนักบุญในคริสต์ศาสนาจำนวน ๓๐ องค์ แต่ที่น่าสนใจและเก่าแก่ที่สุดเป็นรูปหล่อโลหะของจอห์น เนปโปมุค (John Neponuk) ซึ่งมีเรื่องเล่าว่า “ใครเอามือลูบกับแผ่นจารึกทองแดงที่ฐานของรูปหล่อนั้นแล้ว จะต้องกลับมากรุงปรากอีก” ทำให้นักท่องเที่ยวถึงขั้นเข้าแถวรอเอามือลูบแผ่นจารึกนั้น จนกลายเป็นสีทองสุกใส *(แปลกแต่จริง ผมไปเข้าแถวรอเพื่ออธิษฐานให้กลับมาปรากอีก ซึ่งก็เป็นจริง ผมได้กลับมาเช็ก-ปราก อีก ๒ ครั้งภายในเวลา ๒ ปี)* จากนั้น มุ่งหน้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญย่าน

จัตุรัสเมืองเก่า (Old Town Square) ระหว่างที่ค่อยๆ เดินในบริเวณที่เป็นย่านเมืองเก่านั้น รู้สึกเพลิดเพลินกับสินค้าต่างๆ ในร้าน ที่ดูจะถูกอัธยาศัยหลายอย่างโดยเฉพาะ “พวงองุ่นขนาดเล็ก” ที่ผลิตมาจากคริสตัล ราคา ณ วันนั้นช่อละ ๗๐.- บาท เหมาหมดไปหลายร้านกลับกรุงเทพฯ เสียงดนตรีคลาสสิกเบาๆ แว่วอยู่ตลอดเวลา มีชายหนุ่มในเครื่องแต่งกายย้อนยุคยืนแจกใบปลิวโฆษณาหรือขายตั๋วเข้าฟังคอนเสิร์ตจากผลงานที่เป็นอมตะของคีตกวีก้องโลกไม่ว่าจะเป็น Mozart Bach หรือ Beethoven อยู่เป็นระยะๆ สมกับที่ได้ชื่อว่า “ปราก นครแห่งศิลปะและดนตรี”

ผมเดินไปเรื่อยๆ ไม่ต้องกลัวหลง เดินตามนักท่องเที่ยวอื่นๆ ไปเรื่อยๆ ลักษณะแถวเรียงหนึ่ง เพราะทางเดินค่อนข้างแคบผู้คนเบียดเสียดเยียดยัดกันมากมายเหลือเกิน การเดินเที่ยวแบบนี้ผมใช้เป็นประจำเมื่อต้องเดินหาสถานที่ที่นักท่องเที่ยวจะไป เพราะนักท่องเที่ยวเหล่านี้ส่วนใหญ่เขาทำการบ้านมาก่อน ด้วยแผนที่กับหนังสือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเท่านั้น เขาก็เที่ยวกันได้แล้ว ไม่ต้องมีมัคคุเทศก์ให้เกะกะรุงรัง สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในย่านเมืองเก่า จะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะ Baroque Gothic และ Renaissance ผสมผสานตามอาคารสถานที่ต่างๆ ที่เห็นอยู่ทั่วไป

สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวในย่านจัตุรัสเมืองเก่า คือ นาฬิกาดาราศาสตร์ (The Astronomical Clock) สร้างมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ แสดงวิถีการโคจรของดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ด้านบนสุดเหนือหน้าปัดนาฬิกาขึ้นไป เป็นรูปปั้นนักบุญในคริสต์ศาสนาจะปรากฏหมุนออกมาให้เห็นเมื่อเวลาบอกสัญญาณเปลี่ยนชั่วโมง ทำให้ทุกๆ ต้นชั่วโมงก่อนถึงเวลาบอกสัญญาณเปลี่ยนเวลา นักท่องเที่ยวจะทยอยมายืนรอออกันที่ด้านหน้าหอนาฬิกานี้ เพื่อดูการปรากฏตัวของเหล่านักบุญ เป็นที่สนุกสนานกันถ้วนหน้าด้วยการโห่ร้องและปรบมือ รวมทั้งผมด้วย

ผมเพลินกับการซื้อกระดิ่ง และ คริสตัลต่างๆ ที่ร้าน Sklo Bohimia บริเวณ Saint Wenceslas Square จนลืมเวลาอาหาร เพราะท้องฟ้าก็ยังสว่างอยู่ แต่ไฟหน้ารถยนต์ต้องเปิดตามกฎหมายคือ หลัง ๑๘.๐๐ น. โดยนั่ง Tram สาย ๑๘ ป้ายตรงข้ามกับ Concert Hall นั่งไป ๔ ป้ายลงตรงด้านหลังทำเนียบ เดินอ้อมมุมกำแพงไปอีก ๖๐๐ เมตร ถึงประตูทางเข้าด้านหน้า รับประทานอาหารค่ำในเวลา ๒๐.๓๐ น พร้อมท่านทูต และภริยา ต้องกราบขอบพระคุณท่านเอกอัครราชทูต และภริยา (พี่นรินทร์ และพี่อารีย์ พรธรรม) ที่ได้กรุณารับผมเป็นอาคันตุกะ ถึง ๓ ครั้ง ให้พำนัก ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต ด้วยความสุขกายสบายใจ พร้อมอาหาร ๓ มื้อ บางวันแถมอาหารว่างหรือไม่ก็น้ำชากาแฟ รอบบ่ายอีก ๑ มื้อ

บริเวณจตุรัสเมืองเก่าด้านหน้านาฬิกาดาราศาสตร์

กับรูปหล่อโลหะ นักบุญจอห์น เนบโปมุค

รุ่งขึ้น เป็นวันอาทิตย์ ท่านทูตพร้อมพี่อารีย์ กรุณาเป็นมัคคุเทศก์ พาผมเดินจากทำเนียบขึ้นเนินเตี้ยๆ เข้าชมปราสาทปราก (Prague Castle) โดยใช้เส้นทางด้านหลังปราสาท ใช้เวลาเดินอย่างสบายๆ ประมาณ ๒๐ นาที ไม่เหนื่อย อากาศเย็น ทราบว่าปราสาทปรากซึ่งได้รับการยกย่องจากยูเนสโกให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งของโลกเช่นกัน บริเวณภายในปราสาท เป็นที่ตั้งของมหาวิหาร St.Vitus เวลาเที่ยงวัน ที่บริเวณทางเข้าด้านหน้าปราสาท มีพิธีเปลี่ยนยามของทหารรักษาวัง ภาพที่ประทับใจผมมากในบริเวณทางเดินด้านหน้าปราสาทปรากข้างกำแพงกรมราชองครักษ์ คือ คู่สามี-ภรรยา อายุน่าจะไม่น้อยกว่า ๘๐ ปี หาเลี้ยงชีพด้วยการเล่น “หีบเพลงหมุน”...ถัดออกมาเล็กน้อย มีนักดนตรีหนุ่มใหญ่ ๕ คน บรรเลงเพลงด้วยเครื่องดนตรีคนละชนิด... ทุกคนมีความสุขกับดนตรีจริงๆ ...

อีกสถานที่หนึ่ง ผมเชื่อว่าไม่มีทัวร์คณะไหนพาไป นั่นคือ พิพิธภัณฑ์หนังสือเก่า เป็นตึกขนาดใหญ่ชั้นเดียว เพดานเขียนภาพเรื่องราวในคริสต์ศาสนา มีตู้ไม้ขนาดใหญ่สูงประมาณ ๒๐ เมตร ต้องมีบันไดไว้ปีนขึ้นไปเลือกหาหนังสือ และมีห้องเก็บหนังสือขนาดเล็กอีก ๑ ห้อง พิพิธภัณฑ์นี้ได้รวบรวมหนังสือเก่าอายุ ๖๐๐-๗๐๐ ปีไว้ ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ เล่ม รวมทั้งหนังสือขนาดจิ๋ว ที่ฮือฮากันในเมืองไทยในเวลานั้น เขาก็มีมาก่อนแล้วเป็นร้อยๆ ปี

ในตอนบ่ายหลังจากฝนตกเล็กน้อย อากาศสดใสขึ้นดังเดิม ท้องฟ้าโปร่งเป็นสีคราม ต้อนรับการมาเยือนยุโรปครั้งแรกของเรา ท่านทูตและพี่อารีย์พานั่งเรือล่องแม่น้ำวัลตาวา เรือนั้นเป็นเรือ ๒ ชั้น พวกเราใช้บริการที่นั่งชั้นบนเพื่อได้เห็นทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำที่งดงามไปอีกแบบหนึ่ง ใช้เวลาอยู่บนเรือประมาณ ๔๕ นาที

ล่องแม่น้ำวัลตาวา

ยุโรป หรือเขตอบอุ่นของโลกนั้น เวลาที่เหมาะกับการท่องเที่ยว คือ ช่วงฤดูใบไม้ผลิ-ฤดูร้อน เพราะเวลากลางวันนั้นยาวมาก จะสว่างตั้งแต่ ตี ๔ - ประมาณ ๔ ทุ่ม เรียกว่าเที่ยวได้เต็มที่ถ้ามีกำลังเดิน เพราะต้องเดินอย่างเดียวจึงจะได้พบได้เห็นสิ่งต่างๆ ผมเดินตามนักท่องเที่ยวต่อไป ในที่สุดก็พบกับย่าน Saint Wenceslas Square ซึ่งเป็นเขตเมืองใหม่ (New Town) เป็นย่านธุรกิจที่ทันสมัย จำหน่ายสิ่งของต่างๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากคริสตัล ไม่ว่าจะเป็นเครื่องใช้ เครื่องประดับ มีให้เลือกซื้อมากมาย รวมทั้งรองเท้ายี่ห้อ *BATA* (ทราบต่อมาว่าเป็นสินค้าส่งออกของสาธารณรัฐเช็ก) สุดถนนนี้เป็นที่ตั้งอนุสาวรีย์ Saint Wenceslas, Duke of Bohimia บรรพบุรุษของชาวเช็ก เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์และการเมืองของสาธารณรัฐเช็ก เกิดขึ้นที่ลานหน้าอนุสาวรีย์นี้ทั้งสิ้น ครั้งสุดท้ายคือการประกาศยกเลิกการปกครองจากระบอบคอมมิวนิสต์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ [ทำนองเดียวกับบริเวณลานพระบรมรูปทรงม้าหรืออนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่บ้านเรา] สุดถนนด้านหลังอนุสาวรีย์เป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีอายุนับถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ ๑๘๐ ปี (พ.ศ.๒๓๖๑-๒๕๔๑) ผมมีโอกาสเข้าไปภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ บริเวณโถงกลาง เพื่อฟัง *"Special Concert" - Concert "On The Stairs"* บนขั้นบันได ในวันนั้นเป็นการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรี ๓ ชิ้น (Trio) คือ ไวโอลิน เชลโล และ เปียโน ใช้เวลาในการแสดง ๑.๑๕ ชั่วโมง เป็นผลงานของคีตกวี

Special Concert - Concert "On The Stairs"

ที่เรารู้จักเป็นอย่างดี ๓ คนคือ Bach - Vivaldi - Mozart สำหรับส่วนของพิพิธภัณฑ์นั้นไม่มีเวลาเข้าชมหรือหาความรู้ในพิพิธภัณฑ์นี้ แม้จะมากรุงปรากถึง ๓ ครั้งก็ตาม

วันที่ ๓ ในกรุงปราก เป็นวันจันทร์ ผมตามท่านทูต ไปสถานเอกอัครราชทูต เพื่อเตรียมการเดินทางเข้ากรุงเวียนนา ปัญหาคือต้องเข้าไปหาสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเช็ก ประจำกรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย ให้พบเพื่อยื่นขอ Re-entry Visa กลับเข้าสาธารณรัฐเช็ก ให้ได้ภายใน ๒ วัน ไม่เช่นนั้นก็ต้องมีปัญหาแน่ๆ ด้วยไม่ได้คิดที่จะไปกรุงเวียนนาตั้งแต่แรก ท่านทูตกรุณาติดต่อกับท่านอัครราชทูต (ท่านสุโขฯ) ช่วยดูแลการเดินทางของผม [เหตุการณ์การผจญภัยอย่างโดดเดี่ยวคนเดียวในกรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย จะนำมาเล่าภายหลัง...]

ผมกลับเข้าปรากในอีก ๒ วันต่อมา ตั้งใจจะเข้าไปเก็บรายละเอียดของปราสาทปรากอีกครั้ง แต่ไม่มีเวลาคงได้แต่เดินเข้าไปผ่านเมืองเก่า เก็บภาพต่างๆ ไว้ในความทรงจำ ได้ CD มา ๑ แผ่นถูกใจมาก ถือว่าเป็นของที่ระลึกให้ตัวเอง เป็น Symphony No.5 ของ Beethoven ตามที่ตั้งใจไว้

หลังอาหารมื้อค่ำที่ทำเนียบ ก่อนที่จะเดินทางกลับในวันรุ่งขึ้น พี่อารีย์กรุณามอบโคมไฟคริสตัลติดผนังให้ ๑ ช่อเป็นที่ระลึก (หลังจากผมย้ายมาอยู่บ้านใหม่ที่รามอินทราเมื่อประมาณ ๘ ปี ที่แล้ว ได้นำคริสตัลช่อนี้มาติดไว้ที่ห้องรับแขก มองคราใด ก็ได้แต่คิดถึงผู้ให้และ “ปราก” นครแห่งเครื่องแก้วเจียระไน) ผมกำหนดกลับมาปรากอีกครั้งในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องวางแผนสะสมวันลาไว้ เพื่อหาประสบการณ์ในฤดูหนาวของประเทศในเขตอบอุ่น โดยมีงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาเป็นเรื่องหลัก กรุงเวียนนาและบางส่วนของสมาพันธรัฐสวิส เป็นรายการรอง...

ลาก่อน ปราก พบกันใหม่อีก ๕ เดือนข้างหน้า...

❖

๓๑. สาธารณรัฐเช็ก (๒)

๕ เดือนเต็มผ่านไปอย่างรวดเร็ว การเดินทางไปปรากครั้งที่ ๒ มาถึงด้วยจุดประสงค์ไปช่วยงานวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและงานวันชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ ที่สถานเอกอัครราชทูตต้องเป็นผู้นำปฏิบัติถวายพระเกียรติและแสดงความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวไทย ไม่ว่าจะพำนักอยู่ ณ ส่วนใดของโลก

การเดินทางครั้งนี้ ใช้บริการของสายการบิน EVA Air บินตรงกรุงเทพฯ - เวียนนา ใช้เวลาประมาณ ๑๐ ชั่วโมง และต่อเครื่อง Austria Airline ใช้เวลาบิน ๑.๑๐ ชั่วโมง ถึงสนามบินนานาชาติกรุงปราก สาธารณรัฐเช็ก เวลา ๑๑.๔๕ น. (เวลาท้องถิ่นของวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑) ฯพณฯ เอกอัครราชทูตกรุณาเข้ามารับถึงด้านในห้องรับรองก่อนที่จะผ่านพิธีตรวจคนเข้าเมือง สังเกตดูน่าจะมีการประสานเพื่อความสะดวกในการเข้าเมืองของผมล่วงหน้าไว้แล้วเป็นการภายใน เส้นทางจากสนามบินถึงทำเนียบ วันนี้บรรยากาศผิดไปจากปรากเมื่อ ๕ เดือนที่แล้ว สองข้างทางมี “หิมะ” ปกคลุมให้เห็นอยู่ทั่วไป ต้นไม้ใหญ่ทิ้งใบไปหมดแล้วเหลือเพียงลำต้นและกิ่งก้านเท่านั้น (ผมตื่นเต้นมากที่ได้เห็นหิมะ พยายามบอกกับตัวเองว่าเป็นของจริงน่ะ ไม่ใช่ในภาพยนตร์)

ที่ทำเนียบ “พี่อารีย์” ภริยาท่านทูตรอรับ ผมได้มอบกระเป๋าขนาดลากขึ้นเครื่องได้จำนวน ๒ ใบให้ เพราะบรรจุของที่นำไว้ใช้ในราชการ และในงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาทั้งหมด และขึ้นที่พักแรมด้วยความคุ้นเคย (ห้องเดิมเมื่อมาครั้งแรก)

ระหว่างอาหารกลางวัน ท่านทูตและพี่อารีย์ แนะนำให้ผมรู้จักกับอาคันตุกะ “คุณแอนนา” ที่เพิ่งเดินทางมาถึงเช่นเดียวกัน และมีกำหนดกลับในวันที่ ๘ ธันวาคมนี้ หลังอาหารกลางวันเพื่อไม่ให้เสียเวลา เพราะช่วงนี้อากาศมืดเร็วมาก เจ้าภาพทั้งสองได้พาผม คุณณัฐ และคุณแอนนา ตรงเข้าปราสาทปราก แม้ต้องแข่งกับเวลา พวกเราเข้าไปภายในมหาวิหาร St. Vitus อย่างน้อยเป็นการหลบอากาศที่เย็นจัดมากสำหรับผู้ที่เพิ่งเดินทางจากเมืองร้อนมาไม่นาน ภายในมหาวิหารนอกจากจะมีแท่นบูชาตามแบบคริสต์ศาสนาที่เห็นทั่วๆ ไปแล้ว สิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจคือ ภาพเขียนนักบุญบนกระจกสี (Stained Glass) ฝีมือการออกแบบของ Alfons Maria Mucha (ค.ศ. ๑๘๖๐-๑๙๓๙) จิตรกรฝีมือเอกคนหนึ่งของสาธารณรัฐเช็ก จากนั้นมุ่งหน้าสู่ย่าน Old Town Square เพื่อรอดูนาฬิกาเทียบเวลา ๑๖.๐๐ น. จากนั้นค่อยๆ เดินฝ่าความหนาวเย็นสู่บริเวณจัตุรัสเมืองเก่า แหล่งขายของที่ระลึกต่างๆ ที่ราคาค่อนข้างถูก รวมทั้งร้านอาหาร ผับ คาเฟ่ วันนี้บริเวณจัตุรัสเมืองเก่าหน้าอนุสาวรีย์ Jan Hus ผู้นำเพื่อการ

งานเฉลิมพระชนมพรรษา ณ กรุงปราก สาธารณรัฐเช็ก

ปฏิรูปศาสนา ที่ถูกกล่าวหาเป็นพวกนอกรีต ถูกเผาทั้งเป็นจากผู้นำฝ่ายโรมันคาทอริก เปลี่ยนไปจากเมื่อ ๕ เดือนที่แล้ว ลานกว้างกลายเป็นที่ตั้งกระโจมสี่เหลี่ยม รายล้อมที่ว่างรอบอนุสาวรีย์ขายของต่างๆ โดยเฉพาะสินค้าที่เกี่ยวกับวันคริสต์มาสและปีใหม่ รวมทั้งของร้อนๆ ให้ซื้อหารับประทานเพื่อคลายหนาวไปได้บ้าง เช่น ไวน์ต้มร้อนๆ หรือข้าวโพดต้มของโปรดของผม ก็รวมอยู่ในเมนูนี้ด้วย ลมเย็นโชยมาเป็นระยะๆ นั่นหมายถึง หิมะกำลังจะตกในเวลาไม่ช้านี้ คณะกลับถึงทำเนียบเมื่อเวลา ๒๐.๐๐ น.

รุ่งขึ้นเป็นวันอาทิตย์ ท่านทูตและพี่อารีย์พาเข้าในเมือง หิมะโปรยละอองลงมาเป็นช่วงๆ ถึงพิพิธภัณฑ์ Alfons Maria Mocha ทุกคนหลบหิมะเข้าไปในอาคารพิพิธภัณฑ์เพื่อรับไออุ่นจาก Heater พิพิธภัณฑ์นี้ดูจากภายนอกก็เป็นตึกแถวธรรมดา แต่เมื่อเข้าไปภายในแทบไม่น่าเชื่อ เพราะกว้างขวางเกินกว่ารูปลักษณ์ภายนอก ชั้นล่างเป็นห้องโถงใหญ่ ๓ ห้อง จัดแสดงวีดีทัศน์และภาพถ่ายประวัติของ Alfons Maria Mocha ห้องแสดงผลงานต่างๆ ทั้งที่เป็นภาพเขียนด้วยดินสอ สีเทียน หรือสีน้ำ ซึ่งล้วนแต่เป็นภาพที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

อาหารกลางวันวันนี้เป็นอาหารอิตาเลี่ยน ต้องเป็นคนรู้จักหรือคุ้นเคยกับสถานที่ ลำพังผม หรือ คุณแอนนาคงหาร้านอร่อยๆ อย่างนี้ลำบาก เพราะทางเข้าร้านเป็นช่องทางเล็กๆ เดินเรียงหนึ่งลงบันไดสู่ชั้นใต้ดินถึง ๒ ชั้น ภายในร้านใต้ดินนี้กว้างขวาง และอบอุ่นขึ้นมาทันทีเหมาะกับอากาศในฤดูหนาวเช่นนี้มาก ขณะรออาหารจานหลัก ทุกคนอร่อยกับขนมปังกระเทียมร้อนๆ คนละ ๑ ชิ้นใหญ่ๆ มื้อนี้คุณแอนนา เธอขอเป็นเจ้ามือ พวกเราไม่ขัดข้อง

บ่ายวันนี้ คณะของเรา ไปที่ย่าน Wenceslas Square เดินดูร้านค้า และสินค้าที่มีมากมายหลายชนิด หนึ่งในร้านค้าที่คณะเข้าไป คือ ร้านเครื่องแก้วเจียระไนยี่ห้อ Moser แก้วยี่ห้อนี้ เป็นแก้วเนื้อดีมีชื่อเสียงมากที่สุดในโลก มีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปี เป็นที่รู้จักในราชสำนักทั้งในทวีปยุโรป เอเชีย และทำเนียบประธานาธิบดีในหลายประเทศ สำหรับในราชสำนักไทยนั้น หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับจากประพาสทวีปยุโรปครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้โปรดเกล้าฯ ให้สั่งเครื่องแก้วของ Moser เข้ามาใช้ด้วยเช่นกัน และในวาระมหามงคลฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ กระทรวงการต่างประเทศ ได้สั่งทำตราสัญลักษณ์งานพระราชพิธีดังกล่าวจากโรงงานเครื่องแก้ว Moser นี้ ขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวาย ผมถือว่าเป็นบุญตา และบุญมือ ที่ได้เห็น ได้จับ เครื่องแก้วเจียระไนของ Moser ในวันนั้น หากมีโอกาสวันข้างหน้าจะขอไปเยี่ยมที่โรงงานสักครั้ง

ยังพอมีเวลา ท่านทูตพาเดินมาที่สะพานชาร์ลส์ บรรยากาศสะพานชาร์ลส์ในวันนี้ต่างกับเมื่อ ๕ เดือนก่อนมาก แต่นักท่องเที่ยวยังคงแน่นหนาเหมือนเดิม ที่ขาดหายไป

เห็นจะเป็นคนขายของที่ระลึก และวนิพกที่เล่นดนตรี ผม และคุณณัฐ ไม่ลืมที่จะไปสัมผัสที่ฐานรูปปั้น “เซ็นต์แห่งการเสียสละ” พร้อมกับอธิษฐานขอให้ได้มาปราก อีก...

วันที่สาม ในกรุงปราก เป็นวันจันทร์ วันนี้ผมเดินเที่ยวกัน ๒ คนท่ามกลางอากาศที่รู้สึกว่าหนาวเย็นกว่า ๒ วันแรก โดยค่อยๆ เดินจากทำเนียบขึ้นไปยังปราสาทปราก เพื่อถ่ายภาพตรงจุดชมวิวหน้าปราสาทด้านทิศเหนือ ที่เรียกว่า Panorama ที่สามารถมองเห็นกรุงปรากได้ในภาพที่กว้างและไกล เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวใช้ตั้งต้นเดินลงสู่สถานที่ท่องเที่ยวใจกลางเมือง ผมโอ้เอ้อยู่ทรงด้านหน้าปราสาทเพื่อรอดูการเปลี่ยนทหารรักษาการณ์เวลา ๑๒.๐๐ น. ซึ่งเป็นภาพของความสง่างามความเป็นระเบียบ และการแต่งกายที่ต่างไปจากครั้งก่อน (เป็นเครื่องแต่งกายในฤดูหนาว) จากนั้นค่อยๆ เดินลงสู่สะพานชาร์ลส์ ส่ง Postcard กลับกรุงเทพฯ อาหารกลางวันที่ McDonalds ซื้อผลิตภัณฑ์แก้วเจียระไน จำพวกกระดิ่ง ขวดน้ำหอม สร้อยคอ ส่วนผมอยากได้โคมไฟแก้วระย้า (Chandelier) แต่ก็ไม่มีปัญญาหิ้วกลับ กระทั่งฟ้าเริ่มมืด จึงกลับทำเนียบ

วันที่ ๔ ของการเดินทาง เป็นการเตรียมงานวันเฉลิมพระชนมพรรษา และงานวันชาติที่โรงแรม Praha ผมช่วยดูสถานที่เพื่อตั้งโต๊ะหมู่บูชาประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ และห้องจัดเลี้ยง ได้นำตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ธงชาติไทยที่นำไปจากกรุงเทพ ประดับที่บอร์ดแสดงพระราชกรณียกิจ และที่ห้องจัดเลี้ยง ทุกอย่างเรียบร้อยลงตัวจึงกลับทำเนียบ เพื่อจัดพานพุ่มกล้วยไม้ (กล้วยไม้ทางสถานเอกอัครราชทูตสั่งตรงจากกรุงเทพฯ) ๓ พาน และแจกันแก้วเจียระไน อีก ๒ อัน ช่วยแกะสลักดอกข่า ดอกกุหลาบจากแครอท เพื่อนำไปประดับตกแต่งโต๊ะอาหารวันรุ่งขึ้น

วันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ วันที่ ๕ ของการเดินทาง ผมไปโรงแรม Praha ก่อนเป็นชุดแรก เพื่อตรวจความเรียบร้อยต่างๆ ก่อน ฯพณฯ เอกอัครราชทูต และภริยา จะเดินทางมาถึง อัญเชิญพระบรมฉายาลักษณ์ขึ้นประดิษฐานบนโต๊ะหมู่บูชา พร้อมแจกันและพานพุ่มประดิษฐ์จากกล้วยไม้ ห้อง Ball Room สถานที่จัดงานแบ่งมุมหนึ่งของห้องตั้งอาหารไทยคาว-หวาน และอาหารของโรงแรมมากพอสมควรที่แขกจะรับประทาน ๑ อิ่มสำหรับมื้อเที่ยงนี้ ประกอบด้วย ก๋วยเตี๋ยวเส้นใหญ่ผัดซีอิ้ว เกี๊ยวทอดกรอบ ทอดมันไก่ ซาลาเปาและอาหารสาธิต คือ ข้าวเกรียบปากหม้อ ที่คณะทูตต่างประเทศ แขกผู้มีเกียรติฝ่ายต่างๆ ของสาธารณรัฐเช็ก ให้ความสนใจในวิธีการทำ ส่วนของหวานประกอบด้วย ลูกชุบ ปั้นสิบ อะลัว ฝอยทองกรอบ พร้อมน้ำชากาแฟตามธรรมเนียม

เวลาประมาณ ๑๐.๔๕ น. คณะทูตานุทูตต่างประเทศที่มีสัมพันธไมตรีกับประเทศไทย ผู้แทนรัฐบาลสาธารณรัฐเช็ก แขกผู้มีเกียรติ ต่างทยอยเข้าสู่ห้องจัดเลี้ยง เมื่อได้เวลาพิธีกร (เจ้าหน้าที่จากสถานเอกอัครราชทูต) ได้เชิญ ฯพณฯ นายนรินทร์ พรธรรม เอกอัครราชทูต

กล่าวอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล และเชิญชวนดื่มถวายพระพร ดนตรีและพสกนิกรชาวไทยในสาธารณรัฐเช็กบรรเลงและขับร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี ผมทั้งขนลุกและน้ำตาซึมด้วยความปิติ เป็นเสร็จขั้นตอนของพิธีการ จากนั้นเป็นการปฏิสันถารระหว่างเจ้าภาพ และแขกที่มาในงาน สลับกับการรับประทานอาหาร (คอกเทล) ผมได้พบกับคุณจานา (Ing. Jana Chaloupkova) เจ้าหน้าที่จากกระทรวงการต่างประเทศซึ่งเคยปฏิบัติงานที่สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเช็ก ประจำกรุงเทพฯ เคยพบกันเมื่อคราวไปขอวีซ่าเดินทางไปสาธารณรัฐเช็กครั้งก่อน ได้สนทนากับ ฯพณฯ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐสโลวีเนีย ได้ความรู้ว่าประเทศสโลวีเนียนั้น แต่เดิมเป็นส่วนหนึ่งของประเทศยูโกสลาเวียมาตั้งแต่สิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๘) จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงได้ประกาศตนเป็นอิสระ ท่านทูตได้พูดคุยเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระราชวงศ์ รวมทั้งปรารภว่าอยากจะมาประเทศไทย

เมื่อได้เวลาพอสมควร ๑๓.๓๐ น. งานเลี้ยงสิ้นสุดลง แขกลากลับหมดแล้ว เหลือแต่พวกเราชาวไทย ได้ถ่ายรูปที่หน้าโต๊ะหมู่ประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ ช่วยกันเก็บสิ่งของเครื่องใช้ที่นำมา ผมอัญเชิญพระบรมฉายาลักษณ์กลับทำเนียบ เป็นเสร็จงาน

เป็นประสบการณ์ที่มีค่ามากที่สุดในชีวิต งานหนึ่ง

วันรุ่งขึ้น ผมเดินทางเข้ากรุงเวียนนา ประเทศสาธารณรัฐออสเตรียตามเส้นทางเดิมเหมือนเมื่อ ๕ เดือนก่อน ผิดแต่ครั้งนี้มี “คุณณัฐ” เป็นเพื่อนเดินทางด้วย และอากาศหนาวเย็นถึงขั้นต่ำกว่าศูนย์องศาเซลเซียส ผมใช้เวลา ๒ วันในนครหลวงนี้ และอีก ๖ วันในประเทศสมาพันธรัฐสวิส ด้วยบริการของ Europass เป็นการเดินทางที่สะดวกสบาย เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ทำให้ติดใจและเริ่ม “ฝัน” ว่าต้องมาเที่ยว “สวิส” (ทั้งประเทศ) อีกสักครั้ง

หลังจากนั้นวันที่ ๑๓ ของการเดินทาง (๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑) ผมเดินทางกลับกรุงปรากผ่านทางประเทศสาธารณรัฐเยอรมัน ใช้เวลาประมาณ ๑๑ ชั่วโมง ถึงกรุงปรากในเวลา ๒๐.๑๕ น.

การเดินทางระหว่างประเทศดังกล่าว บริการรถไฟ ไม่ว่าจะเป็น Europass หรือ Swisspass ล้วนแต่สะดวกสบาย สะอาด ตรงเวลา แม้ตู้รถเสบียง ถ้าไม่จำเป็นจริงคงไม่รับประทานอาหารที่รถเสบียง เพราะราคาแพงเหมือนกันทั้งโลก แต่ในวันนั้นผมต้องการประสบการณ์เพื่อเปรียบเทียบกับ “รถไฟไทย” ก็พบว่า รถไฟประเทศไทยไม่สามารถนำมาเปรียบได้เลยด้วยประการทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องรสอาหารที่อร่อย ภาชนะที่สะอาด บริการที่สุภาพรวดเร็ว และสถานที่ราวกับห้องอาหารในภัตตาคาร (ความเห็นเรื่องนี้เขียนขึ้นไว้เมื่อ ๑๕ ปีที่แล้ว แต่ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๖ ขอยืนยันในความเห็น

ดังกล่าวเกี่ยวกับ “รถไฟไทย” ยังเหมือนเดิม ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปจาก ๑๕ ปีที่แล้ว... ประเทศไทยจงเจริญ)

วันที่ ๑๔ ของการเดินทาง วันสุดท้ายในกรุงปราก ผมเข้าไปเก็บรายละเอียดต่างๆ ในย่านเมืองเก่า Wencesles Square ซื้อของฝากเที่ยวสุดท้าย พาคุณณัฐนั่งเรือล่องแม่น้ำวัลตาวา สิ้นสุดโปรแกรมที่ Old Town Square รอดูเทียบนาฬิกาเวลา ๑๗.๐๐ น. ก่อนกลับทำเนียบ

วันที่ ๑๕ ของการเดินทาง (๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๑) ท่านทูต และพี่อารีย์กรุณามาส่งที่สนามบิน กราบขอบพระคุณ คุณพี่ทั้ง ๒ ในความกรุณาทุกประการตลอดเวลาที่พำนักณ ทำเนียบเอกอัครราชทูตด้วยความสุขสบาย

เครื่องบินจากกรุงปราก มาสาธารณรัฐออสเตรีย วันนั้นเลื่อนกำหนดการเดินทางออกไปนานพอสมควร ใช้เวลาบิน ๑.๑๐ ชั่วโมงถึงสนามบินกรุงเวียนนา ก็ยังลงจอดไม่ได้เข้าใจว่าทัศนวิสัยภาคพื้นบินยังไม่ Clear คล้ายกับเหตุการณ์เครื่องบินไถลออกจากรันเวย์ที่สุราษฎร์ธานีเมื่อ ๒-๓ วันก่อน คิดเช่นนั้นก็ได้แต่ภาวนาต่างๆ นานา บินวนอยู่ ๓ รอบ นักบินสามารถนำเครื่องลงจอดได้อย่างปลอดภัย แต่กว่าจะลงจากเครื่อง ต่อรถมาอาคารผู้โดยสารขาออก เสียเวลาไปกว่า ๑๕ นาที เป็นเวลา ๑๓.๕๕ น. ได้เวลาเครื่องของ Eva Airline BR 062 ออกเดินทางจากสนามบินกรุงเวียนนา ผมตะโกนบอกให้คุณณัฐ “วิ่ง วิ่ง และ วิ่ง” (เป็นการวิ่งที่เร็วที่สุดในชีวิต) ตรงไปที่ Gate พบเจ้าหน้าที่ ที่ยังรอผู้โดยสารจากกรุงปรากมา Connected Flight ๕ คน ๒ ใน ๕ คือ ผม และ คุณณัฐ นั่นเอง

ผมได้ที่นั่งริมหน้าต่าง นับว่าโชคดีมากๆ เวลา ๑๔.๓๐ น. BR 602 ออกเดินทางมุ่งหน้าสู่กรุงเทพฯ ขณะที่เครื่อง taxi เพื่อตั้งลำนั้น ผมมองออกไปที่ลานบิน เห็นเจ้าหน้าที่สนามภาคพื้นดินกำลังโบกมือมายังกัปตัน ผมถือโอกาสโบกมือลำอาไปเช่นกัน เขาคนนั้นคงเห็น ได้โบกมือตอบ กระทั่งเครื่องค่อยๆ ผ่านไปจนมองไม่เห็นกันแล้ว เขาจึงกลับขึ้นรถออกจากลานบิน เป็นภาพที่ประทับใจผมมากที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างดีที่สุด...อากาศเริ่มมืดลงเมื่อบินอยู่เหนือคาบสมุทรบอลข่าน...หลังอาหารมื้อกลางวันต่อมื้อค่ำเรียบร้อยแล้ว ผมหลับลงอย่างง่าย และหลับยาวมาก...ตื่นอีกครั้งเมื่อ ๒ ชั่วโมงจะถึงกรุงเทพฯ เพราะมีการปลุกให้ตื่นขึ้นมารับประทานอาหารเช้า... ๐๕.๓๐ น. ของวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๑ ผม และ คุณณัฐ เดินทางกลับถึงประเทศไทยโดยสวัสดิภาพ

หวังว่าจะได้มาเยือนสาธารณรัฐเช็กอีกเป็นคำรบ ๓ เพราะยังมีสถานที่ต่างๆ ทั้งในกรุงปราก และเมืองสำคัญๆ ที่ผมยังไม่ได้ไป

❖

๓๒. กรุงเวียนนา....นครแห่งดนตรีและศิลปะ

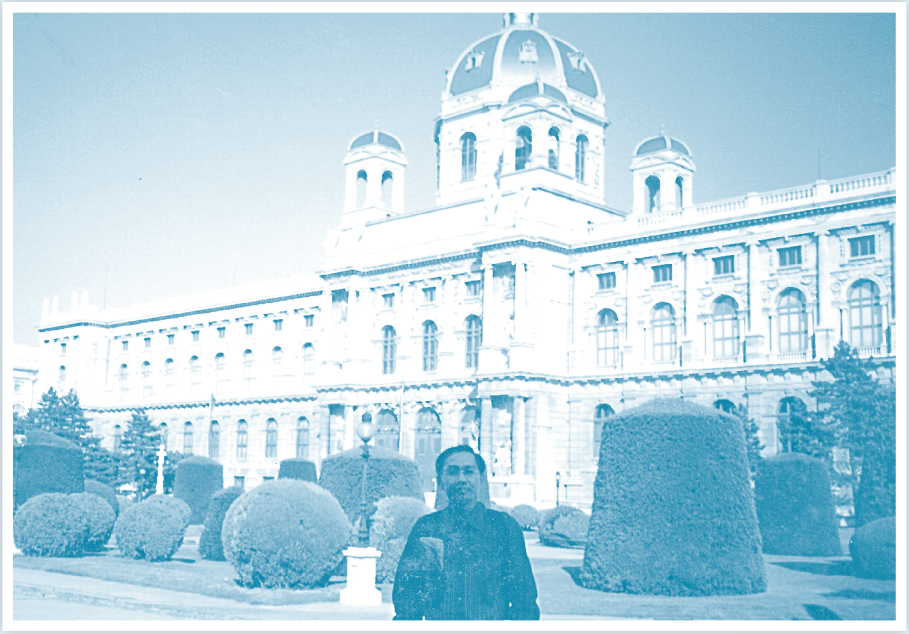
ผมเดินทางไป “นครแห่งดนตรีและศิลปะ” - กรุงเวียนนาถึง ๒ ครั้งในเวลาไล่เลี่ยกัน แต่อากาศแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง นั่นคือครั้งแรกในฤดูร้อน และครั้งที่ ๒ ในฤดูหนาว แต่ที่เหมือนกันคือระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้นเพียง ๔๘ ชั่วโมงเท่านั้น ทำให้ตั้งความหวังไว้ว่าจะขอไปเยือนกรุงเวียนนาอีกสักครั้ง เพราะยังหลงใหล และบางสถานที่ยังไม่ได้ไปเยี่ยมชม

ผมตัดสินใจเดินทางเข้ากรุงเวียนนาครั้งแรกในช่วงวันที่ ๙-๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อสิ้นสุดกำหนดการที่สาธารณรัฐเช็กแล้ว ด้วยความ “เสี่ยง” เพราะวีซ่าเข้าสาธารณรัฐเช็กหมดไปแล้ว (ขอเพียง Single Visa Entry มาจากประเทศไทยเท่านั้น) นั่นหมายความว่าต้องมาขอวีซ่าเข้าสาธารณรัฐเช็กอีกครั้งที่สถานทูตสาธารณรัฐเช็ก ณ กรุงเวียนนา ไม่เช่นนั้นกลับกรุงปราก และประเทศไทยไม่ได้ตามกำหนดคงวุ่นแน่ๆ

การคมนาคมโดยราง (รถไฟ) เป็นที่นิยมมากในยุโรป ผมได้ใช้บริการนี้ในการเดินทางท่องเที่ยวประเทศต่างๆ ในยุโรปในเวลาต่อมาเพราะความสะดวก สะอาด รวดเร็ว และตรงเวลา ดังนั้นจึงออกเดินทางจากกรุงปราก ตรงเข้าสาธารณรัฐออสเตรียทางตอนเหนือ เมื่อรถไฟข้ามแม่น้ำดานูบ เป็นสัญลักษณ์ว่าใกล้ถึงกรุงเวียนนาแล้ว รถไฟเข้าเทียบชานชาลาที่สถานี Suedbahnhof ใจกลางกรุงเวียนนา ในเวลา ๑๔.๑๔ น.

พระราชวังเบลเวแดร์ (Belvedere)

พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา บริเวณ Maria Theresien Platz กรุงเวียนนา

รถเบ้นซ์บริการสาธารณะ (Taxi) พามาส่งที่โรงแรม Haydn ซึ่งทางสถานทูตไทย ณ กรุงเวียนนาได้กรุณาจองไว้ให้ในราคาแขกของสถานทูต หลังจากเช็คอินเรียบร้อยแล้ว จึงรีบออกหาที่ตั้งของสถานทูตเช็กตามที่ได้ Address มา และพบในที่สุด ยิ่งไปกว่านั้น ไม่ไกลจากสถานทูต เป็นที่ตั้งของพระราชวังเชินบรุนน์ ทุกอย่างสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ราวปาฏิหาริย์ในวันรุ่งขึ้น

มีเวลาเหลืออีกมากเพราะยุโรปในฤดูร้อนฟ้าจะมืดก็ประมาณ ๓-๔ ทุ่ม ต้องใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ด้วยการนั่ง Tram โดยซื้อตั๋วแบบ ๒๔ ชั่วโมง ที่สามารถใช้ได้ทั้งรถประจำทาง รถไฟใต้ดิน และ Tram ให้รู้จักสถานที่ต่างๆ ตลอดเวลาที่พำนักอยู่ในกรุงเวียนนา ไม่ว่าจะเป็นสถานีรถไฟ Westbahnhof สถานีรถไฟ Sudebahnhof พระราชวังเบลเวแดร์ (Belvedere) ที่ตั้งใจจะแวะเข้าไปเยี่ยมชมในวันเดินทางกลับ จากนั้นนั่ง Tram สาย ๑๘ กลับเข้าสู่ใจกลางกรุงเวียนนา ขึ้นที่สถานี Neubaugstrasse (สถานีรถไฟฟ้าที่ใกล้โรงแรม Haydn) ก่อนขึ้นจากชานชาลารถไฟใต้ดินพบกับคนขายหนังสือพิมพ์คนเดิมที่ได้อธิบายเส้นทาง และการใช้ Tram เพื่อไปให้ถึงสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเช็กให้ได้ก่อนมืดของวันนี้ ได้เล่าให้เขาทราบว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่สอบถามเขาไปเมื่อบ่าย

นั้นเรียบร้อย และขอบใจเขาอีกครั้งที่ช่วยแนะนำในสิ่งที่ดีๆ ให้ ขณะเดียวกัน ขาประจำซื้อหนังสือพิมพ์ ได้เข้ามาคุยด้วย เมื่อทราบว่าพรุ่งนี้ผมจะไปพระราชวังเชินบรุนน์ เขาถือโอกาสเล่าประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Roman Empire) ที่มีเรื่องราวของจักรวรรดิออสเตรียที่ยิ่งใหญ่รวมอยู่ด้วย ด้วยความภาคภูมิใจ เขาพูดถึงจักรพรรดิฟรานซ์ โจเซฟ ที่ ๑ (Emperor Franz Joseph I) จักรพรรดินีอิลิเซเบท (Empress Elisabeth) ที่มีพระสิริโฉมงดงามยิ่ง จักรพรรดินีมาเรียเทเรสซ่า (Empress Maria Theresa) และพระนางมาเรียอังตัวเนต เสียงเขาสั่นเครือเมื่อพูดถึง จึงต้องพยายามตัดบทและขอตัวกลับที่พัก

บ่ายวันรุ่งขึ้น ผมกลับออกมาจากพระราชวังเชินบรุนน์ได้อาศัยแผนที่ช่วยในการเดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ ตามที่ได้เคยได้ยิน ได้เห็น (จากรูปถ่าย) เมื่อครั้งเรียนหนังสือ หรือตามที่เคยอ่านพบในหนังสือนำเที่ยว สถานที่เหล่านั้นที่ได้ไปเยี่ยมชม ได้แก่ ศาลาว่าการกรุงเวียนนา (Rathaus) โบสถ์ Votiv (Votivkirche) ที่มีรูปร่างสถาปัตยกรรมแบบโกธิคเช่นเดียวกับศาลาว่าการกรุงเวียนนา ตั้งอยู่บนถนน Ringstrasse (ถนนที่มีสถานที่สำคัญต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมได้) ที่หน้าโบสถ์ Votiv มีสนามหญ้าขณะนี้เป็นสีเขียวสดรับฤดูร้อนที่ชาวกรุงเวียนนาเฝ้ารอคอยให้เวียนมาถึง เห็นนักท่องเที่ยว (ชาวยุโรป/ตะวันตก) รวมทั้งชาวเมืองนั่ง-นอนรับแสงแดดอ่อนๆ ยามบ่ายในต้นฤดูร้อนอย่างมีความสุข

ผมค่อยๆ เดินไปเรื่อยๆ ไม่นานถึงมหาวิทยาลัยเวียนนา เป็นมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่สุดในกรุงเวียนนาที่ใช้ภาษาเยอรมันในการเรียนการสอนมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๓๖๕ ตรงข้ามมหาวิทยาลัยมีร้าน McDonalds ประกอบกับท้องบอกว่าเริ่มหิวแล้ว และยังมีเวลาสว่างอีกหลายชั่วโมง จึงแวะเข้าไปเติมพลังด้วยแฮมเบอร์เกอร์ ๒ อัน พร้อมๆ กับนั่งพักขาไปในตัว

เพื่อประหยัดเวลา จึงใช้บริการรถไฟใต้ดิน ด้วยตั้งใจจะเข้าไปชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะและธรรมชาติวิทยา ที่บริเวณ Maria Theresien Platz แต่เมื่อไปถึงได้เวลาพิพิธภัณฑ์ปิดพอดี (๑๘.๐๐ น.) เสียดายโอกาสมาก ได้แต่ถ่ายภาพตึกพิพิธภัณฑ์ขนาดใหญ่ ทั้ง ๒ หลัง ที่สร้างหันหน้าเข้าหากันกลับมาเป็นหลักฐาน และตั้งใจว่าในเวลาไม่นานนักจะกลับมาชมภายในพิพิธภัณฑ์นี้ให้จงได้

พระราชวังเบลเวแดร์ ใกล้ๆ กับสถานีรถไฟ Sudebahnhof

โบสถ์ Votiv กรุงเวียนนา

อนุสาวรีย์ฟรานซ์ ปีเตอร์ ชูเบิร์ต

อนุสาวรีย์โจฮัน สเตราส์

แม้จะเป็นเวลา ๑๘.๐๐ น. ล่วงแล้ว ท้องฟ้ายังสว่าง รีบไปสวนสาธารณะ Stadtpark เพื่อเยี่ยมเยือนคีตกวีสำคัญของโลกชาวออสเตรีย ๒ ท่าน คือ เจ้าของบทเพลงวอลซ์ที่มีชื่อเสียงก้องโลก “The Blue Danube” โจฮัน สเตราส์ (ค.ศ. ๑๘๒๕-๑๘๙๙) และฟรานซ์ ปีเตอร์ ชูเบิร์ต (ค.ศ. ๑๗๙๗-๑๘๒๘) ซึ่งอนุสาวรีย์ ตั้งอยู่ภายในสวนสาธารณะแห่งนี้

ออกจากสวนสาธารณะ Stadtpark เมื่อใกล้ ๒๐.๐๐ น. กลับที่พักแรม ก่อนเข้าโรงแรมที่พัก ได้แวะรำลึกถึงคีตกวีชาวออสเตรีย อีกท่านหนึ่งที่ยืนรอต้อนรับผู้มาเยือนที่ข้างโรงแรม Haydn ด้วยมีอนุสาวรีย์อยู่ที่นี่ ท่านผู้นั้นคือฟรานซ์ โยเซฟ ไฮเดิน (ค.ศ. ๑๗๓๒-๑๘๐๙) คีตกวีในยุคคลาสสิก ได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งซิมโฟนี และสตริงควอเต็ต

รุ่งขึ้น ผมออกจากที่พัก ร่ำลาท่านเจ้าของโรงแรม พร้อมทั้งสัญญาว่าจะมาพักที่นี่อีกในฤดูหนาวนี้ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ไปถึงสถานีรถไฟ Sudebahnhof มีเวลากว่า ๑ ชั่วโมงก่อนรถไฟออก ได้แวะเข้าไปที่พระราชวังเบลเวแดร์ (Belvedere = beautiful view)

พระราชวังเบลเวแดร์ สร้างขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. ๑๗๑๔-๑๗๒๓ เพื่อเป็นที่ประทับในฤดูร้อนของเจ้าชาย Eugene of Savoy (ค.ศ. ๑๖๖๓-๑๗๓๖) พระราชวังนี้แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ Upper Belvedere และ Lower Belvedere ปัจจุบันจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ภาพเขียนและศิลปะ ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และ ๒๐ และในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ พระราชวังเบลเวแดร์ เป็นสถานที่ประวัติศาสตร์ใช้ลงนาม “สนธิสัญญารัฐออสเตรีย” (The Austria State Treaty) ซึ่งมีความสำคัญต่อฐานะของประเทศออสเตรีย (ใหม่) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ อยู่ไม่น้อย

๑๑.๑๐ น. ขบวนรถไฟ Europe Express ออกเดินทางเริ่มต้นจากกรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย ไปสิ้นสุดที่กรุงเบอร์ลิน สาธารณรัฐเยอรมัน ผ่านกรุงปราก สาธารณรัฐเช็กในเวลา ๑๖.๓๐ น. ผมกลับถึงทำเนียบเป็นที่เรียบร้อย เป็นการเดินทางที่ตื่นเต้นและท้าทายความสามารถ ตั้งแต่ตัดสินใจเดินทางเข้ากรุงเวียนนา ชีวิตในกรุงเวียนนา ๔๘ ชั่วโมง สำเร็จด้วยดี ตามความตั้งใจทุกประการ และคงจะได้มาเก็บรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่พลาดไปในครั้งนี้ ในฤดูหนาวที่จะมาถึงใน อีก ๕ เดือนข้างหน้า

หลังจากกลับมากรุงเทพฯ ระยะเวลา ๕ เดือนก่อนการเดินทางอีกครั้งในฤดูหนาว ได้เตรียมกำหนดการต่างๆ รวมทั้งการจองที่พักแรมในเวียนนา และ สมาพันธรัฐสวิส รวม ๕ วัน จองรถไฟ Europass รวมทั้งการขอวีซ่าเข้าประเทศต่างๆ เรียบร้อยก่อนออกเดินทาง ๑ วัน

หลังจากกำหนดการที่กรุงปรากสิ้นสุดลง ได้เดินทางเข้ากรุงเวียนนาในทันที ครั้งนี้มี “คุณณัฐ” เดินทางเป็นเพื่อน เมื่อเข้าที่พักแรมโรงแรม Haydn (เจ้าเก่า) เรียบร้อย ผมรีบใช้บริการรถไฟใต้ดินมุ่งหน้าไปที่ Stephansplatz ก่อนที่อากาศในฤดูหนาวจะมืดลงอย่างรวดเร็ว ถึงโบสถ์ St.Stephen ก็เริ่มมืดแล้ว ทันเห็นรถม้าที่จอดไว้ให้นักท่องเที่ยวเช่านั่งชมเมือง เวลานี้คงไม่มีใครใช้บริการแล้ว บรรยากาศบริเวณนี้เป็นการเตรียมฉลองคริสต์สมาสและปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง มีการประดับไฟรูปทรงแปลกๆ โดยเฉพาะรูปดาว ตั้งเวทีการแสดงคอนเสิร์ตเล็กๆ จำหน่ายไวน์ร้อน เพื่อช่วยระงับความหนาวเย็นของอากาศลงได้บ้าง ผมและคุณณัฐ เดินได้ไม่นานนักจึงกลับเข้าที่พัก เพราะหนาวจริงๆ

บ่ายวันรุ่งขึ้น อากาศไม่ดีเลย ท้องฟ้ามืดครึ้ม มีละอองฝนโปรยลงมาตลอดเวลา ยิ่งเพิ่มความหนาวเย็นเข้าไปอีก รีบไปที่ Maria Theresien PLatz เพื่อเข้าชมการแสดงนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ทั้ง ๒ ตามที่ตั้งใจไว้ตั้งแต่คราวก่อน พิพิธภัณฑ์ทั้ง ๒ นี้เริ่มมีมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๙๐ ในรัชสมัยสมเด็จพระจักรพรรดิ ฟรานซ์ โจเซฟ ที่ ๑ ประกอบด้วย

๑. พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา (Natural History Museum) เสียค่าเข้าชม ATS ๓๐.- โดยจัดการแสดงไว้ดังนี้
   ชั้นที่ ๑. จัดแสดงเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับแร่ธาตุ และธรณีวิทยา โบราณคดี และมานุษยวิทยา
   ชั้นที่ ๒. แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับสัตวศาสตร์ และห้องจัดแสดงนิทรรศการชั่วคราว

๒. พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (Art Museum) เสียค่าเข้าชม ATS ๑๐๐.- จัดการแสดงไว้ดังนี้
   ชั้นที่ ๑. จัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับอียิปต์โบราณ และสิ่งของที่ได้มาจากซีกโลกตะวันออก ศิลปวัตถุโบราณของกรีกและโรมัน
   ชั้นที่ ๒. จัดแสดงภาพเขียนของศิลปินที่มีชื่อเสียงของนานาประเทศ เช่น อิตาลี ฝรั่งเศส อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน และสเปน ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕-๑๘ ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของสมาชิกแห่งราชวงศ์ฮับส์บวร์ก
   ชั้นที่ ๓. จัดแสดงเงินเหรียญกษาปณ์นับตั้งแต่ยุคกรีก โรมัน อียิปต์ เซลติค ไบเซนไทน์ เรเนอซองส์ จนถึงปัจจุบัน

กลับออกจากพิพิธภัณฑ์เมื่อหมดเวลา อากาศหนาวเย็นกว่าที่คิด แต่เมื่อใช้รถไฟใต้ดินก็ช่วยให้คลายความหนาวเย็นลงไปได้บ้าง

เวียนนา นครแห่งศิลปะและดนตรี ยังคงอยู่ในความทรงจำของผมไปอีกนาน แม้จะได้มาเยือนถึง ๒ ครั้ง ต่างฤดูกาลก็ตาม ยังหวังว่าในช่วงฤดูใบไม้ผลิ หากมีโอกาสคงได้กลับไปเยือนอีกสักครั้ง และมีเวลามากกว่าที่ผ่านมา

Auf Wiedersehen !

❖

๓๓. พระราชวังเชินบรุนน์

Wo ist das Schloss Schönbrunn ?

Hinter Ihnen ist das Schloss Schönbrunn.

Danke schön.

จากคำถาม และคำตอบในภาษาเยอรมันที่ได้ร่ำเรียนมา ๒ ปี เมื่อครั้งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายศิลปะ ทำให้ผมต้องหันหลังกลับ และตกตะลึงไปชั่วครู่ มหัศจรรย์จริงๆ สวรรค์คงลิขิตแล้วตั้งแต่ออกเดินทางจากกรุงปราก กำหนดให้ต้องเดินหาสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเช็ก ประจำกรุงเวียนนา เพื่อขอวีซ่ากลับเข้าสาธารณรัฐเช็กอีกครั้ง สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเช็ก ที่เดินหากว่า ๒ ชั่วโมงนั้นตั้งอยู่ใกล้กับพระราชวังเชินบรุนน์ เพียงแค่ถนนและตึกกั้นเท่านั้น สวรรค์ไม่ลิขิตแล้ว จะเป็นสิ่งใดเล่าที่ทำให้เกิดเหตุอัศจรรย์เช่นนี้ !!!

วันรุ่งขึ้น เมื่อยื่นหลักฐานขอวีซ่า ที่สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเช็กเรียบร้อย และนัดให้มารับหนังสือเดินทางคืนในเวลา บ่าย ๒ โมง ช่างเป็นเวลาที่เหมาะสมเหลือเกิน ผมจึงใช้เวลาในช่วงเช้าเข้าชมพระราชวังเชินบรุนน์ ด้วยความสุข ไม่ต้องกังวลเรื่องใดๆ อีก

พระราชวังเชินบรุนน์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของกรุงเวียนนา เป็นอาคารขนาดใหญ่สูง ๔ ชั้น ได้รับอิทธิพลสถาปัตยกรรมการก่อสร้างมาจากพระราชวังแวร์ซายส์ อาคารที่เห็นในปัจจุบันได้ก่อสร้างและซ่อมแซมหลังจากถูกพวกเติร์กเผาทำลายในสมัยของสมเด็จพระจักรพรรดิลีโอโปลที่ ๑ และได้รับการปรับปรุงครั้งใหญ่ด้วยศิลปะรอคโคโค (Rococo) ในสมัยสมเด็จพระจักรพรรดินีมาเรีย เทเรสซ่า (ค.ศ. ๑๗๑๗ - ๑๗๘๐) ได้ใช้เป็นที่ประทับในฤดูร้อนของสมาชิกแห่งราชวงศ์ฮับส์บวร์กมาจนถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๑ ได้รับการประกาศเป็นมรดกโลก เมื่อ พ.ศ ๒๕๓๙

วันนี้ ท้องฟ้าเหนือพระราชวังเชินบรุนน์สดใสมาก เป็นสีครามปราศจากเมฆ ตัดกับสีเหลืองของอาคารพระราชวัง (ผมขอเรียกว่า “เหลืองเชินบรุนน์”) งามเหลือเกิน ยากยิ่งที่จะพรรณนาเป็นตัวอักษรได้ครบถ้วน ผมซื้อตั๋วเข้าชมชนิด Grand Tour ราคา ๑๒๐.- ชิลลิ่ง (ATS) สามารถชมห้องที่จัดแสดงไว้ได้ทั้งหมด ๔๐ ห้อง จากที่มีทั้งสิ้น ๑,๔๔๑ ห้อง การเข้าชมภายในนั้นจัดเป็นรอบๆ และมี Audio Guide ให้ฟังคำบรรยายไปตามลำดับ หากจะฟังซ้ำหรือย้อนฟังใหม่ก็สามารถทำได้ นั่นหมายความว่าจะใช้เวลานานเพียงใดกับการเยี่ยมชมห้องที่จัดแสดงทั้ง ๔๐ ห้อง

ก็สามารถทำได้ ไม่จำกัดเวลา ห้องสำคัญที่จัดแสดงส่วนใหญ่เป็นพระราชประวัติ พระราชจริยาวัตร เครื่องใช้ส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์ ได้แก่ สมเด็จพระจักรพรรดินีมาเรีย เทเรสซ่า และพระราชสวามี สมเด็จพระจักรพรรดิฟรานซ์ที่ ๑ สมเด็จพระจักรพรรดิฟรานซ์ โจเซฟที่ ๑ และสมเด็จพระจักรพรรดินีอิลิซาเบท (ที่มีพระสิริโฉมงดงามยิ่งพระองค์หนึ่งของโลก)

ผมเพลิดเพลินกับความยิ่งใหญ่อลังการ บนชั้นที่ ๒ ของพระราชวังแห่งนี้ร่วม ๓ ชั่วโมง ความประทับใจนั้นมีมากมาย แต่ที่ต้องการนำมาแสดงไว้ให้ประจักษ์ในด้านประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ที่ห้องหนึ่งในพระราชวังแห่งนี้ได้เข้าไปเกี่ยวข้องโดยไม่รู้ตัว ห้องนั้นคือ “The Great Gallery”

ห้อง “The Great Gallery”

The Great Gallery เป็นท้องพระโรงขนาดใหญ่ ผนังประดับด้วย “กระจกแก้วคริสตัล” มีไฟประดับ ๑,๑๐๔ ดวง เพดานเป็นภาพเขียนปูนเปียก (Fresco) ซึ่งเป็นที่นิยมในเวลานั้น ห้องท้องพระโรงนี้ เมื่อครั้งจักรวรรดิออสเตรียยังรุ่งเรือง โดยเฉพาะในรัชสมัยสมเด็จพระจักรพรรดินีมาเรีย เทเรสซ่า ใช้เป็นสถานที่จัดงานเลี้ยงพระกระยาหารและงานเต้นรำของสมาชิกแห่งราชวงศ์ฮับส์บวร์ก เป็นประจำ นอกจากนั้น ณ ท้องพระโรงที่ยิ่งใหญ่งดงามนี้ ได้มีส่วนในการบันทึกหน้าประวัติศาสตร์ของโลกไว้อย่างน้อย ๓ เรื่อง คือ

๑. เป็นที่ประชุมของราชทูตจากรัฐต่างๆ ในทวีปยุโรป ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ ค.ศ. ๑๘๑๕-๑๘๑๖ ที่เรียกว่า “การประชุมคองเกรสแห่งเวียนนา-Gongress of Vienna” ซึ่งมีผลต่อการเมืองการปกครองครั้งสำคัญในทวีปยุโรป

๒. วันที่ ๒๔ มิถุนายน ค.ศ. ๑๘๙๗ สมเด็จพระจักรพรรดิฟรานซ์ โจเซฟที่ ๑ จัดงานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำถวายแด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คราวเสด็จพระราชดำเนินประพาสทวีปยุโรปครั้งแรก (พ.ศ. ๒๔๔๐)

๓. ประธานาธิบดีเคนเนดี แห่งสหรัฐอเมริกา และนายกรัฐมนตรีครุชชอฟแห่งสหภาพโซเวียตรัสเซีย ได้ใช้เป็นสถานที่พบกันอย่างลับๆ เพื่อคลี่คลาย “วิกฤตการณ์คิวบา” ในปี ค.ศ. ๑๙๖๑

ห้องสุดท้ายก่อนออกจากพระราชวัง เป็นที่จำหน่ายของที่ระลึกต่างๆ ตามธรรมเนียมของสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป นักท่องเที่ยวรวมทั้งผมได้ “ช้อป” ของที่ระลึกกลับออกมาบ้างตามสมควร ทั้งๆ ที่ภายในพระราชวังยังมี “Gloritte” อนุสรณ์สถานที่ยิ่งใหญ่ของกองทัพแห่งจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ที่ต้องเดินผ่านพระราชอุทยานขึ้นเนินไป ใช้เวลาพอสมควรจึงไม่ได้ขึ้นไป โอกาสหน้าผมคงได้เดินขึ้นไปนั่งจิบกาแฟในฤดูใบไม้ผลิ มองภาพกรุงเวียนนา ๓๖๐ องศาอย่างมีความสุข

อย่างไรก็ตาม พระราชวังเชินบรุนน์ก็ยังคงเป็นพระราชวังในยุโรปที่ผมมีความประทับใจทั้งในด้านสถาปัตยกรรม และประวัติศาสตร์ ที่เกิดขึ้น ณ พระราชวังนี้ แม้วันเวลาผ่านไปกว่า ๑๕ ปีแล้วก็ตาม

❖

๓๔. มิตรภาพในต่างแดน

มิตรภาพในต่างแดนของผม เกิดขึ้นบนขบวนรถไฟ ระหว่างการเดินทางจากกรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย ไปนครซูริค สมาพันธรัฐสวิส ในฤดูหนาวของปี พ.ศ. ๒๕๔๑

ที่สถานีรถไฟ Salzburg สตรีสูงวัย ๒ คน ขึ้นมานั่งในห้องเดียวกับผม ต้องอธิบายว่าที่นั่งบนขบวนรถไฟจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลาในการเดินทาง และจุดหมายปลายทาง ครั้งนี้เป็นห้องรวมผู้โดยสารนั่ง ๖ คน ตั้งโซฟาหันหน้าเข้าหากันแถวละ ๓ คน มีประตูบานเลื่อนออกสู่ทางเดิน ในระยะแรก ผมและคุณณัฐ ไม่ได้สนใจอะไรมากนัก เพราะต่างก็ตื่นตากับภาพสองข้างทางรถไฟที่ขณะนั้นหิมะตกลงมาปกคลุมไปทั่ว ไม่ว่าจะตามอาคารบ้านเรือน ต้นไม้ ถนน ภูเขา ท้องทุ่ง ขาวโพลนด้วยหิมะ บางแห่งมีคนเล่นสกีให้เห็น ความตื่นตาตื่นใจดูจะออกนอกหน้าจริงๆ

สตรีสูงวัย ๒ คน นั่งมองยิ้มๆ อย่างอารมณ์ดี (อาจแฝงความเวทนาด้วยหรือเปล่าไม่ทราบ) ในที่สุดได้สนทนากัน สรุปความว่า คุณป้าทั้ง ๒ เป็นพี่น้องกัน เดินทางกลับจากเยี่ยมญาติประจำปีในโอกาสเทศกาลคริสต์มาสที่ Salzburg กำลังเดินทางกลับบ้านที่เมือง Wimmis เมื่อทราบว่า ผมมาจากกรุงเทพฯ ประเทศไทย คุณป้า Hanni Ilg (ได้ทราบชื่อต่อมาภายหลัง) ดูจะดีใจเป็นพิเศษ การสนทนาออกรสเพิ่มขึ้น เพราะคุณป้าเคยมาเที่ยวประเทศไทย (กรุงเทพฯ) เมื่อ ๓ ปีก่อน และเล่าถึงลูกชายกำลังเตรียมเดินทางมาดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ที่ประเทศไทยในปีใหม่นี้ (พ.ศ.๒๕๔๒)

ผมต้องลงรถไฟที่นครซูริค ขณะที่คุณป้าทั้ง ๒ เดินทางต่อไป ยังเมือง Wimmis และเมือง Thun คุณป้า Hanni ชวนผม และคุณณัฐไปเยี่ยมที่บ้าน โดยบอกแต่เพียงว่าให้ไปลงรถไฟที่สถานี Wimmis แล้วถามว่าบ้านของ “คุณป้า Hanni” อยู่ที่ไหน ทุกคนในเมือง Wimmis จะรู้จัก และพาไปที่บ้านได้ ผมกล่าวขอบคุณและรับว่าจะไปเยี่ยมคุณป้าที่บ้านในเวลาบ่ายของวันที่ ๑๔ ธันวาคม

บ่ายของวันที่ ๑๔ ธันวาคม ผม คุณณัฐ เดินทางมาถึงเมือง Wimmis ได้ปฏิบัติตามที่คุณป้า Hanni บอกไว้ ซึ่งเป็นจริงชาวเมืองรู้จักคุณป้าเป็นอย่างดี และพาอาคันตุกะจากประทศไทยส่งถึงบ้าน คุณป้า และคุณลุง Willi Ilg รอต้อนรับอยู่แล้ว (ถ้าไม่มาคงเสียคนแน่ๆ)

ธรรมเนียมตะวันตก เมื่อเข้าไปภายในอาคาร คือ การถอด Overcoat (กรณีเป็นฤดูหนาว) และแขวนเก็บไว้ในที่ที่เตรียมไว้ให้เรียบร้อย พร้อมหมวก (ถ้ามี) ไม่ต้องถอดรองเท้า (ดูแปลกๆ ขัดกับธรรมเนียมบ้านเรา) วันนี้ ผมมาถึงบ้านคุณป้าเลยเวลาอาหารกลางวัน ฉะนั้นจึงเป็นการสาธิตการรับประทานเนยหลายๆ ชนิดพร้อมขนมปัง และแฮม ขณะที่คุณลุงรับหน้าที่แนะนำการดื่มไวน์ ทั้งไวน์แดง ไวน์ขาว เรียกว่าสนุกสนานกับความเป็นมิตรที่เพิ่งเกิดขึ้น ขณะเดียวกันได้แนะนำให้รู้จักลูกชายและลูกสะใภ้ที่กำลังเตรียมตัวไปกรุงเทพฯ

ประมาณ ๑๕.๐๐ น. คุณลุง Willi มีกำหนดต้องไปส่งของตามสถานที่ต่างๆ ได้ชวนผม และคุณณัฐ ให้นั่งรถไปด้วย ใช้เวลาเดินทางไป-กลับ ประมาณ ๓ ชั่วโมง และจะให้ลูกชายขับรถไปส่งที่ Interlaken จึงตกลงในทันทีไม่ต้องคิดมาก ถือว่าเป็นกำไรการเดินทางครั้งนี้ แถมนั่งรถเบ็นซ์ ML520 ยากที่คณะนักท่องเที่ยวทั่วๆ ไปจะได้พบ อีกทั้งได้เห็นภูมิประเทศและสภาพบ้านเมืองที่ต่างไป แม้จะเป็นฤดูหนาวหิมะตกปกคลุมไปทั้งประเทศ ซึ่งก็เป็นอีกบรรยากาศหนึ่ง

ก่อนออกจากบ้านพัก คุณลุงได้มอบมีดพับ (Victorinox) ให้เป็นที่ระลึก ผมจึงต้องซื้อ (โดยธนบัตรไทย) ตามธรรมเนียมการให้ของมีคมหรือของแหลมแก่กัน และอธิบายถึงธรรมเนียมดังกล่าวให้คุณลุงได้เข้าใจ ถือเป็นการแลกเปลี่ยนของที่ระลึกไปพร้อมในวาระเดียวกัน ผมอธิบายถึงความสำคัญของภาพที่ปรากฏบนธนบัตร ให้คุณลุงและคุณป้าทราบ

คุณลุงแวะมาที่โรงพิมพ์ ณ ที่นี้เอง ผมทราบทันทีว่า ทำไมคุณป้า จึงบอกว่า ไปถามคนในเมือง Wimmis (ที่มีประชากรประมาณ ๒,๐๐๐ คน) ทุกคนจะรู้จัก “ป้า” และ “ตระกูล IIg” เพราะตระกูลนี้ เป็นเจ้าของกิจการโรงพิมพ์ โดยมีลูกชายคนโตทำหน้าที่ผู้บริหาร และน้องสาวเป็นผู้ช่วย คุณพ่อเป็นพนักงานส่งของด้วยรถเบ็นซ์ คุณแม่เป็นพนักงานบัญชีคอยนั่งเก็บเงิน และเป็นโรงพิมพ์ที่ทันสมัยมาก ในเวลานั้น (พ.ศ. ๒๕๔๑) ด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบ การใช้เลเซอร์ในการพิมพ์แผ่น plate เหล่านี้เป็นต้น

เมื่อคุณลุงรับงานที่มีกำหนดส่งของในบ่ายวันนี้ ตรวจเช็คเรียบร้อยออกเดินทาง โดยผมนั่งด้านหน้าคู่กับคุณลุง ส่วนคุณณัฐ นั่งเบาะหลังปล่อยอารมณ์ดูธรรมชาติสองข้างทาง แม้จะมีแต่หิมะปกคลุมไปทั่วบริเวณก็ตามด้วยความเงียบ ทราบภายหลังว่าเพื่อจะได้เก็บภาพต่างๆ ไว้ในความทรงจำให้มากที่สุด

ระหว่างทางไปส่งของ กับคุณลุง Willi Ilg ที่เมือง Gstaad

จุดหมายแรกของคุณลุง คือ สโมสรกอล์ฟ Solbad Hotel เมือง Gstaad ใช้ความเร็วไม่มากนัก ลัดเลาะเลียบภูเขา ผ่านเมือง Zweisimmen ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง ขณะที่รอคุณลุงเข้าไปส่งของที่สโมสรกอล์ฟ เพื่อไม่ให้เสียเวลา ผมถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก จับหิมะเล่นให้หายอยาก แม้อากาศจะเย็นแต่ก็พอทนไหว ต่อมาคุณลุงไปส่งของที่ Palace Hotel ซึ่งเป็นโรงแรมระดับ ๕-๖ ดาว หรูหราที่สุดในเมืองนี้ เปิดดำเนินกิจการมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๑๓ ปัจจุบันผู้บริหารเป็นรุ่นที่ ๓ ของตระกูล Scherz

เสร็จภารกิจแล้ว เดินทางกลับ Wimmis Thomas ลูกชายของคุณลุง-คุณป้า มารอพร้อมที่จะส่งผมกลับที่พักเมือง Interlaken

สวัสดีครับ มิตรภาพใน สวิตเซอร์แลนด์ ดินแดนที่หวังว่าจะได้ไปเยือนอีกสักครั้ง

❖

๓๕. Top of Europe

ในบรรดายอดเขาสูงของเทือกเขาแอลป์ นอกจาก Mt. Mont Blance หรือ Mt. Tislis แล้ว ยอดเขาเขาสูงอีกแห่งในประเทศสมาพันธรัฐสวิสที่ได้รับสมญา "Top of Europe" คือ ยอดเขาจุงเฟรา หรือ "Jungfraujoch" เป็นสถานที่หนึ่งที่ผมได้เดินทางไปถึง ในห้วงเวลาของการเดินทางเพื่อหาประสบการณ์ในฤดูหนาว ที่เลือกไปสัมผัสกับ "หิมะ" ในเขตอบอุ่นของโลกและเลือกประเทศสมาพันธรัฐสวิส ด้วยเห็นว่าเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในแนวของเทือกเขาแอลป์ คงจะได้สัมผัสกับหิมะและการเล่นสกีในคราวเดียวกันนี้

ผมออกเดินทางจากซูริค ในเช้าตรู่ของวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ท่ามกลางอากาศที่หนาวเย็น ที่โถงสถานีรถไฟซูริคเวลานี้ได้ตั้งต้นคริสต์มาสขนาดใหญ่ที่น่าสนใจคือ การตกแต่งต้นคริสต์มาสด้วยคริสตัลเล็กๆ เมื่อต้องแสงสปอตไลท์ดูงามระยิบระยับสุดจะบรรยาย

รถไฟออกจากสถานีซูริค เมื่อเวลา ๐๘.๐๐ น. ผมใช้บริการ Europass ที่สามารถใช้ได้กับรถไฟ รถประจำทาง เรือโดยสารในทะเลสาบ (ภายในสมาพันธรัฐสวิส) ซึ่งจองมาจากกรุงเทพฯ เป็นตั๋วโดยสารชั้นหนึ่ง รถไฟขบวนนี้มี ๒ ชั้น มีที่นั่งเหมือนบนเครื่องบิน เป็นที่ตื่นตาตื่นใจของผมมาก เพราะเมืองไทยหาไม่ได้ ปรากฏว่าตลอดการเดินทางไม่มีผู้โดยสารอื่นขึ้นมาปะปน ประหนึ่งเป็นรถไฟส่วนตัว รถไฟผ่านกรุงเบิร์น เมืองหลวงของสมาพันธรัฐสวิสใช้เวลา ๒ ชั่วโมง ถึงสถานี Interlaken Ost รีบเข้าที่พัก (ที่จองมาแล้วเช่นกันจากกรุงเทพฯ) ที่ Chalet Oberland และเตรียมเดินทางขึ้น Jungfraujoch ให้ทันรถไฟขบวน ๑๑.๓๐ น. (เส้นทางนี้ใช้ตั๋ว Europass ไม่ได้ ต้องซื้อตั๋วไป-กลับในราคา ๕๙.๕๐ ฟรังซ์สวิส)

ปัจจุบันเส้นทางขึ้น Jungfraujoch ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเล ๓,๕๗๑ เมตร หรือ ๑๑,๗๘๒ ฟุต นั้น จากสถานี Interlaken Ost มีทางขึ้นได้ ๒ เส้นทาง คือ

๑. Interlaken Ost - Grindelwald - Kleine Scheidegg - Jungfraujoch

๒. Interlaken Ost - Lauterbrunnen - Kleine Scheidegg - Jungfraujoch

โดยทั้ง ๒ เส้นทางใช้เวลาเดินทางประมาณ ๒ ชั่วโมงครึ่ง

สำหรับผมใช้เส้นทางแรก เปลี่ยนขบวนรถไฟ ๒ ครั้ง

ครั้งแรก ที่สถานี Grindelwald ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเล ๑,๐๓๔ เมตร (๓,๓๙๓ ฟุต) มีโรงแรมชื่อ Jungfrau Lodge เป็นกิจการในครอบครัวมานานกว่า ๑๐๐ ปี ด้วยตั้งอยู่ในพื้นที่เล่นสกีของเมือง Grindelwald ในฤดูร้อนจะเห็นทัศนียภาพที่งดงามของเทือกเขา Eiger Mountain

ครั้งที่ ๒ ที่สถานี Kleine Scheidegg ที่ระดับสูงกว่าน้ำทะเล ๒,๐๖๑ เมตร (๖,๗๖๒ ฟุต) เป็นสถานที่สำหรับเล่นสกีที่มีชื่อแห่งหนึ่งของสวิตเซอร์แลนด์ ผู้คนจะมารวมกันในฤดูเล่นสกีเป็นจำนวนมาก

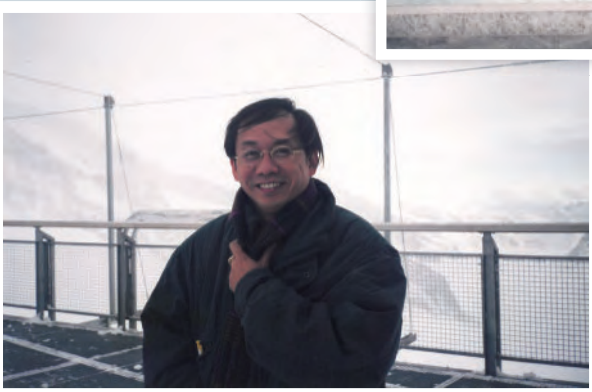
อย่างไรก็ตาม เมื่อขบวนรถไฟออกจากสถานี Kleine Scheidegg พร้อมๆ กับเริ่มไต่ระดับเข้าไปภายในอุโมงมุ่งหน้าสู่ยอดเขา ได้หยุดขบวนรถไฟถึง ๒ ครั้งให้ชมบรรยากาศภายนอกผ่านกระจก การเปลี่ยนขบวนรถไฟทั้ง ๒ ครั้งที่ผ่านมา และการหยุดขบวนรถไฟถึง ๒ ครั้ง คงเป็นอุบายเพื่อความปลอดภัยของขบวนรถโดยคำนึงถึงกำลังลากจูงของหัวรถจักร และอีกประการเพื่อให้ผู้โดยสารหรือนักท่องเที่ยวค่อยๆ ปรับสภาพของร่างกายให้พร้อมเมื่อถึงยอด Jungfrau จะได้ไม่เกิดปัญหา

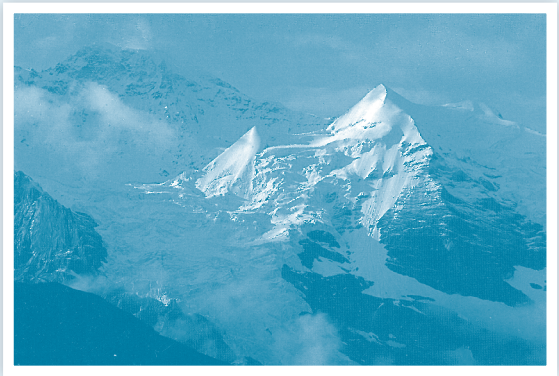
ทางรถไฟสายนี้ใช้เวลาก่อสร้าง ๑๖ ปี (พ.ศ. ๒๔๓๙ - ๒๔๕๕) โดย Adof Guyan-Zeller เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ใช้เงินไปทั้งสิ้น ๑๕ ล้านฟรังซ์สวิส การก่อสร้างดำเนินไปด้วยความยากลำบาก ประสบปัญหาทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและเงื่อนไขของอากาศ โดยเฉพาะในฤดูหนาวการทำงานใน “ทะเลน้ำแข็ง” ถูกตัดขาดจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเตรียมเสบียงอาหารไว้สำหรับคนงาน ๓๐๐ คน ตลอดฤดูหนาวที่แสนสาหัส

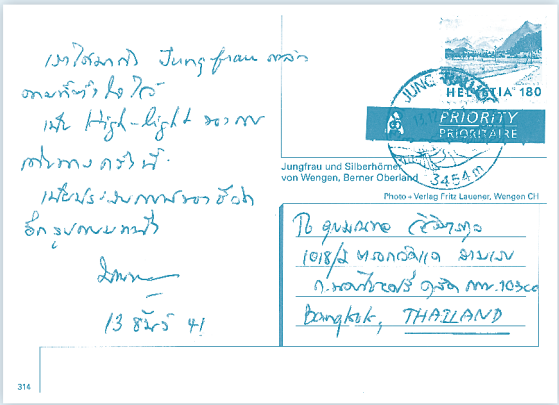
รถไฟนำผม ถึง “Top of Europe” ตามเวลา บริเวณส่วนยอดสุดสร้างเป็นอาคารขนาดใหญ่อย่างแน่นหนามั่นคง มีพื้นที่ใช้สอย ประกอบด้วย โถงทางเข้าอาคาร ซึ่งเป็นชานชาลาที่จอดรถไฟ ภัตตาคาร “Glacier Restaurant” Cafeteria ห้องสัมมนา และห้องนิทรรศการ โดยเฉพาะห้องนิทรรศการนั้น จัดเป็น นิทรรศการ “Ice Palace” ที่ภายในห้องตั้งแต่เพดาน ผนัง และพื้นทางเดินล้วนเป็นน้ำแข็งทั้งหมด มีน้ำแข็งแกะสลักรูปต่างๆ ตั้งแสดงไว้เป็นระยะๆ สุดท้ายได้ขึ้นลิฟต์ไปชั้นบนสุดของอาคารใต้หลังคาโดมและออกไปสัมผัสกระแสลมภูเขาที่แรงจัดและหนาวเย็นที่อุณหภูมิ -๑๒ องศาเซลเซียส ก่อนกลับได้เขียน Postcard ส่งมากรุงเทพฯ ปรากฏว่า Postcard มาถึงเมื่อผมกลับถึงกรุงเทพแล้ว ๒ สัปดาห์ (นึกว่าสูญหายสลายไปกับกระแสลมบนยอดเขาจุงเฟราเสียแล้ว)

3571m 11,782 ft
JUNGFRAUJOCH
TOP OF EUROPE

ใช้เวลากว่า ๒ ชั่วโมง กลับลงจาก Jungfraujoch เมื่อเวลา ๑๖.๑๐ น. ถึงสถานี Interlaken Ost เวลา ๑๙.๓๐ น. รีบเข้าที่พักและออกมาหาอาหารค่ำรับประทาน ยังไม่ดึกเดินเล่นดูเมืองเล็กๆ ที่สงบแห่งนี้ไปเรื่อยๆ มีบ่าว-สาว ชาวสวิส พร้อมญาติมิตร นั่งรถม้าเปิดประทุน เป็นขบวนไปตามท้องถนน เข้าใจว่าคงไปรับประทานอาหารค่ำฉลองสมรส ส่วนร้านค้าที่เปิดส่วนใหญ่รอนักท่องเที่ยวรอบดึก ที่จะเดิน “ช้อป” ย่อยอาหารค่ำ สินค้าส่วนใหญ่เป็นนาฬิการุ่นต่างๆ ที่ Made in Swiss และมีดแบบต่างๆ ของ Victorinox ที่มักจะเป็นของฝากจากสวิตเซอร์แลนด์เป็นประจำ

ได้มาถึงแล้ว “Top of Europe” เป็นประสบการณ์ยากที่จะลืม

Interlaken เมืองเล็กๆ ที่สงบ เงียบ แต่เต็มไปด้วยเสน่ห์ชวนให้ใหลหลง คงได้มาพักผ่อนในฤดูใบไม้ผลิ/ฤดูร้อน อีกครั้ง เมื่อโอกาสนั้นมาถึง

❖

กุหลาบ “จุฬาลงกรณ์” หน้าพระตำหนัก

๓๖. ชุมนุมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยภาคเหนือ (๒)

ผมเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการชุมนุมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยภาคเหนืออีกครั้ง ในการชุมนุมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ภาคเหนือครั้งที่ ๒ ซึ่งห่างจากงานครั้งแรกถึง ๑๔ ปี โดยทางชมรมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ภาคเหนือ กำหนดจัดงาน วันเสาร์ที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ใช้ชื่องานว่า

“ วันสมานมิตร สมานฉันท์ สานสายสัมพันธ์
ศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ภาคเหนือ ”

ชมรมฯ มีคุณอนันต์ ประทุมรัตน์ [รุ่น ๙๐ รุ่นเดียวกับ กนก (กฤต) วิวิตรกุล (วิวิตรกุลเกษม) น้องชาย] เป็นประธานจัดงาน คณะกรรมการจัดงานฯ ได้เชิญครูอาจารย์ขึ้นไปร่วมงานอีกเหมือนครั้งก่อน แต่ครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทอินทราทัวร์จัดรถบัสของบริษัท นำครู-อาจารย์ ศิษย์เก่า (ส่วนหนึ่ง) และนักกีฬาฟุตบอล จากกรุงเทพฯ ขึ้นไปร่วมงาน ออกเดินทางจากโรงเรียน คืนวันศุกร์ที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ น. ในส่วนนี้อาจารย์สุธี สิริสิงห์ เป็นผู้ประสานงาน

พระตำหนักดาราภิรมย์

ส่วนผม เดินทางพร้อมอาจารย์นิรมลฯ ในเช้าวันเสาร์ด้วยบริการของการบินไทยเพื่อไม่ให้เป็นภาระกับผู้จัดงาน และเพื่อความสะดวกอันเนื่องจากสุขภาพของอาจารย์นิรมลฯ ในเรื่องการนั่ง-เดินนั่นเอง ผมถือว่าพา “แม่” ขึ้นมาเที่ยวเชียงใหม่อีกครั้งหนึ่ง และถือโอกาสร่วมงานของชมรมศิษย์เก่าภาคเหนือ เพื่อเป็นกำลังใจให้อนันต์ฯ ประธานจัดงาน และให้เป็นประวัติศาสตร์ที่ เรา ๒ คน “แม่-ลูก” ได้มาร่วมงานเช่นนี้เมื่อ ๑๔ ปีก่อน

การจัดงาน “วันสมานมิตร สมานฉันท์ สานสายสัมพันธ์ ศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ภาคเหนือ” (ชื่องานยาวจัง) ครั้งนี้เรียกได้ว่าจัดงานทั้งวัน คือแข่งขันกีฬาเชื่อมความสามัคคีเริ่มตั้งแต่เช้าจรดเย็น และภาคพิธีการ-บันเทิงในเวลากลางคืน ในส่วนของงานช่วงกลางวันนั้นเริ่มตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ น. เป็นการแข่งขันโบว์ลิ่งชิงรางวัลถ้วยเกียรติยศชนะเลิศประเภททีม คะแนนรวม ๓ เกมส์สูงสุด จาก พล.อ.มงคล อัมพรพิสิฏฐ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด นายกสมาคมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ นอกจากนี้ยังมีถ้วยรางวัลเกียรติยศอีก ๖ รางวัล จากเลขาธิการสมาคมศิษย์เก่าฯ และศิษย์เก่าผู้มีเกียรติที่รับราชการในจังหวัดภาคเหนือเป็นการประสานงาน และร่วมมือในภารกิจของความเป็น “ศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย” ที่น่าชมเชยให้ปรากฏไว้ ณ ที่นี้เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับน้องๆ ต่อๆ ไป

งานภาคกลางวัน นอกจากการแข่งขันโบว์ลิ่งแล้ว ยังมีกีฬาที่กล่าวได้ว่าอยู่ในสายเลือดของ “เด็กสวน” คือ “ฟุตบอล” งานชุมนุมศิษย์เก่าฯ ครั้งนี้ก็ไม่พลาด จัดการแข่งขันถึง ๒ คู่ เรียกการแข่งขันครั้งนี้ว่า การแข่งขันฟุตบอล “รู้รัก สามัคคี” จุใจพระเดชพระคุณไปเลย ใช้สนามกีฬาสมโภชเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี เป็นที่ดวลแข้ง คู่แรกระหว่าง ทีมอดีต เขต ๕ (เชียงใหม่) กับ ทีมรวมสื่อมวลชนเชียงใหม่ทุกสาขา ส่วนอีกคู่ เป็นการพบกันระหว่างทีมชมรมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ภาคเหนือ กับ ทีมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยจากกรุงเทพฯ ทั้งสองทีมหลังนี้ มีพี่ๆ น้องๆ ร่วมกันแสดงสปิริตมากมาย

สำหรับงานกลางคืนซึ่งเป็นงานสังสรรค์นั้น จัดที่ห้องราชพฤกษ์ โรงแรมลานนาพาเลซ ศิษย์เก่าที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดในภาคเหนือมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ในส่วนของผมนั้นก็ได้มีโอกาสพบกับเพื่อนรุ่นเดียวกันหลายคน ทั้งที่อยู่ที่เชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งกลุ่มนักฟุตบอลที่เดินทางมากับคณาจารย์ ในส่วนของครู-อาจารย์จากกรุงเทพฯ นอกจาก อาจารย์สมหมายฯ ประธานชมรมครูเก่าฯ แล้ว ยังมีครู-อาจารย์ อาวุโสกว่า ๒๐ ท่าน มากกว่าเมื่อ ๑๔ ปีที่แล้ว เป็นที่ปลาบปลื้มแก่ศิษย์เก่าฯ ในภาคเหนือเป็นอย่างยิ่ง เท่าที่จำได้มี อาจารย์อรสา อาจารย์เพียรผจง อาจารย์ทวี อาจารย์สุภาพ อาจารย์พังงา อาจารย์นิภา อาจารย์สง่า อาจารย์ฉวีวรรณ อาจารย์

มาศเมือง อาจารย์วราภรณ์ อาจารย์กอบเกื้อ และ อาจารย์ชวลักษณ์ เป็นต้น งาน “วันสมานมิตรฯ...” ยุติลงเมื่อเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ นาฬิกา คณะครู-อาจารย์ เดินทางกลับที่พักแรม ณ โรงแรมของการกีฬาแห่งประเทศไทย ภาค ๕ หลังสนามกีฬา ๗๐๐ ปี ส่วนผมและ อ.จ.นิรมลฯ กลับขึ้นห้องพักตามเดิม

วันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันอาทิตย์คณะอาจารย์ที่เดินทางโดยรถบัส มีรายการทำบุญถวายสังฆทานอุทิศแด่ครูเก่าและศิษย์เก่าที่ล่วงลับไปแล้ว ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุดอยสุเทพ และเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก่อนเดินทางกลับกรุงเทพฯ หลังจากรับประทานอาหารกลางวันที่ ร้านรสหนึ่ง โชตนา

ส่วนผมเช่ารถตู้ไว้ใช้เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ช่วงเช้าพา “อาจารย์นิรมลฯ” ขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุดอยสุเทพ โดยรถราง แทนการเดินขึ้นบันไดพญานาค (เมื่อ ๒๓ ปีก่อน) ส่วนในตอนบ่าย ไปเยี่ยมชม “พิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์” ที่ อ.แม่ริม ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสด็จพระดำเนินมาทรงเป็นประธานในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

“พระตำหนักดาราภิรมย์” เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้สูงสองชั้น เป็นแบบบ้านไทยทรงฝรั่งที่ปรับให้เหมาะสมกับลักษณะภูมิอากาศ เคยเป็นที่ประทับของพระราชชายา เจ้าดารารัศมี ในปลายพระชนมชีพ ก่อนสิ้นพระชนม์ ในวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ เวลานี้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ซึ่งได้ซื้อต่อจากทายาทของพระราชชายา มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓) ได้รับมอบที่ดินและส่วนที่เป็นพระตำหนักคืนจาก กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓ (เขต ๕) ค่ายดารารัศมี จึงได้บูรณะส่วนที่เป็นพระตำหนัก และสวนเจ้าสบาย ให้มีสภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ และจัดเป็นพิพิธภัณฑ์แสดงพระประวัติ และสิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ ของพระราชชายา เจ้าดารารัศมี ด้านหน้าพระตำหนักเป็นที่ตั้งพระอนุสาวรีย์หล่อสัมฤทธิ์ ในพระอิริยาบถประทับบนพระเก้าอี้พระกรซ้ายทอดบนโต๊ะ ขนาดเท่าพระองค์จริง มีพานพุ่มประดับทั้ง ๒ ข้าง ตามพระเกียรติยศ พื้นที่ ๒ ข้างพระอนุสาวรีย์ปลูก “กุหลาบจุฬาลงกรณ์” ส่งกลิ่นหอมไปทั่วบริเวณ

ได้เวลาพอสมควรเดินทางกลับที่พักโรงแรมลานนา พาเลซ

รุ่งขึ้น วันจันทร์ที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เดินทางกลับกรุงเทพฯ

❖

๓๗. ลัดฟ้าสู่...มหานครลอนดอน

เมื่อเป็นนักเรียน รู้จักกรุงลอนดอน ในฐานะเมืองหลวงของสหราชอาณาจักร เป็น ๑ ใน ๔ เมืองที่มีสถิติประชากรมากที่สุดของโลก (เมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว เมืองที่มีประชากรมากที่สุดในโลก ประกอบด้วย นิวยอร์ค โตเกียว เซี่ยงไฮ้ และลอนดอน) และจากการได้อ่านนิราศลอนดอน ของหม่อมราโชทัย (ม.ร.ว กระต่าย อิศรางกูร) ที่เขียนไว้กว่า ๑๐๐ ปีมาแล้ว เมื่อครั้งได้รับแต่งตั้งให้เป็น “ล่าม” เดินทางไปกับคณะราชทูต เพื่ออัญเชิญพระราชสาส์นของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวออกไปเจริญพระราชไมตรีกับสมเด็จพระบรมราชินีนาถวิกตอเรีย ทำให้ตั้งใจว่าสักวันหนึ่ง ต้องไปเยือนนครหลวงแห่งนี้ให้จงได้ เมื่อเวลา และโอกาสมาถึง ได้รับความอนุเคราะห์ที่พักในมหานครลอนดอนจาก “เพื่อนของพี่สาว” รวมทั้งอาหารการรับประทานแทบจะทุกมื้อ ทำให้การเดินทางครั้งนั้นมีความสุข สะดวกสบายด้วยประการทั้งปวง

การเดินทางลัดฟ้าจากกรุงเทพฯ สู่มหานครลอนดอนครั้งนี้เป็นครั้งล่าสุด (แต่ไม่ใช่ครั้งสุดท้าย) เมื่อช่วงฤดูร้อนของปี พ.ศ.๒๕๔๓ หลังจากผ่านเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ ได้ประมาณ ๖ เดือน โดยใช้บริการของสายการบินแห่งชาติสาธารณรัฐเช็ก ที่มีเงื่อนไขให้เดินทางไปยังเมืองในทวีปยุโรปได้ ๑ เมือง และเดินทางกลับมาที่กรุงปราก สาธารณรัฐเช็ก ก่อนเดินทางกลับกรุงเทพฯ ซึ่งตรงกับความตั้งใจครั้งนี้ของผม ทุกสิ่งทุกอย่างราบรื่นด้วยดี โดยเฉพาะการขอวีซ่า จากสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย ที่ผมค่อนข้างจะกังวลมาก แต่ปรากฏว่ายื่นเอกสารในตอนเช้าเจ้าหน้าที่นัดให้ไปรับวีซ่าได้ในบ่ายวันรุ่งขึ้น ถือว่าเป็นการเริ่มต้นการเดินทางที่ดีมาก

ใช้เวลาอยู่บนเครื่องบิน จากกรุงเทพฯ - สหรัฐอาหรับเอมิเรต - กรุงปราก - สนามบินนานาชาติฮีทโทรว์ (Heathrow) กรุงลอนดอน ประมาณ ๑๒ ชั่วโมง ที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง ต้องตอบคำถามกับเจ้าหน้าที่อยู่พอสมควร ด้วยเป็นการเดินทางเข้าสู่เกาะอังกฤษเป็นครั้งแรก คำถามเหล่านั้นเท่าที่จำได้ เช่น เคยมาอังกฤษก่อนหน้านี้หรือไม่ มาอยู่กี่วัน อยู่กับใคร ที่ไหน เขาประกอบอาชีพอะไร จากลอนดอนแล้วจะไปไหนต่อ มีวีซ่าแล้วหรือยัง เป็นต้น เรียกว่าตอบคำถามพื้นๆ เหล่านี้ จนเหนื่อย ! ! !

ผม และ คุณณัฐ เพื่อนร่วมเดินทาง พบ “พี่น้อย” ที่บริเวณ “จุดนัดพบ” ตามที่ได้นัดหมายไว้แม้เวลาจะล่าไปสักหน่อย จากนั้นจึงเดินทางเข้าสู่มหานครลอนดอน ท่ามกลางอากาศ “ประจำ” เหนือกรุงลอนดอน คือ ท้องฟ้าไม่แจ่มใส มีเมฆปกคลุมเป็นบริเวณกว้าง ไม่มีแสงแดด ฝนพร้อมที่จะโปรยละอองลงมาได้ทุกขณะเมื่อใดก็ได้ ใช้เวลาไม่นานถึงบ้าน“พี่ปุ่นกับ พี่วีนัส” ที่ Wembly *[8 Wyldway Wimbly Middx London HA96 PR United Kingdom บ้านหลังนี้เป็นบ้าน ๒ ชั้น ก่ออิฐกำแพงหนามากเพื่อป้องกันอากาศหนาวเย็น มองดูจากภายนอกไม่ใหญ่โต แต่เจ้าของใช้พื้นที่เป็นประโยชน์ในการใช้สอยทุกตารางนิ้ว ชั้นล่างประกอบด้วยห้องนอน ๑ ห้อง แบ่งพื้นที่ตั้งโต๊ะรับแขก ๑ ชุด ที่เตรียมอาหารและโต๊ะนั่งรับประทานอาหาร ๔ ที่ ห้องน้ำเล็กๆ ใต้บันได ส่วนชั้นบนจัดเป็นห้องนอน ๓ ห้อง และห้องน้ำขนาดใหญ่พร้อมอ่างอาบน้ำ ๑ ห้อง]* พี่วีนัสให้การต้อนรับ และรับมอบของฝากจากกรุงเทพฯ ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อการใช้งานที่ร้านอาหารไทย “มโนราห์” พร้อมกับแนะนำการใช้ชีวิตโดยทั่วๆ ไปตลอด ๙ วันในมหานครแห่งนี้

หลังจากส่งพี่วีนัสที่ร้านอาหาร “มโนห์รา” พี่น้อยพาไปที่สถานีวิกตอเรีย เพื่อพบกับพี่ปุ่น ซึ่งทำงานอยู่ที่นั่น ซึ่งที่สถานีวิกตอเรียนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในลอนดอน ได้ใช้บริการทั้งรถไฟใต้ดิน รถเมล์ แม้กระทั่งเป็นสถานี บขส. ไปต่างจังหวัดอีกในวันต่อๆ มา จากนั้นพี่น้อยเธออาสาเป็นมัคคุเทศก์ นำชมกรุงลอนดอน โดยขับรถไปเรื่อยๆ ช้าๆ (เพราะการจราจรค่อนข้างติดขัด) ผ่านสถานที่ต่างๆ ที่รู้จักบ้าง ไม่รู้จักบ้าง จำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง เพราะยังรู้สึกเบลอๆ กระทั่งถึงสะพานเวสต์มินเตอร์ อาคารรัฐสภา ที่ตั้งเด่นเป็นสง่าบนฝั่งแม่น้ำเทมส์ โดยเฉพาะหอนาฬิกาบิกเบน ซึ่งเวลานั้นกำลังส่งเสียงบอกเวลา ๑๙.๐๐ น. ผมถึงกับมีอาการขนลุกไปทั้งตัว พร้อมกับอุทานออกมาว่า “นี่ไม่ใช่ความฝันนะ ได้มาเห็นหอนาฬิกาบิกเบนจริงๆ แถมได้ยินเสียงนาฬิกาลั่นระฆังบอกเวลาอีกด้วย”

พี่น้อย พากลับมาที่ร้านมโนราห์ เพื่อรับประทานอาหารเย็น และส่งผมกลับบ้านเมื่อเวลา ๒๑.๐๐ น. เพื่อพักผ่อน เตรียม “ลุย” มหานครนี้ในวันรุ่งขึ้น

❖

๓๘. Tower of London

Tower of London หรือในภาษาไทยเรียกว่า “หอคอยแห่งลอนดอน” นั้น เป็นสถานที่หนึ่งในทางประวัติศาสตร์ ที่อยู่ในรายการการเดินทางครั้งนี้ ด้วยมีประวัติศาสตร์ที่ค่อนข้างยาวนานแห่งหนึ่งในมหานครนี้เริ่มด้วยใน ค.ศ. ๑๐๗๘ รัชสมัยของพระเจ้าวิลเลียม ผู้มีพระนามฉายาว่า “William The Conqueror” ได้สถาปนาหอคอยนี้เป็นที่ประทับ และต่อมาได้เป็นโรงกษาปณ์หลวง คลังสรรพาวุธ สวนสัตว์ สุดท้ายแม้แต่ “คุก” ก็มีไว้พร้อม

ปัจจุบัน หอคอยแห่งลอนดอน เปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของกรุงลอนดอน มองจากภายนอกจัดว่าตั้งอยู่ในชัยภูมิที่ดีมากๆ เพราะตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเทมส์ นักท่องเที่ยวหรือผู้คนทั่วไปเมื่อนั่งเรือล่องแม่น้ำเทมส์ ก็จะเห็นภาพโดยรวมของ Tower of London และจินตนาการไปต่างๆ นานาถึงประวัติ และความยิ่งใหญ่ของพระราชวังแห่งนี้ ผมใช้บริการรถไฟใต้ดินขึ้นที่สถานี Tower Hill ซึ่งอยู่ใกล้กับ Tower of London สะดวกมากในการเดินทาง บ่ายวันนี้ (๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓) กรุงลอนดอนดูจะสดใสขึ้นกว่า หลายวันก่อน มีแสงแดดพอสมควร อากาศกำลังสบายๆ เสียค่าเข้าชม ๑๑ ปอนด์ (ประมาณ ๗๗๐.- บาท ณ เวลานั้น) ใช้เวลาภายใน Tower of London ๓ ชั่วโมงเต็มๆ น่าจะเป็นนักท่องเที่ยว ๒ คนสุดท้ายที่ออกจากพระราชวังนี้ เมื่อเวลา ๑๙.๐๐ น. ได้ดู ได้เห็น ได้สัมผัสประวัติศาสตร์กว่า ๙๐๐ ปี ที่ผ่านมาได้เต็มที่ นี่คือความได้เปรียบของการเดินทางมาต่างประเทศด้วยวิธีการ Backpack

The White Tower พระเจ้าวิลเลียมผู้พิชิต (William the Conqueror) ทรงสร้างขึ้นเป็นอาคารหลังแรกใน Tower of London เป็นที่ประทับและที่มั่นทางการทหาร ใช้เวลาในการก่อสร้างประมาณ ๒๐ ปี (ค.ศ. ๑๐๗๘-๑๐๙๘) มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ๓ ชั้น และชั้นใต้ดินอีก ๑ ชั้น กว้าง ๑๐๗ ยาว ๑๑๙ สูง ๙๐ ฟุตตามลำดับ ได้เป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์สืบต่อมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ จึงแปรพระราชฐานไปประทับที่พระราชวังเวสต์มินสเตอร์ ปัจจุบันจัดเป็นพิพิธภัณฑ์แสดงนิทรรศการต่างๆ ดังนี้

ชั้นใต้ดิน จัดแสดงเกี่ยวกับอาวุธยุทธภัณฑ์ต่างๆ เช่นดาบ ปืน กระสุนปืนใหญ่ เนื่องจากในอดีตเคยเป็นคลังแสงมาก่อน

ชั้นที่ ๑ จัดแสดงฉลองพระองค์เกราะเงิน พระแสงหอก ที่พระมหากษัตริย์ในยุคกลางทรงใช้เป็นอาวุธประจำพระวรกาย รวมทั้งหุ่นม้าศึกพร้อมเกราะ

ผมกับ เยโอเมนผู้พิทักษ์

ชั้นที่ ๒ เป็นที่ตั้งของโบสถ์ St.John ซึ่งตลอดยุคกลางโบสถ์แห่งนี้ได้ใช้เป็นที่ประกอบพระราชพิธีต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ และพระมเหสี เป็นที่ฝังพระศพพระนางอลิซาเบธ ออฟ ยอร์ค (Elizabeth of York) พระมเหสีในพระเจ้าเฮ็นรี่ที่ ๗ ซึ่งสิ้นพระชนม์ขณะมีพระประสูติกาล และเจ้าหญิงแมรี่ พระราชธิดาพระองค์ใหญ่ในพระเจ้าเฮ็นรี่ที่ ๘

ชั้นที่ ๓ เป็นที่จัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียนต่างๆ ตามโอกาสอันควร

หอคอยอีกแห่งที่ได้เข้าไปชมภายในคือ The Wakefield Tower ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างใหญ่เป็นลำดับ ๒ ในพระราชวังนี้ สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าเฮ็นรี่ที่ ๓ (ค.ศ. ๑๒๑๖-๑๒๗๒) เป็นสิ่งก่อสร้างในยุคกลางที่ยังปรากฏอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ปัจจุบันภายใน The Wakefield Tower ได้จำลองพระราชบัลลังก์ที่ใช้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ที่มหาวิหารเวสต์มินสเตอร์ มาตั้งแสดงไว้ ณ ท้องพระโรงนี้

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้น แม้แต่ “คุก” ก็มีไว้พร้อม ในหอคอยนี้ ได้เป็นที่คุมขังนักโทษคนสำคัญๆ มากมาย อาทิเช่น พระราชินีแอนพระมเหสีพระองค์ที่ ๒ ของพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๘ เซอร์วอเตอร์ ลาเลห์ รวมทั้งสมเด็จพระราชินีเอลิซาเบธที่ ๑ เมื่อครั้งทรงพระเยาว์ รวมทั้งมี “แดนประหาร” ซึ่งตามประวัติ ณ แดนประหารแห่งนี้มีผู้ถูกประหารชีวิต โดยวิธีตัดคอด้วยขวาน รวม ๗ ราย คือ Lord Hasting, William พระราชินี Anne Boleyn พระมเหสีพระองค์ที่ ๒ ของพระเจ้าเฮ็นรี่ที่ ๘ พระราชินี Catherine Howard พระมเหสีพระองค์ที่ ๓ ในพระเจ้าเฮ็นรี่ที่ ๘ Jane, Visscountress Rochford Margaret Pole, Countess of Salissbury Lady Jane Grey และ Robert Devereux, Earl of Essex ดังนั้นมักจะมีการกล่าวสำทับให้ผู้คนหวาดกลัวเสมอว่า ที่หอคอยแห่งลอนดอน นั้น “ผีดุ”

ที่สำคัญ ภายในหอคอยนี้ อาคาร Waterloo Barracks ที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัย Duck of Wellington (ค.ศ. ๑๘๒๖ - ๑๘๕๒) ตามแบบสถาปัตยกรรม Neo-Gothic ได้ใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาพระมหามงกุฎ และเครื่องราชูปโภคกกุธภัณฑ์ ของพระมหากษัตริย์และพระราชินีแห่งราชอาณาจักรอังกฤษอีกมากมาย ปัจจุบันได้เปิดแสดงให้นักท่องเที่ยวเข้าชมพร้อมๆ กับสถานที่สำคัญๆ ภายในหอคอยแห่งลอนดอนนี้ด้วย

ผมมีเวลาไม่มากนัก ในการเข้าชม และเป็นนักท่องเที่ยวเพียง ๒ คนที่เข้าไปก่อนพิพิธภัณฑ์ The Crown Jewels จะปิดลง ภายในอาคาร Waterloo Barracks เขาจัดแสดงพระมหามงกุฎทั้งสิ้น ๑๒ องค์ และเครื่องราชูปโภคสำคัญไว้ในตู้กระจก ๒ ข้าง มีไฟสปอตไลท์ดวงเล็กๆ เหมือนที่ใช้ในร้านขายเพชร ส่องไปยังพระมหามงกุฎ และเครื่องราชูปโภค แสงของเพชรที่ “เล่น” กับไฟทำให้ตาผู้ชมพร่ามัวลงไปได้ทีเดียว ผู้ชมจะยืนบนทางเลื่อน ซึ่งค่อยๆ เลื่อนไป แต่ถ้าใครต้องการชมจุดใดนานๆ ต้องออกไปยืนบนยกพื้นที่อยู่ห่างออกไป และหากติดใจใครได้ชมอีก ก็ไปขึ้นทางเลื่อนวนกลับมาชื่นชมได้อีก

ในจำนวนพระมหามงกุฎทั้ง ๑๒ องค์นั้น มีเพียง ๒ องค์เท่านั้น ที่ผมรู้จัก คือ พระมหามงกุฎที่สมเด็จพระบรมราชินีนาถเอลิซาเบธที่ ๒ ทรงใช้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๓ มีชื่อเรียกว่า “The Imperial State Crown” ประกอบด้วยเพชรเม็ดใหญ่-น้อย ๒,๘๖๘ เม็ด มรกต ๑๑ เม็ด ไพลิน-บุษราคัม ๑๗ เม็ด ทับทิม ๕ เม็ด และไข่มุก ๒๗๓ เม็ด โดยเฉพาะทับทิมเม็ดใหญ่ที่ประดับด้านหน้ามีชื่อเรียกว่า “The Black Prince’s Ruby”

พระมหามงกุฎอีกองค์ที่รู้จัก คือพระมหามงกุฎของสมเด็จพระราชชนนีเอลิซาเบธ (Queen's Mum) ที่มีเพชรเม็ดใหญ่ที่สุดในโลกที่ชื่อว่า "เพชรโคอินูร์" (Koh - i - Noor) ประดับอยู่ [โคอินูร์ เคยเป็นเพชรเม็ดใหญ่ที่สุดในโลก ตามประวัติเมื่อแรกพบมีน้ำหนักประมาณ ๑,๐๐๐ กะรัต แต่ถูกช่างเจียรระไนอย่างสะเพร่าเหลือน้ำหนักเพียง ๘๐๐ กะรัต ต่อมาพบรอยร้าวได้เจียรระไนเอาออกไปอีกเกือบ ๖๐๐ กะรัต เมื่อตกมาอยู่กับอังกฤษ ช่างได้เจียรระไนใหม่เพื่อให้เกิดความสวยงาม ทำให้ปัจจุบันมีน้ำหนักเหลือเพียง ๑๐๕.๖ กะรัต และด้วยประวัติของความเศร้าโศก พินาศล่มสลายของผู้ครอบครองในอดีตที่เป็นชาย ไม่ว่าจะเป็นพระเจ้าชาห์เจฮาน เจ้าขององค์แรก และต่อมา ตกอยู่ในความครอบครองของ นาดีร์ชาห์ แห่งอิหร่าน และ รานจิต สิงห์ แห่งปันจาป ดังนั้นเมื่อตกมาถึงอังกฤษ พร้อมประวัติที่โหดร้ายน่าสะพรึงกลัว โคอินูร์จึงประดับอยู่เฉพาะพระมหามงกุฎของพระราชินีเท่านั้น !]

ใน Tower of London นอกจากอาคาร และเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น คน และ สัตว์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่นี่น่าสนใจอยู่ไม่น้อย สิ่งแรกคือ **คน** ที่พบเห็นเดินอยู่ทั่วไปในหอคอยนี้ ในเครื่องแต่งกายสีน้ำเงินเข้มขลิบแดง เขาเหล่านั้นคือเจ้าหน้าที่ผู้รักษาหอคอยแห่งลอนดอน ที่เรียกว่า เยโอเมนผู้พิทักษ์ (Yeomen Warder) หรืออีกชื่อหนึ่งที่เรียกว่า "ผู้กินเนื้อ" (Beefeaters) ทั้งๆ ที่มิได้มีอุปนิสัยชอบรับประทานเนื้อสัตว์ แต่เป็นเพราะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ดูแลพระกระยาหาร มาตั้งแต่สมัยพระเจ้าเฮ็นรี่ที่ ๘ ส่วน สัตว์ ประจำหอคอยคือ กาดำ ขนาดใหญ่ (Raven) ซึ่งอาศัยอยู่ที่หอคอยนี้มานานแล้ว กาที่นี่มีขนาดใหญ่กว่ากาปกติมาก เล่าและเชื่อกันในหมู่คนอังกฤษว่าหากวันใดกาบินหนีไปจากหอคอยนี้หมด ความพินาศก็จะมาถึงประเทศอังกฤษ ดังนั้นจึงมีการตัดปีกกา เพื่อไม่ให้บินได้ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลกา (Ravenmaster) จะคอยดูแล ให้อาหาร เปิด-ปิดกรงนอนกาเป็นประจำ กาที่ตายจะได้รับการฝังอย่างดีในสนามหญ้าที่เคยเป็นคูน้ำรอบหอคอยมาก่อน

ผมออกมาจาก Tower of London หอคอยที่เต็มไปด้วยเรื่องราวต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประวัติศาสตร์ของความโหดร้าย สยดสยองน่าสะพรึงกลัว ของบรรพบุรุษชาวอังกฤษ ด้วยความคิดที่ค่อนข้างสับสน ทางประตูด้านทิศเหนือติดกับแม่น้ำเทมส์ พยายามทำใจให้ว่าง ทอดสายตาไปกับสายน้ำที่ค่อยๆ ไหลผ่านไป เฉกเช่นประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาแล้วเมื่อกว่า ๘๐๐ ปี ไม่มีโอกาสหวนกลับมาอีกได้เลยดั่งสายน้ำเทมส์ที่กำลังไหลผ่านหน้าผมไป

นี่คือประวัติศาสตร์ ซึ่งควรเป็นบทเรียนที่ยิ่งใหญ่แก่อนุชนรุ่นหลัง

❖

ภาพถ่ายทางอากาศ พระราชวังวินด์เซอร์

บรรยากาศภายในพระราชวังวินด์เซอร์

๓๙. พระราชวังวินด์เซอร์

เมื่อตั้งใจไปอังกฤษ **พระราชวังวินด์เซอร์** เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ต้องเข้าเยี่ยมชม คงพลาดไม่ได้

พระราชวังวินด์เซอร์ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเทมส์ ห่างจากกรุงลอนดอนไปทางทิศตะวันตก ประมาณ ๔๐ กิโลเมตร การเดินทางไปพระราชวังวินด์เซอร์นั้นสะดวกสบายมาก สามารถใช้การคมนาคมทั้งรถยนต์ รถไฟ และทางเรือ ครั้งนี้ผมได้รับความกรุณาจาก “พี่น้อย” เป็นสารถีขับรถ ออกจากกรุงลอนดอนไปตามถนนไฮเวย์ ผ่านสนามบินฮีทโทรว์ โรงเรียนอีตัน (โรงเรียนประจำชายที่มีชื่อเสียง คนไทยหลายคนได้ไปใช้ชีวิตในวัยเยาว์ที่นี้ ก่อนเรียนระดับอุดมศึกษา) ใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง ถึงพระราชวังวินด์เซอร์

ไม่ว่าสถานที่ใดในอังกฤษ หรือในกรุงลอนดอน เมื่อเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่นิยมชมชอบ ต้องยอมเสียค่าเข้าชมทุกที่ (ทำนองบรรพบุรุษสร้างไว้ลูกหลานนำออกมาหากิน) พระราชวังวินด์เซอร์ก็เช่นกัน ต้องซื้อตั๋วเข้าชมในราคา ๑๐.๕๐ ปอนด์ (พ.ศ. ๒๕๔๓) เพื่อให้ได้เข้าไปเดินสัมผัสกับความยิ่งใหญ่อลังการ บนพื้นที่ ๔๕,๐๐๐ ตารางเมตร รวมทั้งอนุญาตให้เข้าชมภายใน State Apartments ซึ่งจัดเป็นที่ประทับหรือที่พักของพระราชอาคันตุกะ จำนวน ๔๐ ห้อง รวมทั้งส่วนที่เป็นโบสถ์ประจำพระราชวัง (St. George’s Chapel)

ก่อนที่จะรำลึกถึงภาพ เมื่อไปเยือนพระราชวังแห่งนี้เมื่อสายของวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ขอนำประวัติของพระราชวังแห่งนี้มาแสดงไว้พอเป็นสังเขป

“พระราชวังวินด์เซอร์ สร้างขึ้นด้วยเครื่องไม้สัก ในรัชสมัยของพระเจ้าวิลเลียม (ผู้พิชิต - The Conqueror) เมื่อ ค.ศ. ๑๐๘๐ ท่ามกลางไม้นานาพันธุ์ ณ ที่ราบลุ่มแม่น้ำเทมส์ ต่อมาอีก ๑๐๐ ปี ในรัชสมัยพระเจ้าเฮ็นรี่ที่ ๒ ที่ประทับและอาคารต่างๆ ส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนเป็นหิน เพื่อความมั่นคง ปลอดภัยของสมาชิกในพระราชวงศ์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จากนั้นได้ก่อสร้างเพิ่มเติมเป็นระยะๆ นับแต่ปี ค.ศ. ๑๓๑๒ ถึงปัจจุบัน และในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ คืนวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พระราชวังวินด์เซอร์ได้ประสบเหตุอัคคีภัยครั้งใหญ่ ทางราชการได้เร่งบูรณะซ่อมแซมอยู่เป็นเวลา ๕ ปี จึงแล้วเสร็จสมบูรณ์ ทันงานฉลอง ๕๐ ปีแห่งการอภิเษกสมรส

พระราชวังวินด์เซอร์ เป็นพระราชวังหนึ่งที่ สมเด็จพระบรมราชินีนาถเอลิซาเบธที่ ๒ องค์พระประมุขแห่งสหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์เหนือ กำหนดเสด็จพระราชดำเนินมาประทับปีละ ๒ ครั้ง และจะประกอบพระราชพิธีสถาปนา ‘อัศวิน’ (Knight) และพระราชตราตั้งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้น The Garter เป็นประเพณีสืบมา”

การเข้าชมภายในพระราชวังวินด์เซอร์ นักท่องเที่ยวสามารถเดินตามเส้นทางทางเดิน “Castle Plan” เล็กๆ ที่แสดงเส้นทางเดินไว้อย่างดี ชัดเจนและเข้าใจง่าย ดังนั้นเมื่อตั้งหลักตั้งทิศได้เรียบร้อยแล้ว ผมค่อยๆ เดินตามเส้นทางที่ปรากฏใน Castle Plan นั้น ชื่นชมกับความยิ่งใหญ่ของสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมที่แข็งแรงแน่นหนา ตัดกับความอ่อนโยนของสนามหญ้าสีเขียวขจี ประกอบสายลมอ่อนๆ ทำให้ไม่รู้สึกร้อน และเพลิดเพลินกับการเดินไปเรื่อยๆ หยุดคุยกับพี่น้อยบ้าง คุณณัฐบ้าง ถ่ายภาพไว้บ้าง เผื่อจะได้ใช้ภาพเหล่านั้นเป็นประโยชน์ในวันข้างหน้า

ตามเส้นทางเดิน เมื่อผ่านเขตพระราชฐานชั้นใน สถานที่ซึ่งเปิดให้นักท่องเที่ยวได้ชม คือ Queen Mary’s Dolls House ซึ่งจัดแสดงของสะสม และตุ๊กตาส่วนพระองค์ของพระราชินีแมรี่ ผู้คนรอเข้าคิวยาวกว่า ๕๐๐ เมตร ส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียน เพราะวันนี้เป็นวันหยุด ประกอบกับภายในห้องแสดงไม่กว้างขวาง จึงจำกัดให้เข้าชมเป็นรอบๆ ผมจึงผ่านเข้าไปภายใน State Apartments ซึ่งมีห้องต่างๆ ไว้ให้ชมมากถึง ๔๐ ห้อง

ในจำนวน ๔ ห้องที่ได้เข้าชมนั้น สิ่งที่เหมือนกันทุกห้องคือ การประดับภาพเขียนสีน้ำมัน รูปประติมากรรมหินอ่อน รูปหล่อด้วยโลหะ ทั้งของพระมหากษัตริย์ พระราชินี ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ รวมทั้งผู้ทำคุณประโยชน์และชื่อเสียงให้แก่ประเทศในด้านต่างๆ รวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้ที่ส่งเข้าถวายเป็นเครื่องราชบรรณาการ จากประเทศราช หรือเจ้าประเทศต่างๆ สิ่งของเหล่านี้ตั้งแสดงไว้ให้ผู้เข้าชมได้ศึกษา ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม ของประเทศต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับสหราชอาณาจักร ไม่ว่าจะในฐานะอาณานิคม หรือประเทศเอกราชที่ทัดเทียมกันก็ตาม

ในบรรดาห้องทั้งหลายเหล่านั้น ทุกห้องล้วนมีความน่าสนใจที่แตกต่างกันไปทั้งสิ้น ในที่นี้จะนำมากล่าวไว้ ๒-๓ ห้อง ดังนี้

The Grand Vestibule เป็นห้องรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเพดานสูงเพื่อนำเข้าสู่ส่วนต่างๆ ของ State Apartments ผนังด้านเหนือประดิษฐานพระบรมรูปแกะสลักด้วยหินอ่อนของสมเด็จพระบรมราชินีนาถวิกตอเรีย ในพระอิริยาบถประทับนั่งบนพระราชอาสน์ ฝั่งตรงข้ามด้านใต้ประดิษฐานพระบรมรูปพระเจ้าชาร์ลส์ที่ ๑ และพระเจ้าวิลเลียมที่ ๓ แกะสลักจากหินอ่อนเช่นกัน ผนังทั้ง ๔ ด้านตั้งตู้กระจก จัดแสดงอาวุธโบราณต่างๆ ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่๑๖-๑๘ รวมทั้ง “กระสุนปืน” ที่นายพลเรือ ลอร์ดเนลสัน ถูกลอบยิงจากทหารฝรั่งเศส เสียชีวิตในเหตุการณ์สงครามที่แหลมทราฟัลการ์ ในปี ค.ศ. ๑๘๐๕

The King's Bed Chamber ห้องนี้ใช้เป็นที่ประทับของพระราชวงศ์ ที่เสด็จพระราชดำเนินอย่างเป็นทางการ (State Visits) มาประทับ ณ พระราชวังวินด์เซอร์ พระแท่นบรรทมสร้างด้วยไม้จากฝรั่งเศสปิดทอง พระวิสูตรคลุมปล่อยชายทั้ง ๔ ด้าน เป็นศิลปะคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ผนังห้องส่วนใหญ่จะประดับด้วยภาพเขียนสีน้ำมันฝีมือของ Canaletto ศิลปินที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น กลางห้องแขวนโคมระย้า ศิลปะต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ครั้งสุดท้ายเป็นที่บรรทมของพระเจ้านโปเลียนที่ ๓ และพระมเหสี เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๕๕

The Waterloo Chamber เป็น ๑ ใน ๒๐ ห้อง ที่ผู้พบเห็นต้องตะลึงในความยิ่งใหญ่อลังการ และเป็นห้องที่ใหญ่ที่สุดในพระราชวังวินด์เซอร์ ผนังห้องทั้ง ๔ ด้านประดับด้วยรูปเขียนสีน้ำมันบุคคลสำคัญๆ ทั้งสิ้น ๓๘ ภาพ อาทิ พระบรมสาทิสลักษณ์พระเจ้าวิลเลียมที่ ๔ พระเจ้าจอร์จที่ ๓ พระเจ้าวิลเลียมที่ ๒ แห่งเนเธอร์แลนด์เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศ Prince of Orange สมเด็จพระจักรพรรดิฟรานซิส เฟอร์ดินานด์ แห่งออสเตรีย และ ภาพเขียนสมเด็จพระสันตปาปา ปิอุสที่ ๗ เป็นต้น ภาพเขียนต่างๆ เหล่านี้เป็นภาพที่มีคุณค่าอย่างมากแก่การศึกษาประวัติศาสตร์ยุโรป บริเวณกลางห้องตั้งโต๊ะอาหารขนาดใหญ่ทำจากไม้มะฮอกกานี นั่งได้เต็มที่ ทั้งสิ้น ๖๙ คน สำหรับพรมปูพื้นนั้นเป็นงานทอจากเมืองอัครา ประเทศอินเดีย ส่งเข้ามาถวายสมเด็จพระบรมราชินีนาถวิกตอเรียเมื่อ ค.ศ. ๑๘๙๔ ในสมัยพระเจ้าจอร์จที่ ๓ ใช้ห้องนี้เป็นสถานที่ฉลองชัยชนะที่มีต่อราชวงศ์ Allies ในปี ค.ศ. ๑๘๑๕ ปัจจุบันใช้เป็นสถานที่พระราชทานเลี้ยงอาหารกลางวันแก่ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้น "อัศวิน"

นี่คือส่วนหนึ่งใน ๒๐ ห้องที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม

ยังมีอาคารอีกแห่งหนึ่งที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม คือ โบสถ์ St. George สร้างขึ้นในปี ค.ศ. ๑๔๗๕ ในรัชสมัยพระจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ ๔ ในรูปแบบสถาปัตยกรรมตอนปลายยุคกลาง ผสมศิลปะแบบโกธิค ซึ่งเป็นที่นิยมกันในเวลานั้น เสร็จสมบูรณ์ในรัชสมัยพระเจ้าเฮ็นรี่ที่ ๘ ในปี ค.ศ. ๑๕๒๘ เพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นอัศวิน (Order of the Garter)

นอกจากนั้น ภายในโบสถ์ St. George ยังเป็นที่ฝังพระบรมศพพระมหากษัตริย์ถึง ๑๐ พระองค์

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง กับการเยี่ยมชมพระราชวังวินด์เซอร์ พระราชวังที่มีอายุกว่า ๙๐๐ ปี ด้วยความประทับใจ และหวังว่าจะได้กลับมาเยี่ยมชมอีก โดยการล่องเรือขึ้นมาตามแม่น้ำเทมส์ จากกรุงลอนดอน และกลับกรุงลอนดอนโดยรถไฟ เป็นการเดินทางที่สะดวกมาก

❖

ปราสาทเอดินเบิร์ก

ทหารรักษาการณ์ ก่อนเข้าสู่ปราสาทเอดินเบิร์ก

“แอบฟัง” เสียงปี่สก๊อต ก่อนเดินทางกลับกรุงลอนดอน

๔๐. เอดินเบิร์ก

สหราชอาณาจักร ประกอบด้วย อังกฤษ สก๊อตแลนด์ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ เมื่อผมเดินทางไปกรุงลอนดอน เมื่อฤดูร้อนปี พ.ศ.๒๕๔๓ ได้รู้จักมหานครแห่งนี้น้อยมาก เนื่องด้วยเวลาจำกัดเพียง ๙ วัน เท่านั้น แต่ยังโลภอยากไปโน้นไปนี่ หนึ่งในที่ว่านั้นคือ เอดินเบิร์ก เมืองหลวงของแคว้นสก๊อตแลนด์ ด้วยชื่อ เอดินเบิร์ก นี้ ตั้งแต่จำความได้ก็ได้ยินชื่อนี้แล้ว คือชื่อดยุคแห่งเอดินเบิร์ก (เจ้าชายฟิลิป พระสวามีในสมเด็จพระบรมราชินีนาถเอลิซาเบธที่ ๒) แถม ชื่อ “สก๊อต” ก็ได้ยินและรู้จักในชื่อของสินค้า และเครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า “ปี่สก๊อต” เสียงของปี่สก๊อตโหยหวนเสียดแทงโสตประสาทยิ่งนัก

ผมเดินทางจากตลาดหมอชิต (ลอนดอน) Victoria Coach Station ด้วยรถโค้ชปรับอากาศ ในเวลา ๒๒.๐๐ น. มุ่งหน้าขึ้นสู่เอดินเบิร์ก หลับๆ ตื่นๆ ไปตลอดทาง ตื่นอีกครั้งประมาณตี ๕ ท้องฟ้าหน้าร้อนของเขตอบอุ่นโลกนั้นสว่างมากแล้ว ต้องเปลี่ยนรถก่อนถึงเอดินเบิร์ก ในเวลา ๑ ชั่วโมงต่อมา

มาถึงเอดินเบิร์กยังเช้ามาก อาศัยสถานีรถไฟเป็นที่ปฏิบัติภารกิจส่วนตัวต่างๆ เรียบร้อยพร้อมได้ “คุณ Mac” ช่วยดูแลในเรื่องอาหารเช้าอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งได้ข้อมูลจาก Tourist Information ที่ Princes Mall จนเป็นที่พอใจ และตกลงใช้บริการของ The Edinburgh Classic Tour ในราคา ๗.๕๐ ปอนด์ นั่งรถสองชั้น ชั้นบนไม่มีหลังคา ผมรีบขึ้นไปชั้นบน เพราะสามารถมองเห็นทัศนียภาพได้รอบทิศทาง ตั้งต้นจาก Waverly Bridge เคลื่อนไปตามถนนสายหลักรอบเมือง เงื่อนไขสำคัญคือสามารถแวะลงไปชมสถานที่ต่างๆ ระหว่างทางได้ นับว่าเหมาะกับนักท่องเที่ยวที่มีเวลา และปัจจัยไม่มากนักเช่นผม ถึงปราสาทเอดินเบิร์กจึงได้แวะลง ด้วยตั้งใจมาที่ปราสาทนี้เป็นหลัก

ปราสาทเอดินเบิร์ก กล่าวได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของเมืองเอดินเบิร์กอย่างแท้จริง ตัวปราสาทสร้างอยู่บนเนินสูง มีลักษณะเป็นป้อมปราการ มองเห็นเด่นเป็นสง่าจากทุกมุมของเมือง ด้วยชัยภูมิที่เหมาะสมยิ่งเช่นนี้จึงเป็นที่พักของผู้นำท้องถิ่นมาตั้งแต่ก่อนคริสตกาล แต่เริ่มมีหลักฐานการสร้างอาคารและป้อมปราการเป็นลายลักษณ์อักษร ในคริสต์ศตวรรษที่ ๖ อาคารที่เก่าแก่ที่สุดในบริเวณปราสาทเอดินเบิร์กที่ยังเหลืออยู่ คือโบสถ์ของนักบุญมาร์กาเร็ต ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ ตลอดระยะเวลาช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑-๑๖ ปราสาทเอดินเบิร์กได้เป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์แห่งสก็อต และทวีความสำคัญทางการเมือง การปกครองขึ้นตามลำดับ จนมีผู้กล่าวไว้ว่า “ใครที่สามารถครอบครองปราสาทเอดินเบิร์กได้ ผู้นั้นเป็นใหญ่ที่สุดในแผ่นดิน” ด้วยเหตุนี้เองทำให้ปราสาท

เอดินเบิร์ก ถูกทำลายลงหลายครั้ง เพราะความขัดแย้งแย่งชิงอำนาจ โดยเฉพาะระหว่างอังกฤษและสก๊อตแลนด์ แต่ทุกครั้งก็ได้รับการบูรณะให้กลับคืนสู่ความสง่างามดังเดิม ครั้งสุดท้ายในศตวรรษที่ ๑๙ เมื่อเซอร์วอลเตอร์ สก๊อต นักปราชญ์ชาวสก๊อตได้เป็นผู้นำในการซ่อมแซม เพื่อให้ปราสาทเอดินเบิร์กสวยงามสมบูรณ์ เป็นสัญลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจของความเป็นชนชาติสก็อต มาตราบทุกวันนี้

เช่นเดียวกับสถานที่ท่องเที่ยวทุกแห่งในประเทศนี้ (เท่าที่ได้ไปมา) การเข้าชมภายในปราสาทเอดินเบิร์ก ต้องเสียค่าเข้าชมเช่นเดียวกับสถานที่ต่างๆ ที่ปราสาทเอดินเบร์กนี้เสียค่าเข้าชมคนละ ๖.๓๐ ปอนด์ (พ.ศ. ๒๕๔๓) วันนี้อากาศที่เมืองเอดินเบิร์กแจ่มใส แสงแดดค่อนข้างจัด ท้องฟ้าปราศจากเมฆเป็นสี “ฟ้า” จริงๆ

เริ่มต้นเข้าชมปราสาท สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่เป็นมรดกตกทอดมาจากยุคกลาง ต้องผ่านทหารรักษาการณ์ ที่ดูจะแปลกตาสำหรับนักท่องเที่ยว นั่นคือการแต่งกายที่ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิม คือการ “สวมกระโปรง” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของ “ชาวสก็อต” แต่ในวันนั้นเป็นกระโปรงลายสก๊อต พื้นสีน้ำเงินเข้ม คล้องกระเป๋าหนังใบเล็กไว้ด้านหน้า นักท่องเที่ยวต้องค่อยๆ เดินตามๆ กันไป ตามเส้นทางที่จัดไว้ จนกระทั่งขึ้นสู่ลานกว้างของหอคอยด้วยบันได ๗๐ ขั้นโดยไม่รู้ตัว ซึ่งเป็นส่วนที่สูงที่สุดของปราสาท ที่นี่สามารถมองเห็นทะเลเหนืออยู่ไกลลิบๆ บนลานนี้มีอาคารเก็บรักษาปืนใหญ่ ที่ใช้ยิงในเวลา ๑๓.๐๐ น. ของทุกวัน เรียกว่า The “One o’clock Gun” ยกเว้นวันศุกร์ Good Friday และวันคริสต์มาส

ประเพณีการยิงปืนใหญ่เวลา ๑๓.๐๐ น. เกิดขึ้นเมื่อนักธุรกิจชาวเอดินเบิร์ก John Hewitt เล่าว่าขณะที่เขาเดินอยู่ในกรุงปารีสนั้น เขาตกใจเมื่อได้ยินเสียงปืนใหญ่ พร้อมๆ กับประชาชนมองไปที่นาฬิกา คล้ายกับการเทียบเวลาประจำวัน เขาเสนอให้ผู้บริหารกรุงเอดินเบิร์กจัดให้มีสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งทำนองนั้น ดังนั้นการยิงปืนใหญ่ในเวลา ๑๓.๐๐ น. จึงเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. ๑๘๖๑ จากปราสาทเอดินเบิร์กสืบต่อจนถึงปัจจุบัน ยกเว้นระหว่างสงครามโลกทั้ง ๒ ครั้ง ที่ต้องระงับไปชั่วคราว

ผมอยู่ที่ปราสาทเอดินเบิร์กประมาณ ๓ ชั่วโมง ก่อนกลับออกมาแวะนั่งจิบกาแฟ (อาศัยพักขาไปในตัว) เขียนโปสการ์ดส่งกลับมากรุงเทพฯ ที่บริเวณร้านขายของที่ระลึก และทราบว่า “เงินของสก๊อตแลนด์” ไม่สามารถนำไปใช้ชำระหนี้ที่อังกฤษได้ ได้ซื้อพวงกุญแจที่เป็นวันเกิด ซึ่งมีคำทำนายบุคลิกของเจ้าของวันเกิด และเหตุการณ์สำคัญของโลกที่อุบัติขึ้นในวันนั้น เป็นของฝากจากเอดินเบิร์ก

ส่วนครึ่งวันบ่ายหลังจากรถทัวร์นำกลับมาส่งที่เดิม ได้ขนมจากร้านเบเกอรี่ และไอศกรีม นั่งรับประทานที่สนามหญ้าในสวนสาธารณะ เป็นการเติมพลังก่อนที่จะ “เดิน เดิน และ เดิน” ในช่วงบ่ายต่อเนื่องไปจนถึง ๒๑.๐๐ น.

การไปเที่ยวต่างประเทศ จะสำเร็จผลตามที่ปรารถนานั้นต้องอาศัยการเดินเป็นสำคัญ ดังนั้นหากผู้ใดตั้งใจจะไปยืดเส้นยืดสายในต่างประเทศ ก็ควรไปเสียตั้งแต่ร่างกายยังแข็งแรง เดินได้สะดวกคล่องแคล่วว่องไวไม่เป็นภาระให้กับผู้ร่วมทาง อย่ารอว่า เกษียณแล้วว่างถึงจะไป ขืนรอเวลานั้นเห็นมาหลายรายแล้วครับ ไปไหนไม่ได้ เพราะเจ็บเข่า ปวดเข่า นั่งก็โอย ลุกก็โอย เป็นดังนี้ เห็นทีอยู่บ้านดีกว่าครับ

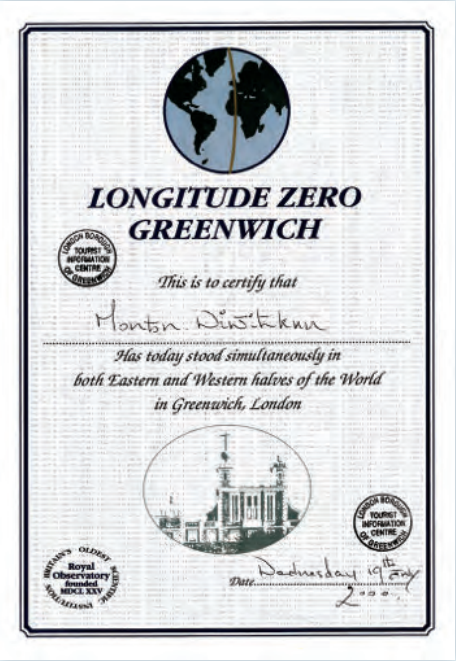
เดินไปเดินมาไปพบ “ห้างเจนเนอร์ส-Jenners” ห้างสรรพสินค้าที่มีชื่อเสียง ๑ ใน ๓ ห้างดังของยุโรป มีสินค้ามากมายหลายร้อยชนิด ขณะเพลินกับสินค้าเครื่องหนังที่ดูแล้วราคาไม่แพงนักเจ้าหน้าที่ได้มากระซิบว่า “ได้เวลาห้างปิดแล้วครับ” จึงต้องรีบกลับออกมา เขาปิดห้างกันเวลา ๑๗.๐๐ น. ! ! ไม่เหมือนเมืองไทยปิดห้างในเวลา ๒๒.๐๐ น. หรือไม่ก็ Midnight Sale ไปเลย ให้รู้ว่าใครเป็นใคร ! ! !

สุดท้ายสำหรับ ๑๕ ชั่วโมงในเอดินเบิร์ก คือการเดินตามหาเสียง “ปี่สก๊อต” ที่ส่งเสียงเสียดแทงโสตประสาทจนเจอ หลายๆ คนบริจาคทรัพย์ให้ผู้แสดงตามธรรมเนียม วิธีเช่นนี้เรียกว่า พวก “วนิพก” ผมเป็นประเภท “ประหยัด” จึงยืนฟังอยู่ไกลๆ แถมแอบถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก

๒๑.๐๐ น. ออกเดินทางกลับกรุงลอนดอน โดยรถโค้ชปรับอากาศตามเส้นทางเดิม

ลาก่อน เอดินเบิร์ก ! แต่ไม่ใช่ลาลับ แล้วจะกลับมาใหม่...

❖

ใบรับรองการมาถึง “ลองติจูด ๐ องศา เมืองกรีนิช”

ด้านหน้าทางเข้าตลาดเมืองกรีนิช

บริเวณที่เส้น Prime Meridian ๐ องศาลากผ่าน
(สมความตั้งใจแล้วครับ)

๔๑. The Prime Meridian

The Prime Meridian หรือที่เรียกว่า เส้น ลองติจูดศูนย์องศา เป็นเส้นสมมุติที่นักภูมิศาสตร์กำหนดขึ้นเป็นเส้นหลักในการแบ่งเขตเวลาของโลก การแบ่งโลกเป็นตะวันออกและตะวันตก รวมทั้งการหมุนรอบตัวเอง และหมุนรอบดวงอาทิตย์ของโลก เพื่อประโยชน์สำคัญคือเรื่อง “เวลา” บนโลกนี้ ซึ่งมีทั้งเวลามาตรฐาน และเวลาท้องถิ่น โดยกำหนดให้เส้น The Prime Meridian หรือเส้นลองติจูดที่ ๐ องศานี้ ลากผ่านเมืองกรีนิช กรุงลอนดอน ประเทศสหราชอาณาจักร

นั่นเป็นความรู้ดั้งเดิม ตั้งแต่เรียนเรียนวิชาภูมิศาสตร์ว่าด้วยเรื่องเวลาของโลก และเก็บความตั้งใจไว้ว่า หากมีโอกาสบุญพาวาสนาส่งเดินทางไปกรุงลอนดอนต้องไป “เหยียบ” เส้น Prime Meridian นี้ให้ได้

เมื่อมีโอกาส ไปถึงกรุงลอนดอน ในฤดูร้อนปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เมืองกรีนิช จึงเป็นอีกสถานที่หนึ่ง ที่ต้องไปให้ถึง เพื่อสนองความตั้งใจ หรือทำให้ความตั้งใจตั้งแต่เรียนหนังสือประสบผลสำเร็จบ้างเท่าที่ทำได้โดยไม่เดือดร้อนนัก อีกทั้งเมื่อฟังวิทยุ บีบีซี จากกรุงลอนดอน (ปัจจุบัน ได้ยกเลิกรายการภาคภาษาไทยไปแล้ว เมื่อหลายปีก่อน) ก็จะได้ยินผู้ประกาศเทียบนาฬิกา ต้องเทียบจาก “เวลามาตรฐานกรีนิช”

เช้าวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ อากาศในกรุงลอนดอนแจ่มใสมาก แสงแดดจัดท้องฟ้าเป็นสีคราม รอให้พ้นเวลาเร่งด่วน เพื่อสามารถซื้อตั๋วรถไฟในราคานักท่องเที่ยว (One Day Travelcard - ๔.๑๐ ปอนด์) และมุ่งหน้าเดินทางไป “กรีนิช” ในทันที

กรีนิช (Greenwich) เป็นตำบลเล็กๆ อยู่ทางทิศตะวันออกของกรุงลอนดอน บนฝั่งของแม่น้ำเทมส์ ผมใช้บริการรถไฟ Interchange จาก สถานี Charing Cross ไม่นานถึงสถานีรถไฟกรีนิชในเวลา ๑๐.๓๐ น. สถานีนี้เป็นสถานีเล็กๆ กว่าจะเดินลอดอุโมงค์ใต้รางรถไฟมาฝั่งตรงข้ามซึ่งเป็นที่ตั้งเมือง ผู้คนที่มารถไฟขบวนเดียวกันหายไปหมด เดินไปสักพัก อาคารบ้านเรือน ชีวิตประจำวันของชาวเมืองจึงค่อยๆ ปรากฏขึ้น เป็นอันว่ามาไม่ผิดแล้ว ในที่สุดเดินไปจนพบศูนย์ท่องเที่ยวประจำเมือง ได้ข้อมูลต่างๆ เป็นที่น่าพอใจเกี่ยวกับเมืองกรีนิชมากมาย รวมทั้งได้ Certificate รับรองการมาถึง Longitude Zero อีกด้วย

เมื่อได้ข้อมูล เอกสารต่างๆ และพยายามอ่าน ทำความเข้าใจอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจุดหมายปลายทางคือ The Royal Observatory ซึ่งเป็นที่ตั้งของ Greenwich Meridian

Line เพื่อความรวดเร็วได้ใช้แผนที่ช่วยในการเดินทาง โดยเดินไป ตามทาง King Willliam Walk Romney Street ผ่าน National Maritime Meseum (ปัจจุบันจัดแสดง เรือหุ่นจำลอง ภาพเขียน และอุปกรณ์การเดินเรือ ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘-๒๐) เข้าสู่ Greenwich Park สนามหญ้าขนาดใหญ่ที่ได้รับการทำนุบำรุงอย่างดี มีต้นไม้ขนาดใหญ่ปลูกเป็นระยะๆ ภูมิประเทศค่อยๆ ลาดสูงขึ้นเป็นเนินเตี้ยๆ จนถึงที่ตั้งของ The Royal Observatory

The Royal Observatory ซึ่งเป็นที่ตั้งของ The Prime Meridian หรือเส้นลองติจูด ๐ องศานั้น เกิดขึ้นเมื่อพระเจ้าชาร์ลส์ที่ ๒ (ค.ศ. ๑๖๓๐-๑๖๘๕) โปรดให้สร้างหอดูดาวขึ้นที่ตำบลกรีนิชนี้ ในปี ค.ศ. ๑๖๗๕ เพื่อส่งเสริมการศึกษาในด้านดาราศาสตร์ และการเดินเรือ ต่อมาที่ประชุมนานาชาติของนักภูมิศาสตร์โลก ณ กรุงลอนดอน ในปี ค.ศ. ๑๘๘๔ ได้กำหนดเส้นสมมุติบนพื้นโลก และเวลามาตรฐานของโลก โดยให้เส้นสมมุติที่ลากผ่านขั้วโลกเหนือไปยังขั้วโลกใต้ ผ่านตำบลกรีนิช กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นเส้นสมมุติที่ ๐ องศา (The Prime Meridian)

หลังจากตื่นเต้น และถ่ายรูปกับเส้น ๐ องศาที่ใฝ่ฝันมานาน ได้ไปที่หอดูดาวที่อยู่ใกล้กับ The Royal Observatory ที่ภายในห้องมืดนั้นสามารถมองเห็นภาพต่างๆ โดยรอบเมืองกรีนิชในรูปแบบ ๓๖๐ องศา เข้าชมนิทรรศการวิวัฒนาการเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้เกี่ยวกับเวลา โดยเฉพาะ “นาฬิกา” รูปแบบต่างๆ ที่ National Maritime Meseum

กลับออกมาจาก The Royal Observatory เมื่อบ่ายแล้ว เดินดูบรรยากาศภายในเมืองเล็กๆ แห่งนี้ ที่ดูจะเรียบง่าย สบายๆ รถไม่ติด ผู้คนไม่มาก สุดท้ายก่อนลงเรือล่องแม่น้ำเทมส์กลับลอนดอน ได้แวะไปทักทาย “The Cutty Sark” เรือใบเดินทะเลขนาดใหญ่ซึ่งได้เดินทางมายังประเทศจีนเพื่อนำใบชากลับไปอังกฤษในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ที่ผ่านมา เมื่อปลดระวางลง ทางการได้ชะลอมาไว้ที่ท่าเรือเมืองกรีนิช จัดเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง ให้นักท่องเที่ยวได้ชม และรำลึกถึงความยิ่งใหญ่ของอังกฤษในฐานะ “เจ้าแห่งทะเล” เมื่อศตวรรษก่อน ภายในเรือจัดนิทรรศการแสดงรูปปั้น รูปสลักโขนเรือ ภาพเขียนต่างๆ จากประวัติของเรือลำนี้ สันนิษฐานว่าน่าจะได้บรรทุก “ฝิ่น” เข้าไปในเมืองจีนด้วย เพราะเป็นช่วงเวลาที่อังกฤษกำลังแสดงแสนยานุภาพล่าอาณานิคมในทวีปเอเชีย

ผมกลับจากกรีนิช ด้วยการล่องแม่น้ำเทมส์ แทนการเดินทางด้วยรถไฟ ซึ่งถือว่าเป็นความโชคดีเพราะทราบในภายหลังว่า เมื่อช่วงเช้าที่ผ่านมาเกิดมี bomb ที่สถานีรถไฟวิกตอเรีย ทางการประกาศปิดสถานีรถไฟใต้ดิน เพื่อความปลอดภัยของประชาชน มีเรื่องตื่นเต้นจนได้ ! ! !

❖

๔๒. ล่องแม่น้ำเทมส์

มากรุงลอนดอน หากไม่ได้นั่งเรือล่องแม่น้ำเทมส์ อาจกล่าวได้ว่ามาไม่ถึงอังกฤษ เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวที่มากรุงเทพฯ แล้วไม่ได้นั่งเรือล่องแม่น้ำเจ้าพระยา ก็อาจพูดทำนองเดียวกันว่ามาไม่ถึงประเทศไทย เพราะบรรดาเมืองหลวงที่เก่าแก่และสำคัญๆ ของโลก ในอดีตต้องหาชัยภูมิที่ตั้งบนฝั่งแม่น้ำ เพื่อประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงเป็นประการสำคัญ

ผมใช้บริการรถไฟ ด้วยตั๋ว One Day Travelcard จากกรุงลอนดอน มาเมืองกรีนิช ในช่วงเช้า และตั้งใจกลับกรุงลอนดอนในช่วงบ่าย หลังภารกิจที่กรีนิชเสร็จสิ้นลง ด้วยการล่องเรือชมบรรยากาศ ๒ ฝั่งแม่น้ำเทมส์วันนั้น (๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓) ถ้าจะใช้บริการรถไฟก็คงลำบากและไม่สามารถใช้ได้ ด้วยมีเหตุ บอมบ์ (bomb) ที่สถานีรถไฟวิกตอเรีย ทางการประกาศปิดการเดินรถไฟใต้ดินจนถึงเวลา ๑๖.๐๐ น. ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของประชาชน และสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นับว่าเป็นความโชคดีของผม

ตั๋วโดยสาร กรีนิช-เวสต์มินส์เตอร์ จาก The Royal River Thames ราคา ๖.๓๐ ปอนด์ (สามารถนำตั๋วโดยสารนี้ไปแสดง เพื่อซื้อตั๋วเข้าชม Queens House National Maritime Museum Old Royal Observation จะได้ลดราคา ๒๐ เปอร์เซ็นต์ นั่นหมายความว่าเป็นการล่องมาจากท่าเวสต์มินส์เตอร์ กรณีของผมจึงไม่ได้ใช้สิทธิ์นี้ น่าเสียดายคงต้องมาใช้สิทธิ์ในโอกาสหน้า)

ขณะรอเวลาเรือออกจากท่า ได้เห็นทางลงอุโมงค์ลอดแม่น้ำเทมส์ ที่เรียกว่า Greenwich Foot Tunnel ข้ามไปยังเกาะ Millwall Docks อุโมงค์นี้สร้างและเปิดใช้งานมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๐๒ มีความยาว ๓๗๐ เมตร

เมื่อได้เวลา ๑๖.๑๕ น. ออกเดินทางจากท่าเรือกรีนิช เรือวิ่งทวนกระแสน้ำกลับขึ้นไปลอนดอนมุ่งหน้าท่าเรือเวสต์มินส์เตอร์ จุดหมายปลายทาง บ่ายวันนี้ท้องฟ้าเหนือลำน้ำเทมส์สดใสมาก แสงแดดยามบ่ายแผดกล้าไม่ลดละพลัง คงเป็นการต้อนรับอาคันตุกะจากเขตร้อนของโลก (ทดสอบความอดทนต่อความร้อนจากดวงอาทิตย์ดวงเดียวกัน) สองฟากฝั่งแม่น้ำเป็นอาคารสิ่งก่อสร้างทำนองเป็นที่พักอาศัย ในรูปแบบต่างๆ แต่เมื่อเรือลอดผ่านสะพาน Tower Bridge ภาพสถานที่สำคัญ เริ่มปรากฏให้เห็นตามลำดับ ตั้งแต่ Tower of London พิพิธภัณฑ์เรือรบ HMS Belfast ที่ราชนาวีอังกฤษนำมาลอยลำจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ ทอดสมอตั้งแสดงไว้ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๑ เป็นเรือรบที่มีลักษณะ

เรือล่องแม่น้ำเทมส์ กำลังจะผ่านสะพาน Tower Bridge

พิพิธภัณฑ์เรือรบ HMS Belfast

ท่าเรือเมืองกรีนิช

เรือกำลังจะเทียบท่า London Eye Pier

ใกล้เคียงกับเรือรบที่ใช้ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ และมีส่วนร่วมในการจมเรือรบเยอรมัน “Schamborst” ในปี ค.ศ. ๑๙๔๓ เรือล่องต่อไปผ่าน London Bridge Somerset House Waterloo Bridge Cleopatra’s Needle สถานี Charing Cross Hungerford railway bridge เทียบเรือที่ London Eye Pier เป็นการสิ้นสุดการล่องแม่น้ำเทมส์ ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ ๔๐ นาที

เป็นความโชคดีอีกครั้ง เมื่อเรือมาเทียบท่านี้เพื่อส่งนักท่องเที่ยวให้ขึ้นมาพบกับ “ของเล่น” ชิ้นใหม่และใหญ่โตของชาวกรุงลอนดอนที่เกิดขึ้นพร้อมกับสหัสวรรษใหม่ มีชื่อเรียกสมกับเป็นของขวัญของชาวกรุงลอนดอนในคริสต์ศักราชใหม่นี้ (ค.ศ. ๒๐๐๐) ว่า “London Eye” หรือรู้จักในชื่อ มิลเลเนียมวีล (Millennium Wheel) ชิงช้าสวรรค์ที่สูงที่สุดในทวีปยุโรป มีความสูง ๑๓๕ เมตร (๔๔๓ ฟุต) ปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๔๒) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมาก

ผมเห็นเป็นโอกาส เรือมาเทียบถึงท่าแล้ว ตัดสินใจซื้อตั๋วในราคา คนละ ๑๔ ปอนด์ เพื่อขึ้น London Eye ปรากฏว่าวันนี้ปิดการจำหน่ายตั๋วแล้ว ให้มาใหม่พรุ่งนี้ เพราะยังมีผู้ที่ซื้อตั๋วไว้รอคิวอยู่ เป็นอันว่าไม่ได้ขึ้นชิงช้าสวรรค์ของศตวรรษที่ ๒๑ เพราะพรุ่งนี้ต้องเดินทางเข้ากรุงปรากตามกำหนดการที่จัดไว้

สุดท้ายจริงๆ ก่อนออกไปจากบริเวณที่เป็นท่าเทียบเรือ เพื่อขึ้นสู่สะพานเวสต์มินส์เตอร์ เดินผ่านอาคารสีขาวนวลขนาดใหญ่ที่เห็นตั้งแต่ยังอยู่บนเรือ จึงแวะไปหาความรู้ ได้ความว่าชื่อ Country Hall เป็นอาคารสูง ๕ ชั้น ในอดีตได้เคยเป็นสำนักงานของทั้งรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ห้องแสดงนิทรรศการต่างๆ ปัจจุบันเป็นที่ตั้งขององค์กรธุรกิจและสถานที่ท่องเที่ยว และพิพิธภัณฑ์สัตว์ทะเลแห่งกรุงลอนดอน (London Sea Life Aquarium)

ชีวิตบนสองฝั่งแม่น้ำเทมส์ กับแม่น้ำเจ้าพระยา ดูจะแตกต่างกันมาก เริ่มตั้งแต่ท่าเทียบเรือ ความสะดวกสบายระหว่างอยู่บนเรือ ระบบการจำหน่ายตั๋วโดยสาร สภาพของเรือโดยสาร รวมทั้งคุณภาพของน้ำ จากวันนั้น ถึงวันนี้ ๑๓ ปี ผมยังไม่เห็นว่าระบบการเดินทางด้วยเรือในแม่น้ำเจ้าพระยา ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้ทัดเทียมกับที่ได้เห็นมาแม้แต่น้อย

❖

๔๓. สาธารณรัฐเช็ก (๓)

การเดินทางไปสาธารณรัฐเช็ก ในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นครั้งที่ ๓ (แต่คงไม่ใช่ครั้งสุดท้ายอย่างแน่นอน) อาจเป็นผลจากการได้ไปสัมผัสรูปปั้นทองเหลืองกลางสะพานชาร์ลส์เมื่อครั้งก่อน และอธิษฐานให้ได้กลับมาเยือนสาธารณรัฐเช็ก-กรุงปรากอีก และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมยิ่ง เพราะเป็นฤดูร้อน อากาศกำลังสบายเป็นการเดินทางเพื่อเก็บรายละเอียดในกรุงปราก และต่างจังหวัดที่น่าสนใจ รวม ๓ แห่ง ดังนี้

สถานที่แห่งแรก คือ ปราสาทปราก ๒ ครั้งที่ผ่านมาเรียกได้ว่ารู้จัก ปราสาทปรากอย่างผิวเผิน ด้วยเวลาที่ค่อนข้างจำกัด หรือเบื้องบนกำหนดให้ต้องมากรุงปรากครั้งที่ ๓ ผมค่อยๆ เดินจากทำเนียบ (การมาปรากครั้งนี้ท่านทูต และพี่อารีย์ ปล่อยให้เที่ยวเอง คงเห็นว่าชำนาญสถานที่ต่างๆ ในกรุงปรากพอสมควรแล้ว) ขึ้นเนินเตี้ยๆ พอเหนื่อยประมาณ ๑๐ นาที (อย่างสบายๆ ท่ามกลางอากาศในฤดูร้อนของภาคพื้นยุโรปที่แจ่มใจท้องฟ้าปราศจากเมฆ เป็นสีฟ้า-ครามจริงๆ) เพื่อเข้าชมส่วนต่างๆ ที่ยังขาดไป

ปราสาทปรากนี้ เป็นปราสาทที่เก่าแก่มากแห่งหนึ่งของโลก สร้างขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๙ ในรัชสมัยของเจ้าชาย Borivoj แห่งราชวงศ์ Premyslids ซึ่งเป็นราชวงศ์แรกที่เข้าปกครองเช็กและตลอดเวลากว่า ๑,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา ปราสาทปรากตั้งอยู่บนเนินสูงริมฝั่งแม่น้ำ เป็นชัยภูมิที่ดีมาก สามารถมองเห็นภาพได้กว้างไกลแบบพาโนรามา ได้ก่อสร้างและบูรณะมาเป็นระยะๆ โดยเฉพาะในรัชสมัยของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ ๔ และเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ตลอดมา แม้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี ค.ศ. ๑๙๑๘ ปราสาทปรากได้ทำหน้าที่ทำเนียบประธานาธิบดีสืบต่อมาถึงปัจจุบัน และยังคงรักษาประเพณีการเปลี่ยนยามของทหารองครักษ์ (Changing Guard) ในเวลาเที่ยงวัน จนเป็นรายการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต้องมาเฝ้ารอเวลา เฉกเช่นการเปลี่ยนทหารรักษาพระองค์ที่พระราชวังบัคกิงแฮม กรุงลอนดอน แต่ไม่ยิ่งใหญ่โอฬารตระการตาเท่า

ภายในกำแพงที่สูงใหญ่ล้อมรอบปราสาทนั้น ประกอบด้วยพระราชวัง วิหาร อุทยาน และหอคอย บริเวณทางเข้าปราสาททุกช่องประตูมีทหารรักษาการณ์ แต่งเครื่องแบบเต็มยศยืนยาม (ชุดที่แต่งจะเปลี่ยนไปตามฤดูกาล) เปลี่ยนยามทุกๆ ๔ ชั่วโมง ทหารยืนยามเหล่านี้ เท่าที่สังเกต ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาก ดูเหมือนจะเป็น “ของเล่น” ชนิดหนึ่งของนักท่องเที่ยว ด้วยการขอถ่ายภาพด้วย เป็นที่สนุกสนาน แต่ดูจะเป็นที่รำคาญของทหารเสียมากกว่า เพราะบังเอิญเห็นทหารกระแทกพานท้ายปืนดังโครม ! นักท่องเที่ยวตกใจกระโดดถอยออกห่างแทบไม่ทัน แต่ยังใจกล้าถ่ายภาพกับทหารยามคนนั้นจนได้ นับถือ...จริงๆ

ผมผ่าน Powder Bridge เข้าปราสาททางทิศเหนือสู่เขตพระราชฐานชั้นกลาง บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของมหาวิหาร St.Vitus (วัดในพระราชวังเหมือนวัดพระศรีรัตนศาสดาราม บ้านเรา) จากนั้นเดินอ้อมไปทางขวาของมหาวิหารเข้าสู่เขตพระราชฐานชั้นใน เดินชมอาคารต่างๆ ซึ่งเคยเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์เมื่อหลายร้อยปีก่อน ผ่านเข้าสู่บริเวณที่เรียกว่า “ตรอกทองคำ” (The Golden Lane) ซึ่งในอดีตเป็นที่พักของช่างทองหลวง สิ่งสะดุดตาในตรอกทองคำนี้ไม่ใช่ร้านขายทอง หากแต่ปัจจุบันบ้านแต่ละหลัง ขนาดกะทัดรัด ทาสีสดใส ได้กลายเป็นร้านขายของที่ระลึก หนังสือ และสินค้าพื้นเมืองหัตถกรรมต่างๆ เป็นจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยว (รวมทั้งผมด้วย) เดินหาซื้อของฝากที่ระลึกกันขวักไขว่ ออกจากพระราชวังหลวง ผ่านอุทยานที่เวลานี้ไม้ดอกบานสะพรั่งตัดกับสนามหญ้าเขียวขจี

ผมออกจากปราสาทปรากทางด้าน New Castle Stairs ใช้เวลาครึ่งวันกับการเก็บรายละเอียดต่างๆ ก่อนกลับทำเนียบรับประทานอาหารกลางวัน

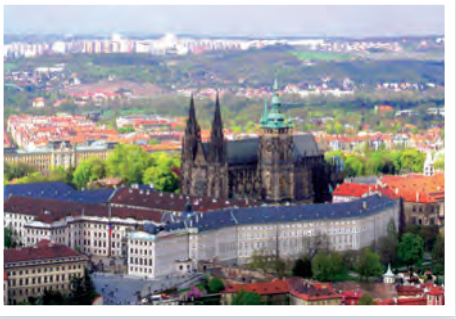

Villa Bertramka เป็นอีกสถานที่หนึ่ง ที่ผมทำการบ้านก่อนออกเดินทาง ตั้งใจต้องไปเยี่ยม “บ้าน” คีตกวีท่านนี้ ในกรุงปรากให้ได้

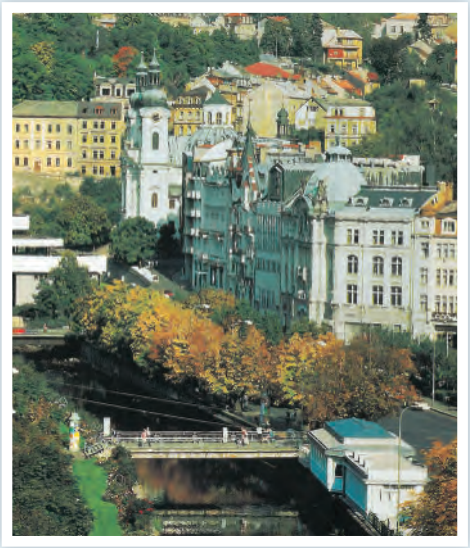
คฤหาสน์ Villa Bertramka เป็นอาคารตึก ๒ ชั้น ทาสีเหลืองอ่อน สร้างขึ้นเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ อย่างหรูหราในสวนองุ่น ชานกรุงปรากในเขต Mala Strana ตั้งอยู่บนเนินเตี้ยๆ ห่างจากถนนประมาณ ๓๐๐ เมตร มีกำแพงคอนกรีตเป็นรั้วมิดชิดสีเหลืองเช่นเดียวกับตัวตึก ใช้ประตูบานเล็กในการเข้า-ออก คฤหาสน์หลังนี้ได้เปลี่ยนผู้ครอบครองเรื่อยมา จนกระทั่งในกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ได้ตกเป็นของ Frantisek Bertram of Bertram และทรัพย์สินต่างๆ ของเขาจะปรากฏอยู่ในนาม Frantiseka Bertramska ภรรยา

ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๗๘๔ คฤหาสน์หลังนี้ ได้ตกอยู่ในครอบครองของ Frantisek Xavwr Dusek ครูสอนเปียโนและนักประพันธ์เพลงชื่อดัง และภรรยา Fosefina Dusek นักร้องที่มีชื่อเสียงเช่นกัน ทั้ง ๒ ได้พำนักอยู่ ณ คฤหาสน์แห่งนี้เป็นเวลา ๕ ปี ซึ่งในระยะเวลาดังกล่าว Wolfgang Amadeus Mozart (ค.ศ. ๑๗๕๐-๑๗๙๑) เดินทางมากรุงปรากถึง ๕ ครั้ง และได้พำนัก ณ คฤหาสน์แห่งนี้ ในบางโอกาส

ระหว่างปี ค.ศ. ๑๗๘๖-๑๗๙๑ โมสาร์ทเดินทางมากรุงปราก ได้แสดงคอนเสิร์ตหลายครั้ง ที่มีชื่อเสียงมากมาถึงปัจจุบันคือบทเพลงที่มีชื่อว่า “Don Giovanni” โดยเขาได้ประพันธ์บทเพลงนี้สำเร็จในวันที่ ๒๘ ตุลาคม ค.ศ. ๑๗๘๗ วันรุ่งขึ้นได้นำบทเพลง

ปราสาท “ปราก”

ส่วนหนึ่งของเมืองคาร์โลวี่ วารี (Karlovy Vary)

พิพิธภัณฑ์บ้านโมสาร์ท ในกรุงปราก “Villa Bertramka”

การจัดสวนดอกไม้แสดง “วัน-เดือน-ปี”
ที่ Karlovy Vary

ทดลองดื่มน้ำแร่ที่บ่อน้ำแร่

นี้เปิดการแสดงเป็นครั้งแรกที่โรงละครแห่งชาติ ปรากฏว่าบทเพลงดังกล่าวประสบผลสำเร็จ ได้รับการต้อนรับอย่างสูงสุด ต่อในเดือนสิงหาคม ค.ศ ๑๗๙๑ เขาได้กลับมากรุงปรากอีกครั้ง เพื่อแสดงคอนเสิร์ต “Don Giovanni” ฉลองพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมเด็จพระจักรพรรดิลีโอโปลด์ที่ ๒ สมเด็จพระจักรพรรดิลีโอโปลด์ที่ ๒ เสด็จฯ ทอดพระเนตรการแสดง โมสาร์ทมีโอกาสได้เข้าเฝ้าฯ ด้วย หลังจากนั้นไม่นาน โมสาร์ทได้ถึงแก่กรรมลงในวันที่ ๕ ธันวาคม ค.ศ. ๑๗๙๑ ที่กรุงเวียนนา ประเทศสาธารณรัฐออสเตรีย ขณะมีอายุเพียง ๔๑ ปี

ผมเข้าชมพิพิธภัณฑ์ส่วนตัวของโมสาร์ทตามที่ตั้งใจไว้ ปัจจุบันสถาบันดนตรีแห่งชาติเช็ก ได้เข้ามาดำเนินการจัด Villa Bertramka ให้เป็นพิพิธภัณฑ์แสดงผลงานภาพเขียนที่เกี่ยวกับโมสาร์ท ไว้รวม ๗ ห้อง เสียค่าเข้าชม ๙๐ Kc (ประมาณ ๑๒๐.- บาท) นอกจากนั้นยังจัดที่จำหน่ายของที่ระลึกเช่นแถบบันทึกเสียง แผ่นบันทึกเสียง บทประพันธ์ของโมสาร์ทไว้ให้ผู้สนใจได้ซื้อไว้เป็นที่ระลึก (ผมซื้อกลับมา ๒ แผ่น) รวมทั้งร้านขายกาแฟเล็กๆ ไว้นั่งพักเหนื่อย เป็นการจัดการที่ครบวงจรดีทีเดียว

จากการได้ไปเยี่ยมบ้าน “คีตกวี” คนสำคัญของโลกในต่างแดนครั้งนี้ ทำให้นึกย้อนกลับและถามตัวเองว่า บ้านเราก็มี คีตกวี สำคัญๆ ก็มาก ในช่วง ๒๐๐ ปีของกรุงรัตนโกสินทร์ พวกเราได้มีการจัดบ้านคีตกวีไว้บ้างหรือไม่ หรือมีแล้วโฆษณาเชิญชวนให้คนไทยและนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมมากน้อยเพียงใด ขณะเขียนต้นฉบับนี้นึกถึงบ้าน “โสมส่องแสง” เพียงแห่งเดียวครับ

สถานที่อีกแห่งที่ตั้งใจ ข้ามน้ำข้ามทะเลไปสาธารณรัฐเช็กครั้งที่ ๓ คือ เมืองน้ำแร่ Karlovy Vary ที่หวังว่าสักวันหนึ่งจะได้ไปพักผ่อนค้างคืนที่เมืองนี้ มากกว่าไปเช้าเย็นกลับเหมือนครั้งนี้ ผมอยากเรียกเมืองนี้ว่า “เมืองตุ๊กตา” ด้วยเหตุว่าอาคารตึกรามบ้านช่องสวยงามด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมทิวดอร์ประกอบสีสันที่สดใส โดดเด่น สวยงาม และสงบ จึงทำให้เมืองนี้มีเสน่ห์ชวนหลงใหล

คาร์โลวี่ วารี (ขอออกเสียงลากเข้าภาษาไทย ให้ใกล้เคียงในความหมายว่า “น้ำ” เพื่อให้สมกับเป็นเมืองแห่งน้ำแร่) ตั้งอยู่ทางตะวันตกของประเทศใกล้พรมแดนเยอรมัน เป็นเมือง

เล็กๆ ในหุบเขา มีแม่น้ำเทปลา (Tepla) ไหลผ่าน พระเจ้าชาร์ลส์ที่ ๔ ทรงพบแหล่งน้ำแร่นี้โดยบังเอิญจากการทรงกีฬาล่าสัตว์ เมื่อประมาณ ค.ศ. ๑๓๕๘ ทำให้คาร์โลวี่ วารี มีชื่อเสียงตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ผมใช้เวลาเดินทางจากกรุงปรากถึงคาร์โลวี่ วารี ประมาณ ๑ ชั่วโมงครึ่ง โดยได้รับความกรุณาจากท่านทูต จัดรถพร้อมเจ้าหน้าที่ ก่อนถึงคาร์โลวี่ วารี แวะโรงงานผลิตเครื่องแก้ว Moser ซึ่งเป็นทางผ่าน เพื่อดูขบวนการผลิต (เล็กๆ น้อยๆ) และผลิตภัณฑ์ “เครื่องแก้วเจียระไน” ที่มีชื่อเสียงที่สุดของสาธารณรัฐเช็ก และของโลก เป็นบุญตาที่ได้เห็น เป็นบุญมือที่ได้สัมผัส แต่ไม่มีบุญที่จะได้ครอบครอง

ถึงคาร์โลวี่ วารี ประมาณ ๑๒.๐๐ น. หลังรับประทานอาหารกลางวัน เดินย่อยอาหารไปในตัว ตามกลุ่มนักท่องเที่ยวอื่นๆ ไปเรื่อยๆ จนถึงอาคารขนาดใหญ่ หลังคาสูง สร้างคลุมบ่อน้ำแร่ไว้ มีทั้งสิ้น ๑๒ แห่ง โดยทำบ่อให้น้ำแร่ไหลออกมาเหมือนน้ำประปา มีอุณหภูมิระหว่าง ๔๒-๗๒ องศาเซลเซียส ได้ทดลองดื่ม-ชิม รสชาติเฝื่อนๆ ยังไงพิกล คงไม่สำเร็จสำหรับการดื่มน้ำแร่สดๆ เช่นนี้ ในการดื่มน้ำแร่ต้องใช้อุปกรณ์สำหรับดื่มโดยเฉพาะ มีลักษณะเป็นถ้วยหรือแก้วที่ใช้ดื่มน้ำปกติ ทำด้วยกระเบื้องเคลือบสวยงาม ที่สำคัญต้องมี “พวย” เหมือนเป็นหลอดดูด ยื่นออกมาเพื่อใช้เป็นที่ดื่มน้ำแร่ (ใช้เป็นของฝากจากคาร์โลวี่ วารี ได้เป็นอย่างดี ราคาไม่แพง ตกชิ้นละไม่เกิน ๒๐๐.- บาท-พ.ศ. ๒๕๔๓)

ในอดีต น้ำแร่ที่นี่ มีชื่อเสียงไปทั่วยุโรปมีคุณสมบัติสามารถรักษาโรคได้ เจ้านายในราชสำนักต่างๆ เสด็จฯ มาเยือนอาทิ สมเด็จพระจักรพรรดินีมาเรีย เทเรซา แห่งออสเตรีย สมเด็จพระเจ้าปีเตอร์มหาราชแห่งรัสเซีย สมเด็จพระเจ้าเฟรเดอริกที่ ๑ แห่งปรัสเซีย เป็นต้น

นอกจากน้ำแร่ ที่เป็นจุดขายของเมืองที่มีสีสันสวยสดงดงามแห่งนี้ สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าไปแวะชม อย่างน้อยเข้าไปนั่งจิบกาแฟสักถ้วย ดื่มด่ำบรรยากาศที่งดงามหรูหราไฮโซสักครั้งก่อนกลับ คือ The Gtandhotel Pupp หรือเยี่ยมชมสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลของยุโรปตะวันออกอย่างชัดเจนนั่นคือ Russian Orthodox Church of St. Peter and St. Paul

ก่อนกลับกรุงปราก ได้โคมไฟแขวนแก้วเจียระไน (Chandellier) ขนาดดวงไฟ ๕ ดวง เส้นผ่านศูนย์กลาง ๓๐ เซนติเมตร กลับกรุงเทพฯ เป็นของขวัญขึ้นบ้านใหม่น้องชาย

กลับถึงทำเนียบได้เวลาอาหารค่ำพอดี สาธารณรัฐเช็กยังมีเมืองมรดกโลก ที่ยังไม่ได้ไปเยี่ยมชมคือเมืองเชสกี ครุมลอฟ (Cesky Krumlov) หลังเกษียณคงหาเวลาไปเยี่ยมชมเมืองมรดกโลกเล็กๆ นี้ และอีกหลายๆ แห่งในต่างจังหวัดของสาธารณรัฐเช็ก

พบกันใหม่ตามที่ตั้งใจไว้...

❖

๔๔. เยอรมัน...ที่รัก

เรื่องนี้ คงเป็นเรื่องสุดท้ายที่เขียน เพราะเป็นเรื่องที่ ๖๑ แต่ไม่ใช่บทที่ ๖๑ เพราะผมตั้งธงไว้สำหรับงานเขียนครั้งนี้ ให้มีเรื่องราวต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิตผมตลอดเวลา ๖๐ ปี และเกษียณอายุเมื่ออีก ๖ วัน จะอายุครบ ๖๑ ปีบริบูรณ์ เรื่องราวต่างๆ ที่ปรากฏจึงเป็น ๖๐ + ๑ = ๖๑ เรื่อง แต่เพื่อให้ได้อรรถรสในการอ่าน ให้เหตุการณ์ต่างๆ ดำเนินไปเป็นลำดับ จึงได้นำมาพิมพ์ไว้ในลำดับเรื่องที่ ๔๔

เมื่อผมเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.๔-๕) แผนกศิลปะนั้น ต้องเลือกภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่ ๒ ระหว่างภาษาฝรั่งเศส กับภาษาเยอรมัน ด้วยผลของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ซึมซับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ วิกฤตเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ทำให้ผมเลือกเรียนภาษาเยอรมัน ร่วมกับเพื่อนๆ อีก ๑๗ คน รวมเป็น ๑๘ คน (เท่ากับ ๑๘ มงกุฎ ทหารเอกของพระราม พวกเราภูมิใจในตัวเลขที่เป็นมงคลนี้มากครับ) และเมื่ออยู่ชั้น ม.ศ. ๕ ซึ่งเป็นปีสุดท้าย โรงเรียนจัดห้องให้พวกเราโดยเฉพาะเพียง ๑๘ คนเท่านั้น ซึ่งคงจะไม่มีอีกแล้วในประวัติศาสตร์การจัดห้องให้นักเรียนจำนวนเท่านี้ พวกเราเรียนบ้าง เล่นบ้าง ตามอัธยาศัย คงไม่ต้องเล่าต่อนะครับว่า ๑ ปีสุดท้ายของการเป็นนักเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนั้นจะมีความสุข และสนุกกันขนาดไหน

Brandenburg Gate

The Column of Victory

อารัมภบทมามากแล้วครับ กลับไป เยอรมัน...ที่รัก ของผมดีกว่า

ผมมีโอกาสไปเยือนสาธารณรัฐเยอรมันเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ หลังจากรู้จักประเทศนี้ ภาษานี้มากว่า ๔๐ ปี แล้ว และภายหลังการรวมประเทศสาธารณรัฐเยอรมันแล้ว ๑๐ ปีเต็มๆ เป็นการเดินทางโดยรถไฟเข้าประเทศสาธารณรัฐเยอรมันทางตอนใต้ พักแรมที่เดรสเดน และกรุงเบอร์ลิน แห่งละ ๒ คืน ด้วยบริการของ “สมาคมบ้านพักเยาวชน” (Youth Hostels Association) ที่ผมสมัครเป็นสมาชิก (ปีละ ๒๕๐.- บาท) เพื่อการนี้โดยเฉพาะ โดยจองที่พักจากกรุงเทพฯ เพราะราคาค่อนข้างประหยัด (รวมอาหารเช้าด้วย) สะดวก และน่าจะปลอดภัย เป็นที่นิยมไม่เฉพาะคนหนุ่ม-สาว แม้ผู้สูงอายุหรือมาเป็นครอบครัว ก็มีให้เห็น

ผมใช้เวลา ๕ วัน เต็มๆ กับ ๒ เมืองสำคัญทางตะวันออกของประเทศสาธารณรัฐเยอรมัน โชคดีมากๆ เพราะทั้งเดรสเดน (รวมทั้ง ไลพ์ซิก เพื่อเปลี่ยนขบวนรถไฟ) และกรุงเบอร์ลิน เพิ่งบูรณะซ่อมแซมสถานที่สำคัญต่างๆ ที่ถูกทำลายระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ และทิ้งร้างไว้อีกกว่า ๔๐ ปี ช่วงสงครามเย็น

รถไฟออกจากกรุงปราก สาธารณรัฐเช็ก มุ่งหน้าขึ้นไปทางตอนเหนือของประเทศ ใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมงถึงสถานีรถไฟเมืองเดรสเดน (ดูเก่าๆ โทรมๆ ยังไม่ได้รับการปรับปรุงเท่าที่ควร) จากนั้นนั่ง Tram ตามข้อมูลที่ได้มาจากกรุงเทพฯ หาที่พักบ้านเยาวชน เลขที่ 22 Maternistrasse, 01067 Dresden, Germany และ check-in เข้าพักเป็นที่เรียบร้อยในเวลาประมาณ ๑๓.๓๐ น. และใช้เวลาไม่ถึง ๗๒ ชั่วโมง ต่อจากนี้ทำความรู้จักเมืองเดรสเดนให้มากที่สุด

“เดรสเดนในอดีต เป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรืองและมีอำนาจสูงสุดแห่งหนึ่งของยุโรป อีกทั้งเป็นที่รวมของศิลปะ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ที่งดงามและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เคยได้รับเลือกให้เป็นที่ประทับของราชสำนัก Wettin ในปี ค.ศ. ๑๔๖๕ (พ.ศ. ๒๐๐๘) และเป็นเมืองหลวงของรัฐ Saxony ตั้งแต่ปี ค.ศ ๑๕๔๗ (พ.ศ. ๒๐๙๐) ต่อมาในรัชสมัยพระเจ้า Frederick Augustus ที่ ๒ ได้ทรงสร้างเดรสเดนให้เป็นนครแห่งศิลปะและวัฒนธรรมที่สูงส่ง และได้รับสมญาว่า “นครฟลอเรนซ์แห่งลุ่มน้ำเอลเบ” (Florence of the Elbe)

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เดรสเดน ได้รับความเสียหายจากการทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นอย่างมาก และได้ถูกทิ้งร้างมากว่า ๔๐ ปี ภายหลังการรวมประเทศสาธารณรัฐเยอรมันในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ (พ.ศ. ๒๕๓๓) เดรสเดน ได้รับการบูรณะ-ปฏิสังขรณ์ให้กลับคืนสู่ความยิ่งใหญ่อีกครั้ง โดยยึดรูปแบบรายละเอียดของศิลปะ และสถาปัตยกรรมของเดิมไว้ได้อย่างสมบูรณ์”

ผมใช้เวลาเพียงน้อยนิด เก็บเกี่ยวความรู้ต่างๆ ของเมืองเดรสเดน เริ่มต้นจากพระราชวัง Zwinger ที่สร้างขึ้นระหว่างปี ค.ศ. ๑๗๐๙ – ๑๗๒๒ (พ.ศ. ๒๒๕๒-๒๒๖๕) ในรัชสมัยพระเจ้า Frederick Augustus ที่ ๑ เป็นพระราชวังที่มีอาคารต่างๆ ล้อมรอบมิดชิดเป็นรูปสี่เหลี่ยม ด้วยสถาปัตยกรรมแบบบารอก โรงละครโอเปร่า (The Semper Opera House) ได้บูรณะกลับคืนมาอย่างยิ่งใหญ่หรูหรา ภายในจัดที่นั่งชมและฟังการแสดงโอเปร่าไว้ถึง ๔ ชั้น โดยรอบ ทั้ง ๓ ด้าน ส่วนชั้นล่างจัดเก้าอี้นั่งเต็มพื้นที่กลางห้องแขวนโคมระย้าขนาดใหญ่ ต้องเสียค่าเข้าชม (สถานที่) คนละ ๙ มาร์ค ปัจจุบันจัดให้มีการแสดงละคร ดนตรี และโอเปร่า เป็นประจำ

จุดท่องเที่ยวสำคัญอีกแห่งของเดรสเดน คือ The Long Gallery ซึ่งเป็นงานศิลปะประดับกระเบื้องเคลือบฝีมือช่างจากโรงงาน Meissen ที่มีชื่อเสียงของเมืองเดรสเดน ที่กำแพงพระราชวัง ซึ่งรอดพ้นจากการทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ ๒ อย่างหวุดหวิด เป็นภาพขบวนเสด็จฯ ของพระราชวงศ์ในราชสำนัก Wettin มีความยาว ๑๐๐ เมตร ใช้กระเบื้องทั้งสิ้น ๒๔,๐๐๐ ชิ้น

สถานที่ ที่ผมแวะไปชื่นชมอีกแห่งคือ “ร้านขายผลิตภัณฑ์นม” ที่มีอายุกว่า ๑๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓) ตั้งอยู่ในเขตเมืองใหม่ในอาคารขนาดใหญ่สูง ๕ ชั้น ชั้นล่างส่วนที่เป็นเคาน์เตอร์ต้อนรับ มีผลิตภัณฑ์เนยนานาชนิดให้เลือกซื้อ ส่วนชั้น ๒ จัดเป็น Café Pfund’s & Restaurant ที่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้น มี ๙๑ ที่นั่ง แสดงเหยือกนม เครื่องปั่นนม และถังเนยแข็งจากโรงงานเก่า ภาพถ่าย ประกาศนียบัตร และบันทึกการทำงานเป็นของประดับ-ตกแต่งร้าน ผมใช้ที่นั่งบนชั้น ๒ นี้รับประทานอาหารและไอศครีม พร้อมทั้งเขียนโปสการ์ดส่งกลับมากรุงเทพ

มาเดรสเดน ไม่เขียนถึงแม่น้ำเอลเบ คงจะไม่สมบูรณ์ เพราะแม่น้ำนี้ไหลผ่านกลางเมืองเดรสเดน แบ่งเมืองนี้ออกเป็น ๒ ฝั่งอย่างชัดเจน คือ ฝั่งเมืองเก่า และฝั่งเมืองใหม่ แม่น้ำเอลเบ เป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งของยุโรปกลาง ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของสาธารณรัฐเช็ก จากนั้นไหลเข้าไปทางตะวันออกของสาธารณรัฐเยอรมัน ผ่าน เดรสเดน Wittenberg Magdeberg ไหลลงทะเลเหนือที่เมือง Cuxhaven มีความยาวทั้งสิ้น ๑,๑๗๐ กิโลเมตร มีแม่น้ำสาขาที่สำคัญ คือ แม่น้ำ Oder แม่น้ำ Ruhr แม่น้ำ Weser และ แม่น้ำ Rhine

ผมถือโอกาสนั่งจิบกาแฟ พักผ่อนขา ที่บริเวณ Brühl Terrace (ฝั่งเมืองเก่า) ซึ่งเป็นที่ชุมนุมของนักท่องเที่ยวทั่วไป ที่มาใช้บริการลง/ขึ้น เรือล่องแม่น้ำเอลเบ

มหาวิหารแห่งเบอร์ลิน
(Berlin Dome)

จุดหมายปลายทางของผมในช่วงนี้คือ กรุงเบอร์ลิน หลังจากพักแรมที่เดรสเดน ๒ คืน รุ่งขึ้นนั่งรถไปเข้ากรุงเบอร์ลิน แวะเปลี่ยนขบวนรถไฟที่เมืองไลพ์ซิก (Leipzig) ซึ่งต้องรอขบวนรถไฟที่เข้ากรุงเบอร์ลินอีกประมาณ ๓ ชั่วโมง

ผมใช้เวลา ๓ ชั่วโมงทำความรู้จักเมืองไลพ์ซิก เพราะชื่อนี้ได้ยินและรู้จักมานานแล้ว เมื่อเรียนเรื่องเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒ ไลพ์ซิกถูกทิ้งระเบิดราบเป็นหน้ากลองไปทั้งเมืองเช่นเดียวกับเดรสเดน สงครามครั้งนั้นได้ทำลายความยิ่งใหญ่ในอดีตของเมืองนี้ลงอย่างสิ้นเชิง ในฐานะเมืองสำคัญของแคว้น Saxony มาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ ที่มีความร่ำรวยเจริญรุ่งเรืองในด้านการค้ามากที่สุดเมืองหนึ่งของสาธารณรัฐเยอรมันมานานกว่า ๘๐๐ ปี เมืองซึ่งเคยเป็นเมืองศูนย์กลางการพิมพ์และสะสมหนังสือดีๆ มากมาย ถึงกับได้รับสมญา “เมืองแห่งหนังสือ” แม้บุคคลสำคัญของสาธารณรัฐเยอรมันต่างก็จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยไลพ์ซิกก็หลายคน นอกจากนั้นยังเคยเป็นสถานที่จัดงานแสดงสินค้าที่เก่าแก่ที่สุดของสาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งยังอยู่ในความทรงจำและเป็นที่กล่าวขานของผู้คนตลอดมา และอีกสิ่งหนึ่งที่สร้างความโดดเด่นให้กับเมืองนี้ คือ งานเขียนและดนตรี ที่มีศิลปินเป็นที่รู้จักทั่วโลกไม่ว่าจะเป็น เกอเธ่ หรือ โจฮัน เซบาสเตียน บาค ต่างก็ใช้ชีวิตและผูกพันกับเมืองนี้ไม่น้อย

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางจากสถานีรถไฟไลฟ์ซิก มุ่งหน้าเข้ากรุงเบอร์ลิน

เมื่อเข้าเขตกรุงเบอร์ลิน ผู้โดยสารต่างเตรียมตัวลงจากขบวนรถ ผมตื่นเต้นอีกแล้วด้วยเหตุหลายๆ ประการ ขบวนรถไฟแล่นผ่านนครเบอร์ลินไปตามลำดับ ผ่านสถานที่สำคัญๆ ที่คุ้นตา และบางแห่งอยู่ระหว่างการบูรณะ-ก่อสร้าง เพื่อนครเบอร์ลินกลับมาเป็น “เมืองหลวง” ของประเทศ อย่างเต็มความภาคภูมิความเป็นมหาอำนาจอีกครั้งหนึ่ง ส่วนผมต้องคอยดูสถานี Berlin Zoo เท่านั้น เพราะพรรคพวกจากกรุงเทพฯ สั่งนักสั่งหนาอย่าลงผิดสถานีเป็นอันขาด ไม่เช่นนั้นจะไม่ถึงกรุงเบอร์ลิน

ผมใช้เวลา ๓๖ ชั่วโมงในกรุงเบอร์ลิน เดินทางไปสถานที่สำคัญต่างๆ เพื่อรำลึกประวัติศาสตร์ และเพิ่มพูนประสบการณ์การเดินทางครั้งนี้ให้ได้มากที่สุด (นับได้ ๕ แห่ง) เริ่มด้วย ประตูบรันเดนเบิร์ก (Brandenburg Gate) *“เป็นประตูที่พระเจ้าเฟรเดอริกทรงสร้าง เริ่มปี ค.ศ. ๑๗๘๘ เสร็จปี ค.ศ ๑๗๙๐ ลักษณะเหมือนประตูทางเข้า Acopolis ที่เรียกว่า Propylaea ข้างบนมีรูปสำริดของเทพีแห่งชัยชนะทรงม้า ถือคทารูปกางเขนยอดเป็นสัญลักษณ์ปรัสเซียคือรูปนกอินทรี...นโปเลียน เคยยึดเอาไปปารีส นำกลับมาเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙”* (คัดจากพระราชนิพนธ์ “เบอร์ลินสิ้นกำแพง” ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี)

ผม เดินทางจากที่พักสมาคมบ้านพักเยาวชน (3 Kluckstrasse, 10785 Berlin) ถึงประตูบรันเดนเบิร์กพร้อมๆ กับนักท่องเที่ยวอื่น ที่ต่างมุ่งหน้ามา ณ ที่แห่งนี้เช่นกัน เพราะประตูบรันเดนเบิร์ก เป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ของกรุงเบอร์ลิน ต้องยอมรับว่าหากประเทศนี้ยังไม่รวมกันเมื่อ ๑๐ ปีก่อน ผมคงไม่สามารถเดิน (เล่น) ในสถานที่ต่างๆ เหล่านี้ได้เป็นแน่ เพราะสถานที่ ที่ผมไปเยี่ยมชมนั้นส่วนใหญ่อยู่ในเขตตะวันออกของกรุงเบอร์ลินทั้งสิ้น

จากประตูบรันเดนเบิร์ก ไปทางตะวันตก บนถนน ๑๗ มิถุนา สองข้างร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ ผมค่อยๆ เดินชมบ้านเมืองไปเรื่อยๆ พร้อมกับคิดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับประเทศนี้และเมืองนี้ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง จนกระทั่งถึง “อนุสาวรีย์แห่งชัยชนะ” (The Column of Victory) ซึ่งเป็นจุดเด่นเห็นได้แต่ไกลด้วยมีความสูงกว่า ๖๖ เมตร แม้วันวานขณะที่ขบวนรถไฟเริ่มเข้าสู่กรุงเบอร์ลิน ก็เห็นอนุสาวรีย์แห่งนี้แล้วด้วยเป็นอนุสาวรีย์ที่สร้างเป็นเสาสูงตั้งบนฐานสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ กลางวงเวียน ซึ่งเป็นที่บรรจบของถนน ๕ สาย เริ่มก่อสร้างในปี ค.ศ. ๑๘๖๙ สมัยพระเจ้าวิลเฮมที่ ๑ แล้วเสร็จในปี ค.ศ. ๑๘๗๖ เพื่อเป็นอนุสรณ์การต่อสู้กับศัตรู

จากรูปลักษณ์ของอนุสาวรีย์ เพื่อความเข้าใจง่ายๆ สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นชั้นฐานสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ ผนังชั้นนอกทั้ง ๔ ด้าน เป็นภาพนูนต่ำหล่อด้วยสัมฤทธิ์แสดงเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ การรวมชาติเยอรมันระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๖๔ – ๑๘๗๓

ส่วนที่ ๒ เป็นแท่นทรงกลมขนาดใหญ่ เพื่อเป็นฐานของเสาสูงอีกชั้นหนึ่ง มีประตูเปิดออกสู่ระเบียง ผนังของแท่นทรงกลมประดับกระเบื้องโมเสคสีต่างๆ แสดงเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์

ส่วนที่ ๓ เป็นส่วนสำคัญของอนุสาวรีย์ เป็นเสาสูง ๕๐ เมตร สร้างด้วยหินทราย ส่วนบนสุดตั้งรูปหล่อโลหะวิคตอเรีย “เทพีแห่งชัยชนะ” ส่วนนี้จะมีบันไดเวียนจำนวน ๒๗๕ ขั้นขึ้นสู่ฐานของเทพี และสามารถออกมายืนชมทัศนียภาพของกรุงเบอร์ลินได้ในระยะไกล

ในช่วงบ่าย แวะไปที่พระราชวังชาร์ลอตเตนเบิร์ก (Schloss Charlottenburg) ที่งามสง่าด้วยอาคารสีเหลืองสดตัดกับท้องฟ้าสีครามยามบ่ายของนครเบอร์ลินตามแบบศิลปะบารอค พระราชวังนี้สร้างขึ้นระหว่างปี ค.ศ. ๑๖๙๕-๑๖๙๙ ได้เป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ปรัสเซียหลายพระองค์ โดยเฉพาะได้เป็นที่ประทับในฤดูร้อนของพระราชินีโซเฟีย ชาร์ลอตเต ในพระเจ้าเฟรดเดอริก ที่ ๑ ตลอดรัชกาล

สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่ทิ้งความอัปยศของสงครามโลกครั้งที่ผ่านมา กลางกรุงเบอร์ลินคือโบสถ์อนุสรณ์จักรพรรดิวิลเฮล์ม เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ได้ไปเยี่ยมชม โบสถ์นี้สร้างขึ้นในปี ค.ศ. ๑๘๙๒ ถูกระเบิดทำลายลง คงเหลือบางส่วนทิ้งไว้เป็นเครื่องเตือนใจแก่ผู้พบเห็นในปัจจุบัน

สุดท้ายก่อนเดินทางกลับ ได้ไปชม “มหาวิหารแห่งเบอร์ลิน” (Berlin Dom) เป็นโบสถ์ใหญ่และสำคัญที่สุดของกรุงเบอร์ลิน ในอดีตเป็นโบสถ์ประจำราชสำนัก และฝังพระศพของสมาชิกในราชวงศ์ “โฮเฮน โซเลน” เป็นศูนย์กลางของคริสต์ศาสนานิกายโปรแตสแตนท์ สร้างเลียนแบบศิลปะยุค Roman Renaissance มีห้องประกอบพิธีถึง ๒,๐๐๐ ห้อง ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ โบสถ์นี้ได้รับความเสียหายอย่างมาก และถูกทิ้งร้างไว้กว่า ๔๐ ปี ภายหลังปี ค.ศ. ๑๙๙๓ (พ.ศ. ๒๕๓๖) มหาวิหารแห่งนี้จึงได้รับการบูรณะให้กลับคืนสู่ความยิ่งใหญ่และสวยงามดังเดิม เปิดให้ประชาชนเข้าชมและประกอบพิธีทางศาสนาได้ตามปกติ

กรุงเบอร์ลิน ยังมีสถานที่สำคัญอีกมาก โอกาสหน้าจะมาเยือนใหม่ครับ

❖

๔๕. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยครบ ๑๒๐ ปี ๘ มีนาคม ๒๕๔๕

ในปี ๒๕๔๕ ผมอายุได้กึ่งศตวรรษ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สถานที่ที่ให้การศึกษาศิลปะวิทยาต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานการในการเรียนระดับอุดมศึกษา และการดำรงชีวิตในเวลาต่อมา ได้วัฒนาสถาพรมาถึงปีที่ ๑๒๐ หรือเรียกว่า ๑๒ ทศวรรษ อย่างมั่นคง โรงเรียน และสมาคมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมใจจัดงาน *“ฉลองเกียรติ เฉลิมขวัญ โรงเรียนหลวง ๑๒๐ ปี สวนกุหลาบวิทยาลัย”* ขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ ในวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ นับว่าเป็นงาน “คืนสู่เหย้า” ที่ยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่งในรอบ ๒๐ ปี นับจากงานฉลอง ๑๐๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕

เพื่อให้การจัดงานครั้งนี้ยิ่งใหญ่สมกับความเก่าแก่ของสถาบันที่ดำรงยืนยงมาถึง ๑๒ ทศวรรษ ดังนั้น โรงเรียน และสมาคมศิษย์เก่าฯ ได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นเวลา ๑ ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นวัน “ปิยมหาราช” ด้วยการบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทานถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว องค์พระราชทานสถาปนาโรงเรียน และอุทิศส่วนกุศลให้กับครูอาจารย์พร้อมศิษย์เก่าที่ล่วงลับไปแล้ว ณ ที่ทำการสมาคมศิษย์เก่าฯ ถนนสามเสน เป็นการเริ่มปฏิทินงานที่ถูกต้องตามธรรมเนียมปฏิบัติ พูดง่ายๆ คือ การทำบุญอุทิศให้บุพการีก่อนที่จะดำเนินการกิจกรรมอื่นๆ ต่อไปด้วยความสวัสดี

หลังจากนั้นระหว่างเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๔ - กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และสมาคมศิษย์เก่าฯ ได้จัดกิจกรรมต่างๆ ต่อเนื่องโดยลำดับ เพื่อการประชาสัมพันธ์งานในวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ในโอกาสต่างๆ ดังนี้

๑ พ.ย. ๒๕๔๔	งานกรีฑาสวนกุหลาบสัมพันธ์ ครั้งที่ ๖ ณ สนามศุภชลาศัย
๑๗-๒๔ พ.ย. ๒๕๔๔	ฟุตบอลจตุรมิตรสามัคคี ครั้งที่ ๒๑ โรงเรียนเป็นเจ้าภาพ
๑๘ พ.ย. ๒๕๔๔	สมาคมศิษย์เก่าฯ จัดอภิปราย “วิเคราะห์เศรษฐกิจไทย ปี ๒๕๔๕” ที่โรงแรมเอเชีย หนึ่งในผู้อภิปราย คือ ดร.พิสิฐ ลี้อาธรรม เพื่อนร่วมรุ่น ๘๔
๑ ธ.ค. ๒๕๔๔	เครือข่ายผู้ปกครองฯ จัดงานราตรีดอกกุหลาบ ณ สนามฟุตบอลโรงเรียน
๑๕ ธ.ค. ๒๕๔๔	สมาคมศิษย์เก่าฯ จัดการแข่งขันโบว์ลิ่ง ที่ห้างเซียร์ รังสิต

เพื่อนที่เรียนห้อง ม.ศ. ๑ ฉ
(พ.ศ. ๒๕๐๘)
พล.ต.ต.นิคม อินเฉิดฉาย
นพ.วิรัช วงศ์แสงนาค
และผม

เพื่อนสวนกุหลาบฯ
รุ่น ๘๔

กับลูกศิษย์ห้อง ๔/๑๔
รุ่น ๙๖

๑๔-๑๗ ธ.ค. ๒๕๔๔ งานชุมนุมลูกเสือ-เนตรนารีสวนกุหลาบสัมพันธ์ค่ายวชิราวุธ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี

๒๗ ม.ค. ๒๕๔๕ สมาคมครูและผู้ปกครองฯ จัดงานเดินการกุศลจากสนามหลวงไปพระบรมรูปทรงม้า

๒๘ ม.ค. ๒๕๔๕ สมาคมศิษย์เก่าฯ จัดการแข่งขันกอล์ฟการกุศล ณ สนามกอล์ฟสโมสรราชพฤกษ์

คืนวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ โรงเรียน และสมาคมศิษย์เก่าฯ จัดรายการโทรทัศน์ครั้งที่ ๑ ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕ เป็นการโหมประชาสัมพันธ์งาน “ฉลองเกียรติ เฉลิมขวัญ โรงเรียนหลวง ๑๒๐ ปี สวนกุหลาบวิทยาลัย” ที่จะมีขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕

วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ วันที่ “ลูกสวน” ทุกคนคอยอย่างใจจดใจจ่อก็มาถึง กิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ตั้งแต่เช้าเรื่อยไปจนถึง ๒๔.๐๐ นาฬิกา ผม พร้อม อ.จ.นิรมลฯ คืนสู่เหย้าอีกครั้ง เพื่อร่วมกิจกรรมตั้งแต่เช้าตรู่ เพื่อให้ทันการตักบาตร พระสงฆ์ และสามเณร จำนวน ๑๒๑ รูป ที่บริเวณสนามฟุตบอล รวมทั้งร่วมพิธีเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้าพระสงฆ์ ๙ รูป ที่ชั้น ๒ อาคารตึกยาว

หลังจากพิธีสงฆ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ทุกคนไปพร้อมกันที่ประรำพิธี หน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกสมาคมศิษย์เก่าฯ ประธานในพิธีกล่าวราชสดุดี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า-เจ้าอยู่หัว นำถวายพานพุ่มทองพุ่มเงินเป็นราชสักการะ

ต่อมาในเวลา ๐๙.๓๐ น. ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้เดินทางมาถึงโรงเรียนเพื่อเป็นประธานเปิดงาน *“ฉลองเกียรติ เฉลิมขวัญ โรงเรียนหลวง ๑๒๐ ปี สวนกุหลาบวิทยาลัย”* เปิดพิพิธภัณฑ์โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และชมการแสดงกายบริหารประกอบเพลง “ชมพู-ฟ้า” จากโรงเรียนสวนกุหลาบในเครือรวม ๗ แห่ง กิจกรรมช่วงนี้ เสร็จสิ้นเมื่อเวลาใกล้เที่ยง

สำหรับพิพิธภัณฑ์โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนั้น โรงเรียนใช้อาคารตึกหลังยาว ซึ่งขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นที่แสดงวิวัฒนาการการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งได้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนโดยลำดับดังนี้

๑. พ.ศ. ๒๕๓๘ อ.จ.สมหมาย วัฒนะคีรี ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ขณะนั้น ได้ประสานขอความร่วมมือจากสมาคมศิษย์เก่าฯ เชิญเจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากรเข้าสำรวจอาคาร เพื่อการซ่อมแซมครั้งใหญ่ เพราะตึกยาวเวลานี้ (พ.ศ. ๒๕๓๘) ชำรุดทรุดโทรมไปมาก ได้จัดงาน “ราตรีนี้โปรยด้วยกลีบกุหลาบ” ระดมกองทุนเพื่อการบูรณะอาคาร และในปี ๒๕๔๐ กระทรวงการคลัง โดยรัฐมนตรีช่วยว่าการสมัยนั้น (นายเนวิน ชิดชอบ) ได้สนับสนุนจัดสรรงบประมาณในการบูรณะอาคาร เป็นเงินกว่า ๑๓๕ ล้านบาท เพื่อใช้ดำเนินการปรับปรุงฐานรากของอาคารให้เกิดความแข็งแรงยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงซ่อมแซมตัวอาคารทั้ง ๒ ชั้นให้สมบูรณ์พร้อมใช้งานได้อีกเป็นเวลานาน

๒. พ.ศ. ๒๕๔๒ นายธานี สมบูรณ์บูรณะ ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ได้อนุมัติโครงการจัดสร้าง “พิพิธภัณฑ์การศึกษาแห่งชาติ” โดยใช้อาคารหลังยาวชั้นล่าง ดำเนินการจัดทำพิพิธภัณฑ์โรงเรียน จัดห้องแสดงนิทรรศการถาวรของพิพิธภัณฑ์ บริเวณชั้นล่างของอาคารจำนวน ๑๔ ห้อง ทั้งนี้ อ.จ.จรูญรัตน์ สุวรรณภูสิทธิ์ ผู้เสนอโครงการจัดพิพิธภัณฑ์ และหอจดหมายเหตุ ได้รับการแต่งตั้ง เป็นหัวหน้างานพิพิธภัณฑ์การศึกษาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย คนแรก

ในช่วงบ่าย มีกิจกรรมที่หอประชุมสวนกุหลาบรำลึก ประกอบด้วยการ “ยอวาที” จากศิษย์เก่า หัวข้อ “สวนกุหลาบ ๑๒๐ ปี มีดีหนอ” การแสดงวงดุริยางค์สากลกรมศิลปากร และ ของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

สำหรับงานภาคค่ำนั้น หลังจาก ๑๖.๓๐ น. เป็นบรรยากาศของงาน “คืนสู่เหย้า” ศิษย์เก่าเริ่มทยอยเข้าสู่บริเวณงาน จัดเป็นโต๊ะจีน เต็มสนามฟุตบอล ตั้งเวทีหันหน้าไปด้านเสาธง เริ่มงานเมื่อเวลา ๑๙.๐๐ น. พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ประธานเปิดงาน การแสดง แสง - สี - เสียง สวนกุหลาบรำลึก ๑๒๐ ปี VTR รำลึกดอกกุหลาบ การแสดงดนตรีสลับการแสดงจากศิลปินค่ายเพลงต่างๆ ปิดงานเมื่อเวลา ๒๔.๐๐ น.

งานวันนี้ ผมได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่เช้า ได้พบครูอาจารย์ทั้งที่เคยสอนผมมาเมื่อ ๓๕ ปีก่อน รวมทั้งพี่ๆ น้องๆ เพื่อนครู ส่วนงานกลางคืนนั้นมีความสุขที่ได้เจอเพื่อนและลูกศิษย์ (๒ รุ่น ที่สอนมา) เวลากว่า ๑๕ ชั่วโมงใน “ถิ่นเดิมของข้า...” วันนี้หมดไปอย่างรวดเร็ว ตรงกับที่กล่าวไว้ว่า *เวลาแห่งความสุข เร็วเหลือเกิน แต่คราใดที่มีความทุกข์ เวลาท่านก็ช้าเสียเหลือเกิน...จริงๆ*

งานสำคัญ *“ฉลองเกียรติ เฉลิมขวัญ โรงเรียนหลวง ๑๒๐ ปี สวนกุหลาบวิทยาลัย”* ในวันศุกร์ที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ผ่านไปแล้ว แต่กิจกรรมเพื่อการฉลองวาระสำคัญนี้ได้ดำเนินต่อมาโดยลำดับ ดังนี้

๒๑ เม.ย. ๒๕๔๕ งานบำเพ็ญกุศลสงกรานต์ อุทิศแด่ครูอาจารย์ และศิษย์เก่าที่ล่วงลับ โดยชมรมครูเก่าฯ ณ วัดราชบูรณะ

พ.ค. ๒๕๔๕ นิทรรศการศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

มิ.ย. ๒๕๔๕ นิทรรศการครูและศิษย์ปัจจุบัน ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

ก.ค. ๒๕๔๕ การอภิปรายทางวิชาการเรื่อง “การปฏิรูปทางการศึกษา”

ส.ค. ๒๕๔๕ ฟุตบอลการกุศล

ก.ย. ๒๕๔๕ จัดรายการโทรทัศน์ ครั้งที่ ๒ ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ เป็นการสรุปและปิดงานฉลองโรงเรียน ๑๒๐ ปี หรือ ๑๒ ทศวรรษ ด้วยความยิ่งใหญ่ สมเกียรติ นำมาซึ่งความภาคภูมิใจของชาวชมพู-ฟ้า กันถ้วนหน้า

❖

๔๖. พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท)

ผมรู้จักกับท่านเจ้าคุณ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๒ ขณะเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เวลานั้นท่านดำรงสมณศักดิ์พระราชาคณะในราชทินนามที่ พระราชโมลี ท่านรับนิมนต์จากอาจารย์พังงา เทียนทอง มาสอนวิชาศีลธรรม โดยใช้ห้องสมุดส่วนที่แบ่งเป็นห้องโสตอยู่ด้านทิศตะวันออก เป็นสถานที่สอน-เรียน เวลานั้นชั้น ๓ ของอาคารสามัคคยาจารย์ (๓ ชั้น) ทั้งชั้นเนื้อที่ประมาณ ๖ ห้องเรียน จัดเป็นห้องสมุดโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และเป็นห้องสมุดที่ดีที่สุด ที่ทันสมัยที่สุด ของโรงเรียนกรมสามัญศึกษา เห็นได้จากมีคณะบุคคล เข้ามาเยี่ยมชมเป็นประจำด้วยความสามารถของอาจารย์บรรณารักษ์ (อ.จ.ยุวดี พิทักษ์)

[ขอนอกเรื่องเล็กน้อย “ห้องโสต” ที่กล่าวถึง ณ พ.ศ. ๒๕๑๒ (๔๔ ปี มาแล้ว) ไม่ใช่ภาพของห้องโสตทัศนูปกรณ์ในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๖) หากแต่ทางโรงเรียนแบ่งพื้นที่ ไม่มีการกั้นห้อง ใช้เคาน์เตอร์กั้นพื้นที่ให้ดูเป็นสัดส่วน เท่าห้องเรียน ๑ ห้องเท่านั้น ตั้งเก้าอี้เล็คเชอร์ (เวลานั้นก็หรูแล้ว) ไว้ประมาณ ๔๐ - ๕๐ ตัว ผนังด้านตะวันออกซึ่งเป็นผนังตึกติดตั้งจอภาพขนาดใหญ่ มีบานเลื่อนเปิด-ปิด พื้นห้อง (ไม้ปาเก้เข้าลิ้น) สะอาดเป็นมันเงางาม ด้วยมีเจ้าหน้าที่ดูแลปัดกวาดเช็ดถูตลอดเวลา เหตุนี้เองที่ห้องสมุดโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยในเวลานั้นเป็นที่กล่าวขานของคนทั่วไป]

วันแรกการเรียนวิชาศีลธรรม ผู้แทนนักเรียน นำดอกไม้-ธูป-เทียนแพ กราบถวายสักการะท่านเจ้าคุณ ตามโบราณประเพณี เป็นการมอบกายเป็นศิษย์เพื่อรับฟังคำสั่งสอน ชั่วโมงแรกท่านให้ท่องคำอาราธนาศีล อาราธนาธรรมและอาราธนาพระปริตร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อมาอย่างมากในชีวิตประจำวัน

๑ ปีการศึกษาผ่านไปอย่างรวดเร็ว ผลการสอบวิชาศีลธรรม (ข้อสอบกระทรวง) ผมได้คะแนนเป็นที่ ๑ ของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในปีการศึกษานั้น (๒๕๑๒)

ความผูกพันของผมกับท่านเจ้าคุณไม่ได้ยุติลงเพียงนั้น คงเป็นเพราะท่านเจ้าคุณกับคุณพ่อผม ท่านเป็นสหชาติ คือเกิดในปีเดียวกัน (คือปีชวด) เพียงแต่ท่านเจ้าคุณแก่เดือนกว่า ๑ เดือนเต็ม (ท่านเจ้าคุณเกิดวันที่ ๗ พฤษภาคมคุณพ่อผมเกิด วันที่ ๗ มิถุนายน) ผมได้รับความเมตตาจากท่านมาโดยตลอด ทุกครั้งที่ไปกราบนมัสการท่านที่กุฏิ คณะ น.๑๖ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ไม่ว่าจะเป็นเวลาใด ท่านจะออกรับและมีปฏิสันถารสนทนาปราศรัยอยู่ด้วยเป็นเวลานาน เมื่อลากลับท่านได้มอบวัตถุมงคลต่างๆ ให้เป็นประจำ โดยเฉพาะเมื่อครั้งท่านดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ๓ ผมได้รับ

วัตถุมงคลพระสมเด็จหลวงพ่อแพ วัดพิกุลทอง มาเป็นจำนวนมาก หลายรุ่นหลายแบบ เป็นสุดยอดของพระเครื่องที่ชนทั่วไปในเวลานั้นเสาะแสวงหา ด้วยเพราะวัดพิกุลทอง จังหวัดสิงห์บุรี อยู่ในการปกครองของท่าน เป็นบุญของผมจริงๆ

ท่านเจ้าคุณเป็นพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันที่ผมให้ความเคารพอย่างสูง ท่านเป็นพระสงฆ์เพียงองค์เดียวที่เข้ามาอยู่ในใจของผม ด้วยธรรมะที่ท่านอธิบาย หรือการเทศน์แต่ละครั้ง ที่ผมนิมนต์ให้ท่านเทศน์ในวาระต่างๆ แม้เวลา ๑๐-๑๕ นาที ท่านสามารถเลือกธรรมมะเรื่องนั้นๆ ขึ้นเทศน์ด้วยความเหมาะสมกับงานนั้น อย่างกระชับ ฉับไว ฟังแล้วเข้าใจ ไม่เบื่อ ด้วยน้ำเสียงและรูปแบบที่ชวนฟัง สำคัญท่านเทศน์ด้วยปฏิภาณ ด้วยความคิด ด้วยสมอง เป็นการเทศน์ด้วยปากเปล่า ไม่ได้เทศน์ตามที่จารไว้ในใบลานอย่างที่เขาขายๆ กัน มือท่านจะถือคัมภีร์เท่านั้นตามธรรมเนียม ด้วยคุณสมบัติดังกล่าว หากได้ศึกษาประวัติด้านการเทศน์ของท่าน พบว่าท่านได้รับอาราธนาให้เข้าไปแสดงพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง วาระต่างๆ อยู่เสมอเป็นประจำ

กว่า ๓๐ ปี ที่ผมและครอบครัว “วิวิตรกุล” ได้รับทั้งความเมตตาและความกรุณา จากท่านเจ้าคุณมาโดยลำดับ โดยเฉพาะในวาระสำคัญๆ ที่เป็นมงคลของบุคคลในครอบครัว “พ่อ - แม่ - ลูก” ท่านเจ้าคุณได้กรุณารับเป็นประธานสงฆ์ และเป็นธุระดำเนินการให้ด้วยความเรียบร้อย ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญที่หอประชุมสงฆ์ คณะ น.๑๖ หรือที่บ้านสามเสน แม้งานแต่งงานของน้องชาย ท่านเจ้าคุณก็เป็นประธานสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ พร้อมทั้งอนุญาตให้ใช้สถานที่หอประชุมสงฆ์ คณะ น.๑๖ ประกอบพิธีมงคลสมรส เมื่อน้องทั้งสองทำบุญขึ้นบ้านใหม่ที่รามอินทรา ท่านเจ้าคุณก็อุตสาหะมาเป็นประธานเจริญพระพุทธมนต์ และฉันเพล สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เกิดจากความเมตตาและความกรุณาของท่านอย่างแท้จริง

กว่า ๓๗ ปี ผมในฐานะลูกศิษย์ จะไปกราบนมัสการสักการะท่านเจ้าคุณตามกาลนั้นๆ เป็นประจำตลอดทั้งปี เริ่มด้วยช่วงปีใหม่ ก็จะจัดปฏิทิน พร้อมไดอารี่ ดอกไม้ ธูปเทียน ไปกราบขอพร เมื่อถึงวันเกิดท่านก็แวะเวียนไปมุทิตาจิตท่าน เทศกาลเข้าพรรษาก็จัดพุ่มเทียนไปถวายตามโบราณประเพณีเป็นประจำ และในวันส่งท้ายปีเก่าผมพร้อมคุณแม่ (ขณะที่ยังแข็งแรงอยู่) จะไปสวดมนต์รับปีใหม่ที่หอประชุมสงฆ์ คณะ น.๑๖ เป็นประจำ ก่อนที่จะฮือฮาโฆษณาชักชวนให้ประชาชนออกไปสวดมนต์รับปีใหม่ตามวัดต่างๆ ดูเอิกเกริกใน ๒-๓ ปีที่ผ่านมา ผมปฏิบัติมาก่อนแล้วด้วยการนำของท่านเจ้าคุณ ที่ท่านพร้อมลูกศิษย์ต่างร่วมใจปฏิบัติมาอย่างเงียบๆ นานแล้ว ทุกครั้งท่านก็จะฝากธรรมะเล็กๆ น้อยๆ ให้ไว้ประดับปัญญามาโดยตลอด

เมื่อผมจะบรรพชาอุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ท่านก็อนุญาตให้จำพรรษาในหมู่กุฏิสงฆ์ คณะ น.๑๖ จัดพระเปรียญ เป็นพระพี่เลี้ยงดูแลตลอดพรรษากาลนั้น

๗ พฤษภาคม ๒๕๒๗ ขณะที่ท่านดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเทพโสภณ ศิษยานุศิษย์ได้พร้อมใจกันจัดงานฉลองอายุวัฒนมงคล ๕ รอบนักษัตร ถวายท่านที่หอประชุมสงฆ์ น.๑๖ ลูกศิษย์มาร่วมแสดงมุทิตาจิตแด่ท่านมากมาย วันนั้นท่านเจ้าคุณมีความสุขมาก นั่งรับน้ำสรงที่หน้าศาลาเก๋งไม่น้อยกว่า ๒ ชั่วโมง อีก ๑ เดือนต่อมาผมก็ได้ทำบุญในมงคลวาระที่คุณพ่อเจริญอายุมาได้ ๖๐ ปี ที่หอประชุมสงฆ์ คณะ น.๑๖ ท่านเจ้าคุณก็เมตตาเป็นประธานสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์และฉันเพล

ในช่วงต้นปีการศึกษา เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๐ คุณแม่ (อาจารย์นิรมลฯ) ประสบอุบัติเหตุ รถเมล์ทับเท้าทั้งสองข้าง เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลศิริราชเป็นเวลา ๘ สัปดาห์ ท่านเจ้าคุณทราบข่าว ก็ได้เมตตาไปเยี่ยมพร้อมมอบนมสดตราหมี ๑ โหลไว้ให้บำรุงร่างกาย เป็นพระเดชพระคุณยากที่จะลืมครับ

ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๓๓ ท่านเจ้าคุณได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ ที่พระธรรมราชานุวัตร เป็นที่ปลื้มปิติแก่มวลศิษย์อย่างใหญ่หลวงกับการรอคอย การได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ครั้งนี้ห่างจากครั้งก่อนถึง ๑๘ ปี แต่มีค่ายิ่งสำหรับราชทินนามนี้เพราะเป็น ราชทินนามเฉพาะของตำแหน่งพระราชาคณะชั้นธรรม ที่มีพัดยศประจำราชทินนามเพียง ๗ ตำแหน่งเท่านั้น และถือพัดยศ เป็นพัดแฉกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ มี ๕ แฉก พื้นแพรต่วนสีเขียว มีริ้วไหมทองเส้นหยาบคั่น ปักดิ้นเลื่อมและทองแล่ง เป็นลายช่อใบเทศ ใจกลางแพรต่วนสีเขียว ปักช่อใบเทศ ด้ามงาต่อ (ปัจจุบันเป็นวัสดุเทียมงา) ต้นด้ามเป็นเม็ดทรงมัณฑ์แกะลายบัวกลุ่ม คอแกะลายเทพนมยอดงาแกะเป็นรูปบัวซ้อน พัดยศประจำราชทินนามพระธรรมราชานุวัตรนั้น กำหนดไว้เป็นสีเขียว ตรงกับวันเกิดของท่าน ท่านเกิดวันพุธ อัศจรรย์ยิ่ง !

ครั้งหนึ่งที่บ้านสามเสน วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ผมได้นิมนต์ท่านเจ้าคุณมาเจริญพระพุทธมนต์ และฉันเพล เพื่อแสดงมุทิตาจิตต่อท่านในวาระที่ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เมื่อปลายปีที่แล้ว และทำบุญบ้านไปในวาระเดียวกัน ได้เตรียมอาหารที่ดูจะเป็นของโบราณไว้ถวาย ประกอบด้วย ขนมเบื้องญวน ม้าฮ่อ ปลาแห้งแตงโม และขนมจีนน้ำพริก (สูตร ม.ล.เติบ ชุมสาย) เป็นที่ถูกอัธยาศัยของท่านมาก ถึงกับสั่งให้ทำ ขนมเบื้องญวนถวายเป็นอันที่ ๒ และกล่าวว่า *“ม้าฮ่อ ปลาแห้งแตงโม และขนมจีนน้ำพริกนี้ ไม่ได้ฉันมานานมากแล้ว อร่อยทุกอย่าง”* การเลี้ยงพระทำบุญบ้านในวันนั้นมีความสุขมากครับ

เวลาผ่านมาเมื่อท่านเจ้าคุณเจริญอายุวัฒนาครบ ๖ รอบ ๗๒ ปี ในวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ครั้งนั้นผมพร้อมคุณแม่ น้องชาย น้องสะใภ้ คุณณัฐ ได้ไปกราบมุทิตาจิตท่านในวาระที่เป็นมงคล ได้ถวายพัดรอง เขียนด้วยสีน้ำฝีมือ อาจารย์เกษมรัสมิ์ฯ (น้องสะใภ้) เป็นที่ถูกใจท่านเจ้าคุณมาก พร้อมอ่างบัวเขียนอักษรที่ระลึกในวาระนั้นพร้อมดอกบัวประดิษฐ์ฝีมือชาวศิลปาชีพ ด้วยจุดมุ่งหมายถวายท่านอย่างแท้จริง ด้วยท่านมีนามเดิม “กมล” ซึ่งแปลว่า “ดอกบัว”

ตลอดเวลาดังกล่าว ผมจะทำบุญวันเกิดให้ตัวเองเสมอ บางปีก็จะนิมนต์เทศน์ก่อนเจริญพระพุทธมนต์ และถวายเพล บางปีก็นิมนต์เจริญพระพุทธมนต์เย็นและถวายสังฆทานสุดแท้แต่ความสะดวกในวาระนั้นๆ หรือแม้นิมนต์สดับกรณ์ถวายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ท่านก็เมตตาดำเนินการให้ตามความประสงค์ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามที่ปรารถนาทุกครั้งทุกวาระ เป็นพระคุณอย่างสูงครับ

ในวาระทำบุญวันเกิด ทุกครั้งก่อนประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ท่านเจ้าคุณต้องให้ผมเข้าไปกราบคุณพ่อ-คุณแม่ขอพร และรำลึกถึงพระคุณของท่านทั้ง ๒ จากนั้นท่านเจ้าคุณจะแสดงสัมโมทนียกถาสั้นๆ ถึงหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ โดยเน้นเรื่องของความกตัญญูเป็นสำคัญ

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ผมจะมีอายุครบครึ่งศตวรรษ (๕๐ ปี) ผมได้นิมนต์ท่านเทศน์เจริญพระพุทธมนต์ และฉันเพล ในวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่ก่อนหน้านั้น ๑ เดือน ในวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ท่านเจ้าคุณพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท) ที่ผมเคารพรักประหนึ่งดุจญาติผู้ใหญ่ ได้ถึงแก่มรณภาพลงอย่างกะทันหัน ด้วยภาวะติดเชื้อในกระแสโลหิตและกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด สิริรวมอายุได้ ๗๘ ปี ๓ เดือน ๒๖ วัน ยังความเศร้าสลดเสียใจแก่ผมสุดจะประมาณ

ทันทีที่ได้ทราบข่าวด่วนจากสถานีโทรทัศน์ในเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. ผมรีบเดินทางไปยังตึกอัษฎางค์ ได้กราบถวายสักการะสรีระท่านเป็นครั้งสุดท้าย

ผมยกเลิกการทำบุญวันเกิด ได้บำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมถวายท่าน ๑ ครั้ง ไปฟังสวดพระอภิธรรมเป็นประจำตลอด ๑๐๐ วัน และร่วมงานพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖

กราบนมัสการลาท่านเจ้าคุณครับ ชาติหน้ามีจริงผมขอเป็นลูกศิษย์ท่านอีกครับ

❖

๔๗. บทร้อยกรองถวายความอาลัย สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

วันอังคารที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประชาชนชาวไทยกำลังมีความสุขกับเทศกาลต้อนรับปีใหม่ ผมเข้าไปลงนามถวายพระพรชัยมงคล ที่ศาลาสหทัยสมาคม ในพระบรมมหาราชวัง ดังที่เคยปฏิบัติมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๔๐ ปี นับตั้งแต่เป็นนักเรียน เรื่อยมาถึงปัจจุบัน ดังนั้นในระหว่างวันหยุดส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ผมจึงไม่เคยเดินทางออกไปต่างจังหวัด หรือต่างประเทศ เพราะด้วยมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติในวันขึ้นปีใหม่ ดังกล่าวข้างต้น และในเช้าวันที่เป็นมงคลเช่นนี้ ผมมักจะได้พบบุคคลที่รู้จักและเคารพนับถือเป็นประจำ เช้าวันนี้ก็เช่นเดียวกันหลังจากลงนามถวายพระพรชัยมงคลแล้ว ได้พบกับท่านอาจารย์สุลี พรหมสาขา ณ สกลนคร และ “สวัสดีปีใหม่” กับอาจารย์เป็นท่านแรกในวันปีใหม่นี้ จำได้ว่าอาจารย์อยู่ในเครื่องแต่งกายผ้าไหมสีเหลือง สดใสสง่างามยิ่ง ด้วยเพิ่งผ่านงานฉลองสมโภชเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครบ ๘๐ พรรษา มาไม่นาน

วันนี้เป็นวันหยุดนักขัตฤกษ์ประจำปีวันแรกของพุทธศักราชใหม่ หลังจากผ่านช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์สุดท้ายของปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ สัปดาห์ที่ ๕๒ และวันหยุดสุดท้ายของปี มาเป็นเวลา ๔ วันเต็มๆ ทุกคนพักผ่อนเพื่อเตรียมปฏิบัติงานตามหน้าที่ในวันแรกของปี ในวันพรุ่งนี้

แต่ความสุขดังกล่าว การฉลองต้อนรับปีใหม่ผ่านไปได้เพียง ๒๔ ชั่วโมง ชาวไทยทั้งประเทศต้องรับทราบข่าวการ “สิ้นพระชนม์” ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทางโทรทัศน์และวิทยุในเวลาใกล้รุ่งของเช้าวันพุธที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามประกาศของสำนักพระราชวัง *“...แม้คณะแพทย์ได้ถวายการรักษาอย่างใกล้ชิดจนสุดความสามารถ พระอาการประชวรได้ทรุดลงตามลำดับ และสิ้นพระชนม์เมื่อเวลา ๐๒ นาฬิกา ๕๔ นาที วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๑...”* นำมาซึ่งความโทมนัสแก่พสกนิกรเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยความสำนึกในพระกรุณาธิคุณ ที่สมเด็จกรมหลวงฯ พระองค์นั้น ทรงมีต่อชาวไทยเป็นอเนกปริยาย มากว่าครึ่งศตวรรษ ผมใช้โอกาสและพื้นที่เว็บไซต์ของหน่วยงาน คือ ฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ขึ้น Popup บทร้อยกรองโคลง ๔ สุภาพ ถวายความอาลัย นับตั้งแต่สิ้นพระชนม์ วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ถึงสิ้นสุดพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมทั้งสิ้น ๑๔ บท ดังนี้

❖

ดั่งอสุนีบาตเปรี้ยง กลางใจ ไทยเอย
สมเด็จพระพี่นาง เสด็จแล้ว
สิ้นพระชนม์ ธ ครรไล สู่ส- วรรค์เอย
ขอจุ่งพสกแคล้ว คลาดด้วยพระบารมี

นารีพระก่อเกื้อ อนุกูล
สองกษัตริย์ครองไอศูรย์ ประเทศนี้
เสด็จลับพระชนม์สูญ โศกสลด
เหลือแต่พระคุณชี้ ช่องให้บำเพ็ญ

เย็นศิระพสกน้อม พนมกร
สมเด็จพระเชษฐโสทร อะเคื้อ
ปรนนิบัติพระมารดร ยอดยิ่ง พรรณนา
งามพระจริยาเอื้อ เลิศด้วยกตัญญู

พระผู้พระผ่านพื้น แดนไทย
จุติลงมาใน ถิ่นนี้
เสด็จเยี่ยมพสกไกล บำราศ ทุกข์นา
เพียงเพื่อผองไทยลี้ รอดพ้นอันตราย

กำจายคุณพระพี่เจ้า ทั่วสยาม
สอนสั่งศิษย์ด้วยความ เพียบพร้อม
เพ็ญพระหฤทัยงาม อะคร้าว
พระกรุณานบน้อม แนบเบื้องบาทบงสุ์

ธ ทรงดำรัสตั้ง สถาปนา
“สมเด็จกรมหลวงนราฯ” แซ่ซ้อง
พูนพระเกียรติยศปรา- กฎแก่ สกลเอย
เพ็ญพระกฤษฎาก้อง เกริกฟ้าแมนสรวง

ปวงไทยได้รับรู้ กรณีย์
เสริมส่งวิทย์ฯ เคมี เก่งกล้า
คณิตศาสตร์ อีกชี- วะเด่น
โอลิมปิคพิชิตท้า แข่งได้เหรียญทอง

ผองชนรำลึกล้น พระกรุณา
โปรดประทานพระเมตตา ก่อเกื้อ
ดนตรีส่งศึกษา ต่อต่าง- ประเทศ
“กัลยาณิวัฒนา” เอื้อ เร่งสร้างสถาบัน

จัดกระบวนแวดล้อม พระอิสริยยศ
พระมหาพิชัยราชรถ ยาตรเต้า
พระโกศเด่นปรากฏ ยศยิ่ง นะเอย
เคลื่อนพหลพลกเฬ้าฯ สู่ท้องพระเมรุหลวง

เวียนพระเมรุแต่เบื้อง อุตราวัฏ
สัปตปฎลเศวตฉัตร แต่งกั้น
พร้อมเครื่องประกอบขัต- ติยะ- ยศเอย
สามรอบประโคมชั้น กึกก้องพิธี

พระโกศจันทน์ตั้งแต่ พร้อมสรรพ
เหนือจิตกาธานรองรับ เพริศแพร้ว
พระราชทานเพลิงเสด็จกลับ สู่ทิพย์ พิมานเอย
เทียน-ธูป-มาลาแก้ว กราบเบื้องบาทยุคล

พระเมรุงามอร่ามเรื้อง เรืองรอง
ระยิบระยับดุจทอง ทาบไว้
ส่งเสด็จตามครรลอง ระบอบ ระเบียบเอย
ปวงราษฎร์รักองค์ไท้ เทิดล้วนรำพัน

ได้เวลาเสด็จแล้ว จากไป
แสงเพลิงโชติฉุดใจ ทั่วหล้า
จากนี้ยิ่งห่างไกล พระบาท
ประทับบนชั้นฟ้า ปกป้องผองไทย

เชิญพระอัฐิขึ้น ประดิษฐาน
พระที่นั่งจักรีวิมาน แว่นแก้ว
อีกพระสรีรางคาร สถิตที่
“รังษีวัฒนา” แล้ว สุดท้ายงานเมรุ

❖

อาหารมื้อเย็นที่เนอส์เซอรี่กับแม่
(อาจารย์นิรมลฯ)

ลูกศิษย์ (OSK) รุ่น ๑๐๔
มาเยี่ยมอาจารย์นิรมลฯ (๒๕๕๔)

ลูกศิษย์ (OSK) รุ่น ๑๐๐
มาเยี่ยมอาจารย์นิรมลฯ (๒๕๕๖)

๔๘. เนอส์เซอรี่

เนอส์เซอรี่ คำนี้ ตามหลักภาษาไทย เรียกว่า เป็นคำทับศัพท์จากภาษาต่างประเทศ คือมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Nursery หมายถึง สถานรับเลี้ยงเด็ก แต่ในความหมายและสถานที่ ที่จะเขียนถึงนี้ ไม่ได้ หมายถึง สถานรับเลี้ยงเด็ก หากแต่ หมายถึง สถานรับเลี้ยงดูผู้สูงวัย ผู้อยู่ในวัยชรา หรือคนแก่ ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ล้วนเป็นสิ่งสมมุติทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นโลกที่เราคิดว่าใหญ่โตใบนี้ ตลอดจนสรรพสิ่งบนโลกทั้งที่มีลมหายใจ หรือไม่มีก็ตาม ล้วนเป็นสิ่งสมมุติเรียกบัญญัติเท่านั้น สิ่งเหล่านั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในที่นี้จะพูดถึงเฉพาะเรื่อง “ชีวิตคน” เท่านั้น

โดยปกติ ช่วงชีวิตของคน หรือที่เรียกว่า มนุษย์ นั้น ท่านแบ่งภาระหน้าที่ความเจริญงอกงามไว้เป็นระบบระเบียบ และเป็นสัจธรรมจริงๆ ซึ่งเรา-ท่านทั้งหลายยากที่จะปฏิเสธได้ นั่นคือ อายุ

ปฐมวัย กำหนด ตั้งแต่แรกเกิด ถึงอายุ ๒๕ ปี เป็นช่วงเวลาที่เรียกว่า ทารก - เด็กและวัยหนุ่มสาว พฤติกรรมสำคัญช่วงนี้ คือ ร่างกายมีความเจริญเติบโต อาหารการรับประทานมีความสำคัญ ต้องรับการศึกษาโดยลำดับ ตั้งแต่อนุบาล ประถม มัธยม เรื่อยไป สุดแต่โอกาส ปัจจัย และบุญวาสนา

มัชฌิมวัย เป็นวัยกลางคน กำหนดอายุ ๒๖ - ๖๐ ปี โดยประมาณ เป็นช่วงของความสำเร็จต่างๆ ทั้งในด้านการศึกษา การงาน และครอบครัว นั่นคือ ได้สำเร็จการศึกษา ประกอบสัมมาอาชีพด้วยความสุจริตเจริญก้าวหน้าโดยลำดับ มีลูกหลานไว้ดำรงวงศ์ตระกูลต่อไป เป็นความสามารถของตนเองล้วนๆ หรือความสามารถอื่นๆประกอบ ในเรื่องนี้อาจเข้าสุภาษิตไทย “แข่งเรือแข่งแพนั้นแข่งได้ แต่แข่งบุญแข่งวาสนานั้นอย่าแข่ง” ในทำนองกลับกัน อาจจะล้มลุกคลุกคลาน หาเช้ากินค่ำ หาค่ำกินเช้า ทั้งนี้ก็ต้องมาพิจารณาตัวเอง สุดท้ายต้องยอมรับ “กรรม” ตัวเราเป็นผู้กระทำเองทั้งสิ้น อะไรทำนองนั้น ต้องระมัดระวังเรื่องอาหาร ร่างกาย บางส่วนอาจไม่ต้องการ หรือขาดสารอาหารบางอย่าง โรคภัยไข้เจ็บ (ธรรมดา) มีบ้างเป็นครั้งคราว และถือว่าใครมีอายุยืนยาวได้ถึงหรือเกิน ๖๐ ปี ไม่สะดุดหกล้มเสียกลางครัน นับว่ามีบุญ

ปัจฉิมวัย หรือบางแห่งอาจเรียกว่า “วัยเกษียณ” หรือ “ผู้สูงวัย ผู้สูงอายุ” ก็แล้วแต่จะสรรหาคำเรียกให้ดูไพเราะ สละสลวย กำหนดอายุไว้ตั้งแต่ ๖๐ ปีเป็นต้นไป บอกโดยไม่ต้องอาศัยทฤษฎีใดๆ ได้ว่า ทุกอย่างของชีวิต ร่างกาย เริ่มเสื่อมถอยลงๆ ตามลำดับนับแต่วันเกษียณ ในเรื่องนี้ “ผม” อาจเป็นผู้โชคดี ที่ได้เห็นของจริงที่เกิดขึ้นกับตัว นั่นคือชีวิตปัจฉิมวัยของคุณพ่อ และ คุณแม่ ทั้ง ๒ ท่าน มีอายุยืนยาวหลังเกษียณต่อมาอีกเกินกว่า ๘๐ ปี

โดยรวมแล้ว ท่านทั้ง ๒ เมื่ออายุ ๗๒ ปี สุขภาพร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรงมาตลอด ได้ทำบุญอายุ ๖ รอบนักษัตร

เมื่ออายุ ๗๕ ปี สุขภาพร่างกายยังสมบูรณ์แข็งแรง ได้ทำบุญอายุ ๗๕ ปี

เมื่ออายุ ๘๐ ปี สุขภาพโดยรวมยังเป็นที่น่าพอใจ รับประทานอาหารได้ทั้ง ๓ มื้อ

ลายมือจากการเขียนหนังสือเริ่มเปลี่ยนไป สุขภาพเริ่มมีปัญหาเกิดขึ้น

ได้ทำบุญฉลองอายุ ๘๐ ปี เป็นบุญของลูก ที่ได้กระทำ กตเวทิตา ต่อท่าน

คุณพ่อนอนหลับ และเสียชีวิตลง เมื่ออายุ ๘๑ ปี ๔ เดือน ๑๖ วัน เรียกได้ว่า มีบุญมากทีเดียว

สำหรับอาจารย์นิรมลฯ นั้นเมื่ออายุ ๘๐ ปี ล่วงแล้ว อาการความจำเสื่อมเริ่มมีให้เห็นจากพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจน เป็นลำดับดังนี้

๑. เริ่มไม่อ่านหนังสือ ตั้งแต่เกษียณ อาจารย์นิรมลฯ มีนิตยสารสกุลไทย เป็นเพื่อนจะอ่านนวนิยายที่เขียนโดยนักเขียนดังๆ เช่น “กฤษณา อโศกสิน” “ทมยันตี” “นิดา” “ว.วินิจฉัยกุล” เหล่านี้เป็นต้น หนังสือเรื่องสุดท้ายที่อาจารย์นิรมลฯ อ่าน คือ หนังสือชุด “King Bhumibol Adulyadej of Thailand”

๒. เขียนหนังสือตัวเล็กลงๆ ไม่เป็นบรรทัด เขียนโย้แบบขึ้นภูเขา และไม่เขียนหนังสืออีกในเวลาต่อมา

๓. เริ่มพูดคุยกับทุกๆ คน ด้วยเรื่องราว คำพูด ซ้ำๆ วนไปเวียนมา เหมือนพายเรือในอ่าง ผู้ฟังจับพฤติกรรมได้

๔. บางครั้งเริ่มมีอาการร้องไห้ฟูมฟายโดยหาสาเหตุไม่ได้

๕. มีอาการวิตกจริตต่างๆ เช่นหาของไม่เจอบ้าง ของหายบ้าง มีคนมาขโมยบ้าง เก็บของย้ายของจากกระเป๋านี้ไปกระเป๋าโน้นสลับกันไปอยู่เป็นนิจ

๖. เห็นภาพหลอนต่างๆ เช่น เห็นต้นไม้ ดอกไม้เป็นสิ่งอื่นๆ

อาการทั้งหมดที่ประมวลเล่าไว้ในที่นี้ คุณหมอที่รักษาดูแล อธิบายและบอกให้ทราบว่า “เป็นการเริ่มต้นของโรคความจำเสื่อม” ด้วยเซลสมองในส่วนของความจำ (ใช้ภาษาง่ายๆ ไม่ใช่ภาษาหมอนะครับ) ของทุกคนจะตายทุกวันวันละหลายพันหลายหมื่นเซล ไม่เกิดใหม่คือตายไปเรื่อยๆ พฤติกรรมของเซลสมองที่ว่านี้ จะเกิดขึ้นกับทุกคน เร็ว - ช้า ไม่ได้กำหนดด้วยอายุ หรือวัย หากขึ้นอยู่กับสุขภาพและ “กรรม” ของแต่ละคน ทางการแพทย์ไม่สามารถรักษาได้ เพียงแต่ให้ยารับประทาน เพื่อพยุงการตายของเซลล์ดังกล่าวให้ช้าลง เท่านั้นเอง

อาจารย์นิรมลฯ ไปร่วมงานวันขึ้นปีใหม่ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ของชมรมครูเก่า ที่โรงแรมรัตนโกสินทร์ เป็นการออกงานสังคมครั้งสุดท้าย

อาการโรคความจำเสื่อมของอาจารย์นิรมลค่อยๆ คืบคลานมาเรื่อยๆ ตามลำดับ ภายหลังทำบุญอายุครบ ๗ รอบ ๘๔ ปี ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ผ่านพ้นไป ปลายปีนั้นเอง ต้นเดือนพฤศจิกายน อาจารย์นิรมลฯ ล้ม ลุกขึ้นไม่ได้ นอนรอผมกลับจากทำงานประมาณ ๒ ชั่วโมง ผมโทรศัพท์เข้าบ้านเป็นระยะๆ ก่อนถึงบ้าน เพื่อบอกให้รู้ว่ากำลังจะถึงบ้าน แต่ไม่ได้รับคำตอบ ต้องมีเหตุแน่ ก็จริงดังคาด เมื่อกลับถึงบ้านมาที่ประตูใหญ่เห็นภาพอาจารย์นิรมลฯ นอนอยู่กับพื้น

“Help me please, help me please” อาจารย์นิรมลฯ ร้องเมื่อเห็นผมมาถึง

“A minute please, a minute please” ผมร้องตอบไป

อาจารย์นิรมลฯ เข้ารับการรักษาพยาบาล ที่โรงพยาบาลรามาธิบดี ด้วยความช่วยเหลืออนุเคราะห์จากลูกศิษย์ คุณหมอธัณย์ฯ ขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาล สามารถหาห้องได้ และพักรักษาตัวอยู่เป็นเวลา ๑ เดือน อาการ “ความจำเสื่อม” ของอาจารย์นิรมลฯ ปรากฏเห็นชัดแล้ว เมื่อกลับออกจากโรงพยาบาล ในวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงต้องไปอยู่ที่เนอส์เซอรี่ เพื่อจะได้มีผู้ดูแล ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา

เนอส์เซอรี่ “บ้านหมอสม” ที่พำนักแห่งใหม่ของอาจารย์นิรมลฯ ตั้งขึ้นด้วยความมีเมตตาอย่างสูงยิ่ง ของผู้เป็นเจ้าของ “คุณแม่ กับ คุณลูกสาว” ที่ทั้ง ๒ เป็นพยาบาลอาชีพอย่างแท้จริง คุณแม่เป็นอดีตพยาบาล พันเอกหญิง จากโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เกษียณอายุราชการมากว่า ๕ ปีแล้ว ส่วนคุณลูกสาวเป็นอาจารย์สอนวิชาการพยาบาลที่มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ผมหมดห่วงทั้งในเรื่องสถานที่ และการดูแล รวมทั้งอาหารการรับประทาน ต้องขอชมเชยคุณแม่ครัวที่มีความเพียรพยายามประดิษฐ์อาหารสำหรับผู้สูงวัยได้รับประทานอย่างวิเศษยิ่ง

ปัจจุบัน (พฤษภาคม ๒๕๕๖) “บ้านหมอสม” มีผู้สูงวัยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องให้อาหารและยา ทางสายยางจำนวน ๔ คน อายุระหว่าง ๘๐ - ๙๕ ปี (หรือมากกว่านั้น) ทั้งชายหญิง ในจำนวนนี้เป็นชายอายุ ไม่เกิน ๔๐ ปี ๑ คน ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ อยู่ในสภาพเจ้าชายนิทรา ส่วนอีก ๔ คนเป็นชาย ๒ หญิง ๒ ยังรับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง (โดยการเคี้ยว) สามารถช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง ส่วนอีก ๒ คน รวมทั้งอาจารย์นิรมลฯ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการใส่ฟันปลอม จึงต้องรับประทานอาหารปั่น ผมแวะป้อนข้าวมือเย็นอาจารย์นิรมลฯ เป็นประจำทุกวัน ยกเว้นถ้ามีภารกิจทางสังคมอื่นๆ ที่ต้องไปปฏิบัติ (เพราะว่างเว้นการออกสังคมต่างๆ มากว่า ๕ ปี ตั้งแต่คุณพ่อเสียชีวิต) ก็จะบอกน้องๆ ที่ดูแลให้ทราบ แต่สิ่งที่อาจารย์นิรมลฯ ทราบ จะด้วยความจำหรือความเคยชินก็สุดจะเดา คือจะถามถึงผม ในเวลาอาหารมื้อเย็นเป็นประจำ แต่เมื่อผมกลับออกมาแล้วเคยถามน้องที่ดูแล บอกว่า อาจารย์ฯ จำเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปนั้นไม่ได้แล้ว...จบ

เนอส์เซอรี่ ตามความหมายข้างต้นนั้น กับความเป็นจริงสำหรับชีวิตเรานั้นต่างกันมาก เพราะเนอส์เซอรี่ที่อาจารย์นิรมลฯ อยู่นั้นมีแต่ความหดหู่ใจ เศร้าใจกับผู้พบเห็น ชีวิตของสมาชิกในเนอส์เซอรี่มีแต่ down ลงๆ เป็นความทุกข์ทรมานใจของลูกหลาน อย่างไรก็ตาม ก็ต้องขอบคุณท่านเจ้าของเนอส์เซอรี่ที่มีเมตตากับผู้สูงวัย ผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ให้มีความสุขในปัจฉิมวัยนี้ไม่มากก็น้อย ผิดกับเนอส์เซอรี่ที่รับเลี้ยงดูแลเด็กเล็ก หรือวัยทารก ที่มีแต่ความสดชื่นของพ่อแม่ที่เห็นความเจริญเติบโตของลูกเพิ่มขึ้นทุกวันๆ นี่คือสัจธรรมอีกอย่างหนึ่งของโลก ที่ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และ ดับไป

ขอบคุณเนอส์เซอรี่บ้าน “หมอสม” ครับ

❖

๔๙. ดอกไม้ที่บ้าน

การปลูกดอกไม้ เป็นงานอดิเรกอย่างหนึ่งของหลายๆ คน ที่หวังได้เชยชมผลงาน แต่จนแล้วจนรอด ต้นไม้ ดอกไม้ที่อุตส่าห์ทะนุถนอม ซื้อหามาในราคาแพง ปลูกไปได้ไม่นานก็ต้องมีอันจากกันไป เจ้าของก็บ่นเสียดายต่างๆ นานา พยายามหาสาเหตุว่าไม้ที่ปลูกทำไมไม่รอด อย่าให้ถึงกับออกดอกแตกหน่อแตกกอเลย เอาแค่ไม่เหลืองตายไปก่อนก็ดีใจแล้ว ถึงกับมีคำกล่าวว่า คนปลูกคงจะ “มือร้อน” ต้นไม้ถึงตายหมด ซึ่งความเห็นในข้อนี้ ผมไม่ค่อยจะเห็นด้วย

ผมเองปลูกดอกไม้มามากมายหลายชนิด หลายประเภท ลองผิดลองถูกมาก็เยอะ เสียเงินไปกับต้นไม้ ปุ๋ย และอุปกรณ์ในการปลูกต้นไม้ก็มาก ในที่สุดก็พบว่า “ไม้ดอก” ที่ผมปลูกสำเร็จ มีดอกให้ชื่นชมนั้น น่าจะมีเพียง ๒ ชนิด คือ กุหลาบ และ บัว ที่ดูจะเป็นไม้ดอกประดับบ้านที่ให้กำลังใจเจ้าของได้บ้างเมื่อกุหลาบ หรือ บัว ต่างพากันแตกยอดอ่อน หรือชูดอกโผล่พ้นน้ำไม่เป็นเหยื่อของเต่าปลาพร้อมที่จะบานรับแสงตะวันในวันรุ่งขึ้น

“กุหลาบ” ที่ปลูกสำเร็จ มี ๒ ชนิดคือ กุหลาบมอญ และ กุหลาบวาเลนไทน์

กุหลาบมอญนั้น จากประสบการณ์ เป็นกุหลาบที่มีอายุยืนนานมากเกินกว่า ๕ ปีขึ้นไป มีดอกอยู่เรื่อยๆ สม่ำเสมอและมีกลิ่นหอม สีชมพู (ตรงสเป็คผม) กลีบกุหลาบมอญแห้งนำไปชงน้ำดื่มบำรุงหัวใจได้ด้วย สำหรับกุหลาบวาเลนไทน์ นั้น มีสีแดง เลี้ยงง่าย มีดอกตลอดปี

ส่วนกุหลาบพันธุ์อื่นๆ โดยเฉพาะ “กุหลาบจุฬาลงกรณ์” นั้นพอดอกที่ติดมากับต้นบานหมด เขาก็ล้มหายตายไป ไม่ประสบผลสำเร็จ คงมือไม่ถึงที่จะปลูกให้รอด

สำหรับ “บัว” เป็นไม้ดอกที่ผมชอบมาแต่เดิม คงเป็นเพราะเมื่อพูดถึงบัว ครั้งใด ก็ให้นึกถึง “โคลงโลกนิติ” พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ที่ว่า

“ก้านบัวบอกลึกตื้น ชลธาร
มารยาทส่อสันดาน ชาติเชื้อ
โฉดฉลาดเพราะคำขาน ควรทราบ
หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเรื้อ บอกร้ายแสลงดิน”

ดังนั้นบริเวณพื้นที่สนามเล็กๆ เวลากลางวันได้รับแสงแดดเต็มที่ ไม้ดอกที่เหมาะสมกับสภาพอากาศเช่นนี้ต้องเป็นบัวแน่นอน ซึ่งก็จริงตามนั้น ผมมีบัวประดับ (พันธุ์ไทย) ปลูกในอ่างบัวขนาดใหญ่ ส่วนบัวหลวง ๑ กอ และบัวสัตตบงกช อีก ๓ กอ นั้น ปลูกในตุ่มมังกรขนาดกลาง ออกดอกแข่งกันน่าชื่นใจ บางครั้งก็ขอเทวดาเก็บมาปักแจกันบูชาพระ

ไม้ดอกอื่นๆ ที่มีอยู่หลายกระถาง คงจะเป็น “โมก” ซึ่งเป็นไม้ที่ดูจะปลูกง่าย เพราะเป็นไม้ป่ามาก่อนที่จะได้เข้ามาอยู่ในเมือง มีทั้งโมกด่าง โมกพวง โมกแดง โมกราชินีสีขาว โมกราชินีสีชมพู โมกเหลือง โมกนเรศวร และโมกแคระ ส่วน โมกลา นั้นนิยมนำมาปลูกเป็นรั้ว ออกดอกขาวโพลนทั้งต้นตลอดปี มีกลิ่นหอมอ่อนๆ มีผู้กล่าวว่า โมก เป็นไม้นำความเป็นสิริมงคลสู่ผู้เป็นเจ้าของ

นอกนั้นเป็นไม้ดอกที่ปลูกลงกระถางมังกรขนาดใหญ่ ได้แก่

ช้างน้าว (ไม้มงคลประจำจังหวัดมุกดาหาร ให้ดอกสีเหลือง) ชงโค แก้วแคระ พยับหมอก เข็มขาว และเข็มอุณากรรณ เหลืองปรีดิยาธร แดงปรีดิยาธร

ด้วยความซาบซึ้งในบทกวีนิพนธ์ ลิลิตะเลงพ่าย พระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ขณะที่พระมหาอุปราชากำลังยกทัพออกจากหงสาวดีมากรุงศรีอยุธยา พระมหาอุปราชาได้รำพัน (ลักษณะนิราศ) ถึงพระชายา เมื่อทอดพระเนตรเห็นดอกสายหยุดว่า

“ สายหยุดหยุดกลิ่นฟุ้ง ยามสาย
สายบ่หยุดเสน่ห์หาย ห่างเศร้า
กี่คืนกี่วันวาย วางเทวษ ราแม่
ถวิลทุกขวบค่ำเช้า หยุดได้ฉันใด ”

ทำให้ต้องหา สายหยุด มาปลูกลงดินไว้ ทั้ง ๓ สี คือแดง ขาว และ เหลือง และมีความสุขมากเมื่อกลับบ้านมาตอนช่วงหัวค่ำจะได้กลิ่นอ่อนๆ ของสายหยุดอยู่เสมอ (ไม้ที่มีกลิ่นหอม โดยธรรมชาติจะให้กลิ่นเมื่อพระอาทิตย์ตกดินแล้ว ไปจนถึงเช้าวันใหม่) ส่วนไม้หอมอื่นๆ มีหอม ๗ ชั้น กระดังงา สงขลา มะลิ จำปีสีนวล (ต้นที่ ๒ ต้นแรกน้ำท่วมตาย เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เสียดายมาก เพราะปลูกมาหลายปีแล้ว และให้ดอกที่ใหญ่สีเหลืองนวลมาหลายรุ่น) และพิกุล ที่ส่งกลิ่นหอมอบอวลทุกครั้งที่ให้ดอก นอกจากนี้ในส่วนของไม้ที่ให้ดอกสวยงาม ได้แก่ พุด (ร้อยมาลัย) มิกกี้เม้าส์ เข็มแดง-ชมพู-เหลือง และที่เป็นไม้ใหญ่ให้ดอกสีเหลือง (สีประจำวันเกิดของผม) คือราชพฤกษ์ (คูน)

สำหรับไม้ประดับหรือไม้ใบนั้น ผมเลือกที่จะปลูก “เล็บครุฑ” มีทั้งเล็บครุฑฝอย และเล็บครุฑด่าง อย่างละ ๑ คู่ ตั้งไว้ที่ข้างเสาตรงประตูใหญ่เข้าบ้าน “จัดเป็นฮวงจุ้ย” ป้องกันภยันตรายนานาประการ

เกือบลืม “หูกระจง” ไม้มงคลอีกชนิดหนึ่ง ได้มา ๒ กระถาง ถ้าลงดินก็จะเจริญงอกมากอย่างรวดเร็ว เพราะเป็นไม้ป่า มีผู้ใหญ่หลายท่านบอกว่าให้ปลูกไว้หน้าบ้าน “เทวดาจะได้ปกปักรักษา” เพราะเทวดาท่านชอบมาสถิตที่ต้นไม้นี้ ภัยทั้งปวงก็จะปลาตไป

ส่วนไม้ผล มี ๒ ต้น คือมะม่วงมัน “ศาลายา” หรือ บางแห่งเรียกว่า “มันทูลเกล้า” ปลูกได้ ๓ ปี ก็ให้ผล เวลาสุกสีเหลืองถึงส้ม หวานอร่อยตามพันธุ์ของเขา ส่วนอีกต้นเป็นมะม่วงพันธุ์โบราณชื่อว่า “ตลับนาก” ปลูกมาหลายปี เริ่มให้ผลเมื่อปีก่อน (พ.ศ. ๒๕๕๕) แต่ไม่ทันนก กา และกระรอก เธอจัดการเรียบร้อยก่อนเจ้าของจะเห็น ไม่เป็นไรแบ่งกันกิน

ดังนั้นมีผู้ถามว่า อยู่บ้านเหงาไหม ทำอะไรบ้าง เรื่องนี้คงเป็นคำตอบได้อย่างดีเรื่องหนึ่ง เพราะเมื่อปลูกต้นไปแล้วหน้าที่ของเจ้าของคือ ต้อง รดน้ำ พรวนดิน ใส่ปุ๋ย เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ไม่เคยใช้ยาฆ่าแมลง เพราะไม่มีแมลงมากัดกินใบต้นไม้ที่ปลูก พูดคุยกับ “เขา” บ้างในเวลารดน้ำ สัมผัสลำต้น และ ใบ บ้าง ให้ “เขา” ได้รับความรู้สึกว่าเจ้าของไม่ได้ทอดทิ้ง เหล่านี้เป็นต้น เท่านี้ก็หมดเวลาไปวันหนึ่งๆ แล้วครับ จะเหงาได้อย่างไร ?

❖

สำนักงานกลาง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

งานเลี้ยงที่ห้องนภาลัย โรงแรมดุสิตธานี
คุณไกรเดช อังศุสิงห์ คุณลัขณา สุวรรณธารารังษี และ ผม

๕๐. สามสิบห้าปี สี่เดือน ใน กฟผ. กับ ความทรงจำที่ประทับใจ

วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑ วันแรกของการทำงาน ที่ฝ่ายวิศวกรรม (ฝวศ. ชื่อเต็มและคำย่อขณะนั้น) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) อ.บางกรวย จ.นนทบุรี รัฐวิสาหกิจชั้นนำ ๑ ใน ๕ ของประเทศไทย หลังจากตัดสินใจไม่นานระหว่างการรับราชการเป็นอาจารย์ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กับการเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ที่หลายๆ คนทราบต่างสนับสนุนให้ก้าวข้ามความตั้งใจแต่เดิมนั้นเสีย เมื่อเปรียบกับอาชีพ “ครู” สิ่งสำคัญที่เร่งการตัดสินใจคืออาจารย์นิรมลฯ “เธอเป็นครูจะลำบาก” นอกจากนั้นคิดว่าการทำงานในรัฐวิสาหกิจที่มีลักษณะกึ่งราชการกึ่งเอกชนน่าจะคล่องตัวกว่าระบบราชการตามที่ได้สัมผัสมาตั้งแต่เกิด และอีก ๒ ปีที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยที่สำคัญไม่ต้องแต่งเครื่องแบบสีกากี เพราะเวลานั้นข้าราชการถูกบังคับให้แต่งเครื่องแบบสีกากี รวมทั้งข้าราชการครูด้วย ผมชอบการแต่งตัวแบบ “หนุ่มออฟฟิศ” สวมแจ็คเก็ตหรือเสื้อสูทแบบลำลองเพื่อป้องกันความหนาวเย็นจากเครื่องปรับอากาศ เมื่ออยู่ไปๆ กฟผ. ดูจะมีกฎระเบียบมากกว่าราชการเสียอีก ๓๕ ปี ต่อมาสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กฟผ. เริ่มชักชวนให้แต่งเครื่องแบบสีกากีในวันจันทร์ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๖ มาถึง เป็นบุญของผมที่เกษียณพอดี ไม่อย่างนั้นคงต้องหาที่ทำงานใหม่อีก เป็นคำรบ ๓

งานใหม่ของผม คือการเข้ามาช่วย “พี่ลัข”(๑) ที่หน้าห้อง ฝวศ.(๒) ในงานสารบรรณของฝ่าย รวมทั้งงาน “เลขานุการ” ผม ณ เวลานั้นไม่มีความรู้และประสบการณ์มาก่อน จึงต้องขวนขวายหาความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงานในเวลาต่อมา รวมทั้งเข้ารับการอบรมจากกองฝึกอบรม ฝ่ายการพนักงาน ในหัวข้อ “หน้าที่เลขานุการ” เป็นเวลา ๕ วัน การจัดอบรมหัวข้อดังกล่าว ดูเหมือนไม่มีจัดขึ้นอีก น่าจะเป็นรุ่นแรก และรุ่นเดียวของ กฟผ.

หลังจากท่านอาจารย์สนธิ์ เกยูรวงศ์ เกษียณอายุ ผมได้ผู้บังคับบัญชาคนใหม่เป็น “หนุ่มใหญ่ไฟแรง มากด้วยความสามารถ” จากผู้อำนวยการเขื่อนภูมิพล มารับตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม อย่างสายฟ้าแลบ เพราะคำสั่งประกาศในบ่ายวันศุกร์ที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑

---

(๑) คุณลัขณา สุวรรณธารารังษี

(๒) เป็นคำย่อของ ฝ่ายวิศวกรรม ก่อนการปรับผังบริหารในเวลาต่อมา

ผู้อำนวยการฝ่ายคนใหม่ หรือผู้บังคับบัญชาคนที่ ๒ ของผม ถ้าจะใช้คำว่า เป็น “ดาวรุ่งพุ่งแรง” ของ กฟผ. ในเวลานั้นก็คงไม่ผิด เพราะอีก ๑๕ ปีต่อมา ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยคนที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๓๘) ท่านผู้นั้นคือ คุณสมบูรณ์ มณีนาวา ที่ครั้งหนึ่งในช่วงที่ท่านเป็นผู้อำนวยการฝ่าย ผมขออนุญาตติดตามผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานไปต่างจังหวัด ท่านไม่ให้ไปพร้อมกับให้เหตุผลว่า “เขาให้คุณมานั่งหน้าห้อง ไม่ใช่ให้ไปต่างจังหวัด” ในระยะแรกๆ ผมน้อยใจมาก แต่เมื่อเวลาผ่านไปและพิจารณาไตร่ตรองคำพูดของท่าน บอกกับตนเองว่า ท่านพูดถูก กฟผ. เขาจ้างเราให้นั่งหน้าห้อง ถ้าไม่อยู่ใครจะดูแลไม่ว่าจะเรื่องงาน หรือเรื่องอื่นๆ จิปาถะ เป็นอันว่าตั้งแต่บัดนั้น ผมไม่คิดจะเดินทางไปต่างจังหวัดในฐานะพนักงาน กฟผ. อีกเลย

ขณะที่ปฏิบัติงานกับคุณสมบูรณ์ฯ นั้น กฟผ. อยู่ในช่วงใช้เงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) มาลงทุนขยายระบบส่งไฟฟ้าทั่วประเทศ ซึ่งแบ่งออกเป็นระยะต่างๆ ผมได้รับมอบหมายให้รับ-ส่ง ดูแลเจ้าหน้าที่จาก ADB หลายรุ่น ต่างกรรมต่างวาระ ที่เดินทางมาติดตามความก้าวหน้างานระบบส่งภายใต้เงินกู้ดังกล่าว เช่น Mr. Visawanathan ทำให้ผมมีโอกาสนั่งรถอเมริกันคันหรูยี่ห้อ Malibu ซึ่งเป็นรถรับรองแขกพิเศษ (ใช้น้ำมันเบ็นซิน ๒ กิโลเมตร/ลิตร) แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่บางคนที่เป็นชาวอินโดนีเซีย ผู้นิยมชมชอบ “ทุเรียนหมอนทอง” เป็นที่สุด มาติดตามผลงานในประเทศไทยคราใด ต้องให้ไปซื้อทุเรียนกลับบ้าน (เขาบอกว่าทุเรียนไทยอร่อยกว่าทุเรียนอินโดนีเซีย) ผมก็เป็นธุระจัดหาให้ เป็นที่พอใจแก่ผู้รับทุกครั้งไป

ในช่วงนี้ กฟผ. ได้ลงนามในโครงการ Power Plant Barge ที่ขนอม กับ บริษัท C.itoh จากประเทศญี่ปุ่น ภายหลังการลงนามสัญญากับ กฟผ. ในเวลากลางวัน ค่ำวันเดียวกันนั้นทางบริษัท C.itoh ได้เชิญไปร่วมงานเลี้ยงรับรองที่ห้องนภาลัย โรงแรมดุสิตธานี งานเลี้ยงคืนนั้นแทบจะยกบุคลากรสำคัญของ กฟผ. นับแต่ผู้ว่าการ มาไว้ที่ห้องนภาลัยทั้งหมด ผมและ “พี่ลัข” ไปร่วมงานนี้ด้วย เป็นงานเลี้ยงที่ยังอยู่ในความทรงจำงานหนึ่ง

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงาน จากอาคาร ท.๑๐๐ มาที่ชั้น ๕ อาคาร ท.๑๐๑ ผมได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ “หน้าห้อง” คุณสมบูรณ์ ซึ่งเวลานั้นดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ว่าการพัฒนาระบบส่ง (ชพส.) และรักษาการในตำแหน่ง ฝวศ.ด้วย ที่ห้อง ๕๑๑ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ผมได้ไปช่วยงานธุรการในระยะสั้นๆ เมื่อคุณสมบูรณ์ฯ ได้รับการแต่งตั้งเป็นรองผู้ว่าการฝ่ายปฏิบัติการระบบส่ง (รวส.)

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ผมได้รับการแต่งตั้งจาก กฟผ. ให้ทำหน้าที่ เลขานุการผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง (ฝวส.) และในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ทำหน้าที่เลขานุการผู้ช่วยผู้ว่าการฝ่ายพัฒนาระบบส่ง (ชพส. - คุณไกรเดช อังศุสิงห์) ตามลำดับ เป็นเวลารวม ๕ ปี ตลอดเวลา ๕ ปี ที่ได้ทำงานกับคุณไกรเดชฯ ผมได้รับความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ในการทำงานด้านเอกสาร และหนังสือต่างๆ อย่างมาก การติดต่อกับบุคคลต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอก กฟผ. นำมาซึ่งความสะดวก ความรวดเร็ว ความเข้าใจที่ดีต่อกัน การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จากประสบการณ์ดังกล่าว หลังจาก พ.ศ. ๒๕๓๖ ผมได้ช่วยงานกับผู้บริหารของฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง (อวส.) ต่อมาอีกหลายคน บางคนก็เกษียณอายุการปฏิบัติงานไปตามปกติ บางคนก็ขอออกจากงานก่อนกำหนด บางคนได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งให้สูงขึ้น ในช่วงเวลาดังกล่าว ผมได้ช่วย “คุณผกา” ให้การต้อนรับเจ้าหน้าที่จากการไฟฟ้ามาเลเซีย (TNB) ซึ่งเป็นคณะกรรมการดำเนินการร่วมโครงการเชื่อมโยงระบบส่งไทย-มาเลเซีย ระยะที่สอง (HVDC II) และคณะอนุกรรมการคณะต่างๆ ในการเดินทางมาประชุมที่ประเทศไทย เมื่อ กฟผ. เป็นเจ้าภาพทั้งสิ้นกว่า ๑๐ ครั้ง ซึ่งจะสลับกันเป็นเจ้าภาพกับการไฟฟ้ามาเลเซีย นับตั้งแต่การรับ-ส่ง ที่ท่าอากาศยานดอนเมือง นำเข้าที่พักแรม พาไปซื้อของที่ระลึกต่างๆ จากร้านนารายณ์ภัณฑ์บ้าง หรือที่ห้าง World Trade บ้าง ตามอัธยาศัย รวมทั้งร่วมรับประทานอาคารค่ำบ้างเป็นครั้งคราว ทำให้ได้รู้จักและมีเพื่อนชาวมาเลเซียหลายคน

ใน พ.ศ. ๒๕๔๑ กฟผ. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม CEPSI (The Conference of the Electric Power Supply Industry) ครั้งที่ ๑๒ ที่โรงแรมดุสิตรีสอร์ท พัทยา ชลบุรี งานดังกล่าวประสบผลสำเร็จ เป็นที่ประทับใจของสมาชิกกว่า ๑,๐๐๐ คน ที่มาร่วมประชุมและร่วมจัดนิทรรศการเป็นเวลา ๕ วัน ผมได้ช่วยงานในทีมเลขานุการจัดการประชุมด้วยความสนุกและมากด้วยประสบการณ์ยากที่จะลืม เริ่มตั้งแต่การจ่ายแจกบัตรประจำตัวผู้เข้าประชุม แจกเอกสารการประชุม ดูแลการเข้าพักตามโรงแรมต่างๆ ซึ่งมีปัญหาแทบจะตลอดเวลา แต่ก็ช่วยกันแก้ปัญหานั้นๆ ไปได้ด้วยดี เพราะเรามีทีมงานที่มีคุณภาพ ช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ต่างๆ ของโรงแรมทั้งที่โรงแรมดุสิตรีสอร์ท และที่โรงแรมรอยัล คลิฟท์ บีช ภาระการนำกระเป๋าเอกสาร (ที่สั่งทำจากมูลนิธิสายใจไทย ด้วยวัสดุหนังวัวและผ้าฝ้ายทอลายขิด) พร้อมเอกสารการประชุม ขึ้นรถสองแถวเล็กไปแจกตามโรงแรมที่สมาชิกกระจายไปพักแรมอยู่หลายแห่ง โดยมีรองผู้ว่าการฯ (คุณสมชาย เจียรพร) กรุณาโหนรถสองแถวไปช่วยแจก เล่นเอาหอบกันทั้งสองคน คิดถึงแล้วก็อดที่จะหัวเราะขำอยู่ในใจเพียงผู้เดียวกับเหตุการณ์นั้นทุกครั้ง สนุกดี รวมทั้งงาน Cultural Night และงาน

Farewell Banquet ในวันสุดท้าย ที่เจ้าภาพจัดอย่างยิ่งใหญ่อลังการ ยังอยู่ในความทรงจำยากที่จะลืม

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ กฟผ. รับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมคณะอนุกรรมการ ด้านเทคนิค (Technical Sub-Committee) ของสมาพันธ์ AESIEAP [Association of the Electricity Supply Industry of East Asia and the Western Pacific] การประชุมนั้นจัดขึ้นปีละครั้ง ประเทศสมาชิกจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ ผมได้เข้าไปช่วยงานประชุมนานาชาติ (ย่อยๆ) นี้ที่โรงแรมจุลดิศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และในปีที่ พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่โรงแรมอิมพีเรียล แม่ปิง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยช่วยติดต่อประสานงานในเรื่องที่พัก อาหาร ห้องประชุม และงานเลี้ยงรับรองทั้งที่โรงแรมจุลดิศ และที่คุ้มขันโตก จังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่ประทับใจแก่สมาชิกที่มาร่วมประชุมในครั้งนั้น และที่ประทับใจผมอย่างมากคือ เห็นการกอดคอกันร่วมร้องเพลงของสมาชิกที่เข้าประชุมจากจีนแผ่นดินใหญ่ จีนฮ่องกง และจีนไต้หวัน ด้วยความสนิทสนม

จากการได้เข้าไปช่วยงานการประชุมระดับนานาชาติหลายครั้ง ผมได้เดินทางไปร่วมงาน CEPSI ครั้งที่ ๑๕ ณ นครเซี่ยงไฮ้ ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ในฐานะผู้ติดตามผู้เสนอ Paper โดยออกค่าโดยสารเครื่องบินเอง ค่าที่พักไม่ต้องเสีย เพราะอาศัยอยู่กับผู้เสนอ Paper ค่าลงทะเบียนไม่ต้องเสีย เพราะ Mr. Sun ซึ่งเป็น Secretariat ของการประชุมยกเว้นให้เป็นกรณีพิเศษ เพราะพบกันและพาไปช้อปปิ้งหลายครั้งที่กรุงเทพฯ ทำให้มีความคุ้นเคยกันดีพอควร

พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นปีมหามงคลสำหรับพสกนิกรชาวไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน ผมได้รับเชิญจากห้องสมุด กฟผ. แสดงปาฐกถาเรื่อง “งานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี” ให้สมาชิกห้องสมุดฟัง ในระหว่างการจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติดังกล่าว เป็นความภูมิใจที่ได้นำความรู้เหล่านี้ออกเผยแพร่แก่สาธาณะ เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงกตเวทิตา

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๓ ผมมาทำงานได้เพียงวันละประมาณ ๕ ชั่วโมง ต้องรีบกลับไปดูแลคุณแม่ ช่วงนี้ต้องจำใจทิ้งท่านไว้เพียงลำพังคนเดียวที่บ้าน ในขณะที่ท่านเริ่มมีอาการความจำเสื่อมแล้วเล็กน้อย เพราะเราอยู่กันเพียงสองคน “แม่-ลูก” ตลอดเวลาดังกล่าว อวส. (คุณสมศักดิ์ฯ) ได้กรุณาอนุญาต และกล่าวให้กำลังใจ “ดูแลแม่ให้ดี” ต้องขอขอบคุณในน้ำใจและไมตรีครั้งนั้นไว้มิรู้ลืม ขณะเดียวกันงานต่างๆ ในหน้าที่ธุรการและหน้าห้องก็ได้ “กุ้ง - สุภาภรณ์” ดูแลดำเนินการแทน เป็นการฝึกให้ “กุ้ง” แกร่งขึ้น ซึ่งกุ้งยังต้องเรียนรู้ และเก็บเกี่ยวประสบการณ์ของการทำงานลักษณะเช่นนี้อีกต่อไป

ต่อมาคุณแม่ต้องมีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด จึงตัดสินใจนำท่านไปฝากไว้ที่เนอส์เซอรี่ ที่รับดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ทำให้การทำงาน ๒ ปีสุดท้ายเป็นการทำงานชดเชยให้ กฟผ. ได้อย่างเต็มที่และมีความสุขสนุกกับการทำงาน เพราะ “นาย” คนใหม่และคนสุดท้าย (คนที่ ๘) ของการทำงานใน กฟผ. “อวส. - คุณวิบูลย์ ฤกษ์ศิระทัย” ไม่ใช่ใครที่ไหนรู้จักกันมากว่า ๓๕ ปีแล้ว จากนี้ต่อไปคงจะได้รับทราบข่าวดีสำหรับความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของคุณวิบูลย์ฯ ในอนาคต เพราะยังเหลือเวลาใน กฟผ. ไม่น้อยกว่า ๗ ปี ขอแสดงความยินดีไว้ล่วงหน้าครับ

หลายคนคงอยากทราบว่าทำไมผมจึงมีความสุขสนุกกับทำงานใน ๒ ปีสุดท้าย บทต่อไปคงเป็นคำตอบที่ดีกว่าที่ผมจะเล่าโดยตรง

วันเสาร์ที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ศิษย์เก่าโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รุ่นที่ ๑๑๑ จัดงาน “มุทิตาจิต ๒๕๕๖” ให้ครู-อาจารย์ที่เกษียณอายุราชการ ในปีนี้ งานดังกล่าวเป็นประเพณีที่ศิษย์เก่าต้องกระทำเป็นประจำทุกปีสืบต่อกันมาเป็นเวลากว่า ๔๐ ปีมาแล้ว ในปีนี้จัดที่ห้องมัฆวานรังสรรค์ สโมสรกองทัพบก ถนนวิภาวดีรังสิต และได้เชิญผม ในฐานะ “ครู” รับ “มุทิตา” ด้วย ขอบคุณที่รำลึกถึง “กตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี”

สุดท้าย...วันแห่งการรอคอยก็มาถึง วันจันทร์ที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๖ ตรงกับวันแรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีมะเส็ง เบญจศก จุลศักราช ๑๓๗๕ รัตนโกสินทรศก ๒๓๒

ผมได้ส่งลูกศิษย์ขึ้นฝั่ง สำเร็จการศึกษา ประกอบสัมมาอาชีพ เป็นพลเมืองดีของประเทศกว่า ๑,๔๐๐ คน เมื่อ ๓๗ ปีล่วงมาแล้ว และมีส่วนร่วมกับงาน “เกษียณ” ทั้งของ “นาย และ พี่ๆ” ในช่วงเวลา ๓๕ ปีใน กฟผ.

บัดนี้ “ผม” อายุ ๖๐ ปี ๑๑ เดือน ๒๔ วัน ดีใจที่ได้พาตนเองขึ้นสู่ฝั่งได้สำเร็จ ไม่ล่มเสียกลางทาง จากนี้ไปคงจะใช้ชีวิตในปัจฉิมวัยอย่างมีความสุขและพอเพียง

ขอขอบคุณทุกๆ คนใน ฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง ทั้งในอดีต และปัจจุบัน ที่ช่วยฉุดช่วยพยุงและช่วยดัน ให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ “หน้าห้อง” กว่า ๓๐ ปี [คงไม่มีใครใน กฟผ. ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จะทำงานในหน้าที่นี้อย่างมั่นคงเป็นเวลานานกว่า ๓๐ ปี] ประสบผลสำเร็จเป็นประโยชน์แก่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมไม่มากก็น้อย และหากมีสิ่งใดที่ทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดไม่พอใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ก็ได้โปรดอโหสิกรรมให้ด้วยอย่าได้มีเวร มีกรรม ต่อกันทั้งในชาตินี้ และอนาคตกาลด้วยเทอญ

❖

๕๑. [illegible]

คำอ่าน

ราวปลายเดือนกรกฎาคม 2525 ข้าพเจ้าเริ่มงานที่ กฟผ. หลังจบจากวิศวจุฬาฯ เพื่อต้องการทำงานที่ตรงกับวิชาชีพที่เรียนมา โดยไม่ทราบสถานที่ว่าสถานที่ทำงานหรือที่ตั้ง กฟผ. อยู่ตรงไหน สอบถามจากรุ่นพี่ก็ให้ข้อมูลเพียงง่ายๆ ว่า นั่งรถเมล์สาย 18 ไปจนสุดสายที่สะพานพระราม 6 แล้วให้ถามคนแถวนั้นต่อ ซึ่งสาย 18 นี้ค่อนข้างคุ้นอยู่แล้ว เนื่องจากผ่านหน้าจุฬาใช้บริการบ่อย ส่วนเรื่องเงินเดือนก็ไม่ทราบว่าจะได้เท่าไหร่ ถามผู้รู้ก็บอกว่าน้อยกว่าเงินเดือนเอกชนประมาณ 1-2 เท่าแล้วแต่บริษัท ก็ทำใจไว้ว่าน่าจะอยู่รอดได้ ซึ่งก็อยู่รอดมาได้แต่ช่วงเวลา 10-12 ปีแรกค่อนข้างลำบากมาก สร้างหนี้ไว้พอสมควร

วันแรกๆ ที่ทำงาน พี่ๆ ได้ชวนเล่นกีฬาในตอนเย็น มีทั้งแบดมินตัน เทนนิส ฟุตบอล แต่เลือกไปเล่นแบดมินตันเนื่องจากพอจะเล่นเป็นและไม่ต้องเตรียมอะไรมาก ทำให้ได้รู้จัก 4 เจ้าแม่ของวงการ คือ พี่ติ๊ก พี่เตือน พี่ลัข พี่จุก ที่คอร์ทแบด และคงเป็นโอกาสสำหรับน้องใหม่อย่างข้าพเจ้า ที่พี่ๆ ให้ทำหน้าที่คนเก็บเงินทำบัญชีรายรับรายจ่ายของการไปเล่นแบดแต่ละครั้ง โดยบอกว่าอาจจะช่วยเราได้บ้างในยามยากจนขัดสนแต่ละเดือน ซึ่งก็เป็นจริงในหลายๆ ครั้ง ทำให้ข้าพเจ้าอยู่รอดไปจนเงินเดือนออกได้

ข้าพเจ้าไม่ทราบว่า พี่ลัขทราบได้อย่างไรว่าข้าพเจ้าจบสวนกุหลาบฯ เพราะจำได้ว่าพี่ลัขถามว่าจำอาจารย์มณฑลได้หรือไม่ ขณะนั้นไปบวชอยู่ แต่ทำงาน กฟผ. และอยู่ห้องเดียวกับพี่ลัข ข้าพเจ้าตอบว่าจำได้ เพราะท่านเป็นอาจารย์สอนข้าพเจ้าในวิชาประวัติศาสตร์ตอนข้าพเจ้าเรียน ม.ศ.4 และ ม.ศ.5. แต่ข้าพเจ้าก็สงสัยว่าใช่อาจารย์จริงหรือ ? เพราะเห็นว่าอาจารย์เกือบทุกท่านที่รู้จักจะเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่โรงเรียนไปจนเกษียณอายุราชการ จนวันที่อาจารย์มาทำงานหลังจากลาสิกขาบท พี่ลัขก็เรียกไปพบอาจารย์ ในครั้งนั้นจำได้ว่า ข้าพเจ้าดูแล้วดูอีก อาจารย์มณฑลก็ไม่ได้เอ่ยวาจาใดๆ ข้าพเจ้าคิดในใจว่า เหมือนอาจารย์มณฑลมาก จนเมื่ออาจารย์เอ่ยวาจาออกมา ข้าพเจ้าจึงเชื่อแก่ใจทันทีว่าใช่แน่นอน ทั้งเสียง สำเนียง ลีลาไม่ผิดแน่นอน และอาจารย์ก็ได้สั่งสอน ชี้แนะ มาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน

วิบูลย์ สก.96
29 เม.ย. 56

๕๒. ครูของครู

“ครู” พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

ท่านให้ความหมาย : ผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์

โดยปกติแล้ว คนทั่วไปจะมี “ครู” ตามนัยดังกล่าวเท่านั้น

แต่สำหรับผม ครู ของผมนอกจากจะเป็นไปตามนัยดังกล่าวแล้ว ครู ของผมคือ “แม่”

เขียนมายืดยาว พูดสั้นๆ คือ ผม มี “แม่” เป็นผู้ให้กำเนิด และเป็น “ครู” ในคนคนเดียวกันนั่นเอง กรณีเช่นนี้คงมีไม่มากนัก

“แม่-พ่อ” ในทางพระพุทธศาสนาท่านก็กล่าวไว้แล้วว่า เป็นครูคนแรกของลูก

“แม่” ในฐานะที่เป็น “แม่” จะพร่ำสอนลูกในทุกขณะ เมื่อมีเวลาและโอกาส และทุกสถานที่ แม่จะไม่รีรอหรือรอเวลาในการสั่งสอนอบรมลูก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจรรยามารยาท ที่พึงแสดงต่อทุกคนและสาธารณะรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การเดิน การนั่ง การนอน การรับประทาน การพูด การประพฤติปฏิบัติและการดำรงตนในสังคม ความซื่อสัตย์สุจริต ฯลฯ ทั้งหลายเหล่านี้ ยากที่จะพรรณนาได้หมดสิ้น หากจะยกตัวอย่างสักเรื่อง ๒ เรื่องพอเป็นสังเขป เช่น เรื่องการเดิน แม่จะสอนเสมอว่า การเดินต้องมีสัมมาคารวะ ต้องหยุด หรือหลีก ให้ผู้ใหญ่หรือผู้สูงวัยเดินผ่านไปก่อน ไม่เดินข้ามผู้อื่น หรือถ้าจำเป็นต้องเดินผ่านไม่ว่าด้านหน้าหรือด้านหลังก็ต้องค้อมตัวให้ต่ำลง ไม่ใช่เดินหลังตรงเป็นไม้เสียบผี ก้มไม่เป็น หรือถ้าผู้ใหญ่นั่งกับพื้นก็ต้องเปลี่ยนจากเดินด้วยเท้าเป็นคลานเข่าผ่านไป เหล่านี้เป็นต้น โดยเฉพาะแม่จะสอนเสมอว่า ห้ามเดินเฉียดหรือเบียดจนรู้สึกว่าอวัยวะส่วนแขน หรือมือไปถูกผู้ที่เดินสวนมา แม่จะเรียกเสมอว่า “เป็นผู้ไม่มีมารยาท ไม่มีสมบัติผู้ดี พ่อ-แม่ไม่สั่งสอน” สมัยก่อนถือว่าเป็นคำตำหนิที่รุนแรงมาก แต่ปัจจุบัน “คนรุ่นใหม่” ดูจะไม่มีความหมายใดๆ หรือไม่สะทกสะท้านกับกิริยาเช่นนั้น หรือในเรื่องการรับประทาน ครอบครัวผม (พ่อ-แม่-ผม และน้องชาย) ที่ผ่านมา เราจะรับประทานอาหาร “มื้อค่ำ หรือมื้อเย็น” ประมาณ ๑๙.๐๐ น. พร้อมกัน แม่-พ่อจะใช้เวลาที่โต๊ะอาหาร พูดคุยเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นประจำวัน พร้อมทั้งแทรกการอบรมเรื่องต่างๆ โดยไม่รู้ตัว ก่อนเตรียมอาหาร ต้องล้างมือให้สะอาด เตรียมภาชนะ ช้อนส้อม น้ำดื่ม ผ้า-กระดาษเช็ดมือ สิ่งที่ขาดไม่ได้ต้องมี ช้อนกลาง สำหรับตักอาหารมาจานของตนเอง เมื่อรับประทานอิ่มแล้วต้องรวบช้อนส้อมเข้าด้วยกัน ใช้กระดาษเช็ด/เก็บเศษอาหารก่อนนำไปล้าง สิ่งสำคัญในระหว่างรับประทานอาหาร ไม่พูดในสิ่งที่ฟังแล้ว

อาจารย์ นิรมล วิวิตรกุล - ผม

ไม่เป็นที่เจริญอาหารโดยไม่จำเป็น สรุปว่า “ครอบครัวเรา กินร้อน - ช้อนกลาง - ล้างมือ” มานานแล้วครับ ไม่ต้องรอให้เกิดไข้หวัดนก !!!

“แม่” ในฐานะที่เป็น “ครู” ผู้มีหน้าที่สั่งสอนศิษย์นั้น นอกจากจะอบรมสั่งสอนสรรพความรู้ต่างๆ ทางวิชาการซึ่งเป็น “อาชีพ” ของแม่แล้ว แม่จะใช้โอกาสของความเป็น “ครู” อบรมพร่ำสอน “ลูกศิษย์” ในเรื่องต่างๆ ซึ่งดูเหมือนอาจจะมากกว่าที่สั่งสอน “ลูก” เสียอีก อาทิเช่น เมื่อย้ายมาสอนที่โรงเรียนสวกุหลาบวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียน “ชาย” ล้วน จะสอนลูกศิษย์เสมอว่า นักเรียนสวนกุหลาบต้องเป็น “สุภาพบุรุษ” และ “มีน้ำใจ” คือต้องเป็นคน สุภาพ ทั้งกิริยาวาจามารยาทเรียบร้อย (ไม่อ่อนแอ) เข้มแข็ง (ไม่แข็งกระด้าง) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เหล่านี้เป็นต้น เห็นได้ว่าแม่ เป็นคน “ล้ำสมัย” เพราะสอนและปลูกฝังเรื่อง “จิตอาสา-CSR” (Coporate Social Responsibility) มากว่า ๔๐ ปีแล้ว

ในเรื่องการแต่งกาย “แม่” จะแนะนำให้ลูกศิษย์ตัวเล็กๆ ของแม่ รู้จัก “สวมเสื้อกล้าม” (เสื้อชั้นในชาย) เพราะ ดูแล้ว “สุภาพ” “แม่” อธิบายเช่นนั้น ลูกศิษย์ของแม่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำ (สำหรับผู้ที่ยังไม่เคย) และปฏิบัติสืบมาถึงปัจจุบันนี้ เพราะ “อาจารย์นิรมลฯ” บอกให้ทดลองใส่ดู แล้วจะรู้เองว่า การใส่เสื้อกล้ามนั้น “สุภาพ” อย่างไร (ได้รับคำยืนยันจากลูกศิษย์ของแม่ว่า ทุกวันนี้ ถ้าไม่สวมเสื้อกล้ามกล้าม เหมือนขาดอะไรไปบางอย่าง)

แต่สิ่งที่ “แม่ครู” สอนผม ด้วยการปฏิบัติ คือไม่ใช่พร่ำสอน ให้ผมรู้เอง นั้นคือเรื่องของ “ฐานะ - กาละ” เพราะเมื่อย่างเท้าผ่านประตูโรงเรียนเข้ามา ผมกับ “แม่” ฐานะเปลี่ยนไป จาก แม่ กับ ลูก กลายเป็น ครู กับ ศิษย์ ในทันที จากที่เดินเคียงข้างพูดคุยกันมา ต้องชะลอฝีเท้าลง เป็นเดินตามหลัง และหยุดการสนทนา เวลาพบกันในโรงเรียนต้องยืนทำความเคารพ แม้จะเข้าไปพบในห้องพักครูก็ต้องขออนุญาต ไม่ใช่พรวดพราดเข้าไป ก่อนกลับบ้านต้องมารอยืนรอ “แม่ครู” ที่หน้าห้องพักครู แม้จะต้องรอนานเพียงใดก็ตาม เหล่านี้เป็นการฝึกในเรื่อง “ฐานะ” ของผมในสังคมเวลาต่อมาได้เป็นอย่างดี นั้นคือ “ต้องรู้ฐานะของตน ณ เวลานั้น ว่าเป็นอะไร แล้วเล่นให้ถูกหรือตรงกับฐานะและกาละ นั้น”

ฉะนั้น ณ ปัจจุบันนี้ เมื่อกลับเข้าไปโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ครั้งคราใด ผมจะมีความสุขมาก เพราะได้พบกับครู-อาจารย์เก่าที่ประศาสน์วิชาความรู้ที่เป็นพื้นฐานกับการดำรงชีวิตในสังคม ได้พบเพื่อนนักเรียน ที่รักใคร่สนิทสนม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และได้พบลูกศิษย์ แม้จะเพียง ๑,๔๐๐ คน แต่ก็เปี่ยมไปด้วยความสามารถและคุณภาพเกินร้อย

ความจริง “แม่ครู” ได้สั่งสอนอบรมลูกศิษย์มาอย่างมากมายทั้งทางวิชาการ และการดำรงชีพมานานกว่า ๔๐ ปี แม้ปัจจุบัน อายุกว่า ๘๗ ปีแล้ว ในฐานะ “แม่” ก็ยังให้ความเมตตาอบรมสั่งสอนและห่วงใยลูกตลอดเวลา แต่สิ่งหนึ่งที่ “แม่ครู” สอนคือเรื่องของ “หน้าที่” ท่านย้ำเสมอ ว่า “เมื่อทุกคนทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย กิจการงานนั้นๆ ก็จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ” เป็นเพียงประโยคสั้นๆ แต่มีคุณค่ามหาศาล หาก “ผู้นั้น” ปฏิบัติในทางตรงข้าม ความเสื่อม ความหายนะ ก็มาสู่ผู้นั้น หน่วยงานนั้น บ้านเมืองนั้นเป็นอวสาน

นี่คือ “ครู ของ ครู”

❖

๕๓. ห้ารอบนักษัตร

การทำบุญอายุ ๕ รอบนักษัตร หรือ ๖๐ ปี สำหรับผมถือเป็น “งานใหญ่” ในที่นี้หมายถึง “ความมีชัยชนะต่อสิ่งทั้งปวงที่ได้มีโอกาสทำบุญวันเกิด ๖๐ ปี” เพราะชีวิตทุกๆ คนในปัจจุบันเปรียบเสมือนแขวนอยู่บนเส้นด้าย ด้ายจะขาดลงมาเมื่อไหร่ ไม่ทราบสิ่งแวดล้อมโดยรอบล้วนมีภยันตรายต่างๆ นานา

วันที่ ๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕ วันเกิดอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ ผมกำหนดทำบุญในวาระดังกล่าวให้กับตนเอง ให้ชื่องานว่า “สัฏฐีวัสสายุกมงคล” หมายความว่า “การกระทำอันเป็นมงคลเมื่ออายุ ๖๐ ปี” โดยได้รับความกรุณาจากท่านเจ้าคุณพระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริญาโณ ป.ธ. ๙) ซึ่งเมื่อ ๓๐ ปีที่แล้วเป็น “พระนวกะ” พรรษาเดียวกัน ได้แก้ไขไวยากรณ์ให้เล็กน้อย และรับเป็นธุระในเรื่องสถานที่จัดงานทั้งหมด

ด้วยความเป็น “ลูกศิษย์” ท่านเจ้าคุณพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท) และ “ศิษย์เก่า” คือได้บรรพชาอุปสมบทจำพรรษา ณ พระอารามแห่งนี้ จึงได้รับความเมตตาจากคณะสงฆ์ กรุณาอนุญาตให้จัดงานบำเพ็ญกุศลขึ้น ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร พระอารามหลวงชั้นเอก (ลำดับที่ ๑ ในทำเนียบพระอารามหลวงของประเทศไทย)

ผมได้เตรียมงาน เริ่มตั้งแต่การจัดทำตาลปัตรพัดรองที่ระลึก (พื้นสีเหลือง - สีประจำวันเกิด ปักอักษร สีน้ำเงิน บอกชื่องาน ชื่อเจ้าของงาน วันเดือนปี ที่จัดงาน พร้อมรูปพญานาคเกร็ดสีเขียวพ่นน้ำอยู่บนก้อนเมฆ ขอบพัดด้านล่างปักรูปดอกบัว ๕ ดอก หมายถึง ๕ รอบนักษัตร ไว้เป็นหลักฐาน) จำนวน ๑ เล่ม ถวายประธานสงฆ์ เพื่อใช้ในเวลาให้ศีล และอนุโมทนา จัดทำย่ามที่ระลึกผ้าไหมสีน้ำเงิน ข้อความเหมือนที่ตาลปัตร จำนวน ๑๒ ใบ (ได้ถวายพระในวันทำบุญ ๑๐ ใบ ส่วนอีก ๒ ใบ ฝากน้องที่ทำงานไปถวายพระสงฆ์ต่างจังหวัด) ภายในย่ามประกอบด้วย

๑. หนังสือ “ต้นไม้ทรงปลูก” การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) พิมพ์ขึ้นเป็นที่ระลึกเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

๒. หนังสือ “รำลึกวันวาน” ชมรมพุทธศาสน์ กฟผ. พิมพ์ขึ้นประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ว่าด้วยเกร็ดประวัติ ปกิณกธรรม และพระธรรมเทศนาท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตเถร

๓. เหรียญที่ระลึกรูปพญานาค (นักษัตรมะโรง) ของกรมธนารักษ์ บรรจุในกล่องกำมะหยี่สีเหลือง ฝากล่องด้านในเขียนข้อความ

“สัฏฐีวัสสายุกมงคล
นายมณฑล วิวิตรกุล
๖ ตุลาคม ๒๕๕๕”

๔. ธูป-เทียน พวงมาลัยประดิษฐ์ (เพื่อพระสงฆ์เก็บไว้ได้เป็นเวลานาน) พวงมาลัยประดิษฐ์สั่งทำจากช่างในวังหลวง กำหนดสีที่จะประกอบเป็นลายบนพวงมาลัยนั้น ด้วยสีเหลือง เป็นสีประจำวันเกิด (เกิดวันจันทร์) และสีชมพู-ฟ้า (สีประจำโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย)

เตรียมบัตรเชิญ แขกที่เชิญในวันนั้น ประกอบด้วย

๑. ญาติ
๒. อาจารย์โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (บางท่าน)
๓. เพื่อน ส.ก. รุ่น ๘๔
๔. ลูกศิษย์ ส.ก. รุ่น ๙๖ และ ๙๗ ที่ผมสอน
๕. เพื่อนร่วมงานที่ กฟผ.

สำหรับอาหาร เพื่อความสะดวกในการเลี้ยงพระ และ แขก จึงจัดเลี้ยงโต๊ะจีน ประกอบด้วย ข้าวเกรียบ-ถั่วอบเนย ออเดิร์ฟ ทอดมันปลากราย ยำรวมมิตรทะเล ปลากะพงสามรสเปิดอบน้ำผึ้ง กระเพาะปลาไข่นกกระทา-ปูทะเล แกงจืดกระดูกหมูตุ๋นยาจีน โกยซีหมี่ และเงาะกระป๋อง

นิมนต์พระสงฆ์ราชาคณะ ๑๐ รูปเจริญพระพุทธมนต์ ตามความตั้งใจแรกนั้นผมนิมนต์ท่านเจ้าคุณพระสุธีธรรมานุวัตร เป็นประธานสงฆ์ เจริญพระพุทธมนต์ ส่วนพระสงฆ์องค์อื่นๆ นั้นให้ท่านเจ้าคุณนิมนต์เองตามอัธยาศัย (ผมปฏิบัติเช่นนี้ ตั้งแต่ครั้งท่านเจ้าคุณพระธรรมราชานุวัตร แล้ว สุดแท้แต่ท่านจะนิมนต์พระสงฆ์องค์ใด แต่ส่วนใหญ่ตามธรรมเนียมท่านก็จะนิมนต์พระสงฆ์ที่เป็นที่รู้จักคุ้นเคยกับเจ้าภาพเสมอ) แต่เมื่อผมไปกราบนมัสการเรียนปรึกษาและนิมนต์ท่าน ท่านได้กรุณาแนะนำให้ผมนิมนต์ด้วยตนเองจะเป็นการดีกว่า เพราะผมก็รู้จักคุ้นเคยกับพระเถระในวัดพระเชตุพนฯ เป็นอย่างดี บรรดาพระสงฆ์ที่ท่านเจ้าคุณกล่าวถึง ก็ล้วนแต่เป็นที่รู้จักคุ้นเคยกับผมเมื่อ ๓๐ ปีก่อนทั้งสิ้นจริงๆ เพียงแต่ว่าท่านได้เจริญในพระบวรพุทธศาสนา ได้รับพระราชทานเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์ให้สูงขึ้นเป็นที่น่ายินดียิ่ง ดังนั้นผมจึงจัดทำฎีกาตามธรรมเนียมปฏิบัติ และ

สุขสันต์วันเกิด
คุณมณฑล วิวัตรกุล
ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย
และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก
จงดลบันดาลให้ท่านประสบแต่ความสุข
พร้อมด้วยสิ่งดีงามตลอดไป
ผู้บริหาร
ตุลาคม ๒๕๕๕

60 แล้ว
ขอให้แข็งแรง ตลอดไป

60 แล้ว
ขอให้แข็งแรง ตลอดไป

นำไปกราบนมัสการนิมนต์พระเถระ ตามกุฏิต่างๆ เป็นอัศจรรย์ ผมใช้เวลาในการนี้เพียงครั้งเดียวประมาณ ๒ ชั่วโมง แวะเวียนไปตามกุฏิต่างๆ จากเวลา ๑๙.๓๐ - ๒๑.๓๐ น. ท่ามกลางละอองฝนที่โปรยลงมา ดั่งน้ำพระพุทธมนต์ [เรื่องนี้ก็แปลก ตั้งแต่บวช หรือทำบุญครั้งใดที่วัดโพธิ์ มักจะมีฝนโปรยเช่นนี้เสมอ] ปฏิบัติภารกิจสำเร็จเรียบร้อย พระเถระทุกองค์ต่างมีปฏิสันถารด้วยความยินดีถามถึงสารทุกข์สุขดิบ และรับนิมนต์ด้วยความเต็มใจและดีใจกับผมที่จะได้ทำงานมงคลครั้งนี้

วันเสาร์ที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ตามกาลโยคประจำปี เป็นวันอธิบดี เป็นมงคลยิ่ง อากาศในตอนเช้าเย็นสบายเข้าทำนองปลายฝนต้นหนาว มีละอองฝนโปรยเล็กน้อยเหมือนน้ำมนต์ เช่นเคย

ภายในพระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ได้เตรียมสถานที่ไว้พร้อม เบื้องขวาหน้าพระพุทธอาสน์ฐานชุกชีพระพุทธเทวปฏิมากร ตั้งโต๊ะหมู่ลายทองเชิญพระรูปสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส พระรูปสมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริมหาเถระ) ขึ้นประดิษฐาน ตรงกลางเป็นโต๊ะหมู่ทองลายสลักขนาดใหญ่ประจำพระอุโบสถ ตั้งเครื่องนมัสการดอกไม้ ธูป-เทียน เบื้องซ้ายหน้าพระพุทธอาสน์ฐานชุกชี ตั้งโต๊ะหมู่เชิญพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชขึ้นประดิษฐาน ตั้งเครื่องทองน้อยสำหรับถวายราชสักการะไว้พร้อม

เวลา ๑๐.๑๐ น. ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่ผมเกิด เมื่อ ๖๐ ปีก่อน เริ่มพิธี โดยมีอาจารย์นิรมลฯ เป็นประธาน ผมจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธเทวปฏิมากร จุดธูป-เทียนเครื่องทองน้อยถวายราชสักการะพระรูปสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส ถวายสักการะพระรูปสมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริมหาเถระ) จุดธูป-เทียนเครื่องทองน้อยถวายบังคมพระบรมอัฐิ และพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล ท่านเจ้าคุณ พระธรรมวิมลมุนี ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ประธานสงฆ์ให้ศีล เจ้าหน้าที่อาราธนาพระปริตร ท่านเจ้าคุณพระราชธรรมสุนทร ขึ้นสักเค ชุมนุมเทวดา พระสงฆ์ ๑๐ รูปเจริญพระพุทธมนต์ โดยเฉพาะบทธัมมจักกัปปวัตนสูตร (เต็มบท) ซึ่งพระสงฆ์ใช้บทนี้เจริญพระพุทธมนต์ในวาระวันเกิดสำคัญๆ เช่น ๓ รอบ ๕๐ ปี ๕ รอบ ๖ รอบ ๘๐ ปี ๗ รอบ เป็นต้น วันนั้นพระสงฆ์ใช้เวลาเจริญพระพุทธมนต์ประมาณ ๑ ชั่วโมง ๑๕ นาที เป็นพระเดชพระคุณแก่ผม และผู้มาร่วมในพิธีโดยทั่วกัน

พระสงฆ์ ๑๐ รูปเจริญพระพุทธมนต์และรับฉันภัตตาหารเพลในวันนี้ เป็นพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ทั้งสิ้น ดังนี้

๑) พระธรรมวิมลมุนี[๑] ประธานสงฆ์
๒) พระราชวชิราภรณ์
๓) พระราชธรรมสุนทร
๔) พระราชจริยาภรณ์
๕) พระวิเชียรธรรมคุณาธาร
๖) พระอมรสุธี
๗) พระทักษิณคณิสสร
๘) พระสุธีธรรมานุวัตร
๙) พระมหานรินทร์
๑๐) พระครูสังฆรักษ์เพชรกำแพง

พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว ผม อาจารย์นิรมลฯ อาจารย์พังงาฯ พี่ๆ เพื่อนๆ ถวายเรื่องไทยทาน พระสงฆ์อนุโมทนา กรวดน้ำประพรมน้ำพระพุทธมนต์ เป็นเสร็จพิธี พระสงฆ์ทั้ง ๑๐ รูปลงฉันภัตตาหารที่พระระเบียงด้านทิศใต้ พร้อมพระสงฆ์สามเณรอีก ๖๐ รูป แขกที่ได้รับเชิญทั้งหมดร่วมรับประทานอาหาร ผมใช้เวลาช่วงนี้แจกของที่ระลึกและขอบคุณในไมตรีของทุกๆ คนที่มีต่อผมในวาระนี้

กราบนมัสการขอบพระเดชพระคุณ พระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริญาโณ) ที่ให้คำแนะนำต่างๆ ทำให้การจัดงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ทุกประการ

กราบขอบพระคุณ อาจารย์นิรมลฯ คุณแม่ ผู้มีพระคุณอันประเสริฐ พระอรหันต์ของลูก ประธานในงานวันนั้น

กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์พังงา เทียนทอง ที่ได้ให้ความเมตตามาร่วมพิธี และมอบคำอวยพรที่ไพเราะ

ขอบคุณ พี่สาวทั้ง ๔ (สายคุณป้าเปล่งศรี)

ขอบคุณ พี่ชายทั้ง ๒ (สายคุณลุงเฮง)

ขอบคุณพี่ๆ ครอบครัว “พรหมภิบาล”

---

(๑) มรณภาพ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ขอบคุณ เพื่อน ส.ก. ๘๔ “ก๊อง” วิรัช ชาญพานิชย์ และ “ตั้ม” ชาญวิทย์ สิงหเสนี

ขอบคุณ “บี๋” และ “มรุต” น้องสวนกุหลาบฯ รุ่น ๘๗ ที่รู้จักกันมากว่า ๔๐ ปี

ขอบคุณ พี่-เพื่อน-น้องอาจารย์โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ทั้ง ๕ ท่าน ที่ไม่ลืมกัน

ขอบคุณ ผู้แทนศิษย์เก่า ส.ก.รุ่น ๙๖ และรุ่น ๙๗ มาช่วยเติมเต็มชีวิตความเป็น “ครู”

ขอบคุณ พี่เตือนใจ ภูลสนอง พี่สาวอีกคนที่ช่วยให้การเข้าทำงาน ใน กฟผ. เมื่อ ๓๕ ปีก่อน สะดวก-เรียบร้อย และรวดเร็ว

ขอบคุณ น้องๆ เพื่อนร่วมงาน ที่ กฟผ. ทุกคนที่ไปร่วมรับความเป็นสิริ ในพระอุโบสถ และรับประทานอาหาร

ขอบคุณ คุณอธิปรัชญ์ฯ ที่ทำ Surprise จัดเค้กวันเกิด แต่งหน้าด้วยดอกกุหลาบชมพู-ฟ้า...รู้ใจจริงๆ

ขอบคุณ ครอบครัว “บอย” ที่มาช่วยงานตั้งแต่เช้า

ขอบคุณ หนูกรองแก้วฯ เจ้าของร้านเพชรที่นำข้าวเหนียวปิ้งเจ้าอร่อยข้าง ธ.กสิกรไทย บางลำพูมาถวายพระ

ขอบคุณ วิเชษฐฯ ที่นำขนม “ครองแครงกะทิ” รสชาติโบราณที่อร่อยมาถวายพระ และเลี้ยงแขก

ขอบคุณ พี่สุรินทร์ฯ ที่มาให้กำลังใจและให้คำปรึกษา เหมือนเมื่อ ๓๐ ปีก่อน

ขอบคุณศิษย์ น.๑๖ ทั้ง ๒ (สมศักดิ์ฯ และ สิปปนนท์ฯ) ที่ยังไม่ลืมกันเป็นเวลากว่า ๒๐ ปี ช่วยดูแลความเรียบร้อยจนเสร็จงาน

สุดท้ายกราบนมัสการขอบพระคุณ พระครูสังฆรักษ์เพชรกำแพง (หลวงพี่เพชร) ที่ช่วยประสานงานและดำเนินการต่างๆ ให้เป็นที่เรียบร้อยสมเกียรติยศแห่งพระอารามหลวงชั้นเอกอันดับ ๑ ของประเทศทุกประการ

❖

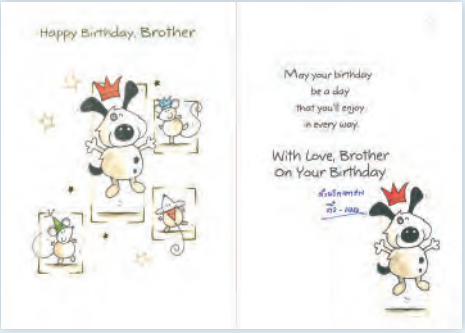

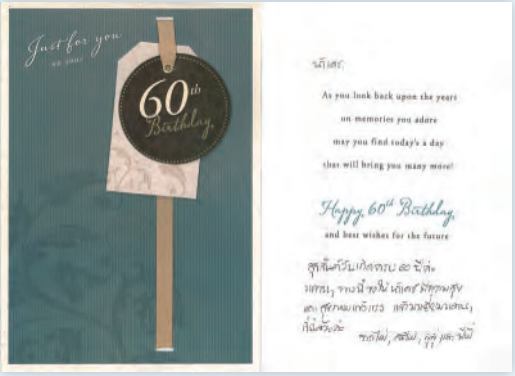

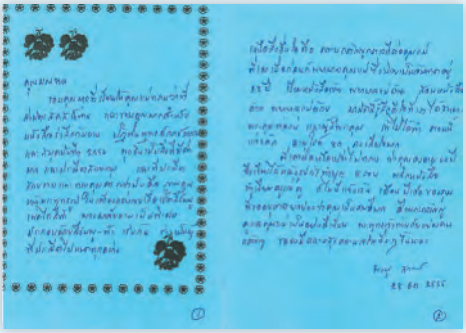

ขอให้อายุยืนครบพันเอ็ดปี
ขอให้ผลบุญกุศลสูงทุกชั่วนิรันดร์

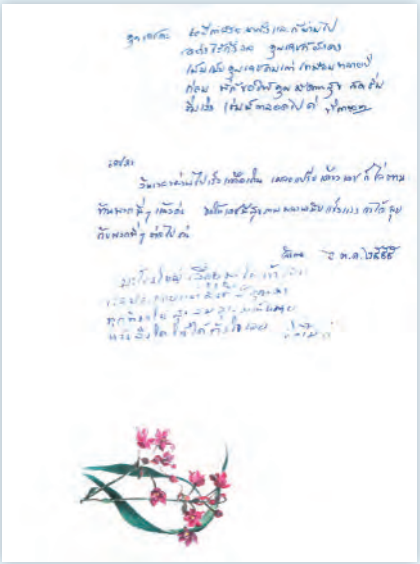

Happy Birthday, Brother
May your birthday
be a day
that you'll enjoy
in every way.
With Love, Brother
On Your Birthday

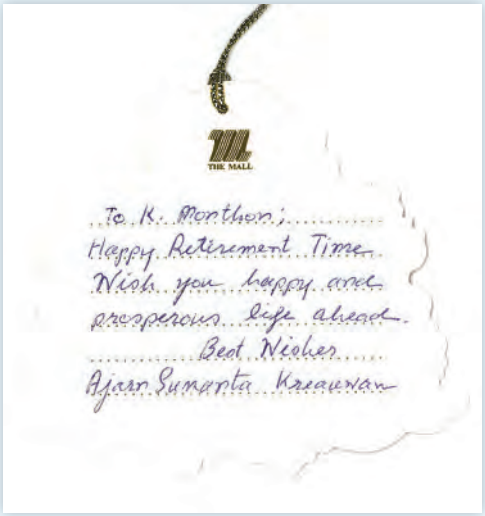

Just for you
60th
Birthday
As you look back upon the years
on memories you adore
may you find today's a day
that will bring you many more!
Happy 60th Birthday
and best wishes for the future

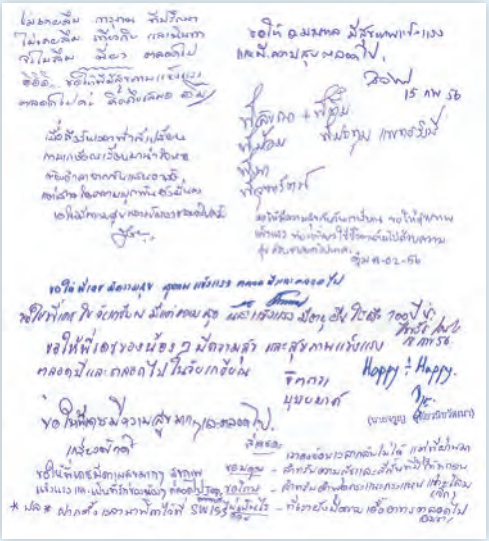

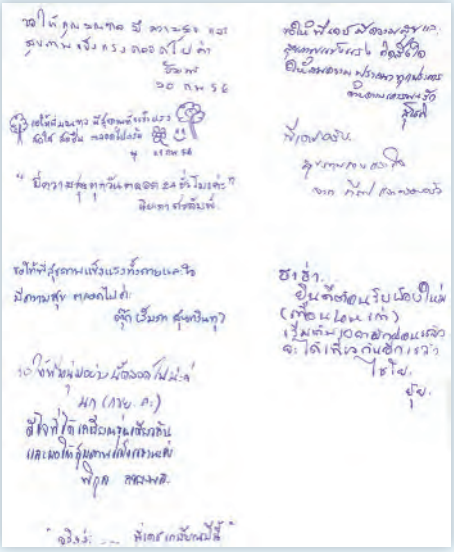
๕๔. ของขวัญวันเกิด

ของขวัญวันเกิด เมื่ออายุล่วง ๖๐ ปี ของขวัญวันเกิดคงไม่เป็นที่ต้องการ เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมาสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งที่สะสมหามาด้วยตัวเอง ด้วยความชอบใคร่ที่จะได้ไว้ครอบครองก็มาก หรือที่ญาติสนิทมิตรสหายหามาให้เป็นของกำนัลในวาระต่างๆ โดยที่ผมเองจะรักจะชอบหรือไม่ก็มีอยู่ไม่น้อย กลายเป็นของรกบ้าน

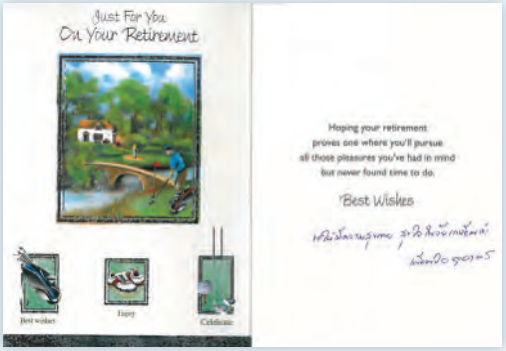

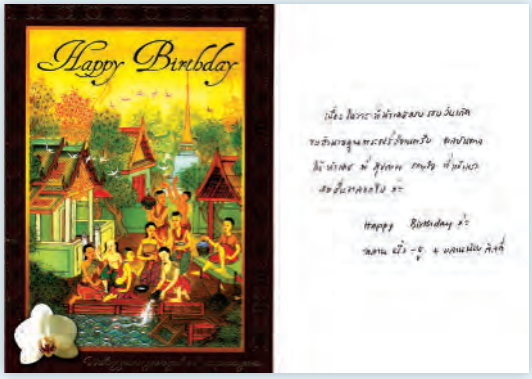

Enjoy Your Birthday
60
Happy 60th Birthday

Happy Birthday
Wishing you a very Happy Birthday With Love

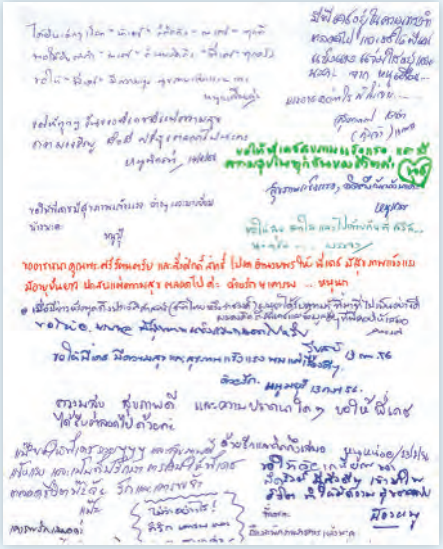

เมื่อถึงวันเวลาฟ้าก็เปลี่ยน
กาลเทศะเวียนมาน่าใจหาย
ต้องอำลาจากกันแสนอาลัย
แต่สายใยความผูกพันยังมั่นคง

Just For You
On Your Retirement
Hoping your retirement proves one where you'll pursue all those pleasures you've had in mind but never found time to do.
Best Wishes

Happy Birthday

YOU'RE
60
TODAY!
HAPPY BIRTHDAY

ON YOUR
Birthday 60
Have a Healthy Life

ดังนั้นในวาระวันเกิดครบ ๖๐ ปี เมื่อ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๕ จึงมีความจำเป็นต้องบอกกล่าวญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงมิตรสหาย และลูกศิษย์ กำชับไปว่า “งดปัจจัยและของขวัญ” ซึ่งก็ได้ผล แต่อย่างไรก็ตามน้องๆ ที่ทำงานก็ยังรบเร้าที่จะหาของขวัญให้ ผมก็ต้องคอยปรามไว้และบอกว่า ถ้าอยากได้อะไร จะบอกให้ทราบ จะได้เป็นที่ถูกใจผู้รับ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นของที่ถูกใจผู้ให้ จะได้ไม่เป็นของรกบ้าน ไม่ต้องรีบร้อนช้าๆ ได้พร้าเล่มงามค่อยๆ ดูไปยังมีเวลาอีก ๑ ปีเต็มๆ จะได้รวมเป็น ๒ งานคือ วันเกิด ๕ รอบ และเกษียณอายุ

แต่ของขวัญที่ได้รับในงานวันเกิดนั้น ผมจำเป็นต้องรับ เพราะพระเถระทั้ง ๑๐ รูป ที่รับนิมนต์เจริญพระพุทธมนต์และฉันเพล ท่านได้กรุณามุทิตาจิต มอบวัตถุมงคลต่างๆ ให้กับมือ ของขวัญเหล่านั้นเป็นมงคลยิ่งรวมทั้งแจกันดอกไม้สดที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมวิมลมุนี กรุณามอบให้ ไม่คิดฝัน ที่พระราชาคณะชั้นผู้ใหญ่ได้กรุณากับผมถึงเพียงนี้ นับเป็นพระเดชพระคุณที่ต้องจำไว้ตลอดไป

ของขวัญวันเกิดที่ได้รับในวันนั้นและถูกใจมาก เป็นงาน Papertole (ไตรมิติศิลป์) หรือที่เรียกง่ายๆ ตามภาษาทั่วไปว่า “งานตัดกระดาษภาพ ๓ มิติ” ภาพตึกยาว และพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ “ก๊อง” เพื่อนรักอุตส่าห์หอบหิ้วนำมามอบให้ (หนักครับ) ภาพดังกล่าวอยู่ในกรอบไม้สามารถแขวนโชว์ได้ทันทีเมื่อกลับถึงบ้าน ขอบคุณเพื่อนมากๆ เป็นของขวัญที่ถูกใจที่สุด เพราะผมมีวันนี้ ก็เพราะ “โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย”

ของขวัญถูกใจต่อมาคือ พระบรมราชานุสาวรีย์ องค์จำลอง กะไหล่ทอง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉลองพระองค์ครุยทรงเครื่องบรมขัตติยราชภูษิตาภรณ์ ทรงพระภูษาโจง สวมถุงพระบาท และฉลองพระบาทแบบตะวันตก ประทับยืน เบื้องขวาตั้งโต๊ะมีผ้าคลุมยาวถึงพื้น บนโต๊ะเชิญพระมหาพิชัยมงกุฎทอดไว้บนนวมจับจีบทั้ง ๔ ด้าน (พระบรมรูปองค์จริงประดิษฐาน ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง) ผมเคยถามถึงพระบรมรูปจำลองนี้ว่ายังพอมีให้เช่าหรือไม่กับ อาจารย์ ดร.เกษมรัสมิ์ๆ (น้องสะใภ้) แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบ กระทั่งกลายมาเป็นของขวัญที่ถูกใจ ที่น้องทั้งสองหามาให้ ขอบคุณที่หาของ

ถูกใจ ผมอัญเชิญขึ้นประดิษฐานในตู้กระจกประทับร่วมกับพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เพื่อไว้เป็นที่ถวายราชสักการะในวันสำคัญต่างๆ ของทั้ง ๓ พระองค์ที่เวียนมาบรรจบในรอบปี

วันเกิดผ่านไป ประมาณ ๓ เดือน ในปลายเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ผมได้รับใบโฆษณาสั่งซื้อ นาฬิกาที่ระลึก ๑๓๐ ปี สวนกุหลาบวิทยาลัย จากสมาคมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ อ่านดูรายละเอียดของนาฬิกามีให้เลือก ๓ แบบ ผมถูกใจแบบที่ ๒ รุ่นคว๊อทซ์ สีกุหลาบ หลังจากได้พิจารณาราคาแล้ว คิดว่าคงจะไม่เดือดร้อนกับน้อง ที่ กฟผ. มากนัก จึงมอบรายละเอียดพร้อมใบโฆษณานั้นให้ “หนูแป๊ะ” (สุเมตตา) รับไปดำเนินการ เพราะมีความชำนาญในเรื่องเช่นนี้ ปรากฏประสบผลสำเร็จเกินคาด ผมได้รับนาฬิกา เรือนที่เลือกไว้ในวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ ทันได้ใช้ออกงานในวันสถาปนาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ครบ ๑๓๑ ปี ในวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ของขวัญอีกชิ้นหนึ่งที่ถูกใจคือ Paper Mosaic ที่น้องๆ ทำขึ้นด้วยความ ตั้งใจ เพียรพยายามรวบรวมภาพถ่าย ของผมในโอกาสต่างๆ ที่ผ่านมาเท่าที่รวบรวมได้ไว้ให้รำลึกถึงเรื่องราวในอดีตที่ยาวนานใน กฟผ. ขอขอบคุณ

ของขวัญที่อยู่ในความทรงจำ ครั้งใดที่คิดถึงกันหยิบขึ้นมาอ่าน ความรู้สึกดีๆ ก็เกิดขึ้น นั่นคือ “บัตรอวยพร - Birthday Cards” ที่อ่านครั้งคราใดก็มีแต่ความสุข ซึ่งได้นำลงพิมพ์ไว้ให้ปรากฏในเบื้องต้นแล้ว

❖

๕๕. ๑๓๑ ปี สวนกุหลาบวิทยาลัย

๘ มีนาคม ๒๕๕๖ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยมีอายุครบ ๑๓๑ ปี ในปีนี้ผมตั้งใจไปร่วมงานตั้งแต่เช้า เดินเข้าสู่โรงเรียน ด้วยความสุขยิ่ง เพราะวันนี้ ผมจะได้พบ “ครู-อาจารย์” “พี่ๆ เพื่อนครู” “เพื่อน” และ“ลูกศิษย์” เรียกว่ากลับมาโรงเรียนครั้งใดก็จะมีความสุขใจทุกครั้งไป สิบนิ้วประนมสักการะ “หลวงพ่อปู่” และ “หลวงพ่อสวนกุหลาบ (จำลอง)” ที่ประดิษฐานในศาล และหอพระด้านทิศเหนือของสนามฟุตบอลตามลำดับ เมื่อเข้าไปถึงกลางสนามฟุตบอล ได้พบ “อุดมศักดิ์ เล่ห์หลีกภัย - เพื่อน” เป็นคนแรก เดินคุยกันจนถึงปะรำพิธี

ที่ปะรำพิธี ได้พบและกราบสวัสดี “ครู-อาจารย์”อาวุโสหลายท่าน อาทิ อาจารย์สุวรรณ จันทร์สม อาจารย์สมหมาย วัฒนะคีรี อาจารย์สุลี พรหมสาขา ณ สกลนคร อาจารย์พังงา เทียนทอง ทุกๆ ท่านสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์เป็นที่ปลาบปลื้ม

๐๘.๐๐ น. เคารพธงชาติ สวดมนต์ ร้องเพลงประจำโรงเรียน

๐๘.๓๐ น. นายกสมาคมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ประธานในพิธี กล่าวถวายราชสดุดี นำถวายพานพุ่มราชสักการะ เป็นคณะแรก และตามด้วยคณะบุคคลต่างๆ เช่น ชมรมครูเก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ผู้แทนศิษย์เก่ารุ่นต่างๆ ผู้แทนคณะครูนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยอีก ๑๐ แห่ง รวมทั้งชุมชนต่างๆ โดยรอบโรงเรียน นักเรียนปัจจุบัน ถวายราชสักการะ และถวายบังคมเป็นคณะสุดท้าย

สำหรับผม อีกฐานะหนึ่งในวันนี้ คือ “ครูเก่า” ได้เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของชมรมครูเก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยในเวลา ๑๐.๐๐ น. และรับประทานอาหารกลางวันที่บริเวณห้องสมุดชั้นล่างตึกศาลาพระเสด็จ

ในตอนบ่าย มีกิจกรรมสำคัญของพวกเราชาวสวนกุหลาบน้อง-พี่ เริ่มด้วยพิธีเปิดห้องนิทรรศการเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระมารดาสวนกุหลาบ โดยได้รับเกียรติจาก หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ในฐานะที่เป็น “เหลน” สายตรงเพียงคนเดียวของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เดินทางมาเป็นประธานในพิธี และได้แสดงปาฐกถา เรื่อง “พระมารดาแห่งสวนกุหลาบ” ที่หอประชุมสวนกุหลาบรำลึกด้วย แม้เวลาในการแสดงปาฐกถาจะไม่มากนัก แต่ทำให้ผู้ฟังได้มองเห็นภาพต่างๆ ของ “พระพาหาเบื้องขวา”

ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน การบริหารราชการแผ่นดินในช่วงสำคัญเมื่อกว่า ๑๐๐ ปี รวมทั้งพระประวัติส่วนพระองค์ พระวิสัยทัศน์ต่างๆ ซึ่งในส่วนของการศึกษาก็ได้ทรงรับนโยบาย ปฏิรูปการศึกษาจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าพระเจ้าอยู่หัว มาดำเนินการสนองพระมหากรุณาเป็นผลสำเร็จในเบื้องต้น โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยก็เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จนั้น รวมทั้งพระปรีชาสามารถในด้านต่างๆ เช่น ในด้านปกครอง การทหาร ประวัติศาสตร์ อักษรศาสตร์ และโบราณคดี

กิจกรรมต่อมาคือ การมอบเกียรติบัตร ให้ศิษย์เก่าที่ได้รับการคัดเลือกเป็น “คนดีศรีสวน” ซึ่งก่อนหน้านี้เมื่อประมาณ ๓-๔ ปี ได้ทำพิธีมอบบนเวทีการจัดงานในตอนกลางคืน คณะผู้จัดเห็นว่ารูปแบบที่จัดในช่วงกลางคืนซึ่งเป็นกิจกรรมบันเทิงเสียมากกว่า “ดูไม่ขลัง” จึงเปลี่ยนมาจัดพิธีนี้ในหอประชุมสวนกุหลาบรำลึก โดยมี ฯพณฯ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธี ศิษย์เก่าสำคัญที่ได้รับเกียรติบัตร “คนดีศรีสวน” ในวันนี้ มีหลายคนที่รู้จัก แต่ที่ผมทึ่งมากๆ คือ นายแพทย์สงคราม ทรัพย์เจริญ อายุ ๘๖ ปี แพทย์ประจำพระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผมโชคดีมากที่มีโอกาสคุยกับท่าน แม้จะเป็นเวลาไม่มากนักก็ตาม

สุดท้ายของกิจกรรมในหอประชุมสวนกุหลาบรำลึกในบ่ายวันนั้นคือ การอภิปราย โดย “คนดีศรีสวน” ในหัวข้อ “คุณูปการในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ กับสวนกุหลาบวิทยาลัย” ผู้อภิปรายประกอบด้วย อาจารย์ขวัญสรวง อติโพธิ (รุ่น ๘๓) อาจารย์สุรวัฒน์ ชมภูพงษ์ (รุ่น ๘๙) และ พ.อ.จิระ เหล่าจิรอังกูร (รุ่น ๑๐๑) โดยผมในฐานะศิษย์เก่า (รุ่น ๘๔) รับหน้าที่ผู้ดำเนินการอภิปราย คณะผู้อภิปรายได้ปูพื้นพระประวัติ พระกรณียกิจ ในด้านต่างๆ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ไว้เป็นอย่างดี ชวนให้ติดตาม หากทางสมาคมศิษย์เก่าฯ หรือทางโรงเรียน จะได้จัดปาฐกถา หรืออภิปราย ขึ้นในโอกาสต่างๆ ในช่วงเวลาแห่งการเฉลิมฉลอง ๑๕๐ ปีแห่งวันประสูติในปีนี้ ก็จะเป็นการแสดงกตเวทิตาแด่พระองค์ท่านอีกส่วนหนึ่งด้วย

การอภิปรายใช้เวลาประมาณ ๔๕ นาที จึงยุติลง นักเรียนปัจจุบันได้ “บูมสวน” ให้พี่ๆ ศิษย์เก่า ดังสนั่นหอประชุม ๒ จบ “ขนลุก” งานบนหอประชุมสวนกุหลาบรำลึกยุติลงตามกำหนดการ คือ ๑๗.๐๐ น.

จากนั้นได้ลงมาที่สนามฟุตบอล เวลานี้จัดโต๊ะ ซุ้มอาหาร และซุ้มขายของ (โดยศิษย์เก่า) ได้พบเพื่อนหลายคน ซึ่งส่วนใหญ่ได้เจอกันตอนพิธีถวายพานพุ่มแล้ว และด้วยความบังเอิญในการจัดโต๊ะ ปรากฏว่า รุ่น ๙๖ และ รุ่น ๙๗ ซึ่งเป็นลูกศิษย์เพียง ๒ รุ่น อยู่ชิดติดกัน ได้พบลูกศิษย์หลายคน บางคนก็เจอกันเป็นประจำใน Facebook

งานเริ่มเมื่อนายกสมาคมศิษย์เก่าฯ กล่าวเปิดงาน และเริ่มการแสดงโขน “สวนกุหลาบ” การบรรเลงและขับร้อง ของวงดนตรี SK Band และการรับร้องเพลงต่างๆ ของสวนกุหลาบ จากครู-อาจารย์อาวุโสหลายท่าน ตามด้วยการรำวงและลีลาส ปิดงานเวลา ๒๒.๐๐ น.

พบกันใหม่ปีหน้าครับ

ถิ่นเดิมของข้า...ถิ่นชมพู - ฟ้า...ชั่วชีวิตข้าไม่ลืม...

❖

๕๖. “ คิดถึง...”

“คิดถึง” คำสั้นๆ เพียง ๒ พยางค์ เมื่อแรกเขียน ไม่คิดว่าจะต้องหาคำแปล แต่เพื่อให้เป็นทางการเชื่อถือได้ อ้างอิงได้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒ ท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้

คิดถึง (ก.) นึกถึง นึกถึงด้วยใจผูกพัน

ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ที่จะเขียน ความคิดถึงของคนอายุ ๖๐ ปี ไม่ว่าจะเป็น “สถานที่” หรือ “บุคคล” ที่ “ผม” ได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเป็นเวลานานมากน้อยเท่าใดก็ตาม

หลวงพ่อพระใส วัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง)
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

คิดถึง หลวงพ่อพระใส พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดหนองคายที่ศักดิ์สิทธิ์ พระประธานในพระอุโบสถวัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) จังหวัดจะเชิญออกแห่รอบเมืองให้ประชาชนสรงน้ำในวันมหาสงกรานต์เป็นประจำ

คิดถึง บ้านเกิด บ้านเลขที่ ๖๗๕ ถนนชื่นจิตต์ คุ้มวัดศรีชมชื่น อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่ฝั่งรกรากไว้ที่นั่น ผมภูมิใจกับคำว่า “เป็นคนหนองคาย เป็นลูกแม่น้ำโขง”

คิดถึง โรงเรียนหอประชุม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายและคุณครูทุกท่าน สถานศึกษาแห่งแรกของผม ที่สอนให้ผมเขียนพยัญชนะไทยทั้ง ๔๔ ตัวได้ อ่านหนังสือเป็น

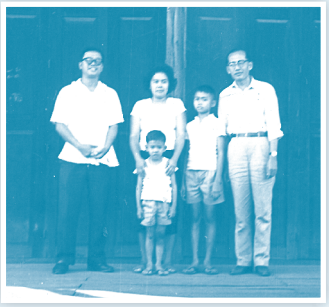

คิดถึง โรงเรียนบ้านหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่ให้การอบรมสั่งสอนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ คิดถึงคุณครูเพ็ญศิริ วรินทรา (โคตรณรงค์) คุณครูประจำชั้น ป. ๗ ก ที่ไว้วางใจให้ผมรับผิดชอบเรื่องต่างๆ เท่าที่นักเรียนชั้นประถมปีที่ ๗ พึงปฏิบัติได้ (เป็นการฝึกให้รู้จักคำว่า “หน้าที่และ ความรับผิดชอบ”)

คิดถึง โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แม้จะได้เป็น “ศิษย์ อุดรพิทย์” เพียง ๓ เดือน ภายใต้ร่มธง “ชมพู-น้ำเงิน”

คิดถึง สำนักงานเศรษฐการจังหวัด จังหวัดอุดรธานี (พาณิชย์จังหวัดในปัจจุบัน) ซึ่งเป็นทั้งบ้านประจำตำแหน่งและที่ทำงานของพ่อ เป็นเวลา ๗ ปี ได้กลับไปเยี่ยมจังหวัดอุดรธานีเมื่อหลายปีก่อน แวะไปที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัด เลขที่ ๑๗-๑๘ ถนนสี่ศรัทธา ขออนุญาตขึ้นไปบนสำนักงานและแสดงตัวว่าเป็นบุตรชายของอดีตพาณิชย์จังหวัดคนที่ ๒ ตามชื่อที่ปรากฏบนกระดานรายนามพาณิชย์จังหวัด

คิดถึง พ่อมากครับ...พ่อ

คิดถึง โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ภายใต้ร่มธง “ชมพู-ฟ้า” ที่ให้ทุกสิ่งทุกอย่างตลอดเวลา ๕ ปี (ม.ศ.๑ - ๕) ยากที่จะพรรณนาได้หมดสิ้น

คิดถึง อาจารย์ประจำชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ฉ อาจารย์สุภาพ จันทรศัพท์

อาจารย์ประจำชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๒ ค อาจารย์อาร์ม สวาสดิรังสฤษดิ์

อาจารย์ประจำชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๕ ซ อาจารย์สมจิตต์ พงษ์เวช

อาจารย์เพี้ยน สุนทราญู อาจารย์ผล ใจสว่าง ปรมาจารย์แห่งการพลศึกษา

อาจารย์จำนง บุญสถิรกุล ที่ท่านได้วางรากฐาน การวาดภาพด้วยสีน้ำ ด้วยวลีที่ว่า “น้ำชุ่มๆ”

อาจารย์ทัศนีย์ อนมาน ผู้วางรากฐานการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ด้วยการใช้ “แผนที่” เพียงอย่างเดียวในการสอน

คิดถึง อาจารย์ระเบียบ พลรัฐ ผู้เติมเต็มความรู้ภาษาอังกฤษ

อาจารย์อัมพา แสนทวีสุข ผู้ให้ความกระจ่างในเรื่องประวัติศาสตร์ไทยและสากล และมอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ส.๔๐๑ และ ส.๔๐๒ ให้ผมเมื่อกลับมาสอนหนังสือที่โรงเรียนสวนกุหลาบฯ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๒๕๒๐

อาจารย์บุญโถม เทียนศิริ ที่ท่านวาดวงกลมได้กลมยิ่งกว่าใช้วงเวียน ผมยังจำท่าทางการวาดวงกลมของอาจารย์ได้ เป็นท่าที่ “สมาร์ท” มากครับ

อาจารย์ชาดา พิทักษ์ภูวดล ที่ให้ความกระจ่างในวิชาภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ไทย และเป็นกำลังใจพร้อมคำปรึกษาต่างๆ เมื่อผมกลับมาสอนหนังสือที่โรงเรียนฯ

คิดถึง อาจารย์สนธิ์ เกยูรวงศ์ ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ผู้มีพระคุณอย่างสูงยิ่ง ที่ให้โอกาสผมกับการทำงานใน กฟผ. อย่างมั่นคงเป็นเวลา ๓๕ ปี ๓ เดือน ๒๔ วัน

คุณพินิจ ลีลาธรรม ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง และน้องต่อ บุตรชายของท่าน

คุณศิริวัฒน์ ศรีพิพัฒน์ รองผู้ว่าการ กฟผ. รุ่นพี่ สวนกุหลาบฯ

คิดถึง รศ. อัครา บุญทิพย์ ที่กรุณามอบผลงานร้อยกรองเมื่อครั้งไปเที่ยวศรีลังกา

คิดถึง พี่ติ๋ม (อุบลวรรณ สุวรรณธารารังษี) ที่รู้จักกันมากว่า ๓๐ ปี ได้ร่วมเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารกลางวัน ให้ผมในวาระวันเกิด ๖๐ ปี หลังจากเดินทางกลับจากเที่ยวสวิตเซอร์แลนด์ และร่วมสมทบซื้อนาฬิกาตราสัญลักษณ์โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ให้ผมในวาระที่เกษียณอายุการปฏิบัติงานจาก กฟผ. ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๖... ขอบพระคุณพี่มากครับ

คิดถึง พี่อารีย์ พรธรรม ในอัธยาศัยน้ำใจและไมตรี ที่ให้การต้อนรับคณะทัศนศึกษาจากประเทศไทยเมื่อครั้งไปเยือนศรีลังกา ดูแลผมเป็นอย่างดียิ่งเมื่อไปพำนักที่ทำเนียบเอกอัครราชทูต ณ กรุงปรากถึง ๓ ครั้ง และได้กรุณาสอนการเพ้นท์ดอกไม้ด้วยน้ำตาลไอซิ่งลงบนน้ำตาลก้อน เพื่อใช้งานเลี้ยงน้ำชาในโอกาสสำคัญๆ

คิดถึง สถานที่ต่างๆ ที่ไปมา ทั้งในและต่างประเทศ อยากกลับไปเยือนอีก

คงต้องหยุดการ “คิดถึง” ไว้เท่านี้ก่อนครับ

❖

๕๗. งานอดิเรก-ของสะสม

โดยปกติ คนทั่วๆ ไป คงมีงานอดิเรก ซึ่งเป็นงานพิเศษ ที่ทำเพื่อความเพลิดเพลิน จะมากหรือน้อยก็แล้วแต่ “จุดประสงค์” นั้นๆ สำหรับผมนั้น เริ่มมีงานเช่นว่านี้เป็นชิ้นเป็นอัน งานแรกคงเป็น “งานสอนพิเศษ ที่โรงเรียนกวดวิชาวัดเลียบ” เป็นเวลากว่า ๒๐ ปี ด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพราะได้ใช้ความรู้ที่มีอยู่อย่างเต็มพลัง ในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ จึงเป็นช่วงเวลาทำงานอดิเรก ที่ค่อนข้างเหนื่อย เพราะทำงานทั้ง ๗ วัน ไม่มีวันหยุด เมื่อย้ายมาปฏิบัติงานประจำที่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

ก่อนหน้านั้น ผมมีของสะสมเป็นงานอดิเรก ที่เริ่มพร้อมๆ กัน ประกอบด้วย การสะสมตราไปรษณียากร เหรียญกษาปณ์ ธนบัตร หนังสือ ของที่ระลึกจากต่างประเทศ และสุดท้ายคือ โมเดลรถไฟที่บังคับด้วยกระแสไฟฟ้า การสะสมสิ่งของดังกล่าวนั้นก่อประโยชน์แก่ผมเป็นอย่างยิ่งดังจะค่อยๆ อธิบายไว้พอเป็นสังเขป

ตราไปรษณียากร เหรียญกษาปณ์ และธนบัตร เป็นของสะสมที่ผมเริ่มสะสมมากว่า ๔๐ ปีแล้วโดยใช้ พ.ศ. ๒๔๙๕ ซึ่งเป็นปีเกิด เป็นเวลาเริ่มต้นของการสะสม และได้ยุติการสะสมไปแล้วเมื่อ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เมื่ออายุ ๖๐ ปีบริบูรณ์ ยกเว้น ธนบัตร ที่ยังคงสะสมต่อไป ขืนเลิกสะสมคงจะลำบาก จากประสบการณ์ของสะสมที่มีค่าทั้ง ๓ นี้ คือ “กล่องความรู้มหาศาล” เชิงประวัติ ทั้งประวัติบุคคลและประวัติชาติ ที่ปรากฏในตราไปรษณียากร เหรียญกษาปณ์ และธนบัตร อย่างมากมาย ดังจะยกตัวอย่างพอให้เห็นรูปธรรม

ตราไปรษณียากร ชุดพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นั้นคือ “พระพักตร์” ที่ปรากฏบนตราไปรษณียากร ชุดที่ ๑ พิมพ์ออกจำหน่ายและใช้งาน ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๐-๙๘ เรื่อยมาจนถึงชุดที่ ๑๐ ซึ่งเป็นชุดปัจจุบัน ออกจำหน่ายครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓ จากการสะสม หรือที่เรียกว่า “เล่น” แสตมป์พบว่า ตลอดเวลากว่า ๖๐ ปี ตราไปรษณียากรชุดนี้ ได้บันทึกประวัติศาสตร์อย่างน้อย ๒ ประการ

ประการแรก พระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เปลี่ยนไปตามพระชนมพรรษา อีกทั้งให้ความรู้เรื่องฉลองพระองค์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ปรากฏบน ตราไปรษณียากรแต่ละชุด ชวนให้หาความรู้ต่อไป

อีกประการคงจะให้ความรู้ในเรื่องค่าของเงิน เพราะราคาที่ปรากฏ บนตราไปรษณียากร ชุดแรก พ.ศ. ๒๔๙๐ ราคา ๕ สตางค์ ไปจนถึง ๒๐ บาท และราคาที่ปรากฏบนตราไปรษณียากร ชุดปัจจุบัน คือชุดที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๓ มีราคา ตั้งแต่ ๑ บาท ถึง ๕๐๐ บาท แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินตามภาวะเศรษฐกิจ

ทำนองเดียวกัน ความรู้บนเหรียญกษาปณ์ และธนบัตร ทั้งเหรียญ/ธนบัตรที่ผลิตออกใช้หมุนเวียน หรือเหรียญกษาปณ์ที่ระลึก/ธนบัตรที่ระลึก ต่างก็มีคุณค่าอยู่ในตัวเองทั้งสิ้น ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏอยู่ทั้ง ๒ ด้านของเหรียญ/ธนบัตร และมูลค่าทาง “เงินตรา” ที่ทวีค่าขึ้นตลอดเวลาอย่างไม่ลดละ

ของสะสมลำดับต่อมาคือ “หนังสือ” ทั้งนี้ต้องยกให้เป็นมรดกที่ได้รับจากพ่อและแม่ นั่นคือ ท่านทั้งสองได้ปลูกฝัง “การอ่าน” ให้ผมมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยการเลือกซื้อหนังสือดีๆ มีความรู้ ตามวัย เพื่อผมสามารถอ่านและซึมซับเนื้อหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้ผมรักการอ่านหนังสือตั้งแต่วัยเด็กเป็นต้นมา ยามว่างจะมีหนังสืออยู่ข้างๆ เสมอ เพื่ออ่านฆ่าเวลา แม้ในห้อง “สรีระสำราญ” ก็มีที่วางหนังสือไว้อ่าน เป็นต้น ผมมีหนังสือชุดวรรณคดีไทยสำคัญๆ ได้แก่ รามเกียรติ์ อิเหนา สามก๊ก ราชาธิราช และ ขุนช้างขุนแผน ที่ อาจารย์นิรมลฯ ซื้อให้เมื่อเรียนอยู่ชั้นมัธยม ซึ่งเป็นเสมือนการจุดประกายการสั่งสมหนังสือของผมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ฉะนั้น เมื่อหลายๆ คนถามผมว่า ว่างๆ อยู่บ้านไม่เหงาหรือ คงตอบได้ว่า ไม่มีเวลาว่างสำหรับผม นับแต่จำความได้จนถึงปัจจุบัน เพราะว่างเมื่อไหร่เป็นอ่านหนังสือเมื่อนั้น บ่ายวันเสาร์เมื่อครั้งเป็นนักเรียนมัธยมหลังจากเลิกเรียนหนังสือ จะต้องมาที่ซุ้มร้านขายหนังสือเก่า เบอร์ห้า ใต้ต้นมะขามข้างอนุสาวรีย์แม่พระธรณีบีบมวยผม เพื่อเลือกซื้อหนังสือที่ระลึกงานศพ ซึ่งอาจเป็นการเริ่มสะสมหนังสือของผมเองด้วยการประหยัดค่าอาหารตลอดสัปดาห์ มา “ช้อปปิ้ง” ที่นี่ ได้หนังสือดีๆ กลับมาอ่านเป็นประจำ จากนั้นเมื่อพอมีปัจจัยขึ้นบ้างตามกาลก็เริ่มสะสมหนังสืออีกมากในเวลาต่อมา ส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับพระราชวงศ์ สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ภาษา วรรณคดี สารคดี การท่องเที่ยว รวมทั้งหนังสือที่ใช้อ้างอิงต่างๆ จากสำนักพิมพ์ต่างประเทศ ปัจจุบันมีหนังสือไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ เล่ม ทำให้ต้องเปิดเว็บไซต์ หนังสือเก่าเพื่อเป็นงานอดิเรกอีกอย่างหนึ่งทำมา ๒ ปีแล้ว และคงจะสนุกยิ่งขึ้นหลังเกษียณ

ในส่วนของที่ระลึกนั้น เกิดขึ้นจากการได้รับของฝาก หรือฝากซื้อ ของที่ระลึกจากต่างประเทศ ตลอดเวลากว่า ๓๐ ปีมีของฝากจากพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ มากมาย รวมทั้งซื้อเองบ้างเมื่อไปต่างประเทศ โดยเฉพาะ “กระดิ่ง” ทำจากคริสตัล ของสาธารณรัฐเช็ก ที่สั่นขึ้นครั้งคราใด ก็ได้แต่หวนคิดถึงวันวาน...ที่เช็ก กับการได้ไปเยือนประเทศผู้ผลิต

07006
70 บาท

850บาท

152
PRINTED BY THAI BRITISH SECURITY
PRINTING PUBLIC COMPANY LIMITED

เครื่องแก้วเจียระไนยี่ห้อ BOHIMIA นี้ รวมทั้งโคมแก้วเจียระไนติดผนัง ที่พี่อารีย์ฯ กรุณามอบให้เป็นที่ระลึกเมื่อไปเยือนกรุงปราก ปัจจุบันประดับไว้ที่ห้องรับแขก เมื่อเปิดไฟครั้งใดก็รำลึกถึงผู้ให้ครั้งนั้น หรือกระดิ่งกระเบื้องมีสัญลักษณ์สำคัญๆ ของแต่ละประเทศ และเมื่อเดือนพฤษภาคมนี้ ผมได้รับกระดิ่งกระเบื้องสัญลักษณ์ประเทศฝรั่งเศส จากน้อง “นุ” นำมาฝากหลังกลับจากปารีส คงเป็นของฝากชิ้นสุดท้ายก่อนเกษียณ นอกจากนั้นจะมีของฝากเป็นที่ติดตู้เย็นภาพสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ (Magnet) มากมายเต็มบานตู้

สำหรับโมเดลรถไฟ ที่เคลื่อนไหวได้ด้วยไฟฟ้า มีตัว Control ซึ่งเป็นสิ่งที่ผมใฝ่ฝันมาตั้งแต่เด็ก ในที่สุดเมื่อ ๓ ปีก่อน ให้ช่างวาง layout สำเร็จ จึงเป็นของเล่นที่ราคาแพงที่สุดเท่าที่มีนับตั้งแต่เด็ก ซึ่งพอจำได้ว่าเมื่อเป็นเด็กที่อยู่ในวัยต้องมีของเล่นเช่นเด็กทั่วๆ ไป ผมมีของเล่นเป็นชิ้นเป็นอันไม่เกิน ๕ ชิ้นเท่านั้น ของเล่นชิ้นนี้จึงเป็นเสมือนของสนอง “ความอยาก” ของตนนั่นเอง เพราะเมื่อเป็นเด็กไม่มีปัญญาหาได้

สุดท้ายก็คือความเพียงพอนั่นเอง ... ถึงเวลานี้ คงไม่ต้องการสิ่งใดแล้ว

❖

๕๘. ระหกระเหิน

เมื่อปลายปี พุทธศักราช ๒๕๕๔ เกิดเหตุการณ์พิบัติภัยทางธรรมชาติที่ออกนามว่า “มหาอุทกภัย” ประชาชนชาวไทยทั้งประเทศได้รับผลจากภัยพิบัติครั้งนั้นกันถ้วนหน้ามากบ้างน้อยบ้างตามสภาพภูมิประเทศและปัจจัยอื่น

ผมเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับผลของ “ธรรมชาติพิโรธ” ครั้งนี้ด้วยเช่นกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ผมทำงานเป็นวันสุดท้าย ก่อนออกจาก กฟผ. ในเวลา ประมาณ ๑๕.๐๐ น. เป็นเวลาที่ฉิวเฉียด น้ำไม่ทราบมาจากไหนท่วมขึ้นถึงขอบทางเท้าตั้งแต่บริเวณถนนทางออกจากประตูใหญ่จนถึงถนนแยกทางเข้า (ตรงป้ายชื่อ กฟผ.) หลังจากนั้นไม่นาน (ทราบต่อมาภายหลัง) รถสี่ล้อเล็กไม่สามารถออกจาก กฟผ. ได้ เพราะน้ำท่วมขึ้นมาสูงเกินกว่ารถขนาดเล็กจะฝ่าออกมา ขณะที่เส้นทาง (ถนน) ที่ใช้กลับบ้านที่รามอินทรา ยังปกติทุกประการ

ระหว่างวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน – วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ ๒๕๕๔ ผมต้องช่วยบ้านหมอสมเนสเซอรี่ อพยพผู้สูงวัย คือ อาจารย์นิรมลฯ ไปอยู่ ณ สถานที่ ที่ปลอดภัยจากน้ำท่วม (สถานดูแล ที่ซอยรัชดาภิเษก ๔๒ แต่ก็ยังได้การกระทบกระเทือนจากน้ำ ผู้สูงวัยต้องย้ายขึ้นไปอยู่ที่ชั้น ๕ ของอาคาร ตลอดเวลาประมาณ ๑ เดือนไม่มีโอกาสไปเยี่ยมอาจารย์นิรมลฯ – คิดถึงแม่มาก) ขณะเดียวกัน ผมก็ต้องเตรียมอพยพ เพราะน้ำเริ่มปรากฏให้เห็นโดยรอบหมู่บ้าน (อารีน่าพาร์ค) และถนนทางเข้าหมู่บ้าน (ซอยคู้บอน ๒๗ - ถนนคู้บอน) ต้องนำรถ (สมบัติชิ้นเดียวที่มีอยู่) ไปฝากไว้ที่อาคาร Cyber World ถนนรัชดาภิเษก (โดยได้รับการเอื้อเฟื้อจาก “คุณณัฐ” ช่วยจัดที่จอดรถให้ และอุ่นเครื่องรถเป็นระยะๆ เป็นเวลาร่วม ๓๐ วัน – ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย)

ผม พร้อมน้องชายและน้องสะใภ้ (คุณกฤต – ดร.เกษมรัสมิ์) จำต้องอพยพจากบ้านในสายของวันพุธที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ ๒๕๕๔ เข้าพักแรมที่อพาร์เมนท์ “ขวัญเรือน” หัวตะเข้ ลาดกระบัง เพราะใกล้และสะดวกในการเดินทางไปทำงานของน้องชายที่สนามบินสุวรรณภูมิ ส่วนผมจำเป็นต้องหยุดการเข้ามาทำงานที่ กฟผ. เพราะไม่สามารถฝ่าน้ำที่ค่อยๆ แผ่ขยายพื้นที่รุกเข้ามาในบริเวณเส้นทางการเดินทางมาทำงานของผม แม้จะมีรถบรรทุกขนาดใหญ่ของทหารมาบริการก็ตาม เห็นทีจะไม่เสี่ยงกับการปีนบันไดลิงขึ้นๆ ลงๆ หากเกิดอุบัติเหตุตกลงมาขาหักใครจะรับผิดชอบ จึงได้เรียนผู้บังคับบัญชาไปว่า จะเข้ามาทำงาน ก็ต่อเมื่อเส้นทาง (ถนน) แห้งสนิท ไม่เป็นปัญหากับการใช้รถยนต์ส่วนตัว

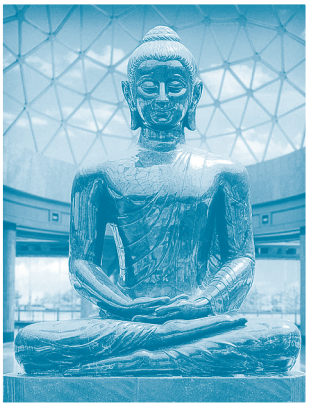

ดังนั้นเวลาประมาณ ๓๐ วัน ที่ระหกระเหิน ระเหเร่ร่อน อันเป็นผลจาก “น้ำมาก” เกินความจำเป็นในปีนี้ จึงต้องใช้เวลาในแต่ละวันให้หมดๆ ไป จะได้ไม่เครียดด้วยการเดินทางไปในที่ต่างๆ โดยใช้บริการระบบขนส่งมวลชนที่สะดวกสบายพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นรถโดยสารประจำทาง รถไฟฟ้าสายแอร์พอร์ตลิงค์ รถไฟฟ้าบนดิน-ใต้ดินฯ ช้อปปิ้งตามศูนย์การค้าต่างๆ เช่นที่ พาราไดซ์ พาร์ค ถนนศรีนครินทร์ (ซื้อตู้เย็นเล็กๆ ๑ ตู้ เตาไมโครเวฟ ๑ เครื่อง โทรทัศน์จอแบน ๒๑ นิ้ว ๑ เครื่อง เพื่อใช้ในห้องพัก) เทอร์มินัล ๒๑ (ที่เพิ่งเปิดกิจการได้ไม่นาน) สยามพารากอน เซ็นทรัลเวิลด์ จัตุรัสจามจุรี ห้างเยาฮัน เป็นต้น เดินมากก็หยุดพัก “จิบ” น้ำชา-กาแฟ หรือรับประทานอาหารอร่อยๆ เป็นการพักขาไปในตัว

ผมใช้โอกาสอพยพหนีน้ำครั้งนี้ไปวัดธรรมมงคล ซอยสุขุมวิท ๑๐๑ เพื่อทำบุญและสักการะ “พระพุทธมงคลธรรมศรีไทย” พระพุทธรูปหยกใหญ่ที่สุดในโลก (เคยไปที่วัดนี้เมื่อกว่า ๒๐ ปีมาแล้ว ทุกอย่างเปลี่ยนไปหมด) และถวายสักการะ พระบรมสารีริกธาตุ พระเกศาธาตุ และพระอุรังคธาตุ ที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมมงคลญาณ (วิริยังค์ สิรินฺทโร) ได้อัญเชิญมาจากประเทศสาธารณรัฐบังคลาเทศ ที่ชั้นบนสุด (ชั้นที่ ๑๔) ของ “พระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ศรีรัตนโกสินทร์” ได้สักการะ “พระพุทธสุพิโนภาสศาสดา” พระประธานในอุโบสถ

พระผุด วัดพระทอง อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ (๑๑-๑๑-๑๑) วันนี้ดูข่าวราชสำนัก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ ๓ (นครพนม – แขวงคำมวน) ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของ สปป.ลาว โดยขอพระราชทานเสด็จพระราชดำเนิน ในวันที่ ๑๑-๑๑-๑๑ เวลา ๑๑.๑๑ นาฬิกา

หลังจากจบข่าวแล้ว ผมได้แต่ง “อาศิรวาทราชสดุดี” ถวายพระพรชัยมงคล และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ที่จะมาถึงในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ แต่ไม่ได้มีโอกาสแสดง ณ ที่ใด ด้วยเหตุอยู่ในระหว่างอพยพ จึงขอเชิญพิมพ์ไว้ให้ปรากฏและสำแดงความจงรักภักดี ดังนี้

อาศิรวาทราชสดุดี

๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

ที่ห้า ธันวาคม อุดมสมัย ภูวนัย เจริญชนม พรรษา
แปดสิบสี่ปี ที่ผอง ปวงประชา น้อมวันทา ขอพระองค์ ทรงพระเจริญ
ในปีนี้ ทวยราษฎร์ทุกข์ แสนสาหัส ภัยพิบัติ น้ำท่วม ระหกระเหิน
พระเมตตา ขจัดภัย ไทยเผชิญ ได้ดำเนิน ก้าวไป ไม่รั้งรอ
พระราชทาน แนวทาง จัดการน้ำ เกินกว่าสาม ทศวรรษ รัฐไม่ก่อ
ณ วันนี้ ทุกข์ระงม สุดเกินพอ แต่ไม่ท้อ ขอให้รีบ ดำเนินการ
รัฐบาล ปัจจุบัน พลันเร่งรัด ตามพระราช ดำรัส เข้าประสาน
น้อมถวาย เป็นราช สักการ ในมหา มงคลวาร องค์จักรี
ขออัญเชิญ พระสยาม เทวาธิราช อภิบาล พระขวัญชาติ เกษมศรี
พระชนมาน ยืนกว่า ร้อยยี่สิบปี อัญชุลี แทบเบื้อง พระบทมาลย์ โสตถิ์เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

๑๑/๑๑/๑๑

ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน น้องชายต้องเดินทางไปปฏิบัติงานที่ จังหวัดภูเก็ต เป็นเวลา ๕ วัน ผม พร้อมน้องสะใภ้ ถือโอกาสไป “เที่ยว” ภูเก็ตด้วยเป็นครั้งที่ ๒ (ผมเดินทางไปจังหวัดภูเก็ตครั้งแรกเมื่อประมาณกว่า ๒๐ ปีที่แล้ว)

ที่ภูเก็ต กล่าวโดยรวมแล้ว เป็นการผ่อนคลายความวิตกกังวลเรื่อง “น้ำ” ไปได้บ้างด้วยกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ – ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ด้วยการเช่ารถขับ เพื่อความสะดวกในการเดินทาง จากที่พัก (หินทรายบังกะโล) ใกล้สนามบิน เข้าเมือง (ประมาณ ๓๐ กิโลเมตร) และท่องเที่ยวไปที่ต่างๆ เริ่มจากไปกราบสักการะ “พระผุด” ที่วัดพระทอง อำเภอถลาง และรูปเหมือนหุ่นขี้ผึ้ง “หลวงพ่อแช่ม” เกจิอาจารย์องค์หนึ่งของประเทศ ที่วัดฉลอง อำเภอกระทู้ รอดูบรรยากาศพระอาทิตย์ตกทะเลที่แหลมพรหมเทพ ประภาคารกาญจนาภิเษก เมื่อเวลา ๑๘.๐๖ นาฬิกา (วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔) และถวายสักการะพระอนุสาวรีย์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ที่ประดิษฐาน ณ บริเวณที่ตั้งของประภาคารฯ

หาดสุรินทร์

ขับรถไป “หาดป่าตอง” แต่ไม่มีโอกาสลงจากรถเดินเล่นชายหาดเพราะหาดป่าตอง มีสภาพเหมือนกับหาดพัทยาเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก ไม่เหมาะกับคนไทยที่จะไปเดิน ณ ที่แห่งนี้ ประกอบกับเส้นทางเข้าสู่หาดป่าตอง ต้องผ่านภูเขาสูงๆ ต่ำๆ สลับกันไป ยากกับการขับรถสำหรับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเส้นทางหรือมือใหม่หัดขับ อาจเกิดอุบัติเหตุได้ ถ้าไม่จำเป็นสำหรับคนไทยอย่างเราๆ ยกเว้น หาดป่าตองก็ได้ ส่วน “หาดสุรินทร์” นั้นมีโอกาสได้ลงไปเดินเล่นริมหาดช่วงสายวันหนึ่ง ทะเลสีคราม...สวยครับ

ด้วยเป็นการชอบส่วนตัว เมื่อไปถึงบ้านเมืองใด ถ้ามีเวลาและโอกาส จะแวะเข้า “พิพิธภัณฑ์” เสมอ ครั้งนี้ก็เช่นกัน ระหกระเหินมาถึงจังหวัดภูเก็ต เมื่อสักการะอนุสาวรีย์ “วีรสตรี” ไทย ๒ ท่าน ที่วงเวียนอนุสาวรีย์ ท้าวเทพสตรี และท้าวศรีสุนทร อำเภอถลางเรียบร้อยแล้ว ได้ไปเยี่ยมชม “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง” ได้ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับเมืองถลาง-ภูเก็ต ที่ทางราชการดำเนินการจัดการพิพิธภัณฑ์ไว้เป็นอย่างดี กล่าวคือ อาคารพิพิธภัณฑ์นั้นได้รับการออกแบบให้มีรูปทรงเป็นบ้านท้องถิ่นของชาวภูเก็ต มี ๒ หลัง อาคารหลังแรกจัดแสดงเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ชายฝั่งทะเลตะวันตก สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์เมื่ออารยธรรมอินเดียเผยแพร่เข้ามา ประวัติและวิธีการทำเหมืองแร่ดีบุก และสวนยางพารา ศิลปะพื้นบ้านและชาติพันธุ์วิทยาของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณคาบสมุทรมลายู สำหรับอาคารหลังที่สองจัดแสดงฉากและเรื่องราวของศึกถลาง ชีวิตความเป็นอยู่และประเพณีที่น่าสนใจของชาวจีนในภูเก็ต และเรื่องราวความเป็นมาและถิ่นอาศัยของชาวเลในภูเก็ต ทำให้ผู้เข้าชมเข้าได้ง่ายชวนให้ติดตามตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดนิทรรศการ ที่สำคัญสำหรับผมในพิพิธภัณฑ์นี้คือ ได้พบและได้สัมผัสพลังจากปฏิมากรรมปูนปั้นรูปพระนารายณ์ที่งดงาม และประวัติการค้นพบที่อัศจรรย์ยิ่งก่อนกลับเจ้าหน้าที่ได้กรุณามอบเหรียญ “พระตรีมูรติ” ให้เป็นที่ระลึก (ด้วยสนทนากันเป็นที่ถูกอัธยาศัย)

พิพิธภัณฑ์ภูเก็ตไทยหัว

ในตอนบ่าย หลังรับประทานอาหารกลางวัน ไป “พิพิธภัณฑ์ภูเก็ตไทยหัว” ที่ถนนกระบี่ ย่านเมืองเก่า สถานที่แห่งนี้เดิมเป็นโรงเรียนสอนภาษาจีนแห่งแรกในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งชาวจีนฮกเกี้ยนบรรพบุรุษชาวจีนรุ่นแรกที่อพยพมาอยู่ที่ภูเก็ตได้ร่วมกันตั้งขึ้น ตัวอาคารแบบชิโนโปรตุกีสที่เห็นในปัจจุบันนี้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ บนหน้าจั่วอาคารเรียน มีรูปปูนปั้นเป็นรูปค้างคาวแดง ซึ่งสื่อความหมายถึง การรู้หนังสือคือโชคอันยิ่งใหญ่ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงการให้การศึกษาแก่ลูกหลานชาวภูเก็ต ไม่เฉพาะการเล่าเรียน เพื่อให้อ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่หัวใจสำคัญของการศึกษาอยู่ที่การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และปรัชญาในการดำเนินชีวิต ลักษณะของอาคารหลังนี้ เป็นอาคาร ๒ ชั้น เมื่อเข้าไปด้านในเป็นห้องโถงกว้างใหญ่ มีห้องทั้งปีกซ้ายและขวา มีบันไดเดินขึ้นชั้นบน ซึ่งมีระเบียงล้อมรอบพื้นที่ว่างที่สามารถมองลงมาชั้นล่าง ด้านบนยังใช้เป็นห้องเรียนภาษาจีน ส่วนด้านล่างมักใช้จัดนิทรรศการต่างๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะด้านศิลปะและวัฒนธรรม ลานกว้างด้านหน้าอาคารจัดแสดงภาพถ่ายเก่าๆ ของโรงเรียน ส่วนภายในอาคารจัดแสดงสิ่งของหนังสือ ภาพถ่ายและเรื่องราวต่างๆ ของโรงเรียนภูเก็ตไทยหัวแล้ว ยังจัดเป็นห้องนิทรรศการภาพแสดงความเป็นมาของชาวจีนที่ย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่ภูเก็ต บุคคลสำคัญของภูเก็ต ชุดแต่งกายประจำถิ่น อาหารพื้นเมือง เทศกาลงานประเพณี อาคารแบบชิโนโปรตุกีส และภาพถ่ายเก่าแก่ที่แสดงความเป็นมาด้านเศรษฐกิจของภูเก็ตตั้งแต่ยุคเหมืองแร่ การทำสวนยางพารา และการท่องเที่ยว นับว่าได้ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดภูเก็ตบ้างภายในเวลาไม่นานนัก

ในเรื่องอาหารการรับประทาน มื้อเย็นดูจะเป็นมื้อสำคัญ ตั้งแต่วันเดินทางมาถึง เริ่มจาก “ปากน้ำซีฟู้ด” ในตลาดเมืองภูเก็ต “ทุ่งคากาแฟ” บนเขารัง “ในยางบีชรีสอร์ท” ที่หาดในยาง ส่วนมื้อกลางวันแวะไปลองชิม “ผัดหมี่ฮกเกี้ยน (ต้นโพธิ์)” ตรงวงเวียนน้ำพุ แต่รสชาติไม่อร่อยเท่าที่โฆษณา อาหารนานาชาติที่ร้าน Santana Coffeee บะหมี่พังงาที่วงเวียน ๒ วีรสตรี ก่อนเดินทางไปสนามบินแวะซื้อของฝากที่ร้าน “เมธี” (เม็ดมะม่วง-หิมพานต์) และที่ร้าน “แม่จู้” (น้ำพริกกุ้งเสียบ) กลับกรุงเทพฯ

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ “วันมหาธีราชเจ้า” ได้เขียนไปรษณียบัตร รำลึกถึงพระองค์ท่าน ก่อนออกเดินทางในตอนเช้า ส่งมากรุงเทพ ดังนี้

๒๕ พฤศจิกามาสเจ้า จอมไผท
เสด็จสู่สวรรคาลัย ลับแล้ว
ผองพสกรำลึกใน พระบาท องค์เอย
สถิตพิมานแก้ว พร้อมราชธิดา

ผมกลับเข้าบ้านวันแรก ในบ่ายวันเสาร์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ หลังจากทิ้งบ้านไปเป็นเวลา ๒๓ วัน โชคดีที่สุด น้ำเข้ามาบริเวณที่จอดรถสูงเพียง ๕ เซนติเมตรเท่านั้น เมื่อเข้ามาภายในบริเวณพื้นที่นอกตัวบ้าน สิ่งแรกที่พบคือ ต้นจำปีสีนวล ยืนต้นทิ้งใบสีน้ำตาลเข้มรอต้อนรับอยู่ ดอกบัวที่กระถางหน้าประตูเข้าบ้าน บานรับเจ้าของอย่างน่าอัศจรรย์ เพราะอ่างบัวไม่มีน้ำสักหยดเดียว นี่แหละคือ “บัวแล้งน้ำ”จริงๆ

ขึ้นไปกราบพระ ที่ห้องพระ...

ไปห้องนอน กระโดดใส่ที่นอน...

ไม่มีที่ไหนจะสุขไปยิ่งกว่า “บ้าน” ของเรา

นึกถึงบทเพลง “บ้านเรา...แสนสุขใจ...”

วันศุกร์ที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ไปทำงานวันแรก เพื่อร่วมพิธีถวายพระพรชัยมงคลที่ กฟผ. กระทำทุกปี เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม และเพื่อความเป็นสวัสดิมงคลแก่ตนเองด้วย

บัวแล้งน้ำ . . . จริงๆ

อธิษฐาน อย่าได้ประสบพบกับเหตุการณ์เช่นนี้อีก...สาธุ

❖

๕๙. โรงแรมเอราวัณ...ที่ข้าพเจ้ารู้จัก

เมื่อผมเห็นภาพเขียนฝีพระหัตถ์ *พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ* ของ “สมเด็จครู” สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทำให้ผมนึกขึ้นมาได้ว่าเคยเขียนบทความสั้นๆ เกี่ยวกับโรงแรมเอราวัณไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ จากความทรงจำที่ได้เข้าไปสัมผัส และใช้บริการต่างๆ ในขณะนั้น เห็นสมควรนำมาพิมพ์เผยแพร่ไว้ ดังนี้

“โรงแรมเอราวัณ สร้างขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๔ ขณะที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐบาลในเวลานั้นมีนโยบายที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภายใน-ภายนอกประเทศ ในครั้งนั้นนอกจากรัฐบาลจะตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวคือ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ปัจจุบันคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท.) แล้ว รัฐบาลยังได้อนุมัติ

งบประมาณจำนวนหนึ่งให้สร้างโรงแรมขนาดใหญ่และได้มาตรฐานสากลขึ้น ณ บริเวณศูนย์กลางย่านธุรกิจของกรุงเทพฯ คือ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ โดยโรงแรมที่จะสร้างขึ้นนั้นมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อใช้เป็นสถานที่พักรับรองแขกของรัฐบาล และที่พำนักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนประเทศไทย

โรงแรมนี้ สร้างขึ้นในรูปแบบสถาปัตยกรรมสากล คือ อาคารส่วนหน้าจะเป็นอาคารคอนกรีตสามชั้น หลังคาทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีเขียว ส่วนอาคารห้องพักส่วนหลัง ๑ อาคารนั้นสูงประมาณ ๑๐-๑๒ ชั้น สำหรับอาคารส่วนหน้านั้น เมื่อเข้าสู่ห้องโถงตอนกลางของอาคาร ที่เรียกว่าส่วนของ Lobby โรงแรมนั้น ผนังด้านขวามือเป็นภาพเขียนขนาดใหญ่รูป “พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ” ที่สวยงามมาก ใส่กรอบทองเหลืองขนาดใหญ่ ประดับที่ผนัง เป็นสัญลักษณ์สำคัญของโรงแรมนี้ เมื่อเดินทะลุห้องโถงกลางเพื่อออกไปยังอาคารส่วนห้องพักจะเป็นสวนหย่อมขนาดเล็ก มีน้ำพุและน้ำตกจำลองไหลรินๆ อยู่ตลอดเวลา บริเวณนี้เป็นที่นั่งพักผ่อนของแขกและผู้มีเกียรติที่มาใช้บริการของโรงแรม

สิ่งที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงแรมเอราวัณในครั้งนั้น อีกอย่างหนึ่ง คือ ขนมเค้ก และขนมอบต่างๆ ผู้คนในยุคนั้นจะกล่าวถึงเสมอๆ ด้วยวลีที่ว่า “เค้กเอราวัณหรือเปล่า ?” หรือแม้แต่ Ice Cake ที่ผู้คนในสมัยนั้นนิยมว่าเป็นของหรูดูเลิศ ก็เกิดจากห้องเบเกอรี่ โรงแรมเอราวัณนี้เช่นกัน

โรงแรมเอราวัณ ได้เป็นที่ประทับและพักแรมของผู้มีเกียรติที่มาเยือนประเทศไทยในเวลานั้น นับตั้งแต่สมเด็จพระราชาธิบดี ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี และบุคคลสำคัญๆ ของประเทศต่างๆ ทั่วโลกมาเป็นเวลาร่วม ๓๐ ปี อดีตที่เต็มไปด้วยเกียรติยศที่โรงแรมแห่งนี้ได้รับตลอดเวลา ต้องจบลงด้วยความจริงที่ว่า มีเกิดต้องมีดับ เป็นของธรรมดา โรงแรมเอราวัณก็เช่นเดียวกัน ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของการท่องเที่ยว มีผลกระทบถึงสถานภาพของโรงแรมเอราวัณเช่นกัน โรงแรมใหม่ๆ ใหญ่โตหรูหราได้เกิดขึ้นในมหานครแห่งนี้อย่างมากมาย ในที่สุดโรงแรมเอราวัณ จำเป็นต้องปิดตัวลง

ภาพวันสุดท้าย ผู้ที่อาลัยรักโรงแรมเอราวัณ ต่างมาร่วมประมูลสิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ นำกลับไปเป็นที่ระลึก ไม่ว่าจะเป็นผ้าคลุมเตียง ชั้นวางของ อุปกรณ์เครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร เหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งที่ “คนรักโรงแรมเอราวัณ” พยายามให้ได้มาซึ่งความเป็นเจ้าของ

เหมือนหลับ และตื่นขึ้นมาใหม่ ไม่นานนัก Grand Hyatt Erawan ได้อุบัติขึ้นราวเนรมิต ณ สถานที่เดิม พร้อมความใหญ่โตหรูหรา ณ สี่แยกราชประสงค์อีกครั้งหนึ่ง”

๖๐. ตึกราชินี

ชื่อ “ตึกราชินี” คงเป็นชื่อตึกที่หลายคนคาดเดา หรือนึกถึงตึกใดตึกหนึ่ง ในสถานศึกษา หรือสถานพยาบาล หรือสถานที่อื่นใดในกรุงเทพมหานคร ความจริงหาใช่ไม่ ด้วยบังเอิญเปิดเอกสารต่างๆ ที่เก็บไว้ในเครื่องบันทึกความจำ ได้พบ ไฟล์รูปภาพ “ตึกราชินี” เมื่อเดินทางไปพักผ่อนที่พัทยาครั้งล่าสุด ระหว่างวันที่ ๑๔-๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ขอนำเรื่องราวเท่าที่ทราบมาเขียนเผยแพร่ไว้ดังนี้

ตึกราชินี หลังนี้เป็นตึกเก่าอายุกว่า ๑๐๐ ปีแล้ว เดิมสร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อพระราชทานให้เป็นที่พักฟื้นตากอากาศของเจ้านายชั้นสูงและชาวต่างประเทศได้พักอาศัย เป็นอาคาร ๒ หลัง เรียกกันในสมัยนั้นว่า “อาไศรยสถาน”

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๔๐ ขณะที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินประพาสทวีปยุโรปครั้งที่ ๑ สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีพระบรมราชินี ขณะดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ได้ทรงบริจาคพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ พระราชทานให้ซ่อมตึกทั้ง ๒ หลังพร้อมทั้งสร้างเครื่องเรือนประจำอาคารไว้พร้อม เพื่อเป็นที่พักอาศัยของผู้มีบรรดาศักดิ์ตลอดจนพ่อค้าวานิช ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เจ็บป่วย ออกไปรักษาตัวตามชายทะเลเพื่อรับอากาศบริสุทธ์ แล้วเสร็จในเวลาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินนิวัติพระนคร ทรงทราบและอนุโมทนา พระราชทานนามตึกทั้ง ๒ ให้เรียกตึกหลังใหญ่ว่า “ตึกมหาราช” และตึกหลังเล็กว่า “ตึกราชินี”

ตึกทั้ง ๒ หลังนี้ เป็นสถาปัตยกรรมตะวันตก คอนกรีต ทรงปั้นหยา ๒ ชั้น

ตึกราชินี จะหันหน้าออกทะเล ผนังภายนอกทาสีแดงทั้งตึก พระราชชายาเจ้าดารารัศมี เคยเสด็จประทับรักษาพระองค์ในปี พ.ศ. ๒๔๔๙

ปัจจุบัน จัดเป็นห้องนิทรรศการภูมิปัญญาชาวบ้าน และจัดแสดงภาพเก่าของอ่างศิลา

ผมได้เดินชมตลาดเก่า ๑๐๐ กว่าปีของอ่างศิลา รับประทานอาหารกลางวัน ก่อนเดินทางไปพัทยาในตอนบ่าย และเยี่ยมชม “มินิสยาม” และตลาดน้ำ ๔ ภาค ของพัทยาตามกำหนด ก่อนเดินทางกลับกรุงเทพฯ ในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

❖

๖๑. วันเกษียณ

หนังสือเล่มนี้ เกิดขึ้นในวาระเกษียณอายุการปฏิบัติงานของผม หากไม่เขียนเรื่อง “วันเกษียณ” ก็คงหมดอรรถรสของหนังสือลงไปไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ก็เพราะว่า นับแต่เริ่มทำงาน จนถึงวาระที่ตนเองต้องเกษียณอายุการปฏิบัติงานจาก กฟผ. ตลอดเวลากว่า ๓๗ ปี ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ “วันเกษียณ” หรือ “งานเกษียณ” นับแต่ปีแรกที่ทำงานใน พ.ศ. ๒๕๑๙ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ก่อนถึง “วันเกษียณ” ของตนเองในวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ผมกลับไปสอนหนังสือที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๑๙ ปีนั้นท่านอาจารย์บุญโถม เทียนศิริ เกษียณอายุราชการในวันที่ ๓๐ กันยายน ผมในฐานะศิษย์คนหนึ่งของอาจารย์ ได้มีส่วนร่วมกับงานครั้งนั้นด้วยการ อาสาแปลงเนื้อร้องเพลง “ลาวดวงเดือน” ให้นักเรียนวงดนตรีไทยใช้บรรเลงและขับร้อง ในงานมุทิตาจิตแด่ท่านอาจารย์ ณ หอประชุมอาคารพระเสด็จ (หลังเก่า ก่อนที่จะทรุดและทุบสร้างใหม่ในเวลาต่อมา) ดังนี้

“ ๑ โอ้ละหนอ แสนอาลัยเอย ต้องมาพราก จำจากกันไป
โอ้ครบเกษียณ หมุนเวียนตามสมัย จำจิตจำใจ จำจากจำไกลไปเอย
ขอลาแล้ว “สวนกุหลาบ” เอย เคยได้ใกล้ชิด สอนศิษย์พร่ำบ่น
จากนี้คงตรม บ่ได้อบรมเหมือนเคยเอย (ซ้ำ)
หอมกลิ่นดอกไม้ ดอกไม้ใน “สวน- กุหลาบ” รัญจวน หอมอวลทั่วเอย (ซ้ำ)
หอมกลิ่นกรุ่นครัน หอมนั้นรำเพย สุดที่จะเอ่ย คำรำพัน (ซ้ำ)

๒ โอ้ละหนอ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เอย โปรดได้ช่วย อำนวยอวยชัย
ให้ท่านอาจารย์ สราญฤทัย ทุกข์โศกโรคภัย บ่กล้ำกรายเอย
ขอลาแล้ว “สวนกุหลาบ” เอย เคยได้ไป-มา อยู่ทุกๆ วัน
จากนี้บ่ได้พบกัน ด้วยกาลเวลาเอย (ซ้ำ)
สังคีตดีดสี มโหรีขับขาน เจื้อยแจ้วแว่วขาน สุขสำราญทั่วเอย (ซ้ำ)
ถึงจะหวานเสนาะ หวานเพราะกระไรเลย ยากที่จะเอ่ย คำอำลา (ซ้ำ) ”

บุพการีจิต
23 ก.ย. 2531

ต่อมาเมื่อในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ผมมาทำงานที่ฝ่ายวิศวกรรม (ฝวศ. - ชื่อฝ่ายและชื่อย่อในเวลานั้น) กฟผ. เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๔ เดือน แรกใน กฟผ. คือการเตรียมงานเกษียณของอาจารย์สนธิ์ เกยูรวงศ์ ผู้อำนวยการฝ่าย ในวันที่ ๓๐ กันยายน ทั้งเรื่องหนังสือที่ระลึก “กษีณานุสรณ์” ที่อาจารย์เขียนเอง และรายการภาคบันเทิง อาจกล่าวได้ว่าน่าจะเป็นงานเกษียณของผู้บริหารระดับสูง ครั้งแรกๆ ของกฟผ. ใช้พื้นที่ห้องประชุม ๒๐๒ และ ๒๐๓ ของอาคาร ท.๑๐๐ เป็นสถานที่จัดงาน เป็นลักษณะงานเลี้ยงรับรองที่มีบุคคลหลายกลุ่มหลายพวกมาร่วมงาน ทำให้ห้องประชุมทั้ง ๒ ห้อง ดูแคบลงไปทันที ด้วยอาจารย์มีลูกศิษย์ และผู้คุ้นเคยมากมาย เพราะเคยเป็นอาจารย์ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ รับราชการที่กรมชลประทาน ก่อนลาออกมาปฏิบัติงานกับการไฟฟ้ายันฮีในเวลานั้น

นอกจากการช่วยจัดทำหนังสือ “กษีณานุสรณ์” ดังกล่าวแล้ว ผมได้มีส่วนร่วมในภาคบันเทิงด้วยการแสดง “ฟ้อนเงี้ยว” ซึ่งเป็นการแสดงท้องถิ่นของชาวเขาเผ่าหนึ่ง ที่มีภูมิลำเนาในภาคเหนือของประเทศไทย การที่เลือกแสดงชุดนี้ ก็เพราะอาจารย์ท่านเป็นคนจังหวัดแพร่ เข้ากับบรรยากาศของงานเป็นอย่างดี

อาจารย์ลมุล ยมคุปต์ ศิลปินแห่งชาติ เมื่อครั้งขึ้นไปสอนละครที่คุ้มเจ้าหลวงเจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์สุดท้าย ได้เห็นการฟ้อนเงี้ยว หรือเรียกตามภาษาพื้นเมืองว่า เงี้ยวปนเมือง ของคุ้มเจ้าหลวง ในความควบคุมของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี เมื่อกลับมากรุงเทพฯ จึงได้นำลีลาท่ารำฟ้อนเงี้ยวปรับปรุงให้งดงามตามแบบนาฏศิลป์ไทยบรรจุไว้ในหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๗๘ เป็นต้นมา ส่วนบทร้องนั้น มีความหมายโดยรวมเป็นการอวยพร อาราธนาพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ เทพยดาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มาปกป้องคุมครองอวยชัยให้พร ที่สำคัญผู้แสดงจะถือกิ่งไม้ไว้ในมือทั้งสองเพื่อเป็นการปัดสิ่งที่ไม่ดีออกไป บทร้องมีดังนี้

“ ขออวยชัย พุทธิไกรช่วยนำ ทรงคุณเลิศล้ำ ไปทุกทั่วตัวตน จงได้ฮับสรรพมิ่งมงคล นาท่านนาขอเทวาช่วย ฮักษาเถิด ขอฮื้ออยู่สุขา โดยธรรมานุภาพเจ้า เทพดาช่วยเฮา ฮื้อเป็นมิ่งมงคล สังฆานุภาพเจ้า ช่วยแนะนำผล สรรพมิ่งทั่วไปเนอ มงคลเทพดาทุกแห่งหน ขอบันดลช่วยค้ำจุน

มงแซะ มงแซะ แซะมง ตะลุ่มตุมมง มงแซะ มงแซะ แซะมง ตะลุ่มตุมมง ”

ในวันเกษียณอายุการปฏิบัติงานของอาจารย์สนธิ์ เกยูรวงศ์ วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ผมได้แต่งโคลง ๔ สุภาพ แสดงมุทิตาจิตแด่ท่านไว้ดังนี้

เฉลยพจน์พร้องเพียบด้วย มาลา มวลเอย
เทียนธูปประทีปปรา- กฏไว้
แต่งตกกราบวันทา รำลึก พระคุณเอย
ดุจนทีสุรีย์ให้ มากล้นการุณย์
สามสิบกันย์มาสเมื้อ มาดล
ครบเกษียณ “อาจารยสนธิ์” ครุแก้ว
เคยอยู่ชิดชอบกมล อบอุ่น
นับแต่นี้จากแล้ว อกโอ้อาวรณ์
ขอคุณไตรรัตน์เอื้อ อวยชัย
ให้ท่านสุขกายใจ อะคร้าว
สำราญเบิกบานฤทัย ทุกเมื่อ นะเอย
ทุกข์โศกโรคเรื่องเศร้า ห่อนรู้ฤาเห็น

เป็นการเริ่มต้นทำงานเมื่อ ๓๕ ปีก่อนด้วยการจัดงานเกษียณ และเป็นงานประจำปีที่ร่วมปฏิบัติเมื่อเดือนกันยายนของแต่ละปีมาถึง และมีพนักงานในสายงานเกษียณอายุการปฏิบัติงาน

งานเกษียณที่สำคัญ มีความหมายกับผม คือ การเกษียณอายุราชการของคุณพ่อวัชรินทร์ฯ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๗ ก่อนหน้านี้ ในวันที่ ๗ มิถุนายน ผมได้ทำบุญ ๕ รอบนักษัตร หรือที่เรียกว่า ทำบุญแซยิดให้พ่อ ตามประเพณีที่ลูกพึงกระทำในวาระที่เป็นมงคลเช่นนี้ ด้วยการนิมนต์ท่านเจ้าคุณพระเทพโสภณ (สมณศักดิ์ในเวลานั้น) เป็นประธานสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ และฉันเพล ผมได้สร้างพัดรองที่ระลึกปักรูปหนูสีขาวบนสายฟ้า (พ่อเกิดปีชวด = หนู ส่วนสายฟ้าคือวัชร อาวุธของพระอินทร์ เป็นชื่อพ่อ) ย่าม และอาสนสงฆ์ถวายไว้ในพระพุทธศาสนา จัดงานเลี้ยงอาหารกลางวันตอบแทนผู้ใต้บังคับบัญชาของพ่อ ที่เขาจัดงานมุทิตาจิตให้

และอีกวาระหนึ่ง ในวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๑ อาจารย์นิรมลฯ เกษียณอายุราชการ ศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยรุ่นที่ ๗๙ เป็นเจ้าภาพจัดงานมุทิตาจิต ในนามสมาคมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่หอประชุมสวนกุหลาบรำลึก (หลังเก่า) เวลานั้นแม่เดินไม่คล่องนัก ต้องใช้ไม้เท้าช่วยพยุงเพราะอุบัติเหตุรถประจำทางทับเท้าทั้ง ๒ ข้าง เมื่อต้นปีการศึกษา ๒๕๒๙ พิธีการในตอนเช้าอาจารย์

นิรมลฯ และอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการพร้อมกันอีก ๒ ท่านคือ อาจารย์สิริเพ็ญ ชัยรัตน์ และอาจารย์เฉลา ศิริสมบัติ ได้กล่าวลาครู-นักเรียน หลังจากเสร็จพิธีเคารพธงชาติและสวดมนต์ ในตอนบ่ายมีการแสดงมุทิตาจิต ในส่วนของโรงเรียน และผู้มีเกียรติที่ห้องโสตชั้นล่างอาคารปิยมหาราชานุสรณ์ ครั้งนี้ได้เปลี่ยนธรรมเนียมจากการรดน้ำขอพร เป็นการมอบดอกกุหลาบสีชมพูแทน

สัจธรรมจาก “วันเกษียณ” ของ พ่อ-แม่ นั่นคือ ชีวิต หรือสังขารมนุษย์นั้นไม่จีรังยั่งยืน อายุ ๖๐ ปีแล้ว กราฟชีวิตขึ้นสูงสุดแล้ว นับจากนี้กราฟชีวิตก็จะค่อยๆ เคลื่อนต่ำลงๆๆ ตามลำดับ ...

๓๐ กันยายน ๒๕๓๕ ศิษย์เก่า ส.ก. รุ่น ๘๔ (รุ่นผม) - ๘๖ รวม ๓ รุ่นจับมือกันร่วมเป็นเจ้าภาพจัดงานมุทิตาจิตให้ ครู-อาจารย์ ที่เกษียณอายุราชการในปีนั้นจำนวน ๑๖ ท่าน (มีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ๔ ท่าน ใน ๔ ท่านนี้เป็นศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย ๒ ท่าน) ณ ห้องคอนเวนชั่น โรงแรมเซ็นทรัล ลาดพร้าว เป็นการเปลี่ยนสถานที่จัดงานออกจากโรงเรียนสู่สถานที่ภายนอกเป็นครั้งแรก

๓๐ กันยายน ๒๕๓๖ คุณไกรเดช อังศุสิงห์ เกษียณอายุ และเป็นวันสุดท้ายของการทำหน้าที่เลขานุการ ผู้ช่วยผู้ว่าการพัฒนาระบบส่ง (ชพส.) ของผม

ชพส. : *จะกลับบ้านอย่างไร วันนี้* (ท่านถาม โดยหมายถึงตัวท่าน)

ผม : ก็กลับตามปกติครับ เดินออกจากห้องไป นำสิ่งที่ดีๆ กลับไป สิ่งที่ไม่ดีทิ้งไว้ที่นี่ และไม่ต้องหันกลับมาครับ

ชพส. : *อย่างงั้น รึ* (เสียงท่านฟังดูราบเรียบ)

ผม : ครับ

เวลา ๑๖.๐๐ น. ชพส. เดินออกจากห้อง มีผม และ วิเชษฐ ตามไปส่งที่รถ ผมกราบลาท่าน และเรียนให้ทราบว่า พรุ่งนี้ จะให้ พขร. ไปรับรถ (ประจำตำแหน่ง) คืนครับ รักษาผลประโยชน์ กฟผ. น่าดู...

จบสิ้น สำหรับการทำหน้าที่ “เลขานุการ” ผู้ช่วยผู้ว่าการฯ กฟผ. ๑ ปีเต็ม เป็น ๑ ปี ที่เหนื่อยที่สุด แต่ผมถือว่า ผมโชคดีกว่าคนอื่นๆ อีกหลายสิบคน เพราะเลขานุการของคุณไกรเดชฯ มีเพียงคนเดียว ทำงานสารพัด นับตั้งแต่งานสารบรรณ-ธุรการ ร่างหนังสือตอบหน่วยงานราชการต่างๆ ลงรับ-ส่งหนังสือ ต้อนรับติดต่อนัดหมายบุคคลต่างๆ ที่ขอพบทั้งคนใน-นอกหน่วยงาน ผู้แทนบริษัททั้งใน-ต่างประเทศ รวมทั้งภารกิจส่วนตัวบ้างเป็นครั้งคราว ทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ทำให้ผมต้องทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบระมัดระวัง แต่ต้องรวดเร็ว เพราะการสั่งงาน ต้องสำทับตามด้วยวลี “เดี๋ยวนี้ !!!” แทบจะทุกครั้งไป หรือต้องติดตามงานหรือเรื่องราวต่างๆ ที่กำลังเป็นที่สนใจในเวลานั้น เพียงแต่พูดว่า “หยิบแฟ้ม...ให้ด้วย ก็ต้องหยิบให้ถูกตามที่ต้องการ เช่นนี้ โชคดีที่ผมมีวิเชษฐเป็นมือเป็นเท้า คอยช่วยเหลือให้ภารกิจต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผมจึงสนุกและมีความสุขในการทำงาน ในเวลาต่อมา เรียกได้ว่า “หลับตาทำงานได้อย่างสบาย”

ผมผ่านงาน “วันเกษียณ” มาโดยลำดับ ในช่วง ๑๘ ปีหลัง (พ.ศ. ๒๕๓๗-๒๕๕๕) งานเกษียณของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง (อวส.) มีเป็นประจำไม่ขาด รวมทั้งผู้ขอเกษียณอายุการปฏิบัติงานก่อนกำหนด ตามเงื่อนไขของ กฟผ. จะมีว่างเว้นไปบ้างก็ด้วยเหตุบางประการ บุคคลที่เกษียณเหล่านั้นมีตั้งแต่ ผู้ช่วยผู้ว่าการ ผู้อำนวยการฝ่าย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย หัวหน้ากอง และพนักงานระดับต่างๆ หมุนเวียนสลับกันไป ใช้โถงลิฟต์ชั้น ๕ อาคาร ท. ๑๐๑ เป็นสถานที่จัดงานกล่าวแสดงทุทิตาจิตและมอบของที่ระลึกแก่ผู้เกษียณ ช่วงก่อนที่ “พี่ลัขณา” จะเกษียณอายุการปฏิบัติงานนั้น งานเกษียณของผู้ปฏิบัติงานฝ่ายวิศวกรรมระบบส่ง (อวส.) และฝ่ายแผนงานและโครงการระบบส่ง (อผค.) จัดงานในรูปแบบ “คอกเทลน้ำชา” ตอนบ่าย มีขนมและของว่างจัดอย่างประณีตสวยงามและอร่อย “พี่ลัขณา และน้องๆ อาสาสมัคร” ช่วยกันเนรมิตให้โถงชั้น ๕ ท.๑๐๑ เป็นงานแสดงการจัดดอกไม้ เป็นที่ร่ำลือไปทั่ว กฟผ. ด้วยความงามของดอกไม้และภาชนะที่นำมาจัด ประหนึ่งเดินอยู่ในห้องบอลรูมของโรงแรมหรูระดับ ๕ ดาว ด้วยความตั้งใจ ด้วยใจ และจากใจ ของน้องๆ เพื่อส่ง “พี่กลับบ้าน” ด้วยความสุขความเบิกบาน คงจะเป็นภาพที่อยู่ในความทรงจำ และเล่าขานเป็นตำนานของผู้พบเห็นและได้อยู่ในเหตุการณ์นั้นสืบไปอีกนาน

การจัดงานเกษียณ หรืองานมุทิตาจิตให้แก่ผู้เกษียณที่ผ่านมา เมื่อถึงเดือนกรกฎาคม ผมจะนำเรื่องขึ้นเรียนปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาให้ทราบ แจ้งเชิญผู้เกษียณให้ได้ทราบกำหนดวันเวลาการจัดงาน เพื่อจะได้ดำเนินงานในส่วนต่างๆ ต่อไป ทั้งนี้จะต้องมั่นใจว่าผู้เกษียณยินดีที่จะร่วมงานดังกล่าว พยายามให้ผู้เกษียณทราบถึงความตั้งใจของผู้บังคับบัญชาหรือผู้จัดงาน เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดใดๆ ขึ้นเป็นอันขาด ยกเว้นผู้เกษียณเองไม่สะดวกหรือไม่ประสงค์ให้จัด ก็ต้องแจ้งให้ทราบ เพื่อดำเนินการแก้ไขตามสถานการณ์นั้นๆ เป็นคราวๆ ไป

วันเสาร์ที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย รุ่นที่ ๑๑๑ จัดงาน “มุทิตาจิต ๒๕๕๖” ให้ครู-อาจารย์ที่เกษียณอายุราชการในปีนี้ งานดังกล่าวเป็นประเพณีที่ศิษย์เก่าต้องกระทำเป็นประจำทุกปีสืบต่อกันมาเป็นเวลากว่า ๔๐ ปีแล้ว ในปีนี้จัดขึ้นที่ห้องมัฆวานรังสรรค์ สโมสรกองทัพบก ถนนวิภาวดีรังสิต คณะกรรมการจัดงานฯ ได้อุสาหะตามผมจนเจอ และเชิญให้ “รับมุทิตาจิต” ในฐานะ “ครูเก่า” ซึ่งก็เต็มใจสนองความปรารถนาดีของนักเรียน “รับมุทิตาจิต” นั้น ด้วยความขอบคุณ

งานมุทิตาจิต ไม่ว่าจะเป็นวาระใดก็ตาม เป็นวาระแห่งการชื่นชมยินดี

มุทิตา เป็นธรรมะ ในหมวด พรหมวิหารธรรม คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา

มุทิตา มีความหมายถึง การแสดงความชื่นชมยินดี เมื่อผู้อื่นมีความสุข

“วันเกษียณ” ของผมวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖ จึงรู้สึก เฉยๆ ไม่ตื่นเต้น ไม่อาลัยไม่อาวรณ์ เพราะเตรียมพร้อมกับวัน เวลา เช่นนี้มานานมากแล้ว (ตั้งแต่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๕) สำคัญที่สุดวันนี้ เป็น “วันแห่งชัยชนะ” ของผม ชนะทุกสิ่งทุกอย่าง พร้อมที่จะเดินกลับบ้านด้วยความดีใจ สบายใจ และสง่างาม เฉกเช่นวันแรกที่เดินเข้ามาทำงานใน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑

❖

แด่ คุณมณฑล ที่นับถือยิ่ง

ในโอกาสที่คุณมณฑล จะเกษียณอายุราชการ
ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ นี้

ขออัญเชิญ คุณพระศรีรัตนตรัย โปรด
ประทานพรให้ คุณมณฑล มีชีวิตในวัยพักผ่อน
อย่างมีความสุข มีสุขภาพแข็งแรงมาก ๆ ค่ะ

และขอให้ คุณแม่มีอายุยืนยาวนาน
เป็น "แม่พระ" ให้ความอบอุ่นใจกับ คุณมณฑล
ตลอดไป อีกนานเท่านานค่ะ

และขอขอบพระคุณในน้ำใจ และ
ความกรุณา ที่ได้รับจาก คุณมณฑล ตลอดมา
ที่ทำงานอยู่ใน กพพ. ค่ะ ความรู้สึกนี้
จะประทับอยู่ในความทรงจำ ตลอดไปค่ะ

ด้วยความระลึกถึงเสมอค่ะ

หรรษา สัมธนศักดิ์

๑ กันยายน ๒๕๖๑

บันทึก

คิดถึง...วันวาน
เรื่องเล่าจากภาพ

ISBN : 978-616-335-842-4